CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

III

NEVOINȚĂ DUHOVNICEASCĂ

EDITURA EVANGHELISMOS
BUCUREȘTI - 2003

CUPRINS

APASA AICI

CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL
CUVINTE DUHOVNICEȘTI

III

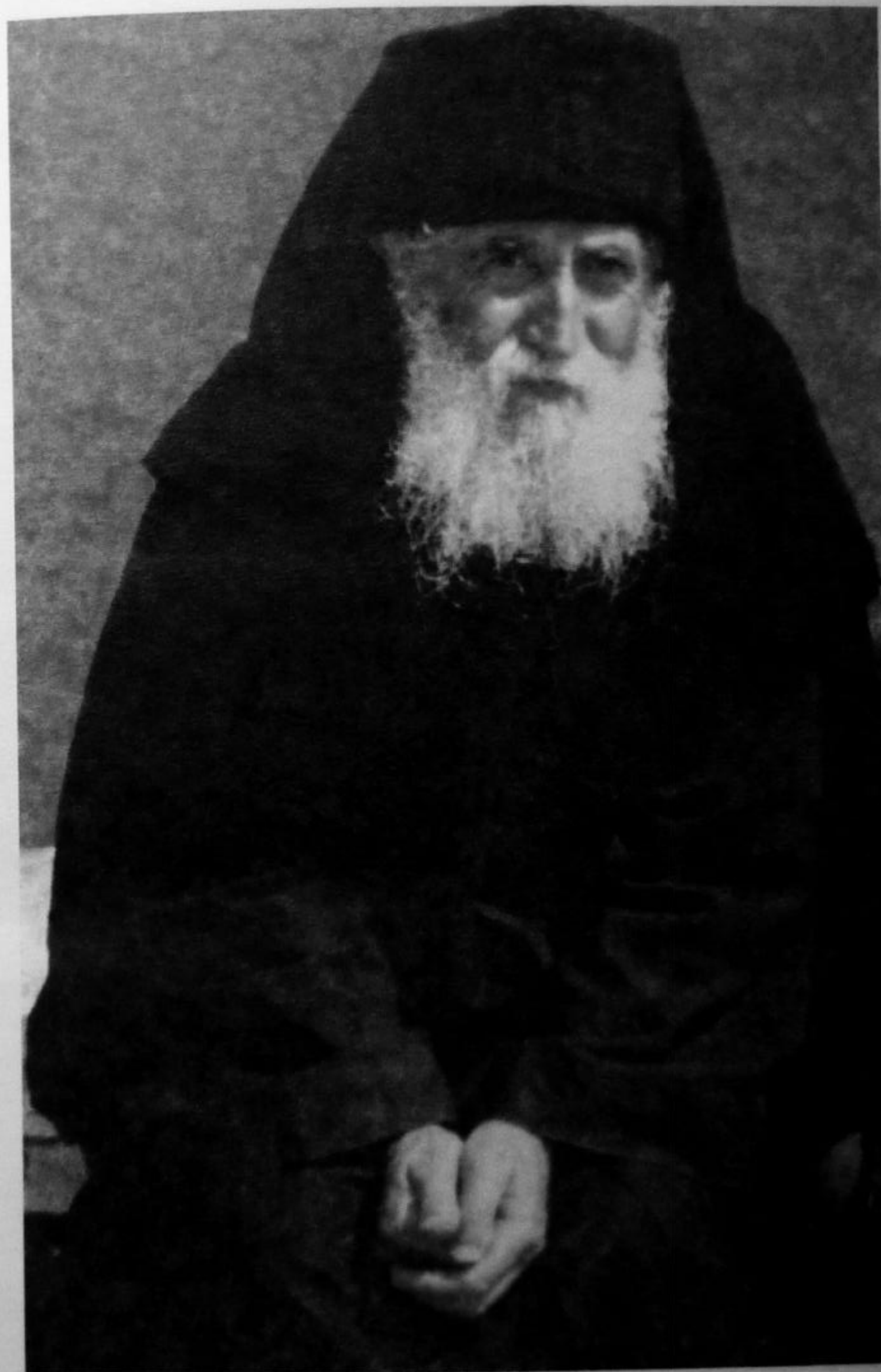
NEVOINȚĂ DUHOVNICEASCĂ

Traducere din limba greacă
de Ieroschim. Ştefan Nuțescu
SCHITUL LACU - SFÂNTUL MUNTE ATHOS

EDITURA EVANGHELISMOS
BUCUREȘTI - 2003

Traducere din grecește după originalul:
«Πνευματικός αγώνας»
του Γέροντος Παϊσιου Ἁγιορείτου, 2001

Descrierea **CIP a Bibliotecii Naţionale a României**
PAISIE AGHIORITUL
Cuvinte duhovniceşti / Paisie Aghioritul ; trad.:ieroschimonah
Ştefan Nuţescu - Bucureşti : Evanghelismos, 2003
vol.
ISBN 973-86040-6-0
Vol.3: Nevoinţă duhovnicească. - 2003. - ISBN 973-86040-4-4

I. Nuţescu, Ştefan (trad.)

PROLOG

Văzând că în zilele noastre "păcatul a devenit modă", Fericitul Stareţ Paisie accentua în mod special necesitatea pocăinţei şi a mărturisirii, precum se vede şi în ultimul capitol al volumului al doilea. "Pocăinţa şi mărturisirea, ne spunea el, sunt mai de trebuinţă astăzi decât orice, pentru ca astfel să se taie drepturile pe care oamenii le-au dat diavolului, care seceră prin lume".

Cu ajutorul Stareţului mulţi s-au îndreptat pentru prima oară către Taina Mărturisirii, şi-au schimbat viaţa, se nevoiesc ca nişte copii mărinimoşi şi trăiesc încă de acum raiul. "În orice caz, oamenii sunt foarte buni – ne spunea Stareţul cu bucurie. Niciodată nu mi s-a întâmplat să spun cuiva să meargă să se mărturisească şi să nu o facă". Desigur, la aceasta contribuia şi marea lui dragoste, care transforma sufletul omului cu care comunica, preschimbându-l din pământ înţelenit în pământ cultivabil.

Volumul al treilea, care se editează cu binecuvântarea noului nostru Păstor, Prea Sfinţitul Mitropolit Nicodim al Kasandrei, cuprinde subiecte care îl pot ajuta pe omul chinuit de păcat să dobândească neliniştea cea bună şi să se nevoiască duhovniceşte pen-

tru a se elibera de legăturile păcatului. Trăind pocăința, creștinul se va putea dezbrăca de omul său cel vechi, care, precum spune undeva Starețul, este "un chiriaș rău înlăuntrul nostru și, ca să plece, trebuie să-i dărâmăm casa și să începem să zidim clădirea cea nouă, adică pe omul cel nou".

După Sfinții Părinți, începutul păcatului este gândul cel rău. De aceea, în prima parte a acestui volum au fost cuprinse cu precădere unele cuvinte din cele pe care ni le-a spus Starețul referitoare la gânduri. "Gândurile, ne spunea el, arată starea noastră cea duhovnicească". Gândul cel bun are mare putere; el îl preschimbă duhovnicește pe om. Și dimpotrivă, gândul cel rău îl chinuie. Când omul alungă gândurile rele și le cultivă pe cele bune, mintea și inima lui se curățesc, iar harul lui Dumnezeu vine și se sălășluiește întru el.

Partea a doua se referă la marea binecuvântare pe care o primește omul de la Dumnezeu atunci când este nedreptățit și înfruntă duhovnicește nedreptatea. Acest adevăr îl ignoră, din păcate, chiar și unii oameni duhovnicești, care se îndreptățesc pe ei înșiși și de aceea ajung "să facă propria lor evanghelie". Dar în felul acesta ei nu fac altceva decât să se izoleze de Dumnezeu, pentru că dreptatea omenească nu are nici o legătură cu viața duhovnicească. Iar dacă voim cu adevărat să ne înrudim cu Hristos, trebuie negreșit să dobândim dreptatea dumnezeiască, singura care "are în ea mărime de suflet, noblețe și jertfă".

Partea a treia se referă la păcat, care transformă în iad viața pământească; viață care poate deveni însă rai

prin nevoința duhovnicească. Omul care dorește "să iasă din întunericul păcatului" trebuie să-și cerceteze conștiința sa, "prima lege dumnezeiască" pe care i-a dat-o Dumnezeu, și ca atare să-și recunoască greșelile sale cu smerenie. Astfel va fi povățuit la pocăință, care este "o rucodelie ce nu se termină niciodată", și care îi aduce o negrăită mângâiere duhovnicească în suflet.

În partea a patra se arată felul în care puterile întunericului, care acționează prin uneltele lor: vrăjitorii, înșelații etc., deși sunt cu adevărat foarte slabe, pot deveni tari atunci când omul le dă drepturi asupra sa printr-un oarecare păcat greu, prin care și primește influența diavolească. Iar ca să se slobozească de ea, trebuie să afle în ce fel a greșit, să se pocăiască, să se spovedească și să devină astfel un membru conștient al Bisericii.

În sfârșit, în partea a cincea se accentuează că Taina Mărturisirii este absolut necesară pentru iertarea păcatelor și că tot creștinul care voiește să umble cu siguranță în viața duhovnicească trebuie să aibă un povățuitor duhovnicesc. Se face o clară deosebire între lucrarea psihiatrului și lucrarea duhovnicului – lucrări care în zilele noastre uneori sunt confundate – și se citează experiențe ale Starețului referitoare la lucrarea duhovnicească pe care el însuși a făcut-o în suflete.

Ca întotdeauna Starețul răspunde pe scurt la întrebările concrete ce i se pun, fără să facă o analiză sistematică a subiectelor și fără să epuizeze subiectul la care se referă. Scopul său era acela de a ajuta sufletul să se mântuiască. "Pentru mine, spunea el, mân-

găierea și bucuria sunt mântuirea sufletului". Starețul vorbea întotdeauna potrivit cu ceea ce socotea că poate ajuta de fiecare dată un anumit suflet în nevoința lui, dându-i "vitamina duhovnicească" ce îi era de trebuință și referindu-se adeseori la un oarecare exemplu cât mai nimerit în cazul respectiv. Starețul credea că exemplele ajută mult. "Vreau să scriu, ne spunea, dar nu am timp, despre unii oameni ce au trăit cinstit, despre fete și băieți, precum și despre unii familiști care au avut o viață sfântă. Cu astfel de pilde bune sunt mustrați cei ce au făcut din păcat o modă. Prin mustrarea răului adeseori nu iese nimic folositor. Însă prin înfățișarea binelui răul se mustră de la sine".

Deși întrebările, precum este deja cunoscut, vin din partea monahiilor și Starețul se adresează lor, răspunsurile însă îl privesc și pe fiecare creștin care se nevoiește sau voiește să se nevoiască prin "lupta cea bună". Într-o oarecare epistolă a sa, el subliniază în stilu-i caracteristic ceea ce în multe feluri au arătat și Sfinții Părinți ai Bisericii: "Poruncile sunt aceleași și pentru mireni, și pentru monahi, precum și raiul unul este". De altfel, adeseori dezvăluia că sunt mireni care trăiesc foarte duhovnicește, ajungând la săvârșirea unei lucrări fine, adânci înlăuntrul lor.

Mulțumim tuturor celor care, primind cu râvnă să parcurgă manuscrisele acestui volum și comunicându-ne părerile lor, au ajutat astfel la o alcătuire cât mai deplină a lui.

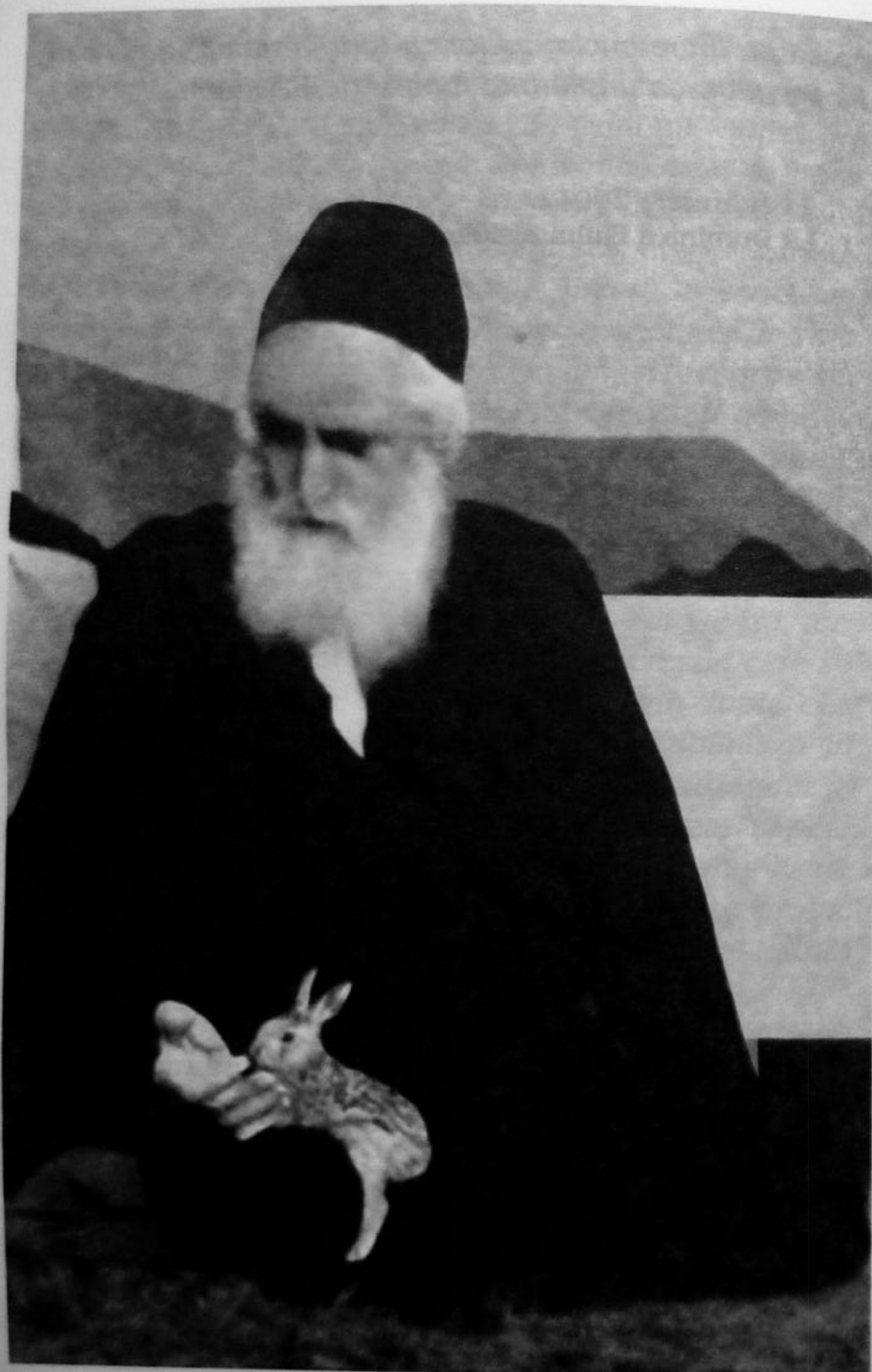
Să ne rugăm cu stăruință ca să se împlinească și întru noi binecuvântarea Starețului: "Bunul Dumnezeu să ne lumineze și să ne dăruiască o pocăință sinceră,

ca să ne învrednicim astfel cu toții de raiul pe care ni l-a pregătit, ca un Părinte iubitor de fii". Amin.

11 februarie 2001
La Duminica Fiului Risipitor

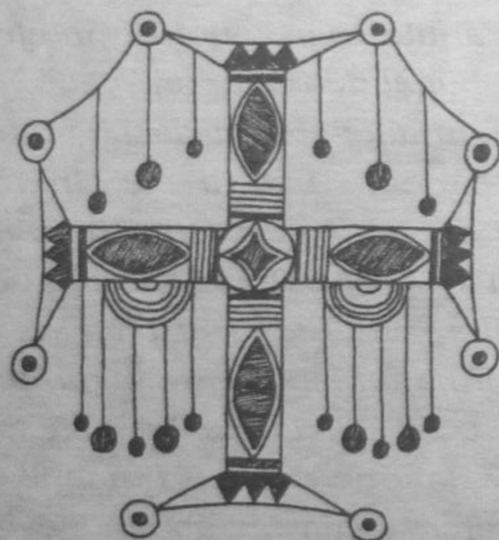
Stareța Sfintei Sihăstrii
Monahia Filoteia
și surorile cele întru Hristos

– Părinte, oare cum de înţeleg animalele bunătatea unui om?

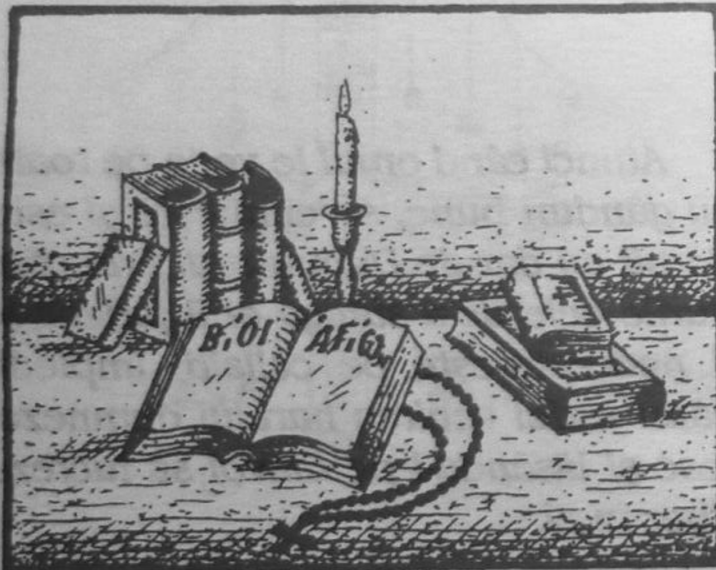
– Au intuiţie şi simt dacă le iubeşti şi dacă te doare pentru ele. În rai animalele simţeau mireasma harului şi îi slujeau lui Adam. După călcarea poruncii toată firea împreună-suspină cu omul. Iată, sărmanul iepure, de pildă, priveşte mereu cu frică. Inima lui bate tac-tac-tac. Nu doarme deloc, sărmanul. Cât de mult suferă această făptură nevinovată din pricina noastră! Dar atunci când omul revine la starea de dinainte de cădere, animalele se apropie din nou de el fără frică.

PARTEA ÎNTÂI

RĂZBOIUL GÂNDURILOR

Atunci când omul le vede pe toate cu gânduri bune, se curăţeşte şi este dăruit cu dar de Dumnezeu. Prin gândurile cele de-a stânga el îi judecă şi îi nedreptăţeşte pe ceilalţi, împiedicând astfel venirea harului dumnezeiesc şi lăsându-l pe diavol să lucreze liber în el.

CAPITOLUL 1

Gândurile bune și gândurile rele[1]

Puterea gândului bun

Părinte, în Vechiul Testament, în Cartea a 4-a a Macabeilor se spune: "Gândul evlavios nu este distrugător al patimilor, ci potrivnic"[2]. Ce înseamnă aceasta?

– Ia ascultă. Patimile sunt înrădăcinate adânc înlăuntrul nostru, dar gândul evlavios, gândul bun, ne ajută să nu fim robiți de ele. Atunci când omul cultivă numai gânduri bune și își întărește o stare bună,

[1] Prin cuvântul "gând" în limbaj ascetic se înțelege fie un gând simplu, ce trece prin minte, fie o mișcare a sufletului spre bine sau spre rău, fie o înclinație, bună sau rea, la care s-a ajuns prin împreună-lucrarea minții, a conștiinței, a simțirii și a voinței. Deoarece gândurile premerg oricărei fapte, pentru ca nevoința fiecărui credincios, dar mai ales a monahului, să fie corectă, trebuie ca dintru început să se cerceteze gândurile cu atenție, astfel încât să se cultive cele bune și să se elimine cele rele.

[2] 4 Mac. 3, 5. În anumite ediții ale Bibliei elene este cuprinsă și această Carte apocrifă a Macabeilor, ce nu apare în versiunea românească a Sfintei Scripturi (n. ed. rom.).

patimile încetează să mai lucreze, de parcă nu ar mai exista. Adică gândul evlavios nu dezrădăcinează patimile, ci le războiește, putând chiar să le răpună. Cred că scriitorul descrie cele pe care le-au suferit cei șapte prunci, mama lor, Sfânta Solomoni, și dascălul lor, Sfântul Eleazar, având gânduri evlavioase[3], tocmai ca să arate cât mai exact puterea gândului bun.

Un gând bun are aceeași putere cu o priveghere de multe ceasuri. Are mare putere. Precum astăzi unele arme noi blochează cu raze laser racheta chiar la baza ei și o împiedică să se lanseze, tot astfel și gândurile bune apucă înainte și paralizează gândurile rele pe "aeroporturile" diavolului, de unde pornesc. De aceea încercați, pe cât puteți, să plantați voi gânduri bune mai înainte de a apuca diavolul să vă planteze el gândurile cele rele, pentru ca inima să vi se facă grădină de flori și rugăciunea să vă fie însoțită de mireasma duhovnicească a inimii voastre.

Atunci când cineva ține, fie și pentru puțin timp, un gând de-a stânga, adică rău, asupra cuiva, orice nevoință ar face, fie post, priveghere etc., se pierde. La ce îl va ajuta asceza dacă în paralel nu se nevoiește să nu primească gândurile rele? De ce să nu golească mai întâi chiupul de depunerile din untdelemn, care sunt bune numai pentru săpun, și doar apoi să pună untdelemnul cel bun, ci pune untdelemnul cel bun împreună cu cel nefolositor și așa îl strică?

Un gând curat, bun, are mai mare putere decât orice nevoință. Un tânăr oarecare, de pildă, este

[3] 4 Mac. 5, 1 ș.u.

războit de diavolul cu gânduri necurate și face priveghери, postiri, posturi de trei zile ca să se slobozească de ele. Însă un gând curat ce îl va aduce are putere mai mare decât privegherile și postirile pe care le face și îl ajută mai eficient.

– Părinte, atunci când spuneți "gând curat" vă referiți numai la subiecte speciale sau și la cele mai generale?

– Și la cele mai generale. Pentru că atunci când omul le vede pe toate cu gânduri bune, se curăță și este dăruit cu dar de Dumnezeu. Cu gândurile de-a stânga judecă și nedreptățește pe ceilalți, împiedică venirea harului dumnezeiesc și lasă pe diavolul să lucreze liber în el.

– Părinte, deoarece judecă, prin aceasta îi dă diavolului dreptul să facă orice vrea cu el?

– Da. Temelia este gândul cel bun. Aceasta este ceea ce-l ridică pe om, îl schimbă în bine. Fiecare trebuie să ajungă la punctul în care le vede pe toate curate. Este ceea ce a spus Hristos: *"Nu judecați după față, ci faceți judecată dreaptă"*[4]. După aceea, omul ajunge într-o stare în care le vede pe toate cu ochi duhovnicești, și nu cu ochi trupești. Pe toate le justifică în sensul cel bun.

Trebuie să luăm aminte să nu primim telegramele viclene ale diavolului, ca să nu întinăm *"locașul Duhului Sfânt"*[5] și astfel să se depărteze harul lui Dumnezeu și să ne întunecăm. Duhul Sfânt, atunci când vede inima noastră curată, vine și Se sălășluiește

[4] In. 7, 24.
[5] I Cor. 6, 19 și 3, 6.

înlăuntrul nostru, pentru că iubește curăția – de aceea și este reprezentat ca un porumbel.

Cea mai mare boală: gândurile de-a stânga

– Părinte, mă neliniștesc atunci când am de rezolvat o problemă, încât nici nu pot dormi.

– Problema ta sufletească sunt gândurile cele multe. Dacă nu ai avea aceste gânduri de multe feluri, ai putea da mult mai mult și în ascultarea ta, și în nevoințele tale duhovnicești. Ascultă un mod de a evita gândurile cele multe. Când îți vine în minte o treabă pe care va trebui, de pildă, să o faci mâine, să-i spui gândului: "Treaba aceasta nu este pentru astăzi; mă voi gândi la ea mâine". De asemenea, când trebuie să hotărăști într-o problemă, nu te chinui cu gândul să afli ceea ce este mai bun și să amâni mereu. Alege ceva și mergi înainte. Lasă după aceea pe Dumnezeu să Se îngrijească de celelalte. Silește-te să eviți scolasticismul, ca să nu-ți amețești mintea. Să faci ceea ce poți, cu mărime de suflet, să te miști simplu și cu multă încredere în Dumnezeu. Atunci când Îi încredințăm lui Dumnezeu viitorul și nădejdile noastre, Îl obligăm într-un anume fel să ne ajute. Prin gândurile cele multe și un om sănătos se netrebnicește. Unul care suferă este îndreptățit să le aibă dacă se mâhnește. Însă cel care, fiind sănătos, se amețește și suferă din partea gândurilor de-a stânga, unul ca acesta este bun de legat. Să fie sănătos și totuși să fie chinuit de gândurile lui?!

În vremea noastră, cea mai mare boală se datorează gândurilor deșarte ale oamenilor lumești. Oamenii le pot avea pe toate în afară de gândurile bune. Dar se chinuiesc pentru că nu înfruntă lucrurile duhovnicește. De pildă, cineva pornește ca să meargă undeva, dar motorul mașinii lui pățește ceva și întârzie puțin la destinație. Dacă are gândul cel bun, va spune: "Se vede că Bunul Dumnezeu a rânduit să apară piedica aceasta; altfel poate că aș fi pățit vreun accident, dacă n-aș fi avut această întârziere. Cum să-Ți mulțumesc, Dumnezeul meu, pentru aceasta?", și-L slăvește pe Dumnezeu. Dar dacă nu are gândul cel bun, nu va înfrunta situația duhovnicește, se va supăra pe Dumnezeu și va huli: "Iată, am întârziat! Aș fi putut merge mai repede! Ce lucru anapoda! Uf, ce Dumnezeu...". Atunci când omul primește cele ce i se întâmplă cu gând de-a dreapta, se ajută. În timp ce dacă lucrează în partea stângă se chinuiește, se topește, se zăpăcește. Odată, cu mai mulți ani în urmă, ca să mergem de la Uranopolis la Salonic am intrat într-un camion ce avea bănci de lemn.

Înăuntru erau claie peste grămadă valize, portocale, pește, lădițe ce miroseau a pește, copii de la Atoniadă[6] – dintre care unii stăteau pe bănci, iar alții în picioare – călugări, mireni... Un mirean a venit și s-a așezat lângă mine. Era și gras și, deoarece era cam înghesuit, a început să strige: "Ce condiții sunt acestea!...". Mai încolo era un monah care, sărmanul, era acoperit până sus de lădițe; numai capul îi rămăsese

[6] Atoniadă – Seminarul teologic atonit, aflat la Schitul Sfântului Apostol Andrei de lângă Kareea (n. ed. rom.).

afară. Şi aşa cum mergea camionul, clătinându-se – căci drumul era de ţară şi stricat – lădiţele stivuite cădeau, şi el, sărmanul, încerca să le arunce la dreapta şi la stânga cu mâinile ca să nu-l lovească în cap. Iar celălalt striga pentru că stătea puţin înghesuit. "Nu-l vezi pe acela cum stă, îi spun, şi tot tu strigi?". Şi-l întreb şi pe monah: "Cum te simţi, Părinte?". Iar acela îmi răspunde zâmbind: "Părinte, mai bine este aici decât în iad!". Unul se chinuia, deşi stătea pe bancă, iar celălalt se bucura, cu toate că lădiţele erau gata să-l acopere. Şi am avut două ore de mers. Nu era aproape. Mintea mireanului s-a întors la confortul ce l-ar fi avut dacă ar fi mers cu autobuzul şi astfel era aproape să se sufoce, în timp ce monahul se gândea la mâhnirea ce ar fi avut-o dacă s-ar fi aflat în iad şi astfel simţea bucurie. Se gândea: "Peste două ore vom ajunge şi vom coborî, în timp ce sărmanii din iad se chinuiesc veşnic. Apoi acolo nu sunt lădiţe, lume etc., ci este iad. Slavă Ţie, Dumnezeule, că sunt mai bine aici".

– Părinte, cui se datorează deosebirea de încredere, de pildă, a doi ucenici faţă de stareţul lor?

– Gândului. Se poate ca cineva să aibă gând stricat pentru orice şi pentru oricine. Dacă omul nu are gând bun şi nu se scoate pe sine din acţiunile sale – adică dacă acţionează numai din interes – nu poate fi ajutat de nici un sfânt. Nu un stareţ sfânt sau o stareţă sfântă de-ar avea, nu numai de l-ar avea ca stareţ pe Sfântul Antonie, ci chiar pe toţi sfinţii de i-ar avea, nici aşa nu va putea fi ajutat. Nici Dumnezeu Însuşi nu va putea ajuta un astfel de om, deşi ar vrea mult. Atunci când

cineva se iubeşte pe sine, pe toate le explică precum îi place lui. Şi aşa unii le explică în chip păcătos, alţii precum le place şi încet-încet aceste explicaţii iraţionale ale lor devin fireşti. Şi oricum te-ai purta cu ei se smintesc.

Sunt unii care, dacă le dai puţină atenţie, dacă le spui un cuvânt bun, zboară. Dar dacă nu le dai atenţie se mâhnesc mult, apucă extremele, care sunt ale diavolului. Văd, de pildă, o mişcare şi spun: "Da! Aşa este!", şi apoi sfârşesc prin a fi siguri că aşa este cum cred ei. Sau văd pe un altul serios şi cred că are ceva cu ei, în vreme ce acela poate fi serios pentru că îl preocupă ceva. Cu câteva zile mai înainte a venit la mine cineva şi mi-a spus: "De ce cutare îmi vorbea mai demult şi acum nu-mi mai vorbeşte? I-am făcut şi o observaţie, nu cumva din pricina aceasta?". "Ascultă, îi spun, se poate să te fi văzut, dar să nu fi luat aminte la tine, sau să fi avut vreun bolnav şi să fi fost îngrijorat că trebuie să caute un medic, sau să afle valută ca să meargă în străinătate etc.". Şi într-adevăr acela avea pe cineva bolnav, avea o mulţime de griji, iar acesta avea pretenţia să stea şi să-i vorbească, şi pentru aceasta împletea o grămadă de gânduri.

Gândurile bune aduc sănătatea duhovnicească

– Părinte, care sunt caracteristicile gândului slab?

– La ce te referi? Pentru prima dată aud aceasta.

– Aţi spus că faptul de a avea cineva gând de-a stânga, de a interpreta rău un comportament...

– Şi am spus că acesta este un gând slab?

– Mi-am adus aminte de acela care voia să stea cu Sfinţia Voastră ca ucenic şi i-aţi spus: "Nu te ţin, pentru că ai gând slab".

– Nu, n-am spus aşa. Ci i-am spus: "Nu te iau ca ucenic, pentru că nu ai sănătate duhovnicească". "Ce înseamnă sănătate duhovnicească?", mă întreabă. "Nu ai gânduri bune, îi spun. Ca om am şi eu cusururile mele, iar ca monah de atâţia ani se poate să am şi câteva virtuţi. Dar dacă nu ai gând bun, te vei vătăma şi de cusururile mele şi de virtuţile mele". Despre un copil mic poate spune cineva că are gând slab, pentru că este încă nematurizat, nu însă despre unul mare.

– Părinte, toţi cei mari sunt şi maturi?

– Unii nu se maturizează din pricina capului lor. Altceva este când nu-l duce capul. Atunci când cineva nu se mişcă simplu, gândul lui merge la rău şi pe toate le înţelege strâmb. Unul ca acesta nu are sănătate duhovnicească, şi nu numai că nu este ajutat de bine, dar se şi chinuieşte.

– Părinte, dacă vedem o neorânduială, este de folos să căutăm să-l descoperim pe cel ce a făcut-o?

– Caută mai întâi să vezi dacă nu ai făcut-o tu. Aceasta este mai bine.

– Dar atunci când îmi dau pricini alţii?

– Tu câte pricini nu ai dat? Dacă te vei gândi la aceasta, vei înţelege că greşeşti înfruntând astfel lucrurile.

– Iar atunci când spunem: "Aceasta cred că a făcut-o cutare soră", este şi acesta un gând de-a stânga?

– Eşti sigură că într-adevăr a făcut-o acea soră?

– Nu, dar pentru că şi altă dată a făcut ceva asemănător...

– Tot gând de-a stânga este, deoarece nu eşti sigură. Apoi, chiar de ar fi făcut-o acea soră, cine ştie cum şi de ce a făcut-o.

– Părinte, dar dacă văd, de pildă, că o soră are vreo patimă?

– Tu eşti stareţă? Stareţa are responsabilitatea şi de aceea trebuie să vă cerceteze patimile. Voi însă de ce să cercetaţi patimile celeilalte? Încă nu aţi învăţat să lucraţi corect în voi înşivă. Dacă vreţi să lucraţi corect în voi înşivă, să nu cercetaţi ce fac ceilalţi din jurul vostru, ci să cultivaţi gânduri bune, atât pentru cele bune cât şi pentru cele rele pe care le vedeţi în ceilalţi. Indiferent cu ce scop face celălalt ceva, voi puneţi-vă un gând bun în minte. Gândul cel bun are dragoste în el, îl dezarmează pe aproapele şi îl face să se comporte bine faţă de tine. Vă aduceţi aminte de acele călugăriţe care l-au luat pe tâlhar drept avvă? Când s-a descoperit cine este, au crezut că face pe nebunul pentru Hristos şi se preface în tâlhar, şi la mai mare evlavie l-au avut. În cele din urmă s-a mântuit şi el, şi cei împreună cu el[7].

[7] Printre istorisirile despre monahii primelor veacuri se află şi următoarea întâmplare: un căpitan de tâlhari s-a preschimbat în monah şi a cerut găzduire peste noapte la o mănăstire de călugăriţe, ca să o poată prăda. Stareţa şi toate călugăriţele l-au primit cu deosebit respect, ca pe un avvă mare. S-au adunat toate călugăriţele să ia binecuvântare de la el, i-au spălat picioarele şi

– Părinte, dar atunci când o soră îmi spune o minciună...

– Dar dacă va fi fost nevoită chiar din pricina ta să spună o minciună, sau dacă a uitat şi ceea ce ţi-a spus nu este minciună? Sora de la arhondaric, de pildă, cere de la bucătăreasă salată şi aceea îi spune: "Nu am", în vreme ce aceea ştie că are. Dacă sora ce a cerut nu are gânduri bune, va spune: "Îmi spune minciuni". Însă dacă are gânduri bune, va spune: "Sărmana, a uitat că are salată, pentru că are multă treabă", sau: "a ţinut-o pentru o altă nevoie". Nu ai sănătate duhovnicească, şi de aceea gândeşti aşa. Dacă ai fi avut sănătate duhovnicească, le-ai fi văzut curate chiar şi pe cele necurate. Precum ai fi văzut fructele, aşa ai fi văzut şi gunoiul, pentru că gunoiul a ajutat să se facă fructele.

Cel ce are gânduri bune are sănătate duhovnicească şi răul îl preschimbă în bine. Îmi aduc aminte că în timpul ocupaţiei germane toţi copiii care aveau un organism tare mâncau cu poftă o bucată de pâine din făină de porumb şi erau mereu sănătoşi. În timp ce nişte copii din familii bogate, cu toate că mâncau pâine cu unt, erau bolnăvicioşi, deoarece nu aveau

au luat apoi apa aceea pentru binecuvântare. O soră paralizată s-a vindecat spălându-se cu credinţă cu acea apă şi, spre uimirea tuturor, s-a dus şi aceea să ia binecuvântare de la acela. Văzând minunea, căpitanul de tâlhari s-a schimbat lăuntric, s-a pocăit, a aruncat sabia ce-o avea ascunsă sub rasă şi, după puţin timp, şi acela, şi cei împreună cu el s-au făcut monahi şi au trăit cu multă asprime în viaţa monahală. (Vezi D. Tsami, *Matericon*, vol. 3, Tesalonic, 1992, pp. 18-24).

organismul rezistent. Chiar şi dacă ai lovi pe cineva care are gânduri bune, acela va spune: "Dumnezeu a îngăduit aceasta ca să-mi şterg greşelile mele cele vechi. Slavă lui Dumnezeu!". În timp ce pe un altul, care nu are gânduri bune, deşi vei merge ca să-l mângâi, va crede că mergi ca să-l baţi. Luaţi exemplu de la unul beat. Dacă este rău, va sparge toate în beţia sa. Dar dacă este bun, fie va plânge, fie se va arăta foarte binevoitor. Un om beat spunea oarecând: "Dăruiesc câte o găleată de lire celor care mă invidiază!".

Cel care are gânduri bune pe toate le vede bune

Mi-au spus unii că se smintesc pentru că văd multe lucruri strâmbe în Biserică. Iar eu le-am spus: "Dacă vei întreba o muscă: «Sunt flori în locul acesta?», ea îţi va spune: «Nu ştiu. Ci ştiu numai că acolo jos, în groapă, sunt cutii de conserve, gunoaie, necurăţii», şi îţi va înşira toate murdăriile pe care a stat. Dar dacă vei întreba o albină: «Ai văzut vreo necurăţie în locul acesta?», ea îţi va spune: «Necurăţie? Nu, nu am văzut nicăieri. Aici locul este plin de flori bine mirositoare», şi îţi va enumera o grămadă de flori de grădină şi sălbatice. Vezi, musca ştie numai unde există gunoaie, în timp ce albina ştie că acolo este un crin, mai departe o zambilă...".

După cum mi-am dat seama, unii oameni seamănă cu albina, iar alţii cu musca. Cei care seamănă cu

musca în orice situaţie caută să afle ce rău există şi se preocupă de el; nu văd nicăieri nici un bine. Cei care seamănă cu albina află peste tot orice bine există. Omul stricat, stricat gândeşte, pe toate le interpretează de-a stânga şi le vede anapoda. În timp ce acela care are gânduri bune, orice ar vedea, orice îi vei spune, îşi va pune în minte gândul cel bun.

Odată un copil de clasa a şasea a venit la Colibă şi a bătut cu ciocănelul în poartă. Aveam de citit un sac de scrisori, dar mi-am spus să ies să văd ce vrea. "Ce este, voinice?", îl întreb. "Aceasta este Coliba Părintelui Paisie? mă întreabă. Vreau să-l văd pe Părintele Paisie". "Aceasta este, dar el nu este aici; s-a dus să cumpere ţigări", îi spun. "Se vede că s-a dus ca să cumpere pentru cineva", îmi spune el cu gând bun. "Nu, ci pentru el s-a dus să cumpere, îi spun. I s-au terminat şi făcea ca un nebun. Pe mine m-a lăsat aici singur şi nici măcar nu ştiu când se va întoarce. Dacă văd că întârzie, o să plec de aici". Atunci băiatului i s-au umplut ochii de lacrimi şi iarăşi a spus cu gând bun: "Îl obosim pe Părintele". "Dar ce vrei cu el?", l-am întrebat din nou. "Vreau să iau numai binecuvântarea lui", mi-a răspuns. "Ce binecuvântare să iei, copile! Acesta este un înşelat. Nu-i bun de nimic. Eu îl ştiu bine. Nu aştepta degeaba, pentru că atunci când se va întoarce va fi nervos, poate chiar şi beat, căci mai şi bea". Dar acel copil punea mereu gândul cel bun. "În sfârşit, îi spun, eu voi mai aştepta puţin, ce vrei să-i spun?". "Am să-i dau o scrisoare, îmi spune, dar voi aştepta să iau şi binecuvântarea lui". Aţi văzut? Orice îi spuneam, el o primea cu gândul cel bun. I-am spus: "Făcea ca un nebun pentru că nu avea ţigări", iar sărmanul a suspinat şi a lăcrimat. "Cine ştie, poate s-a dus să cumpere pentru cineva". Alţii citesc atâtea, iar acela, un copilaş de clasa a şasea, să aibă gânduri atât de bune! Să-i strici gândul şi el să şi-l facă şi mai bun şi să tragă o concluzie mai bună. M-am minunat de aceasta! Pentru prima dată am văzut un astfel de lucru!

Gândurile omului sfinţit şi gândurile omului viclean

– Părinte, cel care are sfinţenie înţelege cine este viclean?

– Da, îl înţelege atât pe cel viclean, precum înţelege şi sfinţenia unui sfânt. Vede răul, dar în acelaşi timp vede şi omul lăuntric şi distinge că răul este al diavolului şi vine din afară. Cu ochii sufletului său el îşi vede greşalele lui ca fiind mari, iar pe ale celorlalţi mici. Şi cu adevărat le vede mici, nu se preface. Poate vedea că sunt chiar crime, dar el justifică în înţelesul cel bun vicleniile omului rău; nu-l dispreţuieşte, nu-l consideră mai prejos decât el. Îl poate considera chiar mai bun decât el însuşi şi să-l suporte întru cunoştinţă pentru mai multe pricini. Vede, de pildă, răutatea unui criminal, dar cugetă că acela a ajuns la punctul de a săvârşi crima pentru că nu a fost ajutat şi că el însuşi ar fi putut fi în locul aceluia, dacă nu l-ar fi ajutat Dumnezeu. În felul acesta primeşte mult har. Şi dimpotrivă, omul viclean deşi vede sfinţenia celuilalt, nu

cunoaşte gândurile cele bune pe care le are acela, precum nici diavolul nu le cunoaşte.

Cel ce face o lucrare fină duhovnicească îl îndreptăţeşte pe aproapele şi nu pe sine. Şi cu cât înaintează duhovniceşte, cu atât mai mult se eliberează şi iubeşte pe Dumnezeu şi pe oameni. Atunci nu va putea înţelege ce înseamnă răutatea, pentru că are numai gânduri bune pentru ceilalţi şi gândeşte numai curat şi pe toate le vede duhovniceşte, sfinte. Se foloseşte chiar şi din căderile semenilor lui, pe care le foloseşte ca frână puternică pentru sinea sa, ca să ia aminte să nu deraieze. Şi dimpotrivă, unul care nu s-a curăţit gândeşte în mod viclean şi toate lucrurile le vede cu ochi viclean. Chiar şi pe cele bune le întinează cu viclenia lui. Nu se foloseşte nici de virtuţile celorlalţi, pentru că este întunecat de negreala ucigaşului de om, şi astfel le explică prin vocabularul său cel viclean. Întotdeauna este supărat şi totdeauna mâhneşte pe semenii lui cu această negreală duhovnicească a sa. Dacă unul ca acesta vrea să se elibereze de această stare, trebuie să înţeleagă că are nevoie de curăţire, ca să-i vină limpezimea duhovnicească, curăţia minţii şi a inimii.

– Dar atunci când un om este o dată viclean şi altă dată bun?

– Atunci primeşte înrâuriri şi schimbări corespunzătoare. Omul este schimbător. Uneori gândurile viclene sunt ale diavolului, alteori însuşi omul gândeşte în mod viclean. De multe ori diavolul creează anumite situaţii pentru ca oamenii să-şi facă gânduri rele. Odată, nu am apucat să-i vorbesc unui arhimandrit care a venit pentru prima dată la Coliba mea. A doua oară când a venit nu l-am putut primi, deoarece eram grav bolnav şi i-am spus să vină altă dată ca să discutăm. Atunci aceluia i-a intrat gândul că nu vreau să-l primesc, că am ceva cu el şi s-a dus jos la mănăstire şi s-a plâns. Aceasta a fost în întregime o lucrare a diavolului.

Gândurile omului arată starea lui duhovnicească

– Părinte, cum se face că doi oameni văd în mod diferit acelaşi lucru?

– Toţi ochii văd la fel de curat? Pentru ca cineva să vadă curat trebuie să aibă ochii sufletului său foarte sănătoşi, căci numai atunci are curăţia lăuntrică.

– Părinte, de ce uneori aceeaşi împrejurare unul o consideră binecuvântare iar altul nenorocire?

– Fiecare o explică potrivit cu gândul său. Orice lucru îl poţi vedea fie din latura lui bună, fie din latura lui cea rea. Am auzit următoarea întâmplare: la o mănăstire care se afla lângă un sat aveau rânduială să facă vecernia şi utrenia la miezul nopţii. La slujbe mergeau şi mireni, pentru că mănăstirea era înconjurată de case care cu timpul se zidiseră acolo. Odată un frate începător şi-a uitat chilia sa deschisă şi a intrat în ea o femeie. Când a aflat l-a apucat mâhnirea şi s-a tulburat. O, s-a spurcat chilia! Înfricoşător lucru, s-a pierdut lumea! Ia spirt şi stropeşte pe podea, apoi îi dă

foc, ca s-o dezinfecteze! Puţin de n-a ars mănăstirea. Şi-a ars duşumeaua chiliei, însă gândul nu şi l-a ars. Pe acela trebuia să-l ardă, pentru că răul se afla în el. Dacă şi-ar fi pus gândul cel bun în minte, spunându-şi că femeia a intrat în chilia lui din evlavie, ca să se folosească, ca să primească har şi să se nevoiască şi ea acasă, s-ar fi schimbat duhovniceşte şi ar fi slăvit pe Dumnezeu.

Din calitatea gândurilor unui om se vede starea lui duhovnicească. Oamenii judecă lucrurile potrivit cu conţinutul pe care îl au înlăuntrul lor. Dacă nu au conţinut duhovnicesc, trag concluzii greşite şi-l nedreptăţesc pe aproapele lor. De pildă, dacă unul care face milostenii noaptea ca să nu fie văzut de oameni va vedea pe cineva seara târziu pe drum, niciodată nu-şi va pune gând rău în minte. Însă de l-ar vedea pe acela unul ce umblă nopţile spre a păcătui, va spune: "Ce monstru, cine ştie pe unde umblă noaptea", pentru că el însuşi are astfel de experienţe. Sau dacă se aude noaptea de la etajul de sus duc-duc, unul care are gânduri bune va spune: "Face metanii", în timp ce unul care nu are gânduri bune va spune: "Joacă toată noaptea". Dacă se aude vreo melodie, unul va spune: "Ce psalmodii frumoase", în timp ce celălalt va spune: "Ce cântece mai sunt şi acestea?".

Vă aduceţi aminte cum s-au comportat faţă de Hristos cei doi tâlhari care au fost răstigniţi împreună cu El? Amândoi Îl vedeau pe Hristos sus pe Cruce, vedeau cum se cutremură pământul, etc. Dar ce fel de gând şi-a pus în minte unul şi ce fel celălalt! Unul, cel de-a stânga, hulea şi zicea: *"Dacă Tu eşti Hristos, mântuieşte-Te pe Tine Însuţi şi pe noi"*[9]. Iar celălalt, cel de-a dreapta, spunea: *"Noi după dreptate primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut nici un rău"*[10]. Unul s-a mântuit, celălalt s-a osândit.

[9] Lc. 23, 39.
[10] Lc. 23, 41.

CAPITOLUL 2
Gândurile de hulă

Care gânduri sunt de hulă

Părinte, nu am înţeles când un gând este de hulă.

– Atunci când ne vin în minte închipuiri urâte despre Hristos, despre Maica Domnului, despre sfinţi sau despre ceva dumnezeiesc şi sfânt sau chiar şi despre părintele nostru duhovnicesc etc., acestea sunt gânduri de hulă. Aceste gânduri nu trebuie să le spună nimeni niciodată.

– Nici la duhovnic?

– La duhovnic ajunge să spunem: "Îmi trec prin minte gânduri de hulă despre Hristos sau despre Sfântul Duh, despre Maica Domnului, despre Sfinţi sau despre Sfinţia Voastră, duhovnicul meu". Aceste blasfemii şi păcate sunt toate ale diavolului; nu sunt ale noastre. De aceea nu trebuie să ne mâhnim şi pentru păcatele diavolului. Când eram monah începător, o bucată de vreme diavolul îmi aducea gânduri de hulă chiar şi în biserică şi mă mâhneam mult. Orice bârfă şi hulă pe care le auzisem spunându-se despre alţii, pe când eram militar, diavolul mi le aducea în minte

despre sfinţi. Duhovnicul îmi spunea: "Aceste gânduri sunt ale diavolului. Din clipa în care omul se mâhneşte pentru gândurile necurate ce-i trec prin minte despre lucrurile sfinte, aceasta este dovada că ele nu sunt ale lui, ci vin din afară". Eu însă continuam să mă mâhnesc. Mergeam în paraclisul Sfântului Ioan Botezătorul ca să mă rog, iar atunci când mă închinam la icoana Sfântului, ea scotea bună mireasmă. Când îmi veneau iarăşi astfel de gânduri, mergeam din nou la paraclis, unde simţeam aceeaşi mireasmă ieşind din icoană. Într-o zi, în vremea Sfintei Liturghii, la "Sfinte Dumnezeule" cântam şi eu încet "Sfinte Dumnezeule" de Nilos[11]. Atunci văd că intră prin uşa pronaosului o fiară mare, înfricoşătoare, cu cap de câine. Scotea flăcări din gură şi din ochi. Se întoarce şi-mi dă două palme deoarece cântam "Sfinte Dumnezeule". Privesc în jurul meu, ca să văd dacă nu îl văzuse şi altcineva, dar nu îl văzuse nimeni. După aceea m-am dus şi i-am spus duhovnicului ce s-a întâmplat. "Iată, l-ai văzut! – îmi spune duhovnicul. El este. Acum te-ai liniştit?".

– Părinte, omul înţelege întotdeauna dacă un gând este de hulă?

– Dacă pune în lucrare mintea ce i-a dat-o Dumnezeu, atunci înţelege. De pildă, unii îmi spun: "Părinte, cum este cu putinţă să existe iad? Noi ne mâhnim pentru omul ce este în închisoare, cu cât mai mult pentru cel ce este în iad!". Dar cugetarea aceasta este hulă, pentru că astfel unii ca aceştia se arată mai

[11] Nilos Kamarados. A trăit în Constantinopol în jurul anului 1880. A fost un muzician foarte sârguitor, care s-a ocupat de teoria muzicii bizantine şi s-a distins între cântăreţi.

drepţi decât Dumnezeu. Dumnezeu ştie ce face. Vă aduceţi aminte de cazul relatat de Sfântul Grigorie Dialogul? Odată episcopul Fortunat a alungat un diavol dintr-o îndrăcită. Diavolul, după ce a fost izgonit, umbla prin oraş în chip de om sărac clevetindu-l pe episcop. "M-a alungat, nemilostivul!", striga el. "Dar de ce te-a alungat?", îl întrebă cineva. "Cum de a făcut una ca aceasta? Hai, vino în casa mea". Şi diavolul a intrat în casă. Peste puţin timp îi spuse gazdei: "Mi-e frig. Pune lemne pe foc". Şi acela puse lemne în cămin; mai pune şi buşteni, ca să se încălzească. Şi după ce s-a încins bine căminul, diavolul intră în copilul gazdei- care, îndrăcindu-se, a sărit în foc şi a ars. Atunci acela a înţeles pe cine a izgonit episcopul şi pe cine a primit el. De vreme ce episcopul Fortunat l-a izgonit, înseamnă că ştia ceva[12].

De unde provin gândurile de hulă

– Părinte, spuneţi-ne ceva despre nepăsarea cea bună.

– Nepăsarea cea bună este de trebuinţă unuia foarte sensibil, pe care îl chinuie aghiuţă cu diferite gânduri. În cazul acesta este bine să devină puţin nepăsător, în sensul cel bun, şi să nu cerceteze prea minuţios unele lucruri. Ea mai este bună şi pentru acela ce se poate să fie nepăsător în multe, dar într-un

[12] Vezi Sf. Grigorie Dialogul, în *Everghetinos*, Tomul 1, ed. Matei Laghi, Atena, 1980, p. 510.

anumit lucru să-i fi pricinuit diavolul o sensibilitate exagerată pentru a-l netrebnici. În cazul acesta, pentru o perioadă de timp îl va ajuta nepăsarea cea bună. Însă are nevoie de supraveghere. Trebuie să-şi spună gândurile sale şi să fie supravegheat de duhovnic, căci altfel încet-încet le poate lua pe toate cu grapa şi să ajungă în cealaltă extremă, adică să devină complet nepăsător.

– Părinte, de ce atunci când cad în mâhnire am gânduri de hulă?

– Ia ascultă să vezi cum este. Atunci când aghiuţă te vede mâhnită, profită de aceasta şi îţi dă o bomboană lumească, un gând păcătos. După ce cazi prima dată, te duce la o mâhnire mai mare şi nu mai ai putere să te împotriveşti. De aceea nu trebuie să rămâi niciodată în stare de mâhnire, ci să faci ceva duhovnicesc, care să te ajute să ieşi din această stare.

– Părinte, mult mă chinuiesc cu nişte gânduri...

– Sunt ale diavolului. Linişteşte-te şi nu le da importanţă. Eşti sensibilă. Diavolul îţi exploatează sensibilitatea, te face să examinezi prea minuţios unele lucruri, îţi lipeşte mintea acolo şi te chinuieşti fără folos. Îţi poate aduce gânduri necurate, de pildă despre stareţă sau chiar despre mine. Nu le da importanţă. Dacă dai puţină importanţă unui gând de hulă, te poate chinui, te poate zdrobi. Îţi trebuie puţină nepăsare bună.

Diavolul chinuieşte cu gândurile de hulă de obicei pe cei foarte evlavioşi şi foarte sensibili. Le prezintă căderile lor mult mărite ca să-i mâhnească şi, dacă nu reuşeşte să-i ducă la deznădejde ca să se sinucidă, încearcă cel puţin să-i înnebunească şi să-i netreb-

nicească. Iar dacă nu poate face nici aceasta, îl satisface să le aducă fie și o melancolie.

Am întâlnit pe cineva care scuipa mereu. "Are diavol", spuneau oamenii. Iar acela le spunea: "Cei ce au diavol nu fac așa". Așa cum am aflat după aceea, sărmanul acesta nu era vinovat în nimic ca să se îndrăcească. Crescuse orfan și avea o sensibilitate; avea și gând de-a stânga și puțină fantezie, lucruri pe care i le-a cultivat diavolul și îi aducea gânduri de hulă. Iar când diavolul îi aducea astfel de gânduri acesta i se împotrivea, se scutura și scuipa gândurile de hulă. Cel ce vedea această scenă credea că are diavol. Sărmanul, să aibă așadar o sensibilitate, să scuipe gândurile de hulă și totuși să i se spună: "Ai diavol!".

De multe ori gândurile de hulă vin și din pizma diavolului. Uneori, mai ales după priveghere, atunci când ești rupt de oboseală și nu te poți împotrivi, diavolul, făcătorul de rău, îți aduce gânduri de hulă și apoi, ca să te încurce sau să te arunce în deznădejde, începe să-ți spună: "Astfel de gânduri nici diavolul nu are! Nu te vei mântui...". Poate aduce gânduri de hulă chiar și împotriva Duhului Sfânt, ca după aceea să spună că acest păcat nu se iartă etc.

– Părinte, un gând de hulă poate veni și din pricina noastră?

– Da, și omul însuși poate da pricină. Atunci când nu există sensibilitate, gândurile de hulă provin din mândrie, din judecarea aproapelui etc. De aceea, atunci când vă nevoiți și aveți gânduri de necredință, de hulă, să știți că nevoința se face cu mândrie. Mintea se întunecă din pricina mândriei, începe necredința și

omul se golește de harul lui Dumnezeu. Sau atunci când cineva se ocupă cu subiecte dogmatice fără să aibă astfel de înclinații, după aceea are gânduri de hulă.

Disprețuirea gândurilor de hulă

– Părinte, Avva Isaac spune că biruim patimile "prin smerenie și nu prin disprețuire"[13]. Oare disprețuirea unei patimi și disprețuirea gândurilor de hulă este același lucru?

– Nu, disprețuirea unei patimi are mândrie, încredere în sine și, ceea ce este mai rău, îndreptățire. Adică te îndreptățești pe tine însuți și nu-ți recunoști patima. Este ca și cum ai spune: "Patima aceasta nu este a mea, nu are legătură cu mine", și nu te nevoiești ca să te eliberezi de ea. Însă gândurile de hulă trebuie să le disprețuim, pentru că, precum am spus, nu sunt ale noastre, ci ale diavolului.

– Atunci când se preface cineva înaintea altora că are o patimă, de pildă atunci când face pe lacomul cu pântecele, îl batjocorește pe diavolul?

– Atunci când se preface cu prefacerea cea bună, nu înseamnă că îl batjocorește pe diavolul. Îl batjocorești pe diavolul atunci când, deși el îți aduce gânduri de hulă, tu cânți.

[13] Începutul irmosului de la cântarea întâi a Canonului Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu de la Acatistul Bunei Vestiri.

– Părinte, cum să alung un gând de hulă care îmi vine în vremea slujbei bisericeşti?

– Prin cântarea psaltică. "Deschide-voi gura mea..."[14]. Nu ştii muzică? Să nu-l scormoneşti. Dispreţuieşte-l. Atunci când cineva discută cu astfel de gânduri în vremea rugăciunii este ca şi cum un militar s-ar juca cu o grenadă în mâini în vremea când dă raportul.

– Şi dacă stăruie?

– Dacă stăruie, să ştii că undeva, înlăuntrul tău, are un adăpost. Dar soluţia cea mai bună este dispreţuirea diavolului, deoarece el dă meditaţii de viclenie. În vremea aceea este mai bine să nu rostim nici măcar rugăciunea lui Iisus, deoarece, făcând aceasta, arătăm că ne preocupă subiectul, iar diavolul ţinteşte punctul slab şi ne bombardează mereu cu gânduri de hulă. Este mai bine să cântăm. Vezi, până şi copiii cei mici atunci când vor să dispreţuiască pe vreun oarecare copil ce le vorbeşte, îi spun "tralala", aşadar cântă. La fel să facem şi noi diavolului. Însă noi vom psalmodia, nu vom cânta. Psalmodia este rugăciune îndreptată către Dumnezeu, dar şi dispreţuire a diavolului. Şi astfel cel viclean este lovit şi de aici şi de dincolo, şi va pieri.

– Dar atunci când sunt într-o astfel de stare, Părinte, nu pot cânta, şi îmi vine greu chiar să mă şi împărtăşesc.

– Aceasta este foarte periculos. Aghiuţă îţi face blocaj. Să mergi să cânţi, să te împărtăşeşti, pentru că gândurile acestea nu sunt ale tale. Ascultă ce-ţi spun:

[14] Catavasia la Cântarea întâi a Canonului Bunei Vestiri.

să cânţi un "Cuvine-se cu adevărat", ca astfel aghiuţă să-şi ia cele de cheltuială şi să plece. Nu ţi-am spus despre un călugăr? A venit în Sfântul Munte când avea 12 ani. Era orfan, îşi pierduse afecţiunea de la mama lui trupească şi toată dragostea lui a îndreptat-o spre Maica Domnului. O simţea ca pe mama lui. Să fi văzut cu ce evlavie se închina la icoane! După aceea diavolul a exploatat această dragoste şi i-a adus gânduri de hulă. Sărmanul, nu mai mergea nici să se închine la icoane. Când Stareţul lui a aflat aceasta, l-a luat de mână şi l-a pus să sărute icoana Maicii Domnului şi a Mântuitorului pe faţă şi pe mâini, şi îndată a fugit diavolul. Este într-un fel o obrăznicie să o săruţi pe faţă pe Maica Domnului şi pe Hristos, dar aceasta a făcut-o stareţul tocmai ca să alunge gândurile ce le avea călugărul.

Când suntem vinovaţi pentru gândurile de hulă

– Părinte, sunt vinovat atunci când am un atac de gând de hulă fără consimţământul meu?

– Dacă te mâhneşti şi nu-l primeşti, nu este nimic.

– Părinte, când este vinovat cineva pentru un gând de hulă?

– Dacă nu se mâhneşte pentru că are un astfel de gând, şi stă şi discută cu el, atunci este vinovat. Şi cu cât va primi gândurile de hulă, cu atât mai mult va primi tulburarea diavolului. Pentru că atunci când îi trece un gând de hulă şi-l cercetează şi discută cu el, primeşte o mică demonizare.

– Şi cum vor pleca, Părinte, astfel de gânduri?

– Dacă se mâhneşte atunci când vin astfel de gânduri şi nu discută cu ele, acelea se taie singure pentru că nu sunt hrănite. Copacul care nu este udat se va usca. Dar din clipa când cineva se complace cu ele, fie şi puţin, şi le hrăneşte, omul cel vechi se adapă şi cu greutate se vor usca.

– Părinte, uneori primesc gândurile de hulă, consimt, şi după aceea îmi dau seama de aceasta, însă nu le pot alunga.

– Tu ştii ce păţeşti? Uneori ai mintea în altă parte, eşti distrată şi stai pierdută cu gura căscată. Atunci vine aghiuţă, îţi aruncă în gură o caramelă şi tu începi s-o sugi. Simţi gustul ei şi după aceea îţi vine greu s-o dai jos. Însă trebuie s-o arunci imediat ce simţi că te îndulceşti.

– Dar când îmi trece un gând de hulă şi-l primesc puţin, iar după aceea îl alung?

– Atunci este ca şi cum diavolul ţi-ar fi dat o caramelă din care ai supt puţin, dar după aceea ai scuipat-o. Trebuie însă s-o scuipi imediat. Altfel la început te va înşela cu o caramelă, dar apoi te va adăpa cu otravă şi îşi va bate joc de tine.

CAPITOLUL 3

Încrederea în gând

Încrederea în gând este începutul înşelării

Părinte, când mă mânii mă fac ca torentul; nu mă pot abţine.

– De ce să nu te poţi abţine?

– Pentru că îmi cred gândului meu.

– Ei, atunci ai crezul tău, propriul tău simbol de credinţă!... Egoismul este de vină. Să nu-ţi îndreptăţeşti gândul tău. Un gând bandajat[15] singură să-l alungi, să nu-l primeşti.

– Dar cum voi înţelege că un gând este bandajat?

– Ei, dacă nu-l înţelegi, să-l spui stareţei şi, tac, să-l alungi, făcând ascultare în tot ce îţi va spune. Pentru un om duhovnicesc a se încrede în gândul său este începutul înşelării. Mintea sa se întunecă de mândrie şi se poate înşela. Este mai bine să înnebunească, pentru că atunci va avea circumstanţe atenuante.

– Părinte, dar ajutor de la alţii nu se poate lua?

[15] Stareţul folosea acest cuvânt în sensul de 'prostuţ'.

– Pentru ca cineva să fie ajutat în starea în care se află, trebuie ca și el însuși să ajute. Să înțeleagă că a se încrede în gândul care îi spune, de pildă, că este cel mai bun dintre toți, că este sfânt etc., aceasta înseamnă înșelare. Dacă omul însuși îl ține, un astfel de gând nu se poate alunga nici cu mitraliera. Trebuie să se smerească pentru ca el să plece. Uneori mi se cere să mă rog pentru astfel de cazuri. Ce rugăciune să fac? Din moment ce acela are înăuntrul său fitilul diavolului, orice vei face tot va sări în aer. Este ca și cum cineva ar ține în mâinile sale fitilele de la dinamită și ar cere să-l ajuți ca să nu explodeze.

– Părinte, am devenit sucită.

– Cine îți spune aceasta? Gândul tău? Eu te urmăresc din Sfântul Munte. Știu aceasta. Nu ai devenit sucită. Dar dacă vei crede în gândul tău, atunci acela te va răsuci. Nu crede în gândul tău, nici atunci când îți spune că ești într-un hal fără de hal, nici când îți spune că ești sfântă.

Încrederea în gând creează probleme psihologice

– Părinte, atunci când pe cineva îl chinuie gândul că toți se preocupă de el etc., cum îl va alunga?

– Aceasta este lucrarea diavolului care vrea să-l îmbolnăvească. Unul ca acesta să fie nepăsător, să nu creadă deloc în acest gând. Unul, de pildă, care are bănuială, dacă va vedea pe cineva cunoscut că vorbește încet cu altul, gândește: "Vorbește despre

mine; nu mă așteptam la aceasta de la el", în timp ce aceia discută despre cu totul alt subiect. Și dacă nu ia aminte, evoluează încet-încet și unde va ajunge? Crede că toți îl urmăresc, îl prigonesc. Chiar de ar avea dovezi concrete că ceilalți se preocupă de el, să știe că acestea însuși vrăjmașul le-a potrivit așa ca să-i insufle această convingere. Măi, cum le mai combină diavolul!

Cunosc un tânăr care, deși este foarte inteligent, crede în gândul său care îi spune că nu este echilibrat. Primind gândurile ce i le aducea aghiuță, acestea i-au creat o grămadă de complexe. A avut chiar și o încercare de sinucidere, care i-a topit pe părinții lui. Dumnezeu i-a dat puteri și harisme, dar pe toate i le netrebnicește vrăjmașul și astfel se chinuiește și pe el și pe alții. Nu pot înțelege de ce unii oameni primesc astfel de gânduri diavolești și-și fac viața chinuită, împotrivindu-se astfel și lui Dumnezeu, Care ne face atât de mult bine și ne iubește. Oricâte i-ai spune unui astfel de om, nu se folosește. Dacă nu va înceta să creadă gândurilor pe care i le aduce vrăjmașul, te vei osteni în zadar.

– Părinte, cel sensibil este slab sufletește, este bolnav?

– Nu, mărimea de suflet și sensibilitatea sunt harisme firești, dar, din păcate, diavolul reușește să le exploateze. Pe un om sensibil îl face adeseori să exagereze lucrurile ca să nu poată trece peste o greutate, sau dacă reușește puțin s-o rezolve, mai apoi cedează, îl face să deznădăjduiască, să se chinuiască și în cele din urmă să se epuizeze. Dacă ar pune în valoare sensibilitatea moștenită, ea ar deveni cerească.

Iar dacă o va lăsa ca să o exploateze diavolul, se va pierde. Pentru că dacă omul nu-și pune în valoare harismele sale, atunci le exploatează diavolul. Și astfel aruncă darurile lui Dumnezeu. În loc să-I fie recunoscător lui Dumnezeu, le ia pe toate anapoda. Cel sensibil, atunci când crede gândului său, poate sfârși chiar și la psihiatrie, în timp ce acela indiferent, cu al său "nu mă interesează", desigur nu merge bine, însă cel puțin nu sfârșește în psihiatrie. De aceea aghiuță îi urmărește pe oamenii sensibili.

Alții iarăși își pun în gând, sau mai degrabă aghiuță le aduce gândul că au o neputință moștenită și încearcă să-i facă să creadă că au ceva de acest fel. Îi înfricoșează ca să-i amețească și să-i netrebnicească fără motiv. Și chiar de ar exista și ceva moștenit, nimic nu poate sta înaintea harului lui Dumnezeu. Vă aduceți aminte de Sfântul Ciprian[16], care din vrăjitor a devenit ierarh al Bisericii și mucenic al lui Hristos? Moise Etiopeanul[17], din tâlhar a devenit mai sensibil decât mulți Părinți mari. La ce măsură a ajuns! Când Sfântul Macarie a mers să-l cerceteze, acela l-a întrebat: "Ce să fac? Mă deranjează lumea și nu pot afla liniște". Iar Sfântul Macarie i-a spus: "Moise, Moise, ești foarte sensibil. Să mergi în Arabia Pietroasă[18], pentru că tu nu poți alunga lumea"[19]. L-a întrecut în sensibilitate și pe Marele Arsenie, care era din familie nobilă, învățat, om manierat, în timp ce acela era tâlhar. Iată, vezi ce face harul lui Dumnezeu! Dar avea și multă smerenie.

[16] Pomenirea lui se prăznuiește la 2 octombrie.
[17] Pomenirea lui se prăznuiește la 28 august.
[18] Pustia cea mai dinlăuntru, în partea de N-V a Arabiei.
[19] "Pateric", Avva Macarie Egipteanul, cap. 21.

Capriciile pornesc de la gând

– Părinte, cel ce se dezgustă de ce pățește una ca aceasta?

– Spune-mi, tu de ce te dezguști?

– Mă dezgust de toate.

– Atunci toate la tine vor veni. Și viermișorii în fructe sau în legume, și vreun păr în pâine etc.

– Așa este, Părinte!

– Slavă Ție, Dumnezeule! Vezi cât de mult te ajută Dumnezeu ca să poți depăși aceasta?

– Părinte, oare aceasta nu începe de la gând? Să spunem că o soră a aflat un păr. Să-l dea deoparte?

– Dar el este binecuvântare. Dă-mi-l mie să-l iau eu de binecuvântare!... Ah! Îmi aduc aminte că odată, la Sinai, mergeam undeva cu un monah și i-am dat două piersici. Dar îl văd că nu le mănâncă. Voia să meargă să le spele, ca apoi să le mănânce. Și le ținea în mână, nevoind nici în buzunar să le bage, ca nu cumva să se umple de microbii aflați în buzunar. Fratele lui, care avea opt copii, îmi spunea: "Acesta cheltuiește mai mult săpun ca să-și spele mâinile decât femeia mea spălându-i pe cei opt copii ai noștri". Și să vedeți ce a pățit! Acolo la Sinai dădeau fiecărui călugăr și câte un beduin, ca să-i slujească, să-i ducă mâncarea etc. Beduinul ce a fost dat acelui călugăr era mai murdar decât toți. Negru de murdar! Hainele lui miroseau,

mirosea şi el în întregime. O săptămână trebuia să-l pui la înmuiat, ca să se curețe. Mâinile îi erau... nu mă întreba! Trebuia să i le razi cu şpaclul. Când lua blidul ca să-i ducă mâncarea, îşi băga cele două degete mari înăuntru... "Fugi, fugi...!", îi striga monahul, de cum îl vedea. În cele din urmă acel monah n-a stat la Sinai nici două săptămâni.

Îmi aduc aminte că în viața de obşte aveam un monah care, ca mirean, a fost ofițer de jandarmi. L-au pus citeț, pentru că era învățat. Era de mulți ani în mânăstire şi se dezgusta de toate. Cum să atingă mânerul uşii?! Uşa o deschidea cu piciorul, sau trăgea zăvorul cu cotul şi după aceea îşi curăța cu spirt mâneca aceea cu care atinsese zăvorul. Chiar şi uşa bisericii o deschidea cu piciorul. Dar când a îmbătrânit, Dumnezeu a îngăduit să i se umple picioarele de viermi, şi mai ales acela cu care deschidea uşa. Eram ajutorul monahului care era cu ascultarea la bolnița mânăstirii, atunci când a venit pentru prima dată acela la bolniță cu piciorul legat. Monahul infirmier mi-a spus să-i dezleg piciorul, în timp ce acela s-a dus să aducă nişte bandaj. Când i-am dezlegat piciorul, ce să văd! Era plin de viermi. "Du-te la mare şi spală-ți piciorul ca să se curețe de viermi, îi spun, şi vino ca să-ți schimb bandajul". Unde ajunsese! Ce pedeapsă! Eu m-am pierdut cu totul. Infirmierul m-a întrebat: "Ai înțeles din ce i s-a tras aceasta?". "Am înțeles, i-am răspuns. Pentru că deschidea uşa cu piciorul".

– Părinte, fiind în această situație continua să deschidă uşa cu piciorul?

– Da, o deschidea tot cu piciorul. Şi îmbătrânise călugăr.

– N-a înțeles aceasta?

– Nu ştiu. După aceea eu m-am dus la Mănăstirea Stomiu, la Konița. Cine ştie ce fel de moarte a avut! Şi iată, în Mănăstirea de acolo unii monahi tineri mâncau rămăşițele pe care bătrânii le lăsau în farfuriile lor, ca să ia astfel binecuvântare. Adunau rămăşițele de mâncare. Sau alții sărutau mânerul uşii, pentru că a fost atins de Părinți, iar acesta atunci când se închina la icoane, abia de îşi atingea mustața de icoană. Şi ce pățea apoi mustața sa din pricina spirtului...

– Părinte, dar atunci când se procedează astfel cu lucrurile sfinte, aceasta nu este lipsă de evlavie?

– Da, de la lipsa de evlavie porneşte omul şi apoi ajunge la altele. Şi acela ajunsese chiar să nu se mai închine, pentru că se temea ca nu cumva cel care se închinase înaintea lui la icoană să nu aibă vreo boală.

– Adică pentru ca să nu se scârbească cineva, trebuie să nu dea importanță?

– Oamenii nu văd balastul pe care îl mănâncă! Dacă cineva care este cuprins de frica de a nu se îmbolnăvi, sau de frică în general, îşi face cruce, îl ajută Hristos. Câți dintre cei care au diferite boli nu trec pe la Colibă! Unii simpli îşi fac semnul crucii, sărmanii, apoi iau cănuța ce o am acolo şi beau apă. Alții care se tem nici nu o ating. Cu câteva zile mai înainte a venit cineva care avea o funcție înaltă. Atât de mult se temea sărmanul de microbi, încât îşi albise mâinile curățindu-le cu spirt. Chiar şi maşina sa şi-o freca cu spirt. Mi-a fost milă de el. Ştii ce înseamnă să ai o astfel de funcție şi să te mişti aşa? I-am dat rahat,

dar nu l-a luat, pentru că l-am apucat eu cu mâna. Dar şi în cutie de ar fi fost, tot nu l-ar fi luat, deoarece s-ar fi gândit că şi în cutie l-a pus cineva cu mâinile lui. Iau rahatul, îl frec de pantofii lui şi apoi îl mănânc. I-am făcut destule de acestea şi m-am chinuit să-l fac să se elibereze puţin din această psihoză. Iată, şi astăzi a venit aici o tânără care avea frică de boală. Şi când a intrat înăuntru n-a luat binecuvântare, pentru că se temea să nu se molipsească de microbi, şi când a plecat, după atâtea pe care i le-am spus ca s-o ajut, iarăşi n-a luat binecuvântare. "Nu-ţi sărut mâna, îmi spune, pentru că mă tem să nu mă molipsesc de microbi". Ce să mai spui? În felul acesta îşi fac viaţa lor neagră.

Bolile din închipuire

Boală mare este a crede omul în gândul său că are vreo boală. Gândul acesta îi creează stres, îl face să se mâhnească, să nu aibă poftă de mâncare, să nu poată dormi, să ia medicamente şi în cele din urmă se îmbolnăveşte, deşi este sănătos. Să fie cineva bolnav şi să facă tratament, aceasta o pricep; dar să fie sănătos şi să creadă că este bolnav şi să se îmbolnăvească fără motiv, aceasta este... Unul, de pildă, deşi are putere trupească şi duhovnicească, nu poate face nimic, pentru că a crezut în gândul său care îi spune că este bolnav, ajungând astfel să se stingă trupeşte şi duhovniceşte. Şi, cu adevărat, nu spune minciuni. Dacă omul crede că are ceva, intră în panică, se zdrobeşte

şi după aceea nu mai are curaj de nimic. Şi aşa se netrebniceşte fără motiv.

Vin unii la Colibă care sunt cu desăvârşire zdrobiţi. "Gândul îmi spune că am SIDA", spun ei şi o şi cred. Eu îi întreb: "Nu cumva s-a întâmplat cutare, sau cutare?". "Nu", îmi răspund ei. "Atunci te mâhneşti degeaba. Du-te şi fă nişte analize, ca să-ţi plece gândul acesta". "Şi dacă fac analize şi-mi găsesc că am acea boală?", spun unii, şi nu mă ascultă şi se chinuiesc. În timp ce aceia care ascultă, fac analize, văd că nu au nimic şi, să vedeţi, faţa li se schimbă şi curajul le revine. Unii din pricina mâhnirii se întind pe pat şi nici să mănânce nu mai vor. Ei bine, ai SIDA. Dar pentru Dumnezeu nu există vreo problemă grea. Dacă trăieşti mai duhovniceşte, te spovedeşti, te împărtăşeşti etc., te vei ajuta.

– Părinte, cum începe cineva prin a crede că este bolnav?

– Gândul acesta se cultivă încet-încet. De multe ori poate că există vreo pricină, dar să nu fie ceva serios. După aceea gândul mai scoate ceva şi-i măreşte bănuiala. Când eram la Mănăstirea Stomiu, era în Koniţa un familist care credea că are tuberculoză. N-o lăsa nici pe femeia lui să se apropie de el. "Nu te apropia, îi spunea, că o să te molipseşti". Sărmana, îi agăţa coşuleţul cu mâncare de un lemn şi i-l dădea de departe. Nenorocita se topise. Sărmanii lui copii îl vedeau numai de departe. Acesta însă nu avea nimic, dar deoarece nu-l vedea soarele – căci era mereu în casă înfăşurat permanent în pături – era galben şi credea că are oftică. Mă duc acasă la el şi de îndată ce mă

vede, îmi spune: 'Nu te apropia, călugăre, ca să nu te molipsești și tu, căci vine atâta lume acolo la mănăstire. Am oftică'. 'Cine ți-a spus, fiule, că ai oftică?', îl întreb. Femeia lui mi-a adus dulceață de nucă. 'Deschide gura, îi spun. Acum trebuie să faci ascultare'. A deschis-o. Nu știa ce vreau să fac. Iau nuca, i-o bag în gură, i-o învârtesc în gură de două-trei ori, după care o iau și o mănânc. 'Nu, nu, o să te molipsești!', striga acela. Cum o să mă molipsesc? Nu ai nimic, îi spun. Dacă ai fi avut oftică, aș fi fost nebun să fac aceasta? Scoală-te să ieșim afară'. Apoi îi spun femeii lui: 'Aruncă totul, medicamente, pături...'. Îl ridic din pat și ieșim afară. După trei ani de stat închis înăuntru, privea acum lumea în chip ciudat. După aceea, încet-încet, s-a dus și la munca sa. Ce poate face gândul, atunci când îl cultivi!...

Toate se depășesc prin ascultare

– Părinte, cum poate fi ajutat cineva atunci când crede că suferă de ceva?

– Ca să fie ajutat trebuie să aibă duhovnic, să aibă încredere în el și să-l asculte. Îi va spune gândul său, iar acela îl va sfătui: 'Acestui gând nu-i da importanță, la acela ia aminte' etc. Dacă nu are încredere și nu ascultă, nu-i poate pleca gândul ce îl supără. Oare știi ce înseamnă să-ți ceară unii ajutor, iar ei înșiși să nu facă nimic? Un tânăr care trăiește dezordonat are probleme psihologice și se chinuiește, vine la mine cu niște ochi înroșiți de țigară și-mi cere să-l ajut. Are și o

evlavie falsă, cere să-i dau icoana din catapeteasmă de binecuvântare și intră înăuntrul Chiliei cu țigara aprinsă. 'Bre, îi spun, din pricina țigării ochii ți s-au făcut roșii ca ai câinelui turbat. Nici bătrânii nu fumează aici înăuntru. Eu aici tămâiez'. Însă acela o ținea pe-a lui. Vine, cere ajutor, dar nu iese din gândul său. 'De ce nu mă faci bine?', mă întreabă. Vrea să se facă bine într-un mod magic, fără ca el să încerce să facă ceva. 'Tu nu ești pentru minune, îi spun. Nu ai nimic. Crezi numai în gândul tău'. Dacă ar fi făcut ascultare, ar fi putut fi ajutat. Am luat aminte că cel care ascultă, tac-tac, sporește și merge bine. Și după aceea și el, și ai lui sunt liniștiți.

Odată un preot a mers la mănăstire și i-au spus să cânte, dar acela a refuzat. 'De ce nu cânți?', l-au întrebat. 'Pentru că psalmul spune: *'Înălțările lui Dumnezeu în gâtlejul lor și sabie cu două ascuțișuri în mâinile lor'*[20]. Se temea de sabie dacă și-ar fi înălțat glasul său și stăruia în gândul său care îi spunea că nu este bine să cânte. 'Măi, Părinte, nu este așa', îi spuneau aceia. Însă acela, nimic, o ținea pe a lui. Ei, cum să te înțelegi cu un astfel de om? Ce să-i faci? Chiar dacă ceea ce spunea acela ar fi fost corect, iar altul i-ar fi spus: 'Nu, nu este așa, este în felul acesta', și ar fi făcut ascultare de greșeala celuilalt, tot ar fi primit har și încă har mult, pentru că s-ar fi smerit.

Câți se chinuiesc așa ani întregi, deoarece cred gândului lor și nu ascultă de nimeni. Orice le-ai spune, orice le-ai face, pe toate le iau anapoda. Și nu este

[20] Ps. 149, 6.

numai atât, că a crezut cineva odată în gândul său și răul s-a oprit acolo, ci răul se mărește. Se cultivă încet-încet și poate ajunge la nebunie. Unul, de pildă, face o casă și alții îi spun: "Cum de o faci așa? Va cădea și te va strivi". Deoarece este la început, dacă ascultă, ușor o poate strica și îndrepta. Dar dacă apucă și o termină, cum o va mai strica după aceea? I se spune: "Te va strivi", vede și acela că va cădea, își dă seama de primejdie, dar se gândește că a cheltuit, că a făcut atâta osteneală ca s-o facă și nu o strică. Și în cele din urmă este strivit înăuntru.

– Unul ca acesta poate fi ajutat?

– Dacă vrea, poate fi ajutat. Dar atunci când îi spui că aceasta nu este corect și acela se îndreptățește pe sine, cum să fie ajutat? Să presupunem că un tânăr are diabet și, deoarece nu știe cât rău îi poate face el, crede că nu este ceva serios. Medicul îi spune: "Diabetul vatămă și trebuie să ții regim". Dacă îl va asculta, nu va avea probleme. Dar dacă va spune: "Lasă să am diabet. O să mănânc dulciuri, pentru că atunci când mănânc dulciuri mă încălzesc și pot dormi fără pătură; pot intra și în zăpadă", cum te vei înțelege cu el, dacă insistă și o ține pe a lui?

– Părinte, este firesc ca un tânăr să creadă gândului său?

– Tânărul care crede gândului său are mult egoism.

– Și cum va pricepe aceasta?

– Dacă, de pildă, își va aduce aminte de unele întâmplări din vârsta copilăriei lui care îi arată ce doză de egoism a avut de mic, atunci va pricepe. Am observat doi copilași. Unul a luat o pernă ușoară, din afro-

lex, și a ridicat-o în mod normal. A ridicat-o și celălalt, dar s-a făcut că ridică un sac de ciment. Acesta are egoism. Dar când va crește puțin și va pricepe că acea acțiune a sa pornise din egoism și o va spune la spovedanie, vine harul lui Dumnezeu, se eliberează și este ajutat. Dumnezeu nu este nedrept!

– Părinte, atunci când, din experiența pe care o am, apreciez ce evoluție va avea o stare personală, în aceasta există încredere în sine?

– Să nu tragi concluzii singură. Sfântul Apostol Petru a mers pe deasupra apei atunci când l-a chemat Hristos. Însă când i-a spus gândul său că se va scufunda, s-a scufundat[21]. Și Hristos l-a lăsat. "Dacă zici că te vei scufunda, scufundă-te".

Și iată, cel smerit și minuni de ar face tot nu crede în gândul său. În Iordania era un preot foarte simplu care făcea minuni. Citea la oameni și la animale care aveau vreo boală și se făceau bine. Mergeau și musulmanii la el atunci când sufereau de ceva și-i vindeca. Acesta, înainte de a liturghisi, sorbea ceva cu puțin posmag și după aceea toată ziua nu mânca nimic. După o vreme a aflat patriarhul că mănâncă înainte de Sfânta Liturghie și l-a chemat la patriarhie. Acela s-a dus fără să știe de ce l-au chemat. Până să-l cheme patriarhul, a așteptat într-o sală împreună cu alții. Afară era foarte cald. Storurile erau trase și printr-o găurică trecea o rază de lumină. Preotul crezu că aceea este o sfoară. Fiindcă transpirase, își scoase rasa și o întinse pe raza de lumină. Când ceilalți care stăteau acolo au

[21] Mt. 14, 28-31.

văzut aceasta, au rămas cu gura căscată. Se duc şi îi spun patriarhului: "Preotul care gustă înainte de Sfânta Liturghie şi-a agăţat rasa pe o rază de lumină!". Atunci patriarhul l-a chemat înăuntru şi a început să-l întrebe: "Ce faci? Cum o duci? Cât de des liturghiseşti? Cum te pregăteşti pentru Sfânta Liturghie?". "Iată, citesc slujba utreniei, fac şi câteva metanii, apoi pregătesc o sorbitură, gust puţin şi după aceea liturghisesc", îi răspunde acela. "De ce faci aceasta?", îl întreabă patriarhul. "Dacă mănânc puţin înainte de Sfânta Liturghie, răspunde acela, atunci când potrivesc[22], Hristos vine deasupra. În timp ce dacă mănânc după Sfânta Liturghie, Hristos rămâne dedesubt". Şi o făcea aceasta cu gând bun. Atunci îi spune patriarhul: "Nu, aşa nu este corect. Mai întâi să consumi, şi după aceea să mănânci puţin". A făcut metanie şi a primit.

Vreau să spun că, deşi ajunsese la o astfel de măsură, să facă minuni, a primit porunca în mod simplu; nu avea voie proprie. În timp ce, de ar fi crezut în gândul său, ar fi putut spune: "Eu citesc oamenilor şi animalelor bolnave şi se fac bine, fac minuni. Ce-mi spune mie acesta? Aşa cum gândesc eu este mai bine, pentru că altfel merge mâncarea deasupra lui Hristos".

Am înţeles că ascultarea ajută foarte mult. Şi puţină minte de ar avea cineva, dacă face ascultare se face filozof. Ori inteligent, ori prost, ori sănătos, ori bolnav sufleteşte şi trupeşte de ar fi cineva, şi este chi-

[22] După Sfânta Împărtăşire a credincioşilor şi împărţirea anaforei, preotul consumă tot ceea ce a rămas în Sfântul Potir.

nuit de gânduri, dacă însă face ascultare se eliberează. Ascultarea este eliberare.

Cel mai mare egoist este acela care se ia după gândurile lui şi nu întreabă pe nimeni. Unul ca acesta se autodistruge. Se poate ca cineva să fie deştept, ba chiar foarte inteligent, dar dacă ţine la voia sa, încredere în sine şi iubire de sine, se chinuieşte mereu. Se încurcă urât şi i se creează probleme. Dar pentru ca unul ca acesta să-şi afle drumul său, trebuie să-şi deschidă inima unui duhovnic şi să ceară cu smerenie ajutorul lui. Unii însă în loc să meargă la duhovnic, merg la psihiatru. Dacă psihiatrul este credincios, îi va pune în legătură cu un oarecare duhovnic. Dacă nu, le va da numai medicamente. Însă medicamentele nu rezolvă problema. Este nevoie şi de ajutor duhovnicesc ca ei să poată înfrunta corect problema şi astfel starea lor să se îmbunătăţească şi să nu se mai chinuiască.

CAPITOLUL 4

Lupta împotriva gândurilor

Viaţa duhovnicească se întemeiază pe gând

Părinte, am citit că în războiul cu italienii, grecii mai întâi încercau să strice fortificaţiile vrăjmaşului şi după aceea atacau.

– Şi diavolul face la fel. Adică aşa cum inamicul, înainte de a ataca cu artileria, bombardează fortificaţiile cu aviaţia ca să le distrugă, tot astfel şi diavolul mai întâi îl bombardează pe om cu gânduri şi apoi îl atacă. Dacă nu strică gândul omului, nu atacă, pentru că omul se apără cu gândul cel bun; este în adăpostul[23] său!

Gândul cel de-a stânga este corp străin şi omul trebuie să se străduiască să-l lepede. Toţi avem puterea să facem nevoinţa aceasta. Nimeni nu este îndreptăţit să spună că este slab şi nu o poate face. Nu este vorba de târnăcop sau baros, ca să nu le poată ridica fiindcă

[23] Săpătură provizorie în pământ.

îi tremură mâinile. Nu văd un lucru greu în faptul de a le trece pe toate de-a dreapta. De ce să cercetez, de pildă, capriciul celuilalt? Se poate ca în realitate ceea ce face să nu fie capriciu, ci o face intenţionat, ca să se smerească.

– Părinte, mă nelinişte deoarece numai în cele de-a stânga lucrez. Mă nevoiesc, dar nu mă pot întoarce spre cele de-a dreapta.

– Faptul de a-ţi da seama care gânduri nu sunt curate, de a te nelinişti şi de a te nevoi ca să le îndepărtezi, şi aceasta este sporire. Dacă vrei să sporeşti mai mult, atunci când diavolul te atacă cu gânduri de-a stânga şi te trage de partea lui, întoarce volanul cu putere în partea cealaltă şi nu-l lua în seamă. Încearcă să-ţi pui în minte gânduri bune şi pentru surorile tale cele mai mici, dar şi pentru cele mai mari, care fac lucrare lăuntrică fără zgomot, pentru că aghiuţă îţi strică gândul ca să-ţi întârzie sporirea ta duhovnicească. Dacă nu te-ai fi agăţat de gândurile tale, ai fi făcut salturi duhovniceşti. Toată viaţa duhovnicească se întemeiază pe gând. Sporirea în viaţa duhovnicească depinde de gând.

– Părinte, cum voi putea fi ajutată în nevoinţa împotriva gândurilor de-a stânga?

– Prin trezvie şi rugăciune neîncetată. Dacă te afli în trezvie, iei aminte şi-ţi pui în minte gânduri bune. De pildă, vezi un pahar şi te gândeşti la Sfântul Potir, la Cina cea de Taină, la Hristos etc. Iar dacă nu te afli în trezvie, se poate ca mintea ta să meargă la diferite lucruri neduhovniceşti sau chiar şi la cele vrednice de plâns. De aceea încearcă să nu aduni zgura gândurilor,

ca după aceea să trebuiască să te lupţi ca să le izgoneşti. Să rosteşti rugăciunea şi să fii atentă la cuvintele ei. Şi dacă mintea îţi fuge, adun-o din nou şi mereu să faci lucrul acesta. Nu-ţi lăsa mintea să umble aiurea. Pentru că deşi mintea nu s-ar afla totdeauna numai la lucruri urâte, ci şi la cele indiferente, totuşi şi acestea o slăbesc prin răspândire şi ea se risipeşte. Iar gândurile pricinuite de răspândire sunt mai viclene decât cele rele, deoarece nu le pricepem, ca să le lepădăm.

– Părinte, gândul îmi spune: "N-ai făcut nici o sporire în atâţia ani de când eşti în mănăstire".

– Ia să aud, ce altceva îţi mai spune gândul? Precum mi-am dat seama, ascultaţi mult de aghiuţă. Cum vă înşală! De ce credeţi în aghiuţă? De ce vă ameţiţi? Linişteşte-te. Te mâhneşti în zadar şi te chinuieşti fără nici un motiv. Aghiuţă îţi prezintă lucrurile încurcate ca fachirul[24]. Te ameţeşte cu gânduri pesimiste ca să-ţi mănânce timpul şi să te distragă de la rugăciune şi de la atenţia în ascultare. Chiar şi puţin de te-ar ameţi şi te-ar face să nu ai dispoziţie să lupţi împotriva lui, şi tot îi este destul ca să avanseze. Atunci când lucrezi singură încearcă să ai următorul tipic: psalmodie, doxologie, rugăciune cu mintea sau cu vocea, încât să eviţi şoaptele gândurilor, adică să schimbi subiectul. Dacă diavolul schimbă subiectul, pentru ce să nu-l schimbăm şi noi? V-am spus şi

[24] Pe lângă faptul că fachirul acţionează cu puteri demonice asupra sa însuşi, o face şi asupra fiinţei vii, precum şi asupra materiei neînsufleţite, derutând şi încurcând astfel minţile.

altădată că, în decursul unei discuţii, în clipa în care trebuie să spun cuiva ceea ce îl va ajuta, vine cineva şi întrerupe discuţia sau se face un oarecare zgomot etc., ca să fiu nevoit să mă opresc. Dacă ispititorul face astfel de încurcături, de ce să nu-i facem şi noi lui încurcături? Să fiţi inteligente, să vă bateţi joc de aghiuţă.

– Părinte, mă chinuie întristarea, plictiseala... Sufăr un martiriu.

– Martiriu înainte de martiriu!... Tu ai încredere în tine. Gândurile de-a stânga ţi-au devenit o stare firească, de aceea te chinuieşti. Ai trebuinţă de gânduri de-a dreapta. Trebuie să schimbi maşinile cele viclene ale... fabricii tale în maşini bune. Cea mai bună acţiune a omului este să-şi facă o fabrică de gânduri bune. Atunci chiar şi pe cele rele mintea sa le va face bune. De pildă, dacă pe un om îl vezi ca pe un suflet, ca pe un înger, te sui îngereşte la cer şi viaţa ta este prăznuire. Dacă îl vezi trupeşte, te pogori în iad.

– Părinte, uneori atunci când îmi pun în minte un gând bun, peste puţin vine un gând de-a stânga şi mi le strică pe toate. Nu cumva se întâmplă aceasta pentru că nu o fac din inimă?

– Scopul este să o faci din inimă, iar dacă îţi vor veni gânduri de-a stânga, să-ţi spui: "Acestea sunt ale celuilalt. Trebuie să-l alung. Acum am semnat[25]; gata, s-a terminat".

[25] Subînţeles – despărţirea de gândurile vrăjmaşului.

– Părinte, atunci când cu osteneală alung un gând de-a stânga, cum se face că revine chiar dacă s-a încheiat subiectul respectiv?

– Da, subiectul s-a încheiat, însă aghiuţă nu a terminat. Diavolul nu moare niciodată. Spunea un bătrânel: "Câinele fuge dacă îi dai un picior sau două. Diavolul însă nu fuge, ci insistă. Stă şi nu fuge". Aprind o lumânare pentru Sfinţii Chiliei, ca diavolii să plece, dar ei îmi spun: "Pentru noi ai aprins lumânarea?". "Bre, întunecaţilor, cum pentru voi? Pentru Sfinţi am aprins-o". "Da, dar noi te-am silit", îmi spun ei.

– Părinte, atunci când se întâmplă cuiva ceva neplăcut, şi acela începe să spună: "Dumnezeule, de ce să mi se întâmple şi aceasta?", omul acesta este ajutat?

– Cum să fie ajutat? Esenţialul este ca omul să le explice pe toate prin gândul cel bun. Numai atunci se foloseşte. Sunt unii care au motor bun, condiţii multe pentru viaţa duhovnicească, dar volanul lor are o direcţie greşită. Dacă îşi îndreaptă însă volanul în direcţia gândurilor bune, înaintează după aceea constant pe direcţia corectă.

Cultivarea gândurilor bune

– Părinte, gândurile bune vin singure sau trebuie să le cultiv?

– Trebuie să le cultivi. Să te urmăreşti pe tine însuţi, să te cercetezi şi, atunci când vrăjmaşul îţi aduce gânduri rele, să încerci să le alungi şi să le

înlocuieşti cu gânduri bune. Când te vei nevoi aşa, se va cultiva intenţia ta şi va deveni bună. Şi atunci Dumnezeu, văzând intenţia ta cea bună, Se va milostivi şi te va ajuta. Şi astfel gândurile rele nu vor afla loc în tine. Vor pleca şi în mod firesc vei avea gânduri bune. Vei dobândi o obişnuinţă spre bine, va veni bunătatea în inima ta şi astfel vei sălăşlui înăuntrul tău pe Hristos. Însă lucrul acesta nu se face de la o zi la alta, ci este trebuinţă de timp şi o nevoinţă continuă, pentru ca sufletul să ia cununa biruinţei. Atunci războiul se şterge pentru totdeauna, deoarece războaiele sunt izbucnirile dezordinei lăuntrice, pe care o exploatează propagandele vrăjmaşilor.

– Aşadar, Părinte, cei care au gânduri bune au reuşit aceasta prin nevoinţă.

– Depinde. Unii oameni au gânduri bune încă dintru începutul vieţii lor duhovniceşti şi astfel sporesc. Alţii, deşi la început au gânduri bune, după aceea nu iau aminte şi încep să aibă gânduri de-a stânga. Alţii au la început gânduri de-a stânga, dar, urmărindu-se pe ei înşişi şi văzând de câte ori o păţesc, îşi pierd încrederea în ei înşişi şi după aceea au gânduri bune. Alţii pot avea jumătate bune şi jumătate rele. Alţii, mai multe bune şi alţii, mai multe rele. Cineva, de pildă, care vine să se facă călugăr are gânduri bune şi rele potrivit cu mediul şi cu condiţiile în care a trăit. Poate avea zece până la douăzeci la sută, chiar şi optzeci la sută gânduri bune. Atunci când începe să facă lucrare lăuntrică, se urmăreşte pe sine însuşi, încearcă să alunge gândurile rele şi să le cultive pe cele bune.

Continuând această nevoință va ajunge ca după un interval de timp să aibă numai gânduri bune. Intervalul de timp care va trebui pentru a pleca gândurile cele rele va depinde de intervalul de timp în care le-a avut. În continuare, încet-încet se opresc și gândurile bune și ajunge la o golire. Atunci trece un interval de timp în care nu are nici gânduri bune, nici gânduri rele. Această fază aduce după sine și o oarecare neliniște în suflet și omul începe să se întrebe: "Ce se întâmplă? Ce se petrece acum? Am avut gânduri rele, au plecat; au venit cele bune. Acum nu am nici rele, nici bune". După această golire mintea se umple de har dumnezeiesc și vine și iluminarea dumnezeiască.

– Părinte, cum este această golire?

– Unuia care nu a văzut stelele nu-i poți descrie cum este soarele. Dacă a văzut cel puțin stelele, îi poți da să înțeleagă cam cum este soarele.

– Părinte, ce ajută ca să ajungă cineva la această golire de care ați spus?

– Studiul duhovnicesc, rugăciunea neîncetată, tăcerea și nevoința cu mărime de suflet. Un suflet care va lua în serios nevoința împotriva gândurilor rele poate ajunge într-o stare mai bună decât unul care nu are aproape deloc gânduri rele. Adică se poate ca la începutul vieții duhovnicești să fi avut nouăzeci de gânduri rele și zece bune și să ajungă la o stare mai bună decât a aceluia care a avut nouăzeci de gânduri bune și zece rele.

– Părinte, cum vine curăția minții și a inimii?

– V-am spus că pentru curăția minții și a inimii omul nu trebuie să primească gândurile viclene ce i le aduce aghiuță, și nici el însuși nu trebuie să gândească în mod viclean. Ci să încerce să-și pună în minte totdeauna gândul cel bun, să nu se smintească repede și să privească greșelile celorlalți cu îngăduință și dragoste. Atunci când se înmulțesc gândurile bune, omul se curăță sufletește, se mișcă cu evlavie, se liniștește și viața lui este rai. Altfel, pe toate le vede cu bănuială și viața lui devine iad. Singur își face viața iad.

Trebuie să lucrăm pentru curățire. Ne putem recunoaște halul în care am ajuns, dar aceasta nu ajunge. Dacă nu primim gânduri viclene și noi înșine nu gândim în mod viclean, ci pentru orice ni se spune, pentru orice vedem, punem gândul cel bun, mintea și inima se vor curăți. Desigur, ispititorul nu va înceta să ne trimită din când în când câte o telegramă vicleană. Și deși ne vom elibera de gândurile noastre, vor exista atacurile diavolului, însă nu se vor lipi dacă inima este curată.

– Părinte, rugăciunea nu ajută în curățirea minții?

– Nu ajunge numai rugăciunea. Nu folosește la nimic să ardă cineva kilograme de tămâie atunci când se roagă, dacă mintea îi este plină de gânduri rele față de alții. Din minte telegrama coboară în inimă și-l face pe om fiară. Dumnezeu vrea să avem *"inimă curată"*[26], și

[26] Ps. 50, 12.

inima noastră este curată atunci când nu îngăduim să treacă prin mintea noastră gânduri rele față de alții.

– Părinte, mai întâi trebuie să pună omul gândul cel bun și numai după aceea ajută Dumnezeu?

– Numai atunci când omul își pune gândul cel bun, i se justifică ajutorul dumnezeiesc. Cu gândul cel bun își curăță inima sa cea vicleană, deoarece *"din inimă ies"*[27] toate relele; și iarăși: *"Din prisosul inimii vorbește gura"*[28]. Adică Dumnezeu îl răsplătește pentru gândul bun ce și-l pune.

Să punem semne de întrebare gândurilor de bănuială

– Părinte, ce mă ajută să alung gândurile de bănuială?

– Oare întotdeauna toate sunt așa precum le vezi? Să pui întotdeauna un semn de întrebare fiecărui gând al tău, mai ales pentru că pe toate le vezi de obicei de-a stânga, precum de asemenea și câte un gând bun pentru alții, ca să nu păcătuiești prin judecățile tale. Dacă pui două semne de întrebare, este mai bine. Dacă pui trei, este încă și mai bine. Astfel și tu te liniștești și te folosești, dar îl folosești și pe celălalt. Altfel, cu gândul cel de-a stânga te enervezi, te tulburi și te mâhnești, deci te vatămi duhovnicește. Atunci când înfrunți ceea ce vezi prin gânduri bune, după

[27] Mt. 15, 19.
[28] Lc. 6, 45.

puțin timp vei vedea că toate au fost într-adevăr așa, precum le-ai văzut cu gânduri bune. Îți voi spune o întâmplare, ca să vezi ce face gândul cel de-a stânga. Într-o zi vine la Colibă un monah și îmi spune: "Părintele Haralambie este vrăjitor. A făcut vrăji". "Ce spui, nenorocitule? Nu ți-e rușine?", îi spun. "Da, îmi spune, l-am văzut într-o noapte cu lună că făcea "m, m, mmm...", și vărsa ceva dintr-o damigeană în niște crengi". Într-o zi mă duc și îl găsesc pe Părintele Haralambie. "Ce faci, Părinte Haralambie?", îl întreb. "Cum o mai duci? Cineva te-a văzut că ai aruncat ceva dintr-o damigeană în rugi și făceai "m, m, mmm...". "Erau niște crini în rugi și m-am dus să-i ud, mi-a spus. Spuneam: «Bucură-te, mireasă pururea Fecioară!» și aruncam puțină apă pe un crin. «Bucură-te, mireasă pururea Fecioară!» și aruncam puțină apă pe altul... Umpleam din nou damigeana și udam iarăși". Vezi? Și celălalt l-a luat drept vrăjitor.

Văd la unii mireni ce gânduri bune au. În timp ce alții, sărmanii, cât se chinuiesc cu lucruri care nici nu există și pe care nici diavolul nu ar fi putut să le gândească. Odată, când a plouat după o mare secetă, am simțit o astfel de recunoștință față de Dumnezeu, încât stăteam în chilie și spuneam mereu: "Dumnezeul meu, Îți mulțumesc de milioane și de miliarde de ori". Afară, fără să știu, era un mirean și m-a auzit. După aceea, când m-a văzut, mi-a spus: "Părinte, m-am smintit. Te-am auzit spunând: "milioane-miliarde" și mi-am spus: "Ce sunt acestea ce le spune Părintele Paisie?" Ce să-i fi spus? Eu Îi înălțam mulțumiri lui Dumnezeu pentru ploaie și acela credea că număr bani. Și dacă ar fi

fost un altul, ar fi putut veni noaptea ca să mă prade, să-mi dea şi o bătaie bună şi în cele din urmă să nu fi găsit nimic. Altă dată a venit cineva care avea un copil bolnav. L-am luat în bisericuţă ca să-l ascult. Când i-am auzit problema, i-am spus ca să-l ajut: "Trebuie să faci şi tu ceva ca să-ţi ajuţi copilul. Metanii nu faci, post nu ţii, bani nu ai ca să faci milostenie, aşa că spune lui Dumnezeu: «Dumnezeule, nu am nici un bun ca să jertfesc pentru sănătatea copilului meu, voi încerca cel puţin să tai ţigara»". Sărmanul a fost mişcat şi a făgăduit că o va face. M-am dus să-i deschid uşa ca să plece, iar acela şi-a lăsat ţigările şi bricheta în bisericuţă, sub icoana lui Hristos. Eu nu am observat nimic. După el a intrat un tânăr în bisericuţă, voind să-mi spună ceva. După aceea a ieşit afară şi fuma. "Voinicule, îi spun, nu este cuviincios să fumezi aici. Du-te puţin mai departe". "Dar în biserică este îngăduit să fumezi?", mă întreabă. Acela văzuse pachetul cu ţigări şi bricheta pe care le lăsase tatăl copilului bolnav şi şi-a pus în minte gândul că fumez. L-am lăsat să plece cu gândul lui. Bine, şi dacă fumam, aş fi fumat în biserică? Vedeţi ce înseamnă gândul?

– Părinte, bănuiala şi suspiciunea oare câtă pagubă pot pricinui în suflet?

– Potrivit cu bănuiala este şi paguba. Suspiciunea aduce îmbolnăvirea.

– Şi cum se vindecă?

– Prin gânduri bune.

– Părinte, dacă omul va vedea că a greşit o dată cu bănuiala, aceasta nu-l ajută?

– Dacă va greşi o dată, în sfârşit. Dar dacă va greşi de două ori, se va secătui. Este trebuinţă de atenţie, pentru că şi unu la mie să nu fie lucrurile aşa cum le-am gândit, tot ne osândim. Când eram în viaţa de obşte, odată, în Postul Mare, un bătrânel, Părintele Dorotei, prăjea dovlecei. Un frate l-a văzut în clipa când îi punea în tigaie şi vine şi-mi spune: "Să vezi, Părintele Dorotei prăjeşte nişte barbuni[29] atât de mari!". "Dar nu este cu putinţă ca în Postul Mare Părintele Dorotei să prăjească barbuni", îi spun. "Ba da, îmi spune, i-am văzut cu ochii mei. Nişte barbuni, uite aşa!". Bătrânul Dorotei venise în Sfântul Munte de la 15 ani şi era ca o mamă. Dacă vedea vreun călugăr puţin bolnăvicios, îi spunea: "Vino-ncoace, am să-ţi spun o taină", şi-i dădea puţin tahini[30] cu nucă sau altceva. Şi pe bătrânei îi iconomisea după nevoie. Mă duc după aceea la Bătrânul Dorotei, şi ce să văd? Prăjea dovlecei pentru bolniţă.

– Părinte, dar dacă un gând de bănuială în privinţa cuiva se adevereşte?

– Dacă vreodată se va adeveri un astfel de gând, înseamnă că de fiecare dată se vor adeveri astfel de gânduri? Apoi de unde ştii dacă nu Dumnezeu a îngăduit să se adeverească acel gând, pentru ca celălalt să dea examene duhovniceşti în smerenie?

Desigur, trebuie să ia aminte unul ca acesta ca el însuşi să nu dea pricini ca celălalt să tragă concluzii greşite. De pildă, pentru ca cineva să-şi pună gânduri

[29] Peşte de mare foarte scump.
[30] Extras din susan, ca o pastă.

de-a stânga despre tine, se poate ca el însuși să o facă având patimă, dar și tu se poate să-i fi dat pricină. Dacă, deși tu iei aminte, celălalt gândește ceva împotriva ta, atunci să slăvești pe Dumnezeu și să te rogi pentru acela.

Vorbirea cu gândurile

– Părinte, sufăr atunci când îmi vine un gând de mândrie.

– Îl ții înlăuntrul tău?

– Da.

– De ce îl ții? Închide-i ușa. Dacă îl ții înlăuntrul tău, te vatămi. Gândul vine ca un hoț, iar tu îi deschizi ușa, îl bagi înlăuntru, începi discuția cu el și după aceea acela te fură. Discută cineva vreodată cu hoțul? Nu numai că nu discută, ci încuie și ușa ca să nu intre înlăuntru. Se poate să nu discuți cu el, dar de ce îl lași să intre înlăuntru? Să dăm un exemplu; nu spun că ai astfel de gânduri, dar să presupunem că îți vine un gând că puteai să fii tu stareță. În regulă, a venit gândul. Cum a venit, spune-ți ție: "Foarte bine. Vrei să fii stareță? Fă-te mai întâi stareță pentru tine", și așa imediat tai discuția. Ce, vom discuta cu diavolul? Vezi, atunci când diavolul s-a dus să-L ispitească pe Hristos, El i-a spus: *"Mergi înapoia Mea, satano"*[31]. Dacă Hristos i-a spus diavolului "haide, pleacă...", noi ce să discutăm cu el?

[31] Lc. 4, 8.

– Părinte, este rău să discut cu un gând de-a stânga ca să văd de unde vine?

– Răul este că nu discuți cu gândul, așa cum crezi, ci cu aghiuță. În clipa aceea simți plăcere, dar după aceea te chinuiești. Să nu discuți deloc cu astfel de gânduri. Apucă grenada și arunc-o în dușman, ca să-l omori. Grenada este astfel construită încât să nu explodeze imediat, ci după 2-3 secunde. Tot astfel și gândul cel de-a stânga, nu te poate vătăma dacă îl alungi imediat. Dar tu de multe ori nu ești atentă, nu spui rugăciunea și nu te poți apăra. Vine telegrama diavolului de afară, o iei, o citești, o recitești, ești de acord cu ea și o pui în arhivă. Aceste dosare le va prezenta diavolul în Ziua Judecății, ca să te acuze.

– Părinte, când devine cădere atacul unui gând de-a stânga?

– Vine gândul și-l alungi imediat. Aceasta nu este cădere. Vine și discuți cu el. Aceasta este cădere. Vine, îl primești puțin și apoi îl alungi. Aceasta este o jumătate de cădere, pentru că și în cazul acesta te vatămi, fiindcă diavolul ți-a întinat mintea. Adică este ca și cum ar veni diavolul și tu i-ai spune: "Bună ziua. Ce faci? Bine? Ia loc, să te cinstesc cu ceva. A, ești diavolul? Pleacă". Dacă ai văzut că este diavolul de ce l-ai băgat înăuntru? L-ai cinstit și va reveni.

Consimțirea cu gândul

– Părinte, de ce în mănăstire îmi vin diferite gânduri rele, în timp ce în lume nu mi se întâmpla aceasta? Eu le îngădui?

– Nu, binecuvântato! Lasă-le să vină şi să plece. Oare avioanele ce trec pe deasupra mănăstirii şi îţi strică liniştea te întreabă pe tine dacă să treacă sau nu? Aşa şi gândurile acestea. Nu te descuraja. Gândurile acestea sunt aranjamentele diavolului. Sunt ca păsările călătoare care, atunci când zboară în văzduh, sunt foarte frumoase şi caşti gura la ele. Dar când coboară şi-şi fac cuiburi la streaşina casei tale, după aceea fac pui şi puii fac murdărie.

– Părinte, de ce oare îmi vin astfel de gânduri?

– Diavolul face treaba aceasta. Însă există înlăuntrul tău şi fermentul. Încă nu s-a făcut curăţirea. Din moment ce tu nu le primeşti, nu eşti răspunzătoare. Lasă câinii să latre. Nu arunca multe pietre în ei. Pentru că, atâta timp cât le arunci pietre, continuă să latre şi din pietrele cele multe vor zidi mănăstire sau casă, depinde, şi după aceea cu greu o vei dărâma.

– Părinte, când anume se face consimţirea cu gândurile?

– Atunci când le sugi ca pe bomboană. Să încerci să nu sugi gândurile acestea care pe dinafară sunt zaharisite, iar pe dinlăuntru otravă, şi apoi să deznădăjduieşti. A-i trece omului gânduri rele prin minte nu este un lucru neliniştitor, pentru că numai îngerilor şi celor desăvârşiţi nu le trec gânduri rele. Neliniştitor este atunci când omul nivelează o bucată a inimii sale şi îi primeşte pe lupii cei cu aripi – pe diavoli. Dacă vreodată se va întâmpla şi aceasta, imediat trebuie spovedanie, cultivarea aeroportului şi plantarea de pomi roditori, pentru ca inima să devină iarăşi rai.

PARTEA A DOUA

DREPTATE ŞI NEDREPTATE

«Măcar de m-ar fi nedreptăţit toţi oamenii. Sincer vă spun, bucuria duhovnicească cea mai dulce am simţit-o atunci când am fost nedreptăţit».

CAPITOLUL 1

Primirea nedreptăţii

Aranjare corectă în faţa nedreptăţii

Părinte, atunci când sunt nedreptăţită, inima mi se împietreşte.

– Ca să nu se împietrească, niciodată să nu cugeţi la cât este de vinovat sau de nevinovat cel care te nedreptăţeşte, ci la cât eşti tu de vinovată. Vezi, atunci când oamenii se ceartă între ei, toţi le spun că au dreptate, numai că ei îşi iau mai multă dreptate decât li se cuvine şi de aceea sunt mereu în neînţelegere. Se duc la poliţie, de pildă, şi fiecare spune: "Cutare m-a bătut" – şi nu spune cât l-a bătut şi el pe acela – şi îi face reclamaţie.

Dacă ne-am gândi că Cel mai nedreptăţit este Hristos, am primi nedreptatea cu bucurie. Deşi a fost Dumnezeu, a coborât pe pământ din multa Sa dragoste şi S-a închis timp de nouă luni în pântecele Prea Sfintei Fecioare. Apoi a trăit fără zgomot treizeci de ani. De la cincisprezece ani până la treizeci a lucrat ca tâmplar la evrei. Şi ce scule aveau atunci? Foloseau

fierăstraie de lemn cu nişte pene de lemn. Îi dădeau şi ceva scânduri... şi-l spuneau: "Fă aceasta, fă aceea...". Şi cum să le rindeluiască? Rindeluiau cu acele bucăţi de fier ţigăneşti care se foloseau atunci. Dar ştii cât de obositoare sunt? Şi apoi trei ani de chinuire! Să meargă desculţ încoace şi încolo ca să propovăduiască. Vindeca bolnavi, deschidea ochii orbilor cu tină, iar aceia încă mai cereau semne. Scotea diavolii din cei îndrăciţi, dar, din păcate, oamenii nemulţumitori îi spuneau că are drac. Şi deşi atâţia vorbiseră şi proorociseră despre El, deşi a făcut atâtea minuni, în cele din urmă a primit ocări şi răstignire.

De aceea cei nedreptăţiţi sunt copiii cei mai iubiţi ai lui Dumnezeu. Deoarece ca nedreptăţiţi ce sunt au în inima lor pe Hristos Cel nedreptăţit şi se bucură în prigonire şi în temniţă ca şi cum s-ar afla în rai, pentru că unde este Hristos este raiul.

– Părinte, se află om încărcat cu o greutate mai mare decât cea pe care o poate duce?

– Dumnezeu nu îngăduie greutate mai presus de puterile noastre. Oamenii fără socoteală pun greutate mare altora. De multe ori Bunul Dumnezeu lasă pe oamenii buni în mâinile celor răi, ca astfel să adune răsplată cerească.

– Părinte, văicăreala are legătură cu nemulţumirea?

– Da. Se poate ca cineva, în timp ce este încărcat spre binele lui, să nu priceapă, să se simtă nedreptăţit şi să se plângă. Dacă nu se observă pe sine se poate ca atunci când face o greşeală şi i se spune să ia aminte să creadă că este nedreptăţit şi să ajungă la obrăznicie. O soră, de pildă, pune mai multă soluţie

decât trebuie şi, stropind, arde astfel frunzele măslinilor. I se face observaţie şi în loc să-şi vină în simţirea greşelii ei şi să spună "iartă-mă", se simte nedreptăţită şi plânge. "Mă nedreptăţesc, spune ea. Dacă venea lăcusta şi strica copacii, nu ar mai fi vorbit, iar acum când i-am stricat eu, strigă la mine. Hristoase al meu, numai Tu mă înţelegi", şi pune-te pe boceală. Se poate ca în această situaţie să simtă chiar şi un soi de bucurie, deoarece gândeşte că va avea plată pentru nedreptatea ce a suferit-o, în vreme ce ea îşi arată recunoştinţa faţă de Hristos. Dar aceasta este o stare greşită, este o mare înşelare.

Bucuria ce vine din primirea nedreptăţii

– Părinte, atunci când primesc cu plăcere mustrarea pentru o pagubă pe care o pricinuiesc, ceea ce simt este ceva curat?

– Ascultă, dacă pricinuieşti pagube şi te ceartă şi nu cârteşti, ci te bucuri şi spui: "Slavă Ţie, Dumnezeule, aşa îmi trebuie", vei avea o jumătate de bucurie. Dar dacă nu pricinuieşti pagube şi te ceartă pe nedrept şi tu primeşti certarea cu gând bun, atunci vei avea o bucurie deplină. Nu spun să urmăreşti tu să fii nedreptăţită, deoarece atunci aghiuţă te va arunca în mândrie, ci să primeşti nedreptatea atunci când vine de la sine şi să te bucuri că eşti nedreptăţită.

În înfruntarea nedreptăţii există patru stadii. De pildă, te loveşte cineva pe nedrept. Dacă te afli în primul stadiu, i-o întorci. Dacă te afli în stadiul al

doilea, simţi înlăuntrul tău tulburare mare, dar te abţii şi nu vorbeşti. În stadiul al treilea nu te tulburi. Iar în al patrulea simţi multă bucurie, o mare veselie duhovnicească. Când cineva este nedreptăţit şi dovedeşte că nu este vinovat, i se dă dreptate şi este satisfăcut. Atunci simte o bucurie lumească. Dar dacă înfruntă nedreptatea duhovniceşte, cu gând bun, şi nu se îngrijeşte să-şi dovedească nevinovăţia lui, simte o bucurie duhovnicească. Adică atunci are înlăuntrul său mângâiere dumnezeiască şi se mişcă în spaţiul doxologiei. Ştii ce bucurie are un suflet dacă este nedreptăţit şi nu se îndreptăţeşte, ca să i se spună "bravo" sau "iartă-mă"? Şi se bucură mai mult acum când se nedreptăţeşte decât dacă s-ar îndreptăţi. Cei care ajung într-o astfel de stare tind să mulţumească celor care i-au nedreptăţit pentru bucuria pe care le-au pricinuit-o în această viaţă, dar şi pentru cea veşnică pe care le-au asigurat-o. Cât diferă cel duhovnicesc de cel lumesc!

În viaţa duhovnicească lucrurile sunt invers. Dacă ţii tu cele rele, atunci te simţi bine. Iar dacă le dai celuilalt, atunci te simţi rău. Atunci când primeşti nedreptatea şi-l îndreptăţeşti pe aproapele tău, primeşti pe Hristos Cel foarte nedreptăţit în inima ta. Şi atunci Hristos rămâne prin moratoriu[1] înlăuntrul tău şi te umple de pace şi de veselie. Ia încercaţi, măi copii, să trăiţi în această bucurie. Să învăţaţi să vă bucuraţi

[1] Moratoriu = dispoziţie legală potrivit căreia chiriaşilor li se prelungeşte obligatoriu şederea şi după expirarea termenului convenit prin contract.

cu această bucurie duhovnicească şi nu cu cea lumească. Atunci veţi avea Paşti în fiecare zi.

Nu există bucurie mai mare decât bucuria pe care o simţi atunci când primeşti nedreptatea. Măcar de m-ar fi nedreptăţit toţi oamenii. Sincer vă spun, bucuria duhovnicească cea mai dulce am simţit-o atunci când am fost nedreptăţit. Ştiţi cât de mult mă bucur atunci când cineva îmi spune că sunt înşelat? "Slavă Ţie, Dumnezeule, spun, că din aceasta am plată". Iar dacă îmi spune că sunt sfânt, mă îndatorez. Nu există lucru mai dulce decât nedreptatea!

Într-o dimineaţă, la Colibă, cineva a bătut cu ciocănelul de fier la poartă. Am privit pe fereastră să văd cine este, pentru că încă nu era vremea să deschid. Am văzut un tânăr cu chip luminat şi am înţeles că avea trăire duhovnicească, fiindcă îl trăda harul lui Dumnezeu. De aceea, deşi eram ocupat, am întrerupt ceea ce făceam, am deschis poarta, l-am băgat înăuntru, i-am oferit un pahar cu apă şi cu discreţie am început să-l întreb despre viaţa lui, pentru că vedeam că avea aşezare duhovnicească. "Ce lucrezi, voinice?", l-am întrebat. "Ce să lucrez, Părinte", îmi răspunde. Eu am crescut în puşcărie. Cei mai mulţi ani ai vieţii mele acolo i-am petrecut. Acum am 26 de ani". "Dar bine, măi voinice, ce ai făcut de te-au închis în puşcărie?", l-am întrebat. Atunci acela şi-a deschis inima: "De mic mă durea mult atunci când vedeam oameni nefericiţi. Îi ştiam pe toţi cei îndureraţi, nu numai din parohia unde locuiam, dar şi din alte parohii. Deoarece preotul parohiei noastre împreună cu epitropii aduna mereu bani şi făcea clădiri, săli etc., sau făceau diferite înfru-

musetări, neglijase cu desăvârşire familiile sărace. Eu nu judec dacă erau absolut necesare cele pe care le făceau, dar vedeam că există mulţi oameni foarte nefericiţi. Mă duceam aşadar pe ascuns şi furam din banii adunaţi de aceia din colecte. Luam destui. Nu-i luam pe toţi. Cumpăram alimente, diferite lucruri, le lăsam pe ascuns la uşile caselor săracilor şi imediat, ca să nu prindă pe altcineva pe nedrept, mergeam la poliţie şi spuneam: "Eu am furat bani de la Biserică şi i-am cheltuit", fără să mai adaug altceva. Au început să mă bată şi să mă ocărască: "tâlharule, hoţule", iar eu tăceam. După aceea mă băgau în puşcărie. Treaba aceasta am făcut-o ani de-a rândul. Întreg oraşul unde locuiam – de treizeci de mii de locuitori – precum şi alte oraşe învecinate mă cunoşteau şi nu mă scoteau din tâlhar şi hoţ. Eu tăceam şi simţeam bucurie. Odată m-au băgat în puşcărie pentru trei ani întregi. Uneori mă închideau pe nedrept în puşcărie şi atunci când îl prindeau pe cel vinovat, mă lăsau liber. Dacă nu-l prindeau, stăteam înăuntru atâta timp cât trebuia să stea acela. De aceea ţi-am spus, Părinte, că cei mai mulţi ani ai vieţii mele i-am petrecut prin puşcării". După ce l-am ascultat cu atenţie, i-am spus: "Măi voinice, oricât de bun s-ar părea lucrul acesta, totuşi nu este bun şi să nu-l mai faci. Îţi voi spune ceva. Dar o să mă asculţi?". "O să te ascult, Părinte", îmi spuse. "Să te depărtezi de acest oraş, îi spun, şi să te duci într-un loc necunoscut, în cutare oraş, iar eu mă voi îngriji să intri în legătură cu oameni buni. Lucrează şi ajută pe cât poţi pe cei îndureraţi din osteneala ta, deoarece aceasta valorează mai mult. Iar atunci când

cineva nu are nimic să dea unui sărac dar îl doare inima pentru el, atunci face o milostenie mai înaltă, deoarece face milostenie cu sângele inimii lui. Pentru că de ar avea ceva şi i-ar da ar simţi şi bucurie, dar atunci când nu are ce să-i dea, simte numai durere în inimă". Mi-a făgăduit că va asculta sfatul meu şi a plecat bucuros. După şapte luni primesc o scrisoare din închisorile din Koridallos, în care scria următoarele: "Sigur că te vei mira, Părinte, căci îţi scriu iarăşi din puşcărie după atâtea sfaturi pe care mi le-ai dat şi după făgăduinţa ce ţi-am făcut-o. Află însă că de această dată fac puşcărie a doua oară pentru acelaşi lucru; s-a făcut o greşeală. Bine că nu există dreptate omenească, pentru că atunci ar fi fost nedreptăţiţi oamenii duhovniceşti, pierzându-şi plata lor cerească". Atunci când am citit cuvintele acestea din urmă, m-am minunat de acel tânăr care luase atât de în serios viaţa duhovnicească şi a pătruns atât de adânc în sensul adevărat al vieţii! Hoţ pentru Hristos! Dar înlăuntrul său avea pe Hristos. Nu se putea înfrâna pe sine din pricina bucuriei ce o simţea. Era cuprins de nebunia dumnezeiască şi de aceea toate pe care le suferea erau prăznuire pentru el!

– Părinte, oare îi venea bucuria din faptul că s-a făcut de ruşine în lume?

– Nu, ci bucuria îi venea din nedreptate. Era mirean, nu ştia nici Vieţile Sfinţilor, nu citise nici pe Sfinţii Părinţi şi deşi mânca bătaie pe nedrept, era închis în puşcărie, deşi toţi îl aveau în oraş de tâlhar, de derbedeu, de hoţ, deşi se făcuse de ruşine, el nu vorbea şi pe toate le înfrunta atât de duhovniceşte.

Om tânăr şi nu se îngrijea să se reabiliteze, ci numai cum să ajute pe ceilalţi. De multe ori pe hoţii cei mari nu-i închid nici o dată în puşcărie, însă pe acest nenorocit îl închiseseră de două ori pentru aceeaşi hoţie, iar pentru furturile altora îl închideau pe nedrept până îl aflau pe hoţul cel adevărat. Dar bucuria pe care o avea acesta nu o aveau toţi locuitorii oraşului. Treizeci de mii de bucurii nu făceau cât bucuria lui.

De aceea vă spun că un om duhovnicesc nu are mâhniri. Atunci când se măreşte dragostea şi inima se arde de focul dumnezeiesc, mâhnirea nu mai are loc. Marea dragoste pentru Hristos biruieşte durerile şi chinurile ce i le pricinuiesc oamenii.

Câştigul care vine din nedreptate

– Părinte, atunci când sunt învinovăţită pentru ceva de vreo soră, deşi nu sunt vinovată, nu pot suporta şi mă răcesc faţă de ea.

– Ia stai puţin! Ce spune Tipicul Bisericii despre aceasta? Cărui caz aparţine? Tu cum te ajuţi mai bine? Să fie aşa cum spui, că nu eşti vinovată. Dar dacă te-a nedreptăţit, ai câştig. Iar aceea dacă a spus ceva împotriva ta ca să se îndreptăţească, după aceea conştiinţa o împunge, o mustră, se pocăieşte şi te vede cu mai multă dragoste. Două-trei bunătăţi împreună. Astfel ţi se dă prilejul să te îmbogăţeşti şi să devii fiică de boier, iar nu ţigancă. Dacă Dumnezeu îţi dă posibilitatea să te faci fiică de boier şi să poţi da şi tu altuia, de ce vrei să rămâi ţigancă?

– Gândul insistă să o întreb pe soră cum a înţeles ea purtarea mea de m-a învinovăţit.

– Desigur, cum poate suferi aghiuţă să vadă că ai pus ceva de-o parte? Te sileşte să-ţi cauţi dreptatea, ca să alungi pe Hristos dinlăuntrul tău.

– Părinte, aş vrea şi eu câteodată să aflu înţelegere la alţii atunci când greşesc.

– Ce, vrei să-ţi dea dreptate? Să spunem că îţi dau dreptate. Prin asta câştigi sau te păgubeşti duhovniceşte?

– Mă păgubesc.

– Dacă ai avea un magazin, ai vrea să câştigi sau să pierzi?

– Să câştig.

– Aşadar, dacă în lucrurile materiale şi deşarte nu dorim să ne păgubim, cu cât mai mult în cele duhovniceşti trebuie să căutăm cum să procedăm ca să nu ne păgubim. Oamenii mireni caută câştig material şi nu-l lasă să se piardă. Oare este corect ca oamenii duhovniceşti să arunce câştigul duhovnicesc? Deşi mirenii cheltuiesc banii pe care îi au, risipesc cel puţin lucruri materiale, în timp ce noi risipim lucruri duhovniceşti, cereşti atunci când nu primim nedreptatea. Le mâncăm pe toate aici. De ce să schimbăm cele cereşti cu cele pământeşti? Apoi sărmanii mireni au şi neştiinţă duhovnicească, în timp ce noi avem cunoştinţă. Ne-am făcut monahi ca să câştigăm cele cereşti, dar am pornit pentru ceva şi mergem spre altceva. Pentru un mirean faptul de a fi executat sau bătut sau şi numai prigonit pe nedrept este un lucru foarte dureros. Noi însă trebuie să le cerem pe acestea şi să le suportăm, pentru dragostea lui Hristos. Să

urmărim necinstea, dispreţul, ocara, pentru că aduc câştig în sufletul nostru. Un familist, de pildă, are nevoi şi caută să i se facă dreptate atunci când îşi pierde numele bun sau falimentează, pentru că se gândeşte cum vor trăi mai apoi şi el şi sărmanii lui copii. De aceea mirenii au circumstanţe atenuante, în timp ce noi nu avem.

Când suntem nedreptăţiţi şi primim nedreptatea, atunci noi suntem de fapt primitorii facerii de bine. De pildă sunt clevetit că am făcut o oarecare crimă şi sunt închis în puşcărie pe nedrept? E bine. Am şi conştiinţa împăcată, deoarece nu am făcut eu crima, şi am şi răsplată cerească. Există o mai mare binefacere? Nu cârtesc, ci slavoslovesc pe Dumnezeu: "Cum să-Ţi mulţumesc, Dumnezeul meu, că nu am făcut eu crima? Dacă aş fi făcut-o, n-aş fi suferit mustrările conştiinţei". Atunci puşcăria se face rai. M-a lovit cineva pe nedrept? "Slavă, Ţie, Doamne! Poate mi se şterge vreun păcat; cândva am lovit şi eu pe cineva". M-au ocărât pe nedrept? "Slavă Ţie, Doamne! O primesc pentru dragostea Ta, Care ai fost lovit şi ocărât pentru mine".

Depunere în cer

– Părinte, mă mâhnesc atunci când ceilalţi nu au o părere bună despre mine.

– Bine că mi-ai spus! De astăzi înainte voi face rugăciune ca ceilalţi să nu aibă o părere bună despre tine, pentru că aceasta îţi este de folos, copilul meu cel

bun. Dumnezeu le iconomiseşte să ne nedreptăţească oamenii, sau să ne spună vreun cuvânt ca să ni se şteargă ceva din păcatele noastre, sau să depunem ceva în cealaltă viaţă. Nu pot înţelege, cum vreţi voi viaţa duhovnicească? Nu aţi înţeles încă interesul vostru duhovnicesc şi vreţi totul aici. Pentru cer nu lăsaţi nimic. Cum de gândeşti astfel? Ce citeşti? Citeşti "Everghetinosul"[2]? Acolo nu ţi se spune ce trebuie să faci? Citeşti Evanghelia? Să citeşti din ea în fiecare zi.

– Părinte, când fac un bine mă mâhnesc dacă nu este apreciat de ceilalţi.

– Bine, dar tu ce vrei, apreciere de la Hristos sau de la oameni? Nu ai mai mult folos din aprecierea lui Hristos? La ce te ajută să fii băgată în seamă de oameni? Dacă acum îţi apreciază binele pe care îl faci, în cealaltă viaţă vei auzi: *"Ţi-ai luat cele bune ale tale"*[3]. Trebuie să ne bucurăm atunci când nu ne apreciază oamenii ostenelile noastre şi nu ne răsplătesc, pentru că pe aceste osteneli le va avea în vedere Dumnezeu şi ni le va răsplăti cu răsplată veşnică. Fiindcă există răsplătire dumnezeiască, să căutăm să punem vreo drahmă şi în Casa de depuneri a lui Dumnezeu. Trebuie să primim nedreptatea ca pe o mare binecuvântare, pentru că prin ea dobândim binecuvântarea cerească.

[2] Culegere de învăţături şi povestiri ale diferiţilor Părinţi, pe care a alcătuit-o către sec. 11 monahul Pavel, întemeietorul, ctitorul şi egumentul Sfintei Mânăstiri "Maica Domnului – Făcătoarea de bine" din Constantinopol, de la care au luat atât el, cât şi culegerea denumirea de "Everghetinos", adică "Făcător de bine".

[3] Lc. 16, 25.

– Părinte, atunci când cineva primeşte nedreptatea nu pentru că se gândeşte la Judecata ce va să fie, ci pentru că socoteşte aceasta ca ceva bun, este corect?

– Ei, dar şi aceasta nu duce tot acolo? Numai să ia aminte să n-o facă doar aşa, ca să devină în mod simplu un om bun, pentru că aşa fac europenii[4]. Să se gândească că este chipul lui Dumnezeu şi trebuie să se asemene cu Ziditorul lui. Dacă există acest scop călătoreşte corect. Altfel se primejduieşte să cadă în umanismul[5] europenilor.

Sfânta făţărnicie

– Părinte, câţi pustnici[6] sunt în Sfântul Munte?

– Nu ştiu. Unii spun că sunt şapte[7]. De câţiva ani este foarte greu să afle cineva loc liniştit ca să se pustnicească. Pentru aceea unii Părinţi, atunci când existau încă mănăstiri idioritme[8] în Sfântul Munte, aflau alt mod să trăiască pustnicia. De pildă spuneau: "Nu mă odihnesc aici, mă voi duce în acea mănăstire idioritmă să lucrez, ca să adun ceva bani", şi ceilalţi îl credeau. Se duceau acolo, lucrau 3-4 luni, după care cereau mai mulţi bani. Fiindcă nu li se dădeau, spuneau: "Nu-mi convine, voi pleca". Luau puţin posmag şi se duceau de se ascundeau în vreo peşteră şi se pustniceau. Ceilalţi aveau impresia că s-au dus să lucreze în altă parte. Şi dacă întrebau la mănăstire: "A trecut cumva cutare Părinte?", aceia spuneau: "Da, a trecut, dar ce capricios era. Voia să adune bani de la noi. A cerut mai mult. Călugăr, şi să ceară mai mulţi bani! Ce călugăr este acesta?". Aşadar, pustnicul se folosea şi din nevoinţa ce o făcea şi din clevetirile celorlalţi, se folosea şi de hoţi. Pentru că hoţii aflau că "are bani" cutare şi se duceau la peşteră, îl chinuiau, dar în cele din urmă nu aflau nimic.

– Părinte, cum pot imita virtutea unei surori atunci când se ascunde?

– Dacă nu se ascunde, totul este pierdut. Sfinţii făceau mai mare nevoinţă ca să-şi ascundă virtutea lor decât ca să o câştige. Ştiţi ce făceau nebunii pentru Hristos? Scăpau mai întâi de făţărnicia lumii şi apoi intrau în spaţiul adevărului evanghelic. Dar nici aceasta nu le ajungea, ci înaintau la sfânta făţărnicie pentru dragostea lui Hristos. Şi astfel nu-i deranja orice li se

[4] Stareţul nu-i subapreciază pe europeni atunci când se referă la ei, ci vrea să ne îndepărteze de duhul raţionalist al apusenilor.

[5] Umanismul, care are drept centru pe omul autonom, separat de Dumnezeu şi de Biserică, s-a răspândit în Apus după Evul Mediu.

[6] În 1950, atunci când Stareţul Paisie a mers în Sfântul Munte pentru prima oară, căutând cărarea ce ducea de la Kapsocalivia la Schitul Sf. Ana, a întâlnit un pustnic "... cu faţă luminoasă – să fi fost ca de şaptezeci de ani – care, din îmbrăcămintea sa, arăta că nu are contact cu oamenii. Din toată înfăţişarea sa se vedea că este Sfânt" (Cuviosul Paisie Aghioritul, *Flori din Grădina Maicii Domnului*, ed. Chilia "Buna Vestire", Schitul Lacu, 2000, p. 41). Când l-a întrebat pe pustnic unde locuieşte, acela i-a răspuns: "Undeva pe aici", şi i-a arătat vârful Atonului. Mai târziu, stareţi experimentaţi i-au adeverit că în vârful Atonului trăiau nevăzuţi 12 pustnici.

[7] S-a spus în noiembrie 1988.

[8] Idioritmă se numeşte mănăstirea în care fiecare monah are programul lui şi este plătit pentru ascultarea ce o face de epitropii care conduc mănăstirea.

făcea, orice li se spunea de ceilalţi. Dar ca să faci aceasta este trebuinţă de foarte mare smerenie. În timp ce un om din lume se simte jignit atunci când îi spune cineva vreun cuvânt, sau se mâhneşte atunci când nu este lăudat pentru ceva făcut de el, aceştia se bucurau atunci când oamenii aveau o părere greşită despre ei.

Mai demult existau Părinţi care făceau chiar pe demonizaţii ca să-şi ascundă virtutea lor şi astfel ceilalţi să-şi strice gândul cel bun ce-l aveau despre ei. Când eram în Mănăstirea Filoteos[9], care atunci era idioritmă, era un Părinte ce se pustnicise mai înainte în Vigla[10]. Acesta, de cum pricepea că Părinţii i-au mirosit nevoinţa şi sporirea sa duhovnicească, cu binecuvântarea duhovnicului său pleca. "Haide, le spunea, m-am săturat să mănânc aici posmag mucezit. Mă voi duce în vreo mănăstire idioritmă să mănânc carne, să trăiesc ca un om! Ce, sunt prost să stau aici?". Şi venind la Mănăstirea Filoteu, făcea pe îndrăcitul. Fraţii lui auzeau că s-a îndrăcit şi spunea unul celuilalt: "Păcat de el, sărmanul, s-a îndrăcit. Ei, era de aşteptat să se îndrăcească. A plecat de aici pentru că posmagul era muced şi s-a dus în mănăstire idioritmă să mănânce carne". Dar acesta ce făcea? Mai bine de 25 de ani nici nu şi-a pregătit mâncare, nici n-a dormit. Toată noaptea umbla pe coridoare cu un felinar în mână, ca să nu doarmă. Când se obosea, se sprijinea puţin de un perete şi, îndată ce îl prindea somnul, sărea în sus, spunea puţin în şoaptă rugăciunea: "Doamne Iisuse Hristoase...". după care o continua în taină. Uneori nu-şi dădea seama şi rugăciunea se auzea tare. Când întâlnea vreun frate, acela îi spunea: "Roagă-te, roagă-te să plece diavolul". Astfel toţi îl aveau de îndrăcit. Un călugăraş de 15 ani mi-a spus într-o zi: "Şi îndrăcitul ăsta!". "Nu spune aşa, i-am zis. Acesta are multă virtute şi face pe îndrăcitul". După aceea îl avea la evlavie. Când a murit, Părinţii l-au aflat ţinând în mână o hârtie pe care era scris numele fiecărui frate şi alături o poreclă, ca să alunge, chiar şi mort fiind, şi cel mai mic gând bun ce l-ar fi putut avea cineva cu privire la el. În cele din urmă trupul lui a scos bună mireasmă. Vezi, el voia să se ascundă, însă harul lui Dumnezeu l-a trădat.

De aceea nu trebuie să tragă cineva concluzii despre un om din ceea ce se vede, dacă nu poate distinge ceea ce ascunde.

[9] 1956–1958.
[10] Pustiul Vigla se află în partea de sud-est a peninsulei Athos.

CAPITOLUL 2

Îndreptăţirea alungă harul lui Dumnezeu

Îndreptăţirea împiedică sporirea duhovnicească

Părinte, la ce se referă unii atunci când spun că în Sfânta Scriptură nu există îndreptăţire?

– Se referă la faptul că, într-un anumit mod, îndreptăţirea nu este justificată.

– Părinte, atunci când mă îndreptăţesc, după aceea cuget că îndreptăţirea nu este proprie monahului.

– Nu numai că nu este proprie monahului, ci ea nu are nici o legătură cu viaţa duhovnicească. Trebuie să înţeleg că atunci când mă îndreptăţesc, mă aflu într-o stare duhovnicească greşită. Tai comuniunea cu Dumnezeu şi mă lipsesc de harul dumnezeiesc, pentru că acesta nu vine într-o stare duhovnicească greşită. Din clipa în care omul justifică cele nejustificabile, se înstrăinează de Dumnezeu. Intră izolator, cauciuc între om şi Dumnezeu. Poate trece curentul prin cauciuc? Nu. Se izolează. Nu există un izolator mai puternic pentru harul lui Dumnezeu ca îndreptăţirea de sine. Este

ca şi cum ai ridica un zid prin care te desparţi de Dumnezeu, prin care tai orice legătură cu El.

– Părinte, ne spuneţi adeseori: "Să încercăm să prindem cel puţin temelia duhovnicească". Oare care este temelia duhovnicească?

– Recunoaşterea smerită a greşelii şi cel puţin neîndreptăţirea întru cunoştinţă a omului atunci când este vinovat şi i se face observaţie. A nu se îndreptăţi atunci când nu este vinovat şi este învinuit, aceasta este cel mai bun lucru. Cel ce se îndreptăţeşte pe sine nici vreo sporire nu are şi nici lăuntric nu se odihneşte. Nu ne va spânzura Dumnezeu pentru o greşeală ce am făcut-o, dar să nu ne îndreptăţim pe noi înşine pentru acea greşeală şi să considerăm aceasta (îndreptăţirea) un lucru firesc.

– Dacă mi se spune că am greşit în ceva, dar nu-mi pot da seama cât am greşit, oare să întreb ca altă dată să iau aminte, sau să tac?

– Dacă ţi se pare că ai greşit douăzeci şi cinci la sută, dar în realitate ai greşit numai cinci la sută, oare nu ai nici un câştig? Pune mai mult, ca să fii mai sigură. Aceasta este lucrarea duhovnicească ce trebuie s-o faci: să afli greşeala şi să te constrângi pe tine însuţi. Altfel eşti luat înainte, te îndreptăţeşti şi odihnă nu afli.

– Părinte, atunci când cineva are obişnuinţă să se îndreptăţească, dar după aceea îşi recunoaşte greşeala şi se plânge pe sine, aceasta îl foloseşte?

– Cel puţin dobândeşte experienţă, şi dacă o pune în valoare se va folosi. Iar dacă Dumnezeu va spune: "Deoarece şi-a dat seama şi s-a pocăit, să-i dau ceva", atunci va lua ceva şi din casieria pocăinţei.

– Părinte, atunci când nu le dau dreptate altora pentru vreo faptă a lor, aceasta înseamnă că am o inimă înăsprită?

– Nu le dai dreptate altora şi te îndreptăţeşti pe tine? La Judecata de Apoi nici Hristos nu te va îndreptăţi. Se poate ca într-un anume moment inima omului să se facă asemeni pietrei atunci când o întâmpini cu răutate, şi în alt moment să devină foarte gingaşă atunci când o întâmpini cu dragoste. Să dobândeşti inimă de mamă. Vezi, mama pe toate le iartă şi uneori se face că nu vede.

Cine face lucrare duhovnicească corectă află circumstanţe atenuante pentru toţi, tuturor le dă dreptate, iar pe sine niciodată nu se îndreptăţeşte, chiar şi când are dreptate. Totdeauna spune că este vinovat, pentru că se gândeşte că nu pune în valoare prilejurile ce i se dau. Vede, de pildă, pe unul că fură şi se gândeşte că şi el însuşi, dacă nu ar fi fost ajutat, ar fi furat mai mult decât acela, şi spune: "Dumnezeu m-a ajutat pe mine, însă eu mi-am însuşit darurile Lui. Şi acesta este un furt mai mare. Diferenţa este că furtul aceluia se vede, în timp ce al meu nu se vede". Astfel se osândeşte pe sine şi judecă cu îngăduinţă pe aproapele lui. Sau dacă va vedea la altul o neputinţă, fie mică, fie mare, o justifică punând gânduri bune. Se gândeşte că şi el însuşi are multe neputinţe pe care le văd ceilalţi. Pentru că de caută cineva află multe "strâmbături" în el însuşi, aşa încât să-l poată îndreptăţi cu uşurinţă pe aproapele. Câte şi câte nu am făcut! *"Păcatele tinereţii şi ale neştiinţei mele nu le pomeni, Doamne"*[11].

– Părinte, atunci când mi se cere să fac o slujire şi o fac cu râvnă, dar din pricina grabei fac şi o mică greşeală pentru care mi se face observaţie, şi de aceea mă îndreptăţesc pe mine însumi.

– Ai pornit să faci un bine şi ai făcut şi o mică greşeală. Primeşte observaţia pentru mica greşeală, ca să primeşti plata întreagă. Diavolul este foarte viclean. Îşi ştie arta foarte bine. Să nu-şi pună el în valoare experienţa atâtor ani!? Te pune să te îndreptăţeşti ca să pierzi folosul din binele ce l-ai făcut. Când vezi un om ud de transpiraţie purtând pe umeri o greutate şi tu te duci să i-o iei ca să-l uşurezi, ei, acesta este oarecum un lucru firesc. Ai văzut greutatea pe care o ducea, ai fost mişcat de mărimea de suflet şi ai alergat să-l ajuţi. Însă a ridica greutatea unui cuvânt pe care ţi-l va spune cineva pe nedrept, aceasta are cu adevărat valoare. Dacă atunci când ni se face observaţie, imediat ne îndreptăţim, aceasta descoperă că avem încă în noi, vie şi întreagă, cugetarea lumească.

– Părinte, cui se datorează îndreptăţirea?

– Egoismului. Îndreptăţirea este cădere şi alungă harul lui Dumnezeu. Trebuie nu numai să nu se îndreptăţească cineva, ci să şi iubească nedreptatea care se face împotriva lui. Această îndreptăţire ne-a scos din rai. N-a păţit aceasta Adam? Când Dumnezeu l-a întrebat: *"Nu cumva ai mâncat din pomul din care ţi-am*

[11] Ps. 24, 7.

spus să nu mănânci?", acela nu a spus: "Iartă-mă, Dumnezeul meu! Da, am greşit!", ci s-a îndreptăţit: *"Femeia pe care mi-ai dat-o, a spus, aceea mi-a dat şi am mâncat"*. Ca şi cum ar fi spus: "Tu eşti vinovat că ai făcut-o pe Eva". Oare Adam a fost obligat să asculte în aceasta pe Eva? Dumnezeu o întreabă şi pe Eva şi aceea răspunde: *"Şarpele m-a înşelat"*[12]. Dacă Adam spunea: "Am greşit, Dumnezeul meu", şi dacă spunea şi Eva: "Eu am greşit", toate s-ar fi aranjat. Dar imediat a apărut îndreptăţirea şi iarăşi îndreptăţirea.

– Părinte, cine este de vină atunci când cineva nu-şi dă seama ce mare rău este îndreptăţirea?

– Cine este de vină? El este de vină! Atunci când cineva se îndreptăţeşte mereu pe sine şi crede că ceilalţi nu-l înţeleg, că toţi sunt nedrepţi şi el este cel care suferă, este victima, de aici încolo unul ca acesta este de necontrolat. Şi care este lucrul ciudat? În timp ce el însuşi a nedreptăţit şi este vinovat, tot el spune: "Eu aş fi primit nedreptatea, dar nu vreau să fie osândit acela". Adică încearcă să se îndreptăţească, chipurile din dragoste, ca să-şi vină în simţire celălalt, de care crede că a fost nedreptăţit, şi să nu se osândească. Sau începe să dea o grămadă de explicaţii, ca nu cumva celălalt să înţeleagă ceva greşit şi să se ...osândească! Vedeţi ce lucrare fină face diavolul?

[12] Fac. 3, 11-13.

Am observat că astăzi şi cei mici şi cei mari pe toate le justifică cu o gândire satanică. Diavolul pe toate li le explică în modul său personal şi astfel se află în afara realităţii. Îndreptăţirea este o tâlcuire satanică.

– Şi cum se face, Părinte, că unii la fiecare cuvânt află replică?

– O, este înfricoşător să discuţi cu un om care s-a obişnuit să se îndreptăţească! Este ca şi cum ai vorbi cu un îndrăcit. Cei care se îndreptăţesc – Dumnezeu să mă ierte – îl au de stareţ pe diavolul. Sunt nişte oameni chinuiţi. Nu au pace înlăuntrul lor. Iar din aceasta au făcut o ştiinţă. Adică precum un hoţ nu doarme toată noaptea şi se gândeşte cum poate reuşi să fure, tot astfel şi aceştia se gândesc mereu cum să-şi îndreptăţească o greşeală sau alta a lor. Sau precum cineva se gândeşte cum să afle ocazia de a face un bine sau cum să se smerească, aceştia, dimpotrivă, se gândesc cum să justifice pe cele ce nu se pot justifica. Se fac avocaţi! N-o poţi scoate la capăt cu unii ca aceştia. Este ca şi cum ai vorbi cu diavolul însuşi. Ce-am păţit cu unul! În timp ce îi spuneam: "Ceea ce faci nu este corect, la cealaltă trebuie să iei aminte, nu mergi bine. Trebuie să faci asta şi asta...", acela pentru orice afla îndreptăţiri şi la sfârşit îmi spune: "Nu mi-ai spus ce să fac". "Bre, omule, oare ce vorbim de atâtea ceasuri? Îţi spun greşelile tale, că nu mergi bine şi mereu te îndreptăţeşti. Trei ceasuri m-ai sufocat, m-ai topit! Cum

nu ți-am spus ce să faci?" Să-i spui pilde ca să-i dai să înțeleagă că nu este decât egoism satanic în felul cum înfruntă lucrurile, că primește influențe diavolești și că, dacă nu se schimbă, se va pierde, și în cele din urmă să spună: "Nu mi-ai spus ce să fac"! Cum să nu explodezi? Când cineva este nepăsător, le depășește pe toate cu "nu-i nimic". Dar dacă nu este nepăsător, se sufocă. Eu îi fericesc pe cei nepăsători.

– Părinte, cred că în nici un caz nu ați vrea să fiți nepăsător.

– Măi copile, cel puțin cel nepăsător nu se consumă așa, fără rost. Să suferi pentru un îndurerat, aceasta are sens. Dar ca să te topești cu acesta, să-i spui atâtea și atâtea și în cele din urmă să-ți spună: "Nu mi-ai spus ce să fac", și să justifice cele ce nu se pot justifica! În felul acesta din om se face diavol. Înfricoșător! Dacă s-ar gândi numai la osteneala pe care o faci – ca să nu mai vorbim de durere – ca să-l ajuți, s-ar schimba puțin. Deși te vede că suferi, te ostenești, te chinuiești, nu ia în seamă nimic.

– Părinte, atunci când cineva se îndreptățește pentru o neorânduială pe care a făcut-o și-i spui: "Aceasta este îndreptățire", dar acela continuă să se îndreptățească, încercând să demonstreze că aceea nu este îndreptățire, oare este cu putință ca unul ca acesta să se mai îndrepte?

– Cum să se îndrepte? Își dă seama că este în greșeală, pentru că se chinuiește, dar din egoism nu vrea să recunoască. Este foarte înfricoșător!

– Da, dar spune: "Nu mă ajuți. Vreau să mă ajuți. Nu m-ai chemat ca să discutăm, pentru ce mă disprețuiești?".

– Ei, aceasta tot de la egoism pornește. Adică este ca și cum ar spune: "Eu nu sunt vinovat, tu ești vinovat că nu merg bine". Acolo ajunge. Lasă-l. Nu trebuie să te preocupi de el, pentru că nu poate fi ajutat. Pentru un astfel de suflet duhovnicul sau starețul nu are nici o răspundere. Acesta este egoism satanic, nu omenesc. Egoism omenesc are și acela care nu se va smeri să spună "iartă-mă", dar cel puțin nu va vorbi ca să se îndreptățească. Cel care se îndreptățește pe sine atunci când greșește își schimbă inima sa în refugiu diavolesc. Dacă nu-și va zdrobi eul său, va continua să greșească mai mult și se va zdrobi fără folos de însuși egoismul său. Când cineva nu știe ce mare rău este îndreptățirea, are circumstanțe atenuante. Dar când știe sau i-o spun alții, atunci nu are circumstanțe atenuante.

Este trebuință de multă atenție atunci când mergi ca să ajuți pe cineva care a învățat să se îndreptățească, pentru că uneori se întâmplă următorul lucru: dacă se îndreptățește înseamnă că are mult egoism, și când îi spui că ceea ce a făcut nu este corect va spune și alte minciuni și alte îndreptățiri până ce îți va dovedi și aceea și cealaltă, ca să apară nevinovat. Dar în felul acesta tu, care ai mers să-i dovedești că greșește, te faci pricina să se facă mai egoist, mai mincinos. Din clipa în care vei vedea că își continuă îndreptățirile, nu mai este nevoie să-i dovedești nimic. Fă numai rugăciune ca să-l lumineze Dumnezeu.

Dacă nu explici, te va îndreptăţi Dumnezeu

– Părinte, de multe ori, atunci când mi se face o observaţie, mi se pare că trebuie să dau explicaţii şi spun: "Da, aşa este, dar...".

– Ce-ţi trebuie pe "dar"? "Dar" nu are... sare şi pe toate le preschimbă în sensul cel rău. Să spui: "Iartă-mă, şi cu rugăciunile Sfinţiei Voastre altă dată voi lua aminte".

– Părinte, atunci când cineva trage o concluzie greşită despre o acţiune a mea, trebuie să explic cum am acţionat?

– Dacă ai putere duhovnicească, adică smerenie, să primeşti cum că tu ai greşit şi să nu vorbeşti. Lasă ca să te îndreptăţească Dumnezeu. Dacă nu vorbeşti tu, va vorbi Dumnezeu după aceea. Vezi, Iosif[13], atunci când fraţii lui l-au vândut, oare a spus: "Sunt fratele lor; nu sunt rob. Tatăl meu mă iubea mai mult decât pe ceilalţi copii ai lui"? Nu a vorbit, dar după aceea a vorbit Dumnezeu şi l-a făcut împărat[14]. Ce crezi? Oare Dumnezeu nu poate descoperi adevărul? Şi dacă Dumnezeu descoperă adevărul pentru folosul tău, bine. Dar dacă nu-l descoperă, tot pentru folosul tău va fi. Când te nedreptăţeşte cineva, să te gândeşti că nu te nedreptăţeşte din răutate, ci pentru că aşa a văzut el lucrurile. Apoi, dacă nu are răutate, Dumnezeu îl va vesti, va înţelege că a nedreptăţit şi se

[13] Fac. 37, 20 ş.u.
[14] Fac. 41, 41.

va pocăi. Numai când există răutate Dumnezeu nu vesteşte, pentru că frecvenţa în care lucrează Dumnezeu este smerenie-dragoste.

– Părinte, este bine să cer explicaţii după o rea interpretare?

– Ţi s-a stricat gândul cel bun?

– Nu.

– Dacă nu ţi s-a stricat gândul, nu este nevoie să-ţi explice nimeni. Dacă ţi s-a stricat, atunci este bine să ţi se dea o explicaţie, ca să nu se strice şi mai mult.

– Părinte, dacă nu explici ca să te îndreptăţeşti pe tine, dar spui cum ai înfruntat o oarecare împrejurare, cum ai acţionat etc.?

– Nu-i nevoie. Este mai bine să spui: "Iartă-mă" şi să nu explici. Numai dacă ţi se cere să dai explicaţii, atunci cu smerenie să spui cum s-a întâmplat.

– Părinte, când anume trebuie să explice cineva?

– Când apare o rea interpretare care îi priveşte pe alţii, atunci se impune o explicaţie ca să fie ajutată situaţia. Sau când cineva este sensibil, are şi puţin egoism şi nu poate suporta învinuirea dacă nu vorbeşte; atunci este mai bine să explice cum a acţionat.

– Părinte, uneori nu putem deosebi îndreptăţirea de explicaţie.

– Îndreptăţirea nu aduce odihnă în suflet, în timp ce explicaţia aduce odihnă şi pace.

Cel ce se cercetează corect pe sine nu se îndreptăţeşte

– Părinte, cum de se întâmplă că în timp ce îmi simt neputinţa mă îndreptăţesc?

– Nu-ţi simţi neputinţa, de aceea te îndreptăţeşti. Dacă ai fi simţit-o, nu te-ai fi îndreptăţit pe tine. Ne iubim pe noi înşine; nu vrem să avem greutăţi; nu iubim osteneala. De multe ori vrem să dobândim avuţie fără osteneală. Cel puţin să recunoaştem că, aşa cum înfruntăm lucrurile, nu mergem bine duhovniceşte şi să ne smerim. Dar nu există nici osteneală, nici recunoaştere.

– Se poate ca cineva să se cerceteze, să se examineze pe sine şi apoi să se îndreptăţească?

– Cel ce se cercetează corect pe sine nu se îndreptăţeşte. Şi iată, sunt unii deştepţi, foarte isteţi, care fac cele mai mari neghiobii. Pentru că este şi interesul. "Fac precum îmi convine, precum este în interesul meu".

– Părinte, cel care se îndreptăţeşte nu îşi vede căderile în nevoinţa sa?

– Orice ar face, îl înşală diavolul şi le justifică pe toate, şi voinţa, şi încăpăţânarea, şi egoismul şi minciuna.

– Nu l-ar fi ajutat dacă s-ar fi oglindit pe sine în cărţile Sfinţilor Părinţi şi mai ales în Sfânta Scriptură?

– Pentru unul care gândeşte corect, duhovniceşte, toate problemele i se rezolvă din Sfânta Scriptură şi din cărţile Sfinţilor Părinţi. Acolo le vede pe toate foarte limpede. Însă pe unul care nu face lucrare

duhovnicească şi sufletul nu îl are curăţit, nu-l ajută nici Sfânta Scriptură, pentru că pe toate le explică anapoda. Este mai bine să-şi spună gândul său duhovnicului şi să nu explice singur cele pe care le citeşte. Dacă citeşte, de pildă, Vechiul Testament, le poate explica în mod viclean pe cele citite şi astfel să se întineze. Am băgat de seamă că unii iau ceva din cele duhovniceşti pe care le citesc şi le explică cum le convine. Nu că nu i-ar duce mintea sau nu ar înţelege cele pe care le citesc, însă le explică aşa, ca să se îndreptăţească pe ei înşişi. Lucru înfricoşător! Dar şi pe cele duhovniceşti ce le aud, rar le prind corect. Să presupunem că istorisesc o întâmplare, ca să accentuez ceva. În timp ce eu altceva vreau să accentuez, unii caută să afle ceva din toată întâmplarea de care să se prindă şi să-şi îndreptăţească un cusur, o greşeală, ca astfel să-şi odihnească patimile lor. Nu se gândesc că acela despre care am spus ceva nu a luat aminte şi a ajuns acolo unde a ajuns, ci spun: "Dacă există oameni cu o stare atât de rea, atunci noi suntem foarte bine", şi astfel se îndreptăţesc pe ei înşişi. Diavolul află o mulţime nemăsurată de îndreptăţiri.

Îndreptăţirea nu aduce odihnă

Cel care se îndreptăţeşte pe sine nu află odihnă. Nu are mângâiere. Pe cel care se îndreptăţeşte pe sine, sinea lui îl îndreptăţeşte? Sinea lui, conştiinţa lui nu-l îndreptăţesc şi nu are odihnă. Iar aceasta arată că este vinovat. Cum le-a rânduit Dumnezeu! A dat omului

conştiinţa. Înfricoşător! Cineva poate reuşi ceea ce doreşte, fie în chip barbar, fie cu viclenie, fie cu linguşire, dar nu va afla odihnă. Din aceasta el singur poate depista că nu merge bine.

Atunci când cineva primeşte nedreptatea este ca şi cum ar primi o avere duhovnicească şi se bucură. În timp ce atunci când se îndreptăţeşte pe sine este ca şi cum ar cheltui ceva din averea sa şi nu simte bucurie. Vreau să spun că nu are odihna duhovnicească pe care ar fi avut-o dacă nu s-ar fi îndreptăţit pe sine. Cu cât mai mult atunci când nu are dreptate şi se îndreptăţeşte pe sine! Adună urgia lui Dumnezeu, pentru că atunci se face o răpire; risipeşte o avere care i se dă. Oare cel care risipeşte află odihnă?

Prin îndreptăţire omul orbeşte sufleteşte. Chiar de ar omorî şi un om, diavolul îi dă dreptate. "Cum de l-ai suferit atâta timp?", îi spune. "Trebuia să-l omori mai devreme". Şi se poate să vrea să mai ia şi plată de la Hristos pentru puţinii ani în care l-a suferit pe acela! Ai înţeles? Acolo ajunge.

– Părinte, dacă cel ce se îndreptăţeşte pe sine se chinuieşte, de ce primeşte acest chin al conştiinţei?

– Este obişnuinţa. Ca s-o tai trebuie voinţă. Şi trebuie să înveţe nu numai să nu se îndreptăţească, ci să se şi aranjeze în mod corect. Dacă nu se îndreptăţeşte, dar înlăuntrul lui crede că a fost nedreptăţit, atunci este mai rău. Pentru că, dacă se va îndreptăţi, celălalt îi va putea spune ceva şi astfel se va putea cunoaşte pe sine şi va putea ieşi din înşelare. Altfel, poate să nu vorbească, dar înlăuntrul său să spună: "Am dreptate,

dar nu vorbesc, pentru că am superioritate", şi rămâne astfel în înşelare.

Să luăm greutatea asupra noastră

– Părinte, ieri aţi spus că altceva este răbdarea şi altceva suportarea. La ce v-aţi referit?

– Răbdare nu este suportarea cuiva. Când spun că suport pe cineva, este ca şi cum aş spune: "Acela este vai de el, eu sunt bine şi-l suport". Răbdarea adevărată este să simt vinovăţie pentru starea lui şi să mă doară pentru el. Aceasta are multă smerenie şi dragoste, şi atunci primesc harul lui Dumnezeu şi este ajutat şi celălalt. Să presupunem că văd pe cineva şchiop sau surd sau drogat; trebuie să gândesc: "Dacă aş fi fost eu într-o stare duhovnicească bună, aş fi rugat pe Dumnezeu şi l-ar fi făcut bine", pentru că Hristos a spus: *"Vă voi da putere să faceţi minuni mai mari decât Mine"*[15], şi astfel vine durerea, dragostea pentru acela. În timp ce, dacă spun: "Ei, ce să-i fac, este infirm, să stau puţin alături de el; de altfel voi avea şi plată", atunci îl suport pe aproapele şi mă îndreptăţesc pe mine însumi că mi-am făcut datoria.

– Părinte, întotdeauna ajută să iei asupra ta orice greşeală?

– Da, dacă o poţi duce, ajută mult. Să te defaimi pe tine însuţi în toate. Să iei greşeala de la celălalt, s-o arunci asupra ta şi să-L rogi pe Hristos să-ţi dea putere

[15] Vezi In. 14, 12.

s-o duci. Şi atunci când vei lua asupra ta mai multă greutate decât ai greşit sau, chiar dacă nu ai greşit, dar crezi într-un anumit fel că ai greşit, atunci niciodată nu te vei umfla, nu te vei mândri, ci vei avea din belşug harul lui Dumnezeu. Însă trebuie să iei aminte, să vezi dacă poţi ridica mai multă greutate. Pentru că de nu poţi, vei pătimi hernie, hernie de disc...

– Care este hernia şi care hernia de disc în cazul acesta?

– Dacă, de pildă, iei asupra ta o greşeală pe care nu o poţi duce şi nu dai nici o explicaţie, după aceea vei murmura, te vei revolta, vei judeca...

– Dar dacă explic, aceasta nu va fi îndreptăţire?

– Ei, caută să justifici ceea ce nu poţi duce, iar pe cealaltă s-o laşi. Dacă, de pildă, cineva este sensibil, să caute să ducă atât cât poate; să nu facă pe grozavul. Să se cerceteze pe sine şi să se nedreptăţească cu discernământ, potrivit cu greutatea ce o poate duce, ca să nu-l încovoaie vrăjmaşul cu sensibilitatea exagerată, să-l arunce în deznădejde şi astfel să-l netrebnicească.

– Părinte, uneori nu numai că îmi vine greu să primesc nedreptatea, ci chiar pun responsabilitatea vreuneia din căderile mele pe altul.

– Voi nu numai că nu purtaţi din dragoste traista celuilalt, ci vreţi să daţi traista voastră cea grea nu numai celui sănătos, ci şi celui bolnăvicios. Este trebuinţă să dobândeşti bărbăţie duhovnicească ca să iei asupra ta toată responsabilitatea păcatului tău. Cu cât adăugăm mai multă greutate asupra noastră luându-ne asupră-ne greşelile altora, cu atât mai mult şi Bunul

Dumnezeu ne uşurează povara şi simţim veselie dumnezeiască.

Purtarea din dragoste de către cineva care are puteri trupeşti a doi saci de ciment în spate, ca să-l uşureze pe unul slab, care nu poate ridica greutate, nu are atâta valoare precum are purtarea greutăţii greşelii aproapelui şi însuşirea ei de către acesta, care apare înaintea oamenilor ca vinovat. Iar aceasta este o mare virtute, o mare smerenie.

Într-o mănăstire cu viaţă de obşte din Sfântul Munte un oarecare frate începător i-a vorbit odată urât tipicarului[16], care era şi ieromonah, pentru că în vreme ce citea la strană i-a arătat care condac să-l pună mai întâi. Deşi a voit să-l ajute, acela şi-a ieşit din fire. După slujbă fratele s-a închis mânios în chilia sa. Tipicarul s-a întors spre sine, a luat greutatea asupra sa şi s-a mâhnit, gândindu-se că el a fost pricina împotrivirii fratelui. Îl mustra în adevăr conştiinţa. Şi deşi ca tipicar avea răspundere pentru slujbă, nu a ţinut seama de răspundere, ci şi-a spus: "Eu sunt vinovat pentru că s-a mâniat fratele". Şi s-a dus la chilia fratelui să-i facă metanie. Acela însă încuiase uşa şi nu deschidea. Atunci s-a aşezat lângă uşă şi a aşteptat de dimineaţă până la orele trei după-amiază, când toca pentru vecernie, şi când fratele a fost nevoit să iasă. Tipicarul căzu la picioarele lui, îi făcu metanie şi-i spuse: "Să mă ierţi, frate, că eu am greşit!". Aşa vine harul lui Dumnezeu.

[16] Monahul ce răspunde de rânduielile slujbelor de zi şi noapte şi, în general, de rânduiala bisericească.

CAPITOLUL 3

Dreptatea dumnezeiască și cea omenească

Părinte, ce este dreptatea dumnezeiască?

– Dreptatea dumnezeiască este să faci ceea ce îl odihnește pe aproapele tău. Dacă, de pildă, ai de împărțit ceva cu cineva, dă-i nu numai jumătate din ceea ce ai, ci cât vrea acela. Să-l întrebi: "Câte vrei? Două și jumătate? Trei? Ia-le". Să dai cele bune și să ții cele stricate. Să dai pe cele mai multe și să le ții pe cele mai puține. Iată, să zicem că o soră ne aduce zece prune. Dacă eu, din pricina lăcomiei pântecelui, mănânc opt și-ți las ție două, te nedreptățesc. Dacă spun: "Deoarece suntem doi, voi mânca eu cinci și-ți voi lăsa ție pe celelalte cinci", atunci fac dreptate omenească. Iar dacă văd că-ți plac prunele și eu mănânc numai una și-ți spun: "Fă dragoste și mănâncă-le tu pe celelalte, pentru că mie nu-mi prea plac și mă deranjez și la intestine", atunci fac dreptate dumnezeiască.

– Dar care este dreptatea omenească?

– Dreptatea omenească este atunci când, de pildă, trebuind să împarți ceva cu cineva, dai jumătate și tu ții cealaltă jumătate.

– Părinte, ce loc are dreptatea omenească în viața duhovnicească?

– Dreptatea omenească nu este pentru oamenii duhovnicești; ea este doar frână pentru oamenii lumești. Omul duhovnicesc este lipsit de minte dacă o folosește numai pe ea, pentru că înaintea dreptății dumnezeiești, dreptatea omenească este zero. Dar și omul lumesc, dacă reușește ceva în viața aceasta punând în lucrare numai dreptatea omenească, nu va ajunge la adevărata bucurie și odihnă.

Să presupunem că doi frați au o bucată de teren de zece pogoane. Dreptatea omenească spune să ia fiecare câte cinci pogoane. Dreptatea dumnezeiască spune să ia fiecare atât cât are nevoie. Dacă un frate are șapte copii și celălalt doi, sau salariul unuia este mai mic decât salariul celuilalt, trebuie să ia mai mult cel ce are mai mare nevoie. În acest caz este nedreptate să ia al doilea ca și primul. Însă omul lumesc nu ia în considerare faptul că fratele lui o duce greu. Nu înțelege că împărțirea ce vrea s-o facă este nedreptate, pentru că nu gândește duhovnicește. Îi spui: "Trebuie să-ți ajuți familia ta să înțeleagă și să fie de acord să dea mai mult fratelui tău care are nevoie", iar el îți va spune: "De ce? Doar nu-l nedreptățesc cu ceva". Dacă ar fi om duhovnicesc, chiar dacă femeia și copiii lui s-ar împotrivi, ar trebui să-i silească să fie de acord cu ceea ce i-a dat fratelui său. Dacă fratele i-ar spune: "Tu vei lua un pogon", trebuie să-l ia pe acela fără să spună nimic, ca să se simtă bine fratele lui care le-a luat pe celelalte. În orice caz, Evanghelia face împărțirea cea mai bună.

Mult mă minunez de noblețea lui Avraam. Când se certau păstorii lui Lot cu cei ai lui Avraam pentru locurile de pășunat, Avraam s-a dus la Lot și i-a spus: *"Nu este bine să ne certăm; suntem rude. Încotro vrei să mergi? Vrei să mergi încoace sau vrei să mergi încolo?"*. Lot s-a mișcat și puțin omenește și a ales Sodoma și Gomora, pentru că acolo aveau multă verdeață și locuri de pășunat[17], și ce a pățit după aceea! Avraam a fost mișcat de dreptatea dumnezeiască, voia să-l odihnească pe Lot și chiar s-a bucurat că Lot s-a dus în locul cel mai bun.

Judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu

– Părinte, ce este judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu?

– Judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu este îndelunga răbdare, care are înlăuntrul ei și smerenia, și dragostea. Dumnezeu este foarte drept, dar și mult milostiv, și milostivirea Lui biruiește dreptatea Sa. Îți voi da un exemplu, ca să înțelegi. Dacă un oarecare om nu a avut niciodată ocazia să audă despre Dumnezeu, unul ca acesta nu se va judeca potrivit cu starea în care se află, ci potrivit cu starea în care s-ar fi aflat dacă L-ar fi cunoscut pe Dumnezeu. Pentru că altfel Dumnezeu nu ar fi fost drept. Dreptatea dumnezeiască are propriile ei relații matematice. Unul și cu unul uneori fac doi, iar alteori două milioane.

[17] Vezi Fac. 13, 1-13.

– Părinte, cum se aplică dreptatea dumnezeiască unuia care greșește?

– Dreptatea omenească spune: ai greșit? Trebuie să fii pedepsit. Dreptatea dumnezeiască spune: recunoști greșeala ta și te pocăiești? Ești iertat. Vezi, chiar și de legea omenească este judecat cu indulgență unul care face o crimă, atunci când se pocăiește cu sinceritate și merge singur și mărturisește fapta, deși nu există nici o bănuială asupra persoanei lui. Și dacă de oameni este judecat cu indulgență, cu cât mai mult de Dumnezeul Cel drept-judecător și mult-milostiv.

Suntem în mâinile lui Dumnezeu. Dumnezeu ne urmărește cu atenție și cunoaște inima fiecăruia. Nu ne va nedreptăți. Fiindcă există dreptatea dumnezeiască și răsplătirea dumnezeiască și Dumnezeu ne iubește – ceea ce este mai important decât orice – tot binele ce l-ar face cineva nu se pierde. De aceea este pierdut și cu desăvârșire lipsit de minte cel care cere să fie îndreptățit de oameni.

Am observat că atunci când omul este nedreptățit și pune în lucrare dreptatea dumnezeiască, Dumnezeu îl îndreptățește chiar și în această viață. Îmi aduc aminte cum în armată, după război, a venit generalul să împartă decorații. Eu lipseam în ziua aceea. Când a strigat numele meu a ieșit unul ce era din Tesalia și a luat acela decorația. Ceilalți militari n-au spus nimic, pentru că atunci te băga la închisoare dacă spuneai minciuni. Când a plecat generalul, acela s-a ascuns, pentru că ceilalți l-ar fi omorât în bătaie. După ce m-am întors, se temea și de mine. M-a luat pe de-o parte, m-a luat pe de alta, apoi mi-a spus: "Să mă ierți, am făcut

asta și asta". "Bine ai făcut că ai luat-o, – i-am spus; ce aș fi făcut eu cu ea?". O purta după aceea la defilări. După patruzeci de ani vine aici la mănăstire mareșalul Armatei Întâia din Tesalia și-mi aduce o decorație a lui Alexandru cel Mare. Când am văzut-o, mi-a venit să râd. După patruzeci de ani! M-a impresionat următorul lucru: acel soldat era din Tesalia, din Tesalia a venit și mareșalul. Vedeți cum se întâmplă! Atunci când cerem să ni se facă dreptate, le pierdem în cele din urmă și pe cele de aici, dar și cele pe care ni le pregătește Hristos pentru cealaltă viață, dacă nedreptățim pe alții. Adică pentru lucruri de nimic le pierdem pe cele mai importante, pe cele veșnice. Cele de aici, fiind oricum fără valoare, ce vom face cu ele?

Drepturile[18] monahului le păstrează Hristos pentru cealaltă viață

– Părinte, ce este dreptul?

– Dreptul este logică lumească. Omul, cu cât este mai lumesc, cu atât socoate că are mai multe drepturi; cu cât este mai duhovnicesc, cu atât are mai puține drepturi. Monahul îndeosebi are numai obligații; nu are drept la nimic. Vreau să spun că nu trebuie să aibă pretenție de la nimeni și pentru nimic. Faptul de a cere monahul drepturi în această viață, din moment ce s-a

[18] Cuvântul "drept" în limbaj monahal arată tendința monahului de a se îndreptăți pe sine și pretenția de a-și satisface orice dorință lăuntrică a sa.

lepădat de toate pentru dragostea lui Hristos, este cu desăvârșire greșit. Făcând așa, el ocărăște pe Hristos și monahismul. Mirenii au multe drepturi; dar sunt mireni. Drepturile monahului, dar și ale omului duhovnicesc, le ține Hristos pentru cealaltă viață.

Astăzi dreptul apare aproape la toți tinerii, încă și la monahii tineri. Unii monahi tineri nu știu nici de ce s-au făcut monahi și nici ce înseamnă monahismul, de aceea au un drept, un duh lumesc, o logică ciudată, o dreptate omenească în toate direcțiile. Această dreptate omenească a izvorât din duhul european și a intrat și în monahism.

În călugăria de astăzi de multe ori întâlnești acest duh: "Nu-l vatăm pe aproapele, nu vreau să mă vatăme; nu-l nedreptățesc; sunt în regulă". "Mi-am făcut treaba mea, – spun unii. Am ajutat acolo, am terminat. Sunt în regulă. Cealaltă treabă nu este a mea, am plecat; mă duc la chilie să-mi fac cele duhovnicești". Nu cercetează dacă celălalt este bolnăvicios sau îl doare capul și nu poate lucra sau lucrează mai puțin pentru că este după priveghere și este mai obosit. Sau spun: "Porția aceasta este a mea; mie mi se cuvine", și nu cercetează dacă celălalt este mai slab sau dacă organismul său consumă mai mult și are trebuință de mai multă mâncare. Și deși se află într-un mediu duhovnicesc, totuși au o mentalitate lumească și devin astfel niște mireni consecvenți. Știi ce înseamnă să vezi oameni duhovnicești înfruntând lucrurile lumește? Mai mult sau mai puțin, la mulți monahi am observat următoarele: țin postul, fac rugăciune, merg la slujbe, la ascultare. Poartă îmbrăcăminte monahală, au pro-

gram călugăresc, dar modul în care abordează realitățile este lumesc, în loc să fie duhovnicesc, deoarece caută să nu li se spună vreun cuvânt, căci prin aceasta se socot nedreptățiți. Adică se află în cadrul dreptății lumești și de multe ori nici acolo nu ajung. Hai acum de încearcă să te înțelegi duhovnicește cu unii ca aceștia. Aceștia le rânduiesc pe toate astfel ca să nu se mai ostenească Hristos cu ei la sfârșit să facă... socoteli. Deși Hristos supraveghează pe fiecare: cât este de nedreptățit, cât se jertfește, și-l va răsplăti potrivit cu acestea, ei vor să-și întocmească singuri socoteala lor.

Sunt supărat din pricina mentalității actuale pe care o văd la unii monahi tineri. O dreptate omenească. Cum să încapă dreptatea omenească în viața duhovnicească? Nici măcar în viața lumească nu o scoți la capăt adesea cu dreptatea omenească; cu atât mai mult în cea duhovnicească! Când eram în viața de obște, toți căutau cum să facă vreo jertfă. La lucru, la masă, în toate exista acest duh: se gândeau mai întâi la celălalt, și de aceea trăiau de aici raiul. Era, de pildă, cineva la trapeză? Acesta căuta să mănânce mai puțin, ca să rămână mai mult pentru aproapele. Și slab de ar fi fost acela, tot nu se uita la aceasta. Nu căuta să vadă cine este celălalt. Se jertfea. Nici nu spunea: "O să-i facă rău dacă va mânca mai mult". Din clipa în care monahul caută să nu fie nedreptățit, să nu se ostenească prea mult, să nu se piardă osteneala lui, este ca și cum nu ar crede că există Dumnezeu, că există altă viață, Judecata viitoare și răsplătirea dumnezeiască. Și chiar dacă lucrează puțin mai mult, nici

aceasta nu se pierde. Numai osteneala animalelor se pierde. Și ele, sărmanele, cu toate că se chinuiesc din pricina noastră – după călcarea poruncii de către cei întâi zidiți și făptura suspină împreună cu omul – totuși se jertfesc pentru noi. Este înfricoșător! Vedeți, animalele sălbatice, atunci când sunt rănite de vânători, cât suferă! Secătuite, cu picioarele rupte, să nu poată alerga, sfâșiate de animalele cele mai mari, mâncate, și să nu aibă nici o răsplată! Omul, dacă nu le înțelege pe acestea, nu este om. De aceea Dumnezeu i-a dat minte ca să lucreze cu ea în mod corect și să-și afle drumul său. Nu vă spun să vă omorâți cu osteneala, ci să existe mărime de suflet.

– Adică, Sfinția Voastră, Părinte, vreți ca să ne salte inima, să râvnească spre a-l odihni pe celălalt?

– Da, pentru că atunci când cauți să-l odihnești pe celălalt și te lași pe tine cu totul în mâinile lui Dumnezeu, nu obosești. Și dacă obosești și spui că ai obosit, s-a dus, ai pierdut plata. Ce, te va plăti Hristos pentru lucruri netrebnice? Nu, ci mai degrabă te va pălmui.

Căutați să procedați astfel cât mai mult puteți. Aceasta este lucrarea duhovnicească pe care trebuie s-o faceți. Chiar de v-ați și nevoi, nu vă este de folos, pentru că, de nu face cineva lucrarea aceasta, lucrează în altă frecvență, diferită de cea a lui Dumnezeu. După aceea toate se pierd, și metaniile, și postirile... Nu spun ca să nu se facă și acestea, dar să nu creadă cineva că este în regulă dacă le face numai pe acestea.

– Părinte, când poate fi numit un om drept?

– Drept, în înțeles lumesc, este acela care le judecă pe toate având ca bază dreptul uman. Dar lucrul cel desăvârșit este ca omul să fie drept nu potrivit cu dreptatea omenească, ci cu dreptatea dumnezeiască, și atunci îl va binecuvânta Dumnezeu. Atunci când în acțiunile mele nu pun niciodată pe "eu" și interesul meu, Îl silesc, pot spune, pe Dumnezeu să-mi trimită harul Său dumnezeiesc.

Orice dreptate omenească, chiar și cea mai desăvârșită, se întemeiază întotdeauna pe principii omenești. Și atâta vreme cât există dreptatea omenească în omul duhovnicesc, Duhul încearcă s-o lepede ca pe un corp străin și omul se luptă cu suișuri și coborâșuri și se obosește sufletește. Iar când dobândește dreptatea dumnezeiască, vine curățirea și iluminarea dumnezeiască.

– Părinte, dacă îi voi spune cuiva care susține că este nedreptățit: "Există dreptate dumnezeiască", îl voi ajuta?

– Nu, mai bine spune-i: "Cercetează lucrurile duhovnicește, potrivit cu Evanghelia". Pentru că dacă îi spui "există dreptate dumnezeiască", va crede că este nedreptățit, în timp ce poate el este acela care a nedreptățit.

Într-adevăr, mă doare sufletul... Am cunoscut pe cineva care mergea regulat la biserică, postea etc. și avea impresia că trăiește duhovnicește. Cu toate acestea nu dădea nici un ban vreunui sărac, deși avea cinci

apartamente, două salarii, și nu avea copii. "Bine, i-am spus, ai atâtea rude sărace, de ce nu le dai ceva? Ce vei face cu cele pe care le ai? Dă-le la văduve, la orfani". Și știți ce mi-a spus: "Ce spui, oare să nu iau chirie de la sora mea, văduvă?". Mi s-a urcat sângele la cap, când l-am auzit. Iată, aceasta este dreptatea omenească! "Nu am nici o răspundere, deoarece copiii ce flămânzesc nu sunt ai mei, îți spune altul. Nu-i nedreptățesc. Vai mie, eu să nedreptățesc!" și își odihnesc gândul cu modul lor propriu de gândire, dar nu au adevărată odihnă. Cu o logică omenească, bazați pe o dreptate lumească, stau nepăsători în fața unor situații serioase. Cum oare să mai simtă după aceea ceva duhovnicesc? Există oameni care au posibilitatea să dea o casă de pomană, dar, pe de altă parte, dacă cineva le datorează chiria pe o lună, îl și reclamă. Cum explicați lucrul acesta?

– Părinte, aceasta este dreptate omenească?

– Nici măcar dreptate omenească nu este. Este o doză mică din ea. Pe de o parte dau unuia o sută de mii și pe de alta se ceartă cu taximetristul și-l duc la poliție pentru o mie de drahme. Cum explicați aceasta?

– Nu cumva aceasta se întâmplă deoarece nu sunt sănătoși la minte, Părinte?

– Ba nu, sunt sănătoși.

– Oare nu cumva dau cu mândrie, ca să fie satisfăcuți în ei înșiși?

– Așa este. Dau mult, dar cu mândrie; o fac pentru ca să fie slăviți ei înșiși, nu spre slava lui Dumnezeu.

Se poate să le dea chiar pe toate ale lor, însă dragoste nu au.

Astăzi există un duh greșit. Chiar și oamenii duhovnicești caută o dreptate juridică și apoi mai spun că ei cred în Dumnezeu! "Dreptul meu, dreptul tău". Această evanghelie a logicii, a logicii ciudate, să nu existe! "Să nu mă ia drept prost", îți spun ei. Nu vedeți până unde ajung creștinii în judecătorii? Și să aibă dreptate, nu ar trebui să meargă la judecătorii. Cu cât mai mult atunci când nu au. De aceea unii își pierd credința din pricina lor. Văd pe câte unul care nici la biserică nu merge, nici privegheri nu face, dar se poate să nu facă așa ceva, în timp ce altul care merge la biserică, face privegheri etc., duce la judecătorie pe un sărac pentru puținii bani cu care îi este dator, numai și numai ca să-și afle dreptatea sa. Am spus unuia care voia să tragă la judecată pe un oarecare ce îi datora bani: "Ai nevoie de ei? Ai mai mulți copii? Nu cumva femeia ta te pune într-o situație dificilă?". "Nu, îmi spune, fac aceasta numai ca să-mi aflu dreptatea mea".

Ce să mai spui? Este și o educație care a fost dată mai demult de către unele cercuri duhovnicești. Îmi aduc aminte de o întâmplare ce s-a petrecut cu mulți ani înainte și pe care nu o pot uita. La o maternitate slujeau infirmiere afierosite. Unui copilaș bolnav, medicul trebuia să-i facă o examinare cu raze radioactive și a cerut o infirmieră să-l ajute, dar n-a mers nici una din acelea, pentru că se temeau să nu pățească ceva din pricina radioenergiei. Mai întâi de toate, nu exista pricina să se teamă, deoarece erau afierosite. Dacă s-ar fi gândit să se mărite, atunci ar fi trebuit să

se teamă. Dar și dacă s-ar fi gândit să-și întemeieze o familie, tot ar fi trebuit să facă o jertfă în calitate de oameni duhovnicești ce erau. În mod normal ar fi trebuit să se certe cine să meargă mai întâi. Și în cele din urmă, făcându-i-se milă de copilaș, a alergat să-l ajute pe medic o alta, care nu trăia duhovnicește, ba chiar se gândea să se mărite.

Și mai rău decât toate este că pe astfel de oameni nu-i mustră conștiința pentru aceasta, ci își spun: "Acestea nu sunt pentru noi. Noi suntem pentru cele duhovnicești". Se poate să aibă și gândul acesta: "Pe acela îl odihnește să se jertfească, iar pe mine mă odihnește să am liniștea mea...", și uneori îl judecă chiar și pe cel ce se jertfește, spunând că acela nu are o stare duhovnicească. Însă Hristos Se odihnește acolo unde există noblețe, duhul jertfei, nevoința făcută în ascuns.

– Părinte, când îl vezi pe celălalt că întâmpină greutăți, nu trebuie să-l ajuți, oricum te-ai afla?

– Desigur! Dar am observat că s-a cultivat o cugetare lumească chiar și la mulți oameni duhovnicești. Și-au făcut propria lor evanghelie, o evanghelie pe măsurile lor, și îți spun: "Creștinul trebuie să-și aibă demnitatea sa; nu trebuie să pară prost". Adică le înfruntă pe toate cu o logică și o dreptate lumească. "Asta mi se cuvine mie, îți spune, nu-l nedreptățesc cu nimic; nu vreau să mă nedreptățească nici el pe mine!". Și grăind astfel vrea să-și aibă și gândul odihnit că are dreptate. Și vezi la un astfel de om toate drepturile, dar lumești. Mărime de suflet nu are, duh de jertfă nu are, nimic nu are, și-a făcut și evanghelia sa, și nu are

nici o înrudire cu Dumnezeu. Ei, oare poate apoi să-l adumbrească pe unul ca acesta harul dumnezeiesc? Când îmi săvârşeam serviciul militar, era un telegrafist la aviaţie care venea în unitatea noastră şi lua semnale[19]. Aveam legături între noi. Era teolog şi ţinea şi predici. Dar toţi îi spuneau iezuitul[20], pentru că nu numai că nu făcea nici o jertfă, dar nici măcar o mică slujire. Odată i-am spus: "Şi aşa mergi la aeroport, te rog, dă semnalele acestea cutăruia". "Nu, a spus, eu le-am adus pe ale mele; acela să meargă şi să şi le ducă pe ale lui", şi astfel şi-a odihnit gândul că nu l-a nedreptăţit pe celălalt. Dar Hristos nu spune: "Dacă te roagă cineva să mergi o milă, mergi două", ci spune: *"Dacă te sileşte cineva să mergi o milă, mergi două"*[21]. Şi nu spune: "Dacă îţi cere haina, dă-i şi cămaşa", ci *"dacă-ţi ia haina, dă-i şi cămaşa"*[22]. Hristos să spună acestea şi acela, deşi se consideră om duhovnicesc, să spună: "Eu le-am adus pe ale mele; acela să meargă şi să şi le ducă pe ale lui"? Adică este ca şi cum ar spune: "Ce, să-mi ceară să merg o milă şi eu să fiu prost să merg două?". Ah, cum se va apropia harul lui Dumnezeu de un astfel de om? În timp ce, dacă cineva pune în lucrare spusa din Scriptură şi dacă-l sileşte unul să meargă o milă, merge şi mai departe, după aceea

[19] Stareţul a făcut armata la telegrafişti.

[20] Monah din ordinul catolic al iezuiţilor, fondat de Ignaţiu de Loyola şi cunoscut prin disciplina aspră şi exagerările la care a ajuns. Metaforic, cuvântul se foloseşte ca să caracterizeze pe omul care ţine cu severitate tipurile exterioare ale evlaviei, fără să aibă corespondenţe lăuntrice.

[21] Mt. 5, 41.

[22] Mt. 5, 40.

lucrează Hristos şi se schimbă duhovniceşte şi celălalt care l-a silit şi îşi face probleme de conştiinţă: "Măi, ia te uită, îşi spune, eu l-am silit să meargă o milă, iar el a mers mai departe! Câtă bunătate!".

Dacă şi Hristos ar fi avut această logică omenească pe care o au astăzi mulţi oameni duhovniceşti, nu ar fi lăsat Tronul Său cel ceresc ca să coboare pe pământ, să se chinuiască şi să fie răstignit de noi, oamenii cei vrednici de plâns. Însă înlăuntrul acestei nereuşite a Lui, văzută omeneşte, era ascunsă mântuirea tuturor oamenilor. Dar ce a tras pentru ca să ne mântuiască! Până acolo au ajuns, încât să-I dea palme şi să-I spună: "Prooroceşte cine Te-a lovit!" Adică evreii se jucau cu Hristos. Ştii cât de mult mă mâhneam când eram mic şi îi vedeam pe copii jucând "bâza"[23]? Hai acum să joace acest joc cu Hristos!... "Prooroceşte cine Te-a lovit!... Poc!". O, ce lucru înfricoşător! Iar noi cerem un creştinism fără răstignire şi vrem direct înviere. Facem un creştinism, un monahism aşa cum îl vrem noi. Nu vrem să ducem lipsă de nimic.

Dar ca să căutăm şi să aflăm cele mai presus de fire, trebuie să şi trăim mai presus de fire.

[23] Joc al copilăriei bazat pe lovirea cu palma şi ghicirea, dintre mai mulţi, a aceluia care a dat lovitura; când aceasta se dă mai puternic, din neatenţie şi imprudenţă, jocul poate degenera uşor în imprevizibile violenţe (n. ed. rom.).

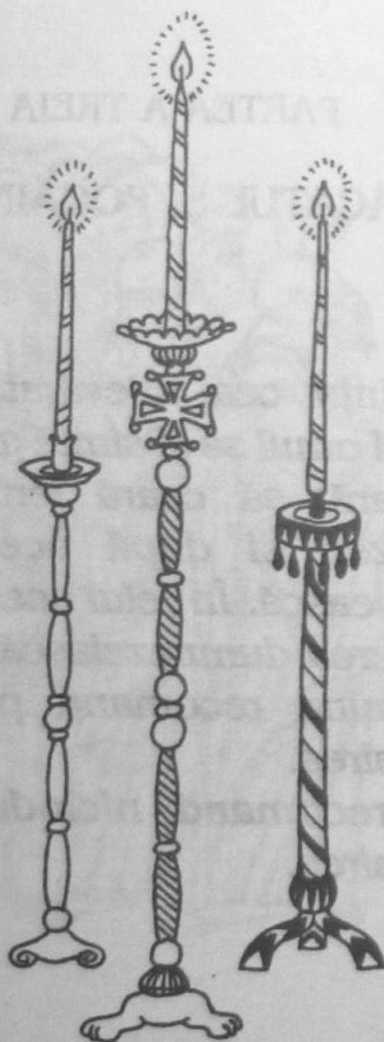

PARTEA A TREIA

PĂCATUL ŞI POCĂINŢA

Pocăinţa cea adevărată este ca mai întâi omul să-şi simtă greşeala sa, să-l doară, să ceară iertare de la Dumnezeu şi după aceea să se mărturisească. În felul acesta va veni mângâierea dumnezeiască. De aceea întotdeauna recomand pocăinţa şi mărturisirea.

Nu recomand niciodată numai mărturisirea.

CAPITOLUL 1

Păcatul îl chinuieşte pe om

Curăţia inimii

Părinte, Hristos încape în toate inimile?

– Hristos încape, numai că oamenii nu-L primesc pentru că nu încearcă să se îndrepte. Pentru ca să încapă Hristos înlăuntrul nostru, trebuie să ni se curețe inima. *"Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule!"*[1].

– Părinte, de ce animalele sălbatice nu-i vatămă pe Sfinţi?

– Pe măsură ce se îmblânzesc oamenii, se îmblânzesc şi animalele sălbatice şi recunosc că omul este stăpânul lor. În rai, înainte de cădere, fiarele sălbatice se plecau cu evlavie celor întâi zidiţi, iar după cădere se porneau să-i sfâşie. Atunci când un om revine în starea de dinainte de cădere, animalele îl recunosc iarăşi de stăpân. Însă astăzi vezi oameni care sunt mai răi decât fiarele sălbatice, mai răi şi decât şerpii.

[1] Ps. 50, 12.

Exploatează copiii fără protecţie, le iau banii şi atunci când ajung în vreo situaţie grea îi învinuiesc, cheamă poliţia, îi bagă şi la psihiatrie. De aceea Psalmul 147, pe care îl citea Sfântul Arsenie Capadocianul pentru îmblânzirea animalelor sălbatice, ca ele să nu facă rău oamenilor, eu îl citesc pentru îmblânzirea oamenilor, ca ei să nu facă rău semenilor lor şi animalelor.

– Părinte, cum revine omul la starea de mai înainte de cădere?

– Trebuie să-şi curețe inima. Să dobândească curăţie sufletească, adică sinceritatea, cinstea, lipsa de interes egoist, smerenia, bunătatea, îngăduinţa, jertfa. În felul acesta omul se înrudeşte cu Dumnezeu şi harul dumnezeiesc se odihneşte înlăuntrul lui. Când cineva are curăţia trupească, dar nu o are pe cea sufletească, Dumnezeu nu Se odihneşte în el, pentru că există înlăuntrul lui viclenie, mândrie, răutate etc. Atunci viaţa lui este o batjocură. De aici să începeţi nevoinţa voastră: să încercaţi să dobândiţi curăţia sufletească.

– Părinte, se poate tăia imediat obişnuinţa cea rea?

– Mai întâi omul trebuie să înţeleagă că obişnuinţa aceasta îl vatămă şi apoi să vrea să se nevoiască, pentru a o tăia. Este trebuinţă de multă voinţă ca să şi-o poată tăia cineva imediat. Precum, de pildă, funia face încet-încet un mic şănţuleţ pe marginea fântânii şi nu mai alunecă, tot aşa şi orice obişnuinţă, puţin câte puţin încrustează un şănţuleţ în inimă şi cu greutate iese din el. De aceea trebuie să fie cu multă luare aminte oricine, să nu dobândească obişnuinţe rele, pentru că după aceea este trebuinţă de multă smerenie şi multă voinţă ca să le poată scoate. Spunea Părintele Tihon: "Obiceiul bun, fiule, este virtute; obiceiul rău, patimă".

Dar am observat că atunci când omul, deşi se nevoieşte, continuă să greşească şi nu se schimbă, pricina este egoismul, iubirea de sine şi interesul personal. Lipsesc smerenia şi dragostea şi astfel este împiedicată intervenţia dumnezeiască. Însuşi omul nu-L ajută pe Dumnezeu, ca şi Acela să-l ajute pe el. Dacă, de pildă, l-ar ajuta Dumnezeu să-şi depăşească o patimă, atunci s-ar umfla, s-ar mândri, pentru că va crede că el singur a depăşit-o, fără ajutorul lui Dumnezeu.

Eliberarea din întunericul păcatului

– Părinte, este un lucru foarte grav a-şi întina cineva Sfântul Botez?

– Depinde cum îl întinează. Unul îl întinează mult, altul puţin, altul face o pată, două...

– Păcatele mari sunt cele care întinează Botezul?

– Ei, desigur, păcatele de moarte îl întinează şi atunci harul dumnezeiesc se îndepărtează de la om. Dar nu-l părăseşte, precum nici îngerul păzitor nu-l părăseşte pe unul ca acesta. Vă aduceţi aminte ce i-a spus diavolul popii idolesc despre monahul care voia să se însoare cu fiica lui? "Nu te grăbi; acesta L-a părăsit pe Dumnezeu, dar Dumnezeu nu l-a părăsit încă"[2].

[2] "Everghetinos", Vol. 1, p. 54 ş.u.

– Părinte, poate trăi cineva în întunericul păcatului și să nu simtă aceasta?

– Nu, toți au simțirea aceasta, dar există nepăsarea. Pentru a veni cineva la lumina lui Hristos trebuie să vrea să iasă din întunericul păcatului. Să luăm ca pildă pe cineva care a fost închis din greșeală într-un beci întunecat. Dar de îndată ce vede o rază ce vine printr-o crăpătură, caută să iasă la lumină. Va deschide încet-încet crăpătura ca să afle ușa și să iasă afară. La fel și aici. Din clipa în care omul va simți binele ca pe o necesitate și va intra înlăuntrul său neliniștea cea bună, va depune osteneală să iasă din întunericul păcatului. Dacă spune: "Ceea ce fac este greșit, nu merg bine", se smerește, vine harul lui Dumnezeu și de aici încolo înaintează normal. Dar dacă nu intră în el neliniștea cea bună, este greu să se ajute. Cineva, de pildă, se află într-un loc închis și se simte rău. Îi spui: "Scoală-te, deschide ușa și ieși să iei puțin oxigen, ca să-ți revii"; iar acela începe: "Nu pot ieși. Și de ce să fiu închis aici și să nu pot răsufla? De ce să nu am oxigen? Și de ce Dumnezeu pe mine mă ține aici, iar pe ceilalți îi lasă afară?". Ei, oare unul ca acesta poate fi ajutat? Știi câți se chinuiesc deoarece nu ascultă de cel care îi poate ajuta duhovnicește?

Prin păcat omul face din raiul pământesc un iad pământesc. Dacă sufletul se întinează cu păcate de moarte, trăiește o stare diavolească; se revoltă, se chinuiește, nu are pace. Dimpotrivă, cel ce este aproape de Dumnezeu își are mintea la înțelesurile dumnezeiești și are întotdeauna gânduri bune, este pașnic și trăiește raiul încă de pe pământ. Un om ca acesta are ceva deosebit de cel care este departe de Dumnezeu și aceasta se observă și de alții. Iată, aceasta este harul dumnezeiesc care îl trădează pe om chiar de s-ar ascunde.

Greșelile intenționate

Să luăm aminte foarte mult la greșelile intenționate, pentru că ceea ce va cerceta Dumnezeu este intenția noastră. Greșelile pe care le facem din neatenție sunt mai ușoare. Unele păcate sunt păcate, dar au circumstanțe atenuante.

Apoi, dacă greșim fără să vrem, Dumnezeu va rândui astfel lucrurile încât greșeala noastră să se folosească spre bine. Adică nu că trebuia să greșim ca să se facă acest bine, ci, deoarece am greșit fără să vrem, Dumnezeu pune în valoare greșeala noastră și iese binele. Dar atunci când facem o greșeală întru cunoștință și apoi ne pocăim, să ne rugăm să nu se facă vreun rău din urmările greșelii noastre.

– Părinte, monahul acela despre care se spune în "Everghetinos" că timp de zece ani cădea în păcat în fiecare zi, dar în fiecare zi se pocăia, cum s-a mântuit?

– Acela era într-un fel stăpânit, robit de păcat. Nu avea intenție rea, dar nu fusese ajutat, a fost îmbrâncit la rău și de aceea era îndreptățit să primească ajutorul dumnezeiesc. Se lupta, îl durea, avea pocăință sinceră și Dumnezeu în cele din urmă l-a mântuit. Vezi, unul poate avea intenție bună, dar dacă nu este ajutat de mic și este atras la rău, după aceea este greu să se

ridice. Face o încercare, cade, se ridică din nou, iarăşi cade; adică se luptă. Dumnezeu nu îl va lăsa pe omul acesta, deoarece face şi el, sărmanul, mica sa încercare, cere ajutorul dumnezeiesc şi nu păcătuieşte "cu sânge rece". Cineva, de pildă, porneşte să meargă undeva fără să aibă scopul de a păcătui, ci mergând i se întâmplă o ispită şi cade într-un oarecare păcat. Se pocăieşte, încearcă să-şi revină, i se întinde iarăşi o cursă şi, deşi nu are intenţie să facă ceva rău, sărmanul cade din nou şi iarăşi se pocăieşte. Unul ca acesta are circumstanţe atenuante, pentru că nu vrea să facă răul, ci este atras la rău şi după aceea se pocăieşte. Însă cel care spune: "Ca să reuşesc lucrul acela, trebuie să fac această nedreptate; ca să reuşesc celălalt lucru, trebuie să fac cutare viclenie" etc., unul ca acesta păcătuieşte cu chibzuială şi întru cunoştinţă. Adică acela îşi pregăteşte planul său păcătos şi programează împreună cu diavolul ce păcat să facă. Aceasta este ceva foarte rău, deoarece este premeditat. Acesta nu cade în ispită fără să vrea, ci porneşte să facă ceva împreună cu ispititorul. De aceea un astfel de om niciodată nu va putea fi ajutat, pentru că nu i se justifică ajutorul dumnezeiesc, şi în cele din urmă moare nepocăit.

Dar şi cei care spun că se vor pocăi la bătrâneţe, cum pot fi siguri că vor apuca să se pocăiască şi nu vor pleca de aici prin vreo moarte năprasnică? Un oarecare antreprenor spunea: "Când voi îmbătrâni voi merge la Ierusalim, voi intra în râul Iordanului şi atunci mi se vor şterge toate păcatele", şi continua să trăiască în chip păcătos. În cele din urmă, atunci când nu mai

avea nici un curaj, când de abia mai mergea, a hotărât să meargă. Şi spune unuia din meşterii lui: "Meştere, m-am hotărât să merg la Ierusalim, să mă spăl în râul Iordan". "O, şefule, îi spune acela, dacă eşti curat vei ajunge, dacă nu eşti curat, vei rămâne pe drum!". Şi parcă a profeţit. Îndată ce a ajuns la Atena ca să-şi facă hârtiile, a murit. I-au luat toţi banii, l-au dus la un birou de înmormântări şi de acolo l-au trimis în sicriu înapoi în locul lui natal.

Să facem binele din dragoste pentru Hristos

– Părinte, mă tem atunci când mă gândesc la anii grei ce ne aşteaptă.

– De ce te temi? Oare vei merge în iad să te chinuieşti împreună cu diavolii? Să spui: "Ajută-mă, Hristoase al meu, să merg în rai ca să nu Te mâhnesc, pentru că este dureros ca după atâtea câte ai făcut pentru mine să mă ştii în iad", aceasta o înţeleg. Dar să vrei să mergi în rai ca să nu te chinuieşti, aceasta nu are mărime de suflet. Nu o spun aceasta ca să lăsăm viaţa noastră să devină dezordonată, să facem neorânduieli şi să mergem în iad, dar de multe ori intră egoismul la mijloc şi spunem: "Să fac binele ca să nu pierd raiul". Însă de am avea mărime de suflet, am cugeta: "Atâţia oameni vor merge în iad, sărmanii, care nici în această viaţă nu au simţit măcar puţină bucurie adevărată, iar eu să mă gândesc la mine?". Sincer vă spun, nu mă preocupă unde voi merge. Pe mine m-am lepădat demult. Nu că vreau să fiu departe de Hristos

şi de aceea nu mă preocupă faptul dacă merg în rai, dar scopul meu nu este să fac binele ca să merg în rai. "Chiar de mă vei lepăda, Hristoase al meu, tot mulţumit voi fi; nu sunt vrednic de rai".

Astăzi viaţa noastră a devenit lipsită de bucurie şi grea pentru că s-a împuţinat eroismul, mărimea de suflet. Chiar şi oamenii duhovniceşti gândesc negustoreşte. Ajung să trăiască o viaţă, chipurile, duhovnicească, dar de fapt caută să se desfăteze de orice până acolo încât să nu se osândească. Unii ca aceştia socotesc: "Asta osândeşte? Nu osândeşte. Deci mă pot desfăta de ea". În problema postului spun: "Mâine este vineri. În seara aceasta pot să mănânc carne până la douăsprezece fără cinci. Aşadar adă să mâncăm! După douăsprezece nu mai merge; se schimbă ziua; este păcat". Adică vor ca nici raiul să nu-l piardă, dar şi în această viaţă să se desfăteze. Şi astfel prin prisma acestei cugetări negustoreşti a lor văd şi cele despre păcat şi cele despre iad. Însă de ar fi gândit cu mărime de suflet, ar fi spus: "Hristos S-a răstignit şi a suferit atâtea pentru mine şi eu cum să-L rănesc cu o faptă păcătoasă de a mea? Nu pentru altceva nu voiesc să merg în iad, ci pentru că nu voi putea suferi să-L ştiu mâhnit pe Hristos pentru faptul că sunt în iad".

Să nu facem binele cu socoteli, ca să luăm plată, ci să ne nevoim din dragoste pentru Hristos. Orice facem, să-l facem curat, pentru Hristos; să luăm aminte să nu aibă înlăuntru ceva omenesc, iubire de sine, interes etc. Să avem în minte că Hristos ne vede, ne urmăreşte şi să încercăm să nu-L mâhnim. Altfel se destramă şi credinţa noastră şi dragostea noastră.

Şi dacă cercetăm cele pe care le facem în viaţa duhovnicească: nevoinţă, post, priveghere etc., vom vedea că toate ne ajută să avem şi o bună sănătate trupească. Doarme cineva pe pat tare? Şi medicii recomandă aceasta, zicând: "Să dormi pe saltea tare, pentru că nu-ţi foloseşte să dormi pe moale". Sau facem metanii? Alţii fac gimnastică să-şi întărească muşchii. Doarme puţin? Somnul mult îl moleşeşte pe om. Nu se spune: "Acesta este adormit, celălalt este treaz"? Adică cele duhovniceşti pe care le face îl ajută şi la sănătatea lui trupească. Apoi înfrânarea îl ajută mult pe om. Vezi cum şi cei care se ocupă cu diferite feluri de cercetări etc. caută să trăiască o viaţă curată, să nu fie ameţiţi, ca să aibă luciditate. Noi desigur nu ne înfrânăm din aceste pricini, ci dinlăuntrul celor duhovniceşti pe care le facem iese şi acel lucru pe care şi-l doresc mirenii. Adică atunci când facem lucrul duhovnicesc, dinlăuntrul lui vine şi sănătatea trupului.

Ispitele în viaţa noastră

Dumnezeu îngăduie ispitele potrivit cu viaţa noastră duhovnicească. Uneori îngăduie să facem o greşeală, de pildă o neatenţie, ca altă dată să fim atenţi şi să evităm sau mai degrabă să preîntâmpinăm un rău mai mare ce ni l-ar fi putut face aghiuţă. Alteori lasă pe diavolul să ne ispitească, să ne încerce. Adică dăm examene şi, în loc de rău, diavolul ne face bine. Aduceţi-vă aminte de Bătrânul Filaret care spunea: "Fiule, astăzi n-am avut nici o ispită, m-a părăsit

Dumnezeu!"[3]. Voia să se lupte în fiecare zi cu ispitele, ca să fie încununat de Hristos.

Unul puternic, ca Bătrânul Filaret, nu evită ispitele, ci Îi spune lui Hristos: "Trimite-mi, Hristoase al meu, ispite, și dă-mi și curaj ca să mă lupt cu ele". Însă unul slab va spune: "Nu îngădui, Hristoase al meu, să fiu ispitit". *"Și nu ne duce pe noi în ispită..."*[4]. Noi însă, de multe ori, atunci când avem o ispită spunem: "Ei, sunt și eu om; nu mai pot suporta!", în timp ce ar trebui să spunem: "Eu nu sunt om; sunt un ticălos; Dumnezeul meu, ajută-mă să mă fac om". Nu spun ca să fugim noi după ispite, ci, atunci când vin, să le înfruntăm cu răbdare și rugăciune.

În orice iarnă duhovnicească să așteptăm cu răbdare și nădejde primăvara duhovnicească. Cele mai mari ispite sunt de obicei de o clipă și, dacă în clipa aceea le evităm, falanga diavolilor trece și se duce și scăpăm. Atunci când omul se unește cu Dumnezeu, nu mai are ispite. Diavolul poate face rău îngerului? Nu, este ars.

Viața duhovnicească este foarte simplă și ușoară; noi o facem grea, pentru că nu ne nevoim corect. Cu puțină străduință și multă smerenie și încredere în Dumnezeu, oricine poate spori mult. Pentru că acolo unde există smerenie, diavolul nu are loc; și acolo unde nu există diavol, este firesc să nu existe nici ispite.

[3] Cuv. Paisie Aghioritul, "Flori din Grădina Maicii Domnului", p.55.
[4] Mt. 6, 13.

– Părinte, căderea într-un păcat se poate face și prin îngăduința lui Dumnezeu?

– Nu, este greu să spunem că Dumnezeu îngăduie să păcătuim. Dumnezeu niciodată nu îngăduie să păcătuim. Noi facem îngăduieli și vine diavolul și ne ispitește. Când, de pildă, mă mândresc, atunci alung harul dumnezeiesc, pleacă îngerul meu păzitor, vine celălalt... înger, diavolul, și-mi sparg capul. Aceasta este îngăduința mea și nu a lui Dumnezeu.

– Părinte, atunci când am căzut este bine să spunem: "Ispititorul m-a îmbrâncit?".

– De multe ori aud și eu pe unii oameni spunând că diavolul este de vină atunci când ei se chinuiesc, în timp ce ei sunt vinovați pentru că nu înfruntă corect lucrurile. Apoi ispititorul, ispititor este. Ne poate împiedica de la rău? El își face treaba lui. Să nu-l încărcăm pe ispititor chiar cu toate. Un ucenic care trăia la o Colibă cu starețul lui, odată, când a rămas pentru puțin timp singur, a luat un ou, l-a pus pe o cheie – era dintre acele chei mari și vechi – a aprins o lumânare și a pus-o sub cheie ca să coacă oul. Starețul intră pe neașteptate și-l vede. "Ce faci acolo?", îl întreabă. "Părinte, diavolul m-a pus să coc oul pe cheie", îi răspunde ucenicul său. Atunci se auzi o voce sălbatică: "Măiestria aceasta nici eu nu am știut-o; de la el am învățat-o!". De multe ori diavolul doarme și noi îl provocăm.

Păcătoșii au mult material pentru smerenie

Toți cei care au trăit o viață păcătoasă și apoi s-au pocăit și au început să trăiască duhovnicește trebuie

să primească în continuare cu bucurie smeririle şi mâhnirile ce li se întâmplă, pentru că astfel îşi plătesc datoriile. Vedem pe Cuvioasa Maria Egipteanca, care a trăit o viaţă păcătoasă, cum, şi după ce s-a pocăit şi şi-a schimbat viaţa, dorinţele lumeşti o chinuiau. Însă a dat o luptă mare ca să le alunge. Diavolul îi spunea: "Ce vei pierde de vei vedea puţin Alexandria? Nu-ţi spun să te distrezi, ci numai s-o vezi puţin de departe", dar aceea nici nu se întorcea să privească. Ce pocăinţă a avut! Alte cuvioase, care nu trăiseră o viaţă lumească, nu au avut război. Însă Cuvioasa Maria, care trăise o viaţă lumească, a avut şi război. Iar chinuirea aceasta este cauterizarea rănilor păcatului. Şi astfel ajung la sfârşit şi unii şi ceilalţi în aceeaşi stare.

– Părinte, în aceste cazuri nu există deloc mângâiere dumnezeiască?

– Cum să nu! Multă şi chiar foarte multă! Cuvioasa Maria ajunsese la astfel de măsuri duhovniceşti, încât se ridica la un cot deasupra pământului atunci când se ruga.

Cei foarte păcătoşi, dacă se cunosc pe sine, au în mod firesc şi foarte mult material pentru smerenie. Orice cădere este negreşit o cădere, dar este şi material pentru smerenie şi rugăciune. Păcatele, dacă se pun în valoare orientându-le către smerenie, sunt ca şi gunoiul ce îl punem la răsaduri. Aşadar, de ce să nu folosească cineva acest material ca să îngraşe ogorul sufletului său pentru a deveni fertil şi dătător de roade? Adică unul care a făcut păcate mari, dacă ar

simţi cât a greşit şi ar spune: "N-ar trebui nici capul să-l ridic, ca să mă uit la vreun om", fiindcă se smereşte mult, primeşte şi mult har, sporeşte statornic şi poate ajunge la măsuri mari. În timp ce unul care nu a făcut păcate mari, dacă nu se aranjează corect, încât să spună: "M-a păzit Dumnezeu de atâtea greutăţi; sunt foarte nemulţumitor, sunt mai păcătos decât cel mai păcătos", ajunge inferior duhovniceşte celuilalt.

Aduceţi-vă aminte de fariseu şi de vameş[5]. Fariseul avea fapte, dar avea şi mândrie. Vameşul avea păcate, dar avea recunoaşterea păcătoşeniei lui, zdrobire, smerenie – lucrul cel mai de seamă pe care îl cere Hristos de la om – de aceea s-a mântuit într-un chip mai uşor. Aţi văzut cum l-au închipuit pe fariseu într-o icoană! Arată cu degetul spre vameş: *"Nu sunt ca acesta!"*... Sărmanul vameş se ascundea după o coloană; nu avea obraz nici măcar să privească în jurul său. Şi fariseul Îi arăta lui Hristos unde se afla vameşul! Aţi luat aminte la aceasta? Ca şi cum Hristos nu ştia unde era vameşul. Fariseul, deşi a împlinit toate cele după tipic, pe toate le-a pierdut. Ce face mândria! Atunci când un om are păcate, dar nu are smerenie, atunci are păcatele vameşului şi mândria fariseului. "Harisme" duble! "Şi râios, şi chel!", cum se spune în Epir.

Încercaţi, pe cât puteţi, să eliminaţi toxinele duhovniceşti, patimile, ca să vă dobândiţi sănătatea duhovnicească.

[5] Lc. 18, 9-14.

CAPITOLUL 2

Grija de conştiinţă

Să ne cercetăm conştiinţa

Bunul Dumnezeu a dat primilor zidiţi conştiinţa, prima lege dumnezeiască. A încrustat-o adânc în inimile lor şi de atunci fiecare om o moşteneşte de la părinţii lui, iar când el nu acţionează corect, ea lucrează înlăuntrul lui, îl mustră şi-l povăţuieşte la pocăinţă. Însă trebuie ca omul să facă o lucrare duhovnicească corectă şi să-şi cerceteze conştiinţa sa, astfel ca întotdeauna să poată auzi glasul ei. Dacă nu o cercetează, nu se va folosi nici de citirile duhovniceşti, nici de sfaturile stareţilor sfinţi, şi nici nu va putea ţine poruncile lui Dumnezeu.

– Părinte, se poate ca omul să nu se observe deloc pe sine şi să nu vadă că merge greşit?

– Atunci când omul nu se observă pe sine şi nu îşi şterge conştiinţa sa de praf, atunci conştiinţa prinde încet-încet un strat de piatră şi acela se face nesimţitor.

Păcătuieşte şi petrece ca şi cum nu s-a întâmplat nimic.

– Părinte, spuneţi-ne ceva despre grija de conştiinţă.

– Pentru ca omul să fie sigur că ceea ce face este ceea ce îi spune conştiinţa sa, trebuie să se urmărească pe sine şi să se deschidă duhovnicului său. Pentru că se poate să-şi fi încălcat conştiinţa şi să creadă că merge bine. Sau să-şi fi făcut o conştiinţă greşită şi, deşi a făcut o crimă, să creadă că a făcut o binefacere. Sau se poate chiar să-şi fi făcut conştiinţa sa foarte sensibilă şi să se vatăme.

– Părinte, judec în sinea mea fără să existe mustrarea ce se cuvine. Nu cumva am căzut în nesimţire şi de aceea conştiinţa nu mă mai mustră?

– Este trebuinţă de multă luare aminte. Iată, atunci când cineva face un păcat pentru prima dată, simte o oarecare mustrare şi se mâhneşte. Dacă îl repetă pentru a doua oară, simte mai puţină mustrare, şi dacă nu ia aminte şi continuă să păcătuiască, conştiinţa i se face nesimţitoare. Unii, atunci când, de pildă, le faci observaţie pentru vreo oarecare greşeală de-a lor, schimbă subiectul ca să nu-i înţepe conştiinţa şi să se mâhnească, precum fac indienii care urmăresc să ajungă în nirvana[6]. Un tânăr, acolo, în Himalaya, a omorât cinci alpinişti italieni şi, după ce i-a îngropat, a început să se autoconcentreze. A stat jos şi a spus

[6] Bătrânul se referă la tehnicile yoga şi meditaţiile pe care le folosesc discipolii religiilor orientale cu scopul de a ajunge la acea stare de detaşare pe care ei o numesc "nirvana".

două ore "lemn-lemn...", ca să intre în vid, să uite ce a făcut și să nu-l mustre gândul. Să spunem că acum eu cert o soră, deoarece a făcut o neorânduială. Dacă sora aceasta nu face o lucrare duhovnicească corectă și nu caută să se îndrepte, îmi poate spune chiar în clipa aceea: "Astăzi o să tocăm mai devreme pentru vecernie...", ca să schimbe subiectul. După aceea diavolul o va încurca și-i va spune: "Nu te nelinişti; aceasta ai făcut-o să nu se mâhnească Părintele". I-o justifică și diavolul. Nu spune: "Am făcut-o ca să-mi calc conștiința și să nu mă mustre", ci spune: "Am făcut-o ca să nu se mâhnească Părintele". Ați văzut ce face aghiuță? Lucrare fină! Întoarce butonul spre altă frecvență ca să nu ne vedem greșala.

– Părinte, se poate ca cineva să prindă amănuntele și să nu prindă greșelile cele mari?

– Cum să nu se poată! Odată un duhovnic cunoscut de al meu mi-a povestit următoarea întâmplare. O femeie, mergând să se mărturisească, plângea mereu și spunea: "Nu am vrut s-o omor". "Dacă există pocăință, Dumnezeu iartă; l-a iertat și pe David"[7], îi spunea duhovnicul. "Da, dar nu am vrut", spunea aceea. "Bine, cum s-a întâmplat de ai omorât-o?", o întrebă iarăși duhovnicul. "Iată, pe când ștergeam praful, am lovit-o cu șervetul și astfel am omorât musca. N-am vrut s-o fac!". Dar pe de altă parte aceasta îl înșela pe bărbatul ei, își părăsise copiii, își destrămase casa și umbla pe drumuri. Iar pe acestea le-a spus duhovnicului ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. "Pentru acestea trebuie

[7] 2 Împ. 12, 13.

să faci canon", îi spune duhovnicul. "Dar de ce trebuie canon pentru acestea?", îl întreabă pe duhovnic. Ei, cum poate fi ajutată una ca aceasta?

Conștiință acoperită

– Părinte, atunci când mi se spune: "Dorința asta este în subconștient și nu o pricepi", cum o pot pricepe?

– Dacă iei aminte, vei vedea cum că nu te simți bine, deși spui că nu ai nimic. De aceea este trebuință de consultații. Atunci când cineva nu se simte bine, are o cădere trupească etc., i se fac analize microbiologice, tomografie axială, ca să afle de unde provine ceea ce simte. Dacă vezi că nu ai pace, ci mâhnire, să știi că înăuntrul tău există ceva în neorânduială și trebuie aflat despre ce este vorba, ca să-l îndrepți. Să presupunem că faci o greșeală; te mâhnești, dar nu o mărturisești. După aceea ți se întâmplă un fapt dătător de bucurie și simți bucurie. Bucuria aceasta acoperă mâhnirea pentru greșeala ta și încet-încet o uiți, nu o mai vezi deoarece a fost acoperită de bucurie.

Bucuriile acoperă greșeala, o duc mai jos, mai în adânc, dar ea lucrează lăuntric. Astfel omul începe să se împietrească, deoarece își acoperă conștiința sa și inima sa prinde încet-încet o murdărie vâscoasă. Apoi aghiuță pe toate i le justifică: "Asta nu-i nimic; cealaltă este firească", dar nu are odihnă, deoarece din adâncul sufletului său lucrează mâhnirea. Simte o neliniște și nu are pace lăuntrică. Trăiește într-un stres conti-

nuu. Este chinuit. Nu află ce este de vină, pentru că greşelile lui sunt acoperite. Nu-şi dă seama că suferă deoarece a păcătuit.

– Părinte, un astfel de om poate fi ajutat dacă îi spui care este pricina chinuirii lui?

– Este trebuinţă de atenţie, pentru că atunci când îi pui lucrurile la locul lor, i se deşteaptă conştiinţa şi începe mustrarea. Şi dacă nu se smereşte, poate ajunge la deznădejde, deoarece nu suferă adevărul. Dacă se va smeri, se va putea ajuta.

– Părinte, există oameni care se nasc cu conştiinţa nesimţitoare?

– Nu, nu există oameni care să se fi născut cu conştiinţa nesimţitoare. Dumnezeu nu a făcut o astfel de conştiinţă. Însă atunci când cineva îşi acoperă greşelile sale, conştiinţa lui încet-încet prinde piatră şi nu-l mai mustră.

– Şi atunci devine autonom, îşi face propriile lui legi.

– Da, este înfricoşător.

– Şi aceasta este înşelare?

– Ei, sigur că este înşelare.

Conştiinţa greşită

– Părinte, ne spuneţi adeseori că omul trebuie să ia aminte să nu-şi facă o conştiinţă greşită. Cum se formează conştiinţa greşită?

– Atunci când omul îşi odihneşte gândul călcându-şi pe conştiinţă. Iar atunci când îşi odihneşte astfel

gândul pentru mai mult timp, îşi face o altă conştiinţă, a lui proprie, o conştiinţă pe măsura lui, adică o conştiinţă greşită. Dar atunci nu are odihnă înăuntrul său, deoarece odihna lăuntrică nu poate fi dobândită printr-o conştiinţă greşită. Vezi, chiar şi atunci când cineva face o greşeală şi altul îi spune: "Nu ai fost vinovat, de ce te mâhneşti?", sau se face că nu şi-a priceput greşeala sa, tot nu află odihnă. Există unii care merg la guru etc. şi atunci când îşi dau seama că nu merg bine, vin şi mă întreabă. Şi deşi le spun ceva ca să-i ajut, ei insistă: "Nu, aceasta în care credem este corectă". "Bine, dar dacă este corectă şi eşti satisfăcut de aceasta, de ce vii şi mă întrebi?". Deşi nu se odihnesc în strâmbătura lor, totuşi insistă, încercând ba cu una, ba cu alta să se mintă pe ei înşişi, dar odihnă adevărată nu află.

– Părinte, poate trăi cineva cu o conştiinţă greşită toată viaţa lui?

– Dacă acela crede în gândul lui, poate.

– Dar cum o poate îndrepta?

– Dacă gândeşte smerit, dacă nu are încredere în gândul său şi discută despre el cu duhovnicul său.

– Părinte, dacă omul are o sensibilitate, îşi poate crea totuşi o conştiinţă greşită?

– Dacă se creează o conştiinţă greşită, înseamnă că sensibilitatea lui nu este bună. Ceva greşit va crea altceva de asemenea greşit. Unii, deşi spun: "Eu sunt sensibil", se poartă în chip barbar cu alţii şi-i osândesc fără motiv.

– Părinte, oare conştiinţa celor ce se îndreptăţesc a prins zgură?

– Cel care se îndreptăţeşte are şi puţină mustrare înlăuntrul său; nu este cu desăvârşire nesimţitor. Şi atunci când cineva nu este nesimţitor, îl doare pentru greşeala sa, după care vine mângâierea dumnezeiască. Iar cel ce-şi face o conştiinţă greşită ajunge la nesimţire; unul ca acesta se făleşte pentru săvârşirea unei crime. Am văzut oameni care, deşi au făcut crime, le spun cu un astfel de ifos, încât ţi le prezintă ca pe nişte izbânzi. Pentru că dacă îşi dezvoltă cineva conştiinţa greşită, aceasta nu mai este o simplă nesimţire, ci este ceva mai mult decât o nesimţire. Atunci când eram la Mânăstirea Stomio, la Koniţa, a venit unul şi mi-a spus: "Vreau să mă mărturisesc". "Nu sunt preot", îi spun. "Nu, vreau să-ţi spun ţie păcatele mele", îmi spune. Erau acolo şi nişte femei care urcaseră să se închine. "Este mai bine să plecaţi acum", le spun. "Nu, le spune acela, nu-i nimic, staţi şi voi". Şi a început să povestească ce a făcut în tinereţile lui: "Când eram tânăr, m-am dus să învăţ meseria de cizmar, dar moţăiam tot timpul, pentru că noaptea mergeam cu o bandă şi furam. În regiunea noastră era un ceauş[8] care ne spunea: "Duceţi-vă şi furaţi. Eu vreau doi berbeci. Mai departe voi furaţi orice vreţi". Mergeam aşadar pe la casele creştinilor, lăsam pelerina jos, dădeam una câinilor la maxilar cu o vargă de corn pe care o aveam cu mine, şi intram înăuntru. Furam doi berbeci şi câţi miei puteam. Berbecii îi dădeam ceauşului, iar mieii îi ascundeam în grajdul nostru. Ceauşul ne închidea imediat în temniţă. Cei care ne-au

[8] Mai demult, conducătorul unei regiuni cu stăpânire politico-militară.

văzut furând, mergeau dimineaţa la poliţie şi spuneau: "Cutare şi cutare ne-au furat". "Cutare şi cutare? Dar aceştia sunt în temniţă. De ce îi clevetiţi?" Şi dă-le bătaie... Odată am mers la o turmă pe care o păzea sus pe munte un copil de vlah voinic şi înalt ca şi tatăl lui. «Acum cum o să intrăm în turmă? Ne vor azvârli ca pe beţele de chibrite», îmi spun ceilalţi. Iau atunci puşca, îl ochesc pe copil şi bam!, se întinde jos. Îl leg şi pe tatăl lui de un păr sălbatic... Am luat, am luat...". Şi pe toate acestea le spunea ca pe nişte mari isprăvi, şi râdea. Iată unde duce conştiinţa greşită!

Am cunoscut şi un poliţist care făcuse servici la secţia de transporturi şi sărmanul plângea mereu, deoarece odată însoţise de la o puşcărie la alta pe unul pe care l-au trecut prin tribunalul militar şi l-au executat, fiindcă făcuse multe crime. A căutat, le-a aflat pe rudele lui şi le-a cerut iertare; dar un frate al aceluia, care era în America i-a spus: "Trebuia să-l fi omorât mai devreme, căci astfel ar fi scăpat o mulţime de oameni". Vedeţi ce diferenţă este între o stare şi cealaltă? Acesta se considera vinovat pentru simplul fapt că însoţise din ordin un criminal, în timp ce acela povestea crimele ce le-a făcut ca pe nişte izbânzi şi se fălea cu ele.

Minciuna nu odihneşte

– Părinte, când cineva şi-a făurit lumea lui proprie, deoarece crede în gândul său, poate fi ajutat de rugăciunile celorlalţi?

– Ce nevoie crezi oare că mai are să fie ajutat, dacă el şi-a făcut lumea sa proprie?... Este lucru mic să-şi facă cineva o întreagă lume proprie?... Ascultă, dacă cineva îşi face propria lui lume prin gândul său, crezi că el are vreo odihnă, crezi că simte vreo bucurie? Minciuni. Minciuna nu-l odihneşte pe om. Să spunem că cineva este nevoit să spună o minciună, ca să scape pe altcineva. Îl poate scăpa chiar şi de la moarte, dar minciuna ce a spus-o nu încetează a fi o jumătate de păcat. Sau cineva spune o dată o minciună cu gând bun, ca să ajute o situaţie şi să nu se pricinuiască sminteală. De pildă vine la mănăstire pe ascuns un cunoscut ca să-şi spună o problemă a familiei sale, ca să se uşureze. Vine după aceea, să presupunem, fratele lui şi te întreabă: "A trecut pe aici cutare?". Dacă-i spui "a trecut", se va crea o întreagă istorie, pentru că celălalt se compromite. Atunci spui: "nu ştiu". Pentru că dacă spui "a venit" se poate să meargă chiar să-l şi bată. Aceasta este altceva. Însă trebuie să ia aminte oricine, pentru că dacă se întâmplă trei-patru de astfel de împrejurări, încet-încet poate merge şi mai departe. Să se obişnuiască să folosească minciuna fără motiv şi să dobândească o conştiinţă greşită. Să ajungă să spună basme întregi fără să-l mustre deloc conştiinţa. Iar după aceea, aceasta se face o ştiinţă.

Ei, şi cum mai potrivesc unii minciunile dacă exersează! O, pot plăsmui şi un întreg basm ca să te convingă! La Colibă a venit odată un cunoscut de-al meu; era acolo şi un grup, compatrioţii unui copil pe care îl ajutasem. Sărmanul acesta, deşi era isteţ la minte, copil bun, era leneş; nu voia să lucreze. Se învăţase să

umble. Patru ani am încercat să-l aduc pe cale. Atunci le-am spus compatrioţilor lui: "Îngrijiţi-vă să aflaţi ceva de lucru pentru acest copil. Eu am încercat şi cu alte prilejuri să-l ajut. L-am trimis şi în Kastoria, la nişte cunoscuţi, să înveţe meseria de blănar, dar a plecat. Este tânăr şi este păcat să-şi piardă vremea aşa. Are numai mamă, tatăl lui a murit". Atunci acel cunoscut al meu a început să spună celorlalţi: "Da, ne-am îngrijit împreună cu părintele Paisie ca acest copil să meargă acolo şi să înveţe de la blănar. Şi după aceea, după ce a plecat de acolo, câţi bani nu a dat pe telegramele ce le trimitea la patronii lui, ca să nu se neliniştească! Dar nu-i nimic; astea nu se discută. I-am spus atunci şi Părintelui că nu se va îndrepta copilul!". "Ce spune acesta?", m-am gândit. Dar nu am vrut să spun nimic, ca să nu-l jignesc. Deşi auzise pentru prima oară cele discutate, a plăsmuit un întreg basm, că ne-am îngrijit împreună de copilul acela, că am aflat soluţia să meargă să înveţe meseria de blănar etc.! Felul în care le-a spus m-a pus şi pe mine pe gânduri.

– Le-a spus înaintea Sfinţiei Voastre?

– Da, înaintea mea le-a spus. Erau şi ceilalţi.

– Ce a înţeles?

– Ce să înţeleagă? În clipa aceea simţea o satisfacţie egoistă, dar după aceea se chinuia. Crezi că avea pace înlăuntrul lui?

– Atunci când un om spune un fapt puţin umflat...

– Da, cu puţin sos!

– Din slavă deşartă o face?

– Ei, dar din ce altceva crezi? Din slavă deşartă şi din egoism le spune.

– Ce va putea ajuta pe un astfel de om ca să-și îndrepte neputința aceasta?

– Să înceteze de a mai spune minciuni. Trebuie să știe că minciuna, chiar și atunci când are circumstanțe atenuante, nu încetează să fie o jumătate de păcat.

– Părinte, se poate ca cineva să ne dea ceva ca să ne iconomisească, iar noi să credem că ne-a dat-o pentru că o merităm?

– Ascultă. Dacă-ți spun: "Tu, soră, vei putea ajunge la măsurile Sfintei tale patroane!", poate să zâmbești puțin, dar înlăuntrul tău nu vei avea odihnă. Minciuna nu odihnește, pentru că nu are harul lui Dumnezeu. Iar nedreptul care nedreptățește și spune: "Acesta este al meu", nu are odihnă. Iată, turcii din Constantinopol, deși au trecut atâția ani de la Cădere, atunci când îi văd pe greci că merg acolo simt că au un lucru răpit și îi privesc ca și cum ar fi venit proprietarul. Și sunt turci și au trecut atâția ani.

Conștiința corectă îl vestește corect pe om

Nu există în om lucru mai mare decât conștiința odihnită. Este lucru mare să nu te mustre conștiința că ai fi putut face și altceva și nu ai făcut-o. Atunci omul are o bucurie lăuntrică și toată viața lui este prăznuire. Această bucurie lăuntrică dă putere duhovnicească.

– Părinte, cum va pricepe cineva dacă ceea ce face este plăcut lui Dumnezeu?

– Omul are vestire lăuntrică.

– Îi ajunge vestirea lui proprie sau îi trebuie și mărturia altora?

– Vorbesc despre unul care are conștiința corectă. Nu vorbesc despre unul care are conștiința greșită. Conștiința corectă îl vestește corect pe om. Atunci omul simte siguranță, nădejde și spune cu smerenie: "Eu nu sunt vrednic de rai; sunt pentru iad, dar cred că dragostea și mila lui Dumnezeu nu mă vor lăsa". Simte aceasta pentru că se nevoiește; nu stă fără să facă ceva și își odihnește gândul său, spunându-și: "Dumnezeu mă va mântui".

Conștiința... lucru înfricoșător! Nu există foc mai mare, iad mai mare ca arderea conștiinței. Nu există vierme mai înfricoșător și mai chinuitor ca viermele conștiinței. Cei osândiți vor suferi veșnic, deoarece îi va chinui gândul că au pierdut bunătățile raiului pentru puțini ani de viață pământească, deși aceștia au fost plini de mâhniri și neliniște. Atunci patimile dobândite nu-i vor mai satisface, iar aceasta va fi un alt chin.

– Părinte, cum poate trăi monahul în chip practic martiriul conștiinței?

– Martiriul conștiinței este pentru toți oamenii; nu este numai pentru monah. Monahii au pe deasupra și martiriul cel dulce al nevoinței. În esență, nu există martiriul conștiinței pentru unul ce se nevoiește corect. Pentru că pe cât îl doare mai mult pe cineva duhovnicește, adică pe cât îl doare mai mult fie pentru halul în care se află, fie pentru că se face părtaș la Patima Domnului, cu atât este răsplătit prin mângâierea dumnezeiască. Chiar dacă are mâhniri, supărări etc., atunci când conștiința îi este odihnită, simte înlăuntrul său mângâiere dumnezeiască.

CAPITOLUL 3

Supravegherea și cunoașterea de sine

Cercetarea de sine

În armată, la Transmisiuni, aveam rețea de urmărire și tablou de recunoaștere. Urmăream și înțelegeam care post era străin și care era al nostru, pentru că uneori intrau în rețea și posturi străine. Tot așa și omul trebuie să-și urmărească gândurile și acțiunile sale, ca să vadă dacă sunt în acord cu poruncile Evangheliei, să-și surprindă greșelile și să se nevoiască să le îndrepte. Pentru că dacă lasă o greșeală așa, ca să treacă neobservată, sau atunci când îi semnalează cineva despre vreo neputință pe care o are și nu stă să se gândească la ea, nu poate spori duhovnicește.

Cercetarea de sine este cea mai folositoare dintre toate cercetările. Cineva poate cerceta multe cărți, dar dacă nu se supraveghează pe sine, toate cele citite sunt zadarnice. În timp ce dacă ia aminte la sine și mai și studiază puțin, se folosește foarte mult. Și atunci

purtarea lui devine fină în toate manifestările. Altfel face greșeli mari și nici nu-și dă seama. La Colibă observ următorul fapt: vizitatorii mă văd că aduc buturugile[9] din celălalt capăt ca să se așeze, dar când se ridică să plece, nu se gândesc cine va merge să le ducă la locul lor. Sau văd că aduc o buturugă și, neavând altele să stea, nu se duc să aducă, ci așteaptă să le aduc eu. Dacă s-ar fi gândit puțin, ar fi spus: "Bine, dar suntem cinci-șase oameni; oare să-l lăsăm să care singur atâtea buturugi din cealaltă parte?", și tac-tac, s-ar fi dus și le-ar fi adus.

– Părinte, o soră mai mică m-a întrebat: "Atunci când era monah începător, Părintele nu a avut căderi în nevoința sa? Nu i-a trecut prin minte nici un gând de-a stânga? N-a căzut în judecarea aproapelui?".

– Atunci când mi se întâmpla ceva în nevoința mea sau îmi spuneau vreun cuvânt, nu le treceam "neimpozabile".

– Părinte, ce înseamnă "neimpozabile"?

– A trece cineva peste greșalele lui cu nepăsare. A nu-l atinge; a trece pe dinafară. Precum pământul atunci când se întărește, oricâtă ploaie ar cădea nu absoarbe apă în el, un lucru asemănător se întâmplă și în cazul acesta. Se întărește ogorul inimii din pricina nepăsării și orice i-ai spune, orice s-ar întâmpla, nu-l atinge, ca să-și simtă vinovăția și să se pocăiască. Dacă, de pildă, cineva îmi spunea că sunt fățarnic, nu

[9] La Coliba "Panaguda" Starețul primea vizitatori, cu excepția lunilor de iarnă, în curte, unde folosea în loc de scaune, buturugi pe care le muta potrivit cu situațiile ivite.

spuneam: "Vreme rea să aibă cel ce mi-a spus aceasta", ci căutam să aflu care a fost pricina ce l-a silit să spună cuvântul acesta. "Se întâmplă ceva, îmi spuneam. Nu este de vină acela. Nu am luat aminte la ceva, am dat o oarecare pricină de s-a smintit de purtarea mea. Nu se poate să fi spus aceasta fără motiv. Dacă aş fi luat aminte şi m-aş fi mişcat mai cu prudenţă, nu s-ar fi smintit. L-am vătămat şi voi da socoteală lui Dumnezeu de aceasta". Şi încercam imediat să aflu greşeala mea şi să o îndrept. Adică nu cercetam de ce a spus-o acela; dacă a spus-o din invidie, din ură, sau a auzit-o de la altul şi a înţeles-o altfel. Nu mă preocupa aceasta. Şi acum în toate cazurile tot aşa fac. Dacă, de pildă, îmi spune cineva un cuvânt, nu mai dorm. Şi dacă este aşa cum spune acela, mă mâhnesc şi caut să mă îndrept. Iar dacă nu este aşa, tot mă mâhnesc, pentru că mă gândesc că am greşit eu în ceva; nu am luat aminte undeva şi l-am smintit. Nu arunc greutatea asupra altuia; cercetez felul cum va judeca Dumnezeu ceea ce am făcut, nu cum mă văd oamenii.

Dacă nu cercetează omul lucrurile în felul acesta, de nimic nu se va folosi. De aceea de multe ori spunem despre cineva: "Acesta şi-a pierdut controlul". Ştiţi când se pierde controlul? Atunci când omul nu se supraveghează pe sine. Când cineva suferă cu mintea şi nu se poate controla pe sine, are circumstanţe atenuante. Dar cel care are minte şi nu-şi controlează faptele sale deoarece nu se supraveghează pe sine, unul ca acesta nu are circumstanţe atenuante.

Când vă cercetaţi pe voi înşivă, foarte mult ajută ca uneori să vă luaţi viaţa la rând, din vârsta copilăriei, ca să vedeţi unde aţi fost, unde sunteţi şi unde trebuie să vă aflaţi. Dacă nu veţi compara trecutul cu prezentul, nu vă veţi putea da seama că, deşi s-ar putea să fiţi într-o stare oarecum bună, totuşi nu acolo unde ar fi trebuit să fiţi, şi astfel să-L mâhniţi pe Dumnezeu. Când cineva este tânăr şi se află într-o stare nu foarte bună, se justifică; dar atunci când se măreşte şi rămâne în aceeaşi stare sau s-a îndreptat doar puţin, nu se îndreptăţeşte.

Cu cât trec anii, cu atât omul se maturizează duhovniceşte şi, dacă pune în valoare experienţa din trecut, înaintează mai statornic şi mai smerit. De multe ori şi urcuşurile şi coborâşurile în nevoinţă ajută pentru o călătorie duhovnicească statornică şi rodnică spre cele de sus.

Copilul mic, când începe să meargă, este firesc să se rostogolească câteodată pe scară, să se lovească cu capul de balustradă, să urce pe scaun şi să cadă... Nu-şi dă seama că dacă urcă pe scaun şi calcă pe margine, va cădea. Dar cu cât creşte, dobândeşte experienţă, se maturizează şi începe să ia aminte. "Data trecută, se gândeşte, m-am urcat acolo şi am căzut. Acum nu o să mă mai urc". Tot astfel şi în nevoinţa noastră, atunci când pe toate le supraveghem şi punem în valoare binele, dobândim experienţa şi, dacă o folosim, ne ajută mult.

Îmi aduc aminte că acasă, la Koniţa, aveam şase cai, mari şi mici. Într-o zi, în timp ce îi treceam peste un podeţ făcut din trunchiuri de copaci şi scânduri, un lemn putred s-a rupt şi piciorul căluţului cel mai mic, ce avea patru ani, a fost prins între lemne. De atunci, deşi am făcut un podeţ mai mare şi am pus lemne sănătoase, cu toate acestea, când ajungeam acolo, căluţul se oprea, îşi clătina capul şi ori rupea căpăstrul şi fugea, ori sărea dincolo. Dacă acel cal de patru ani, care este cal, folosea experienţa şi nu mai călca cu piciorul pe podeţ, cu cât mai mult omul trebuie să folosească experienţa acumulată din căderile lui.

Să-l localizăm şi să-l lovim pe duşman

– Părinte, nu am iubit smerenia, jertfa, primirea nedreptăţii...

– Nu este exact aşa cum spui. Eu nu mă neliniştesc, pentru că văd că înăuntrul tău a intrat neliniştea cea bună. Repede te vei slobozi de patimi, pentru că ai început să te cercetezi pe tine. Aceasta ajută mai mult decât orice altă nevoinţă. Cel ce se cercetează pe sine îşi lasă cele vechi ale lui şi intră pe drumul duhovnicesc cel corect. Omul nostru cel vechi fură ceea ce face cel nou. Când învăţăm să-l prindem, îi prindem pe toţi hoţii ce ne fură orice bine ne dă Dumnezeu şi ne rămâne nouă bogăţia duhovnicească.

– Părinte, atunci când mă mâhnesc mult pentru vreo greşeală, de pildă pentru că am vorbit urât unei surori, oare aceasta mă ajută?

– Ajută, dar să iei aminte să nu depăşeşti limitele. Să te mâhneşti, dar să te şi bucuri totodată pentru că ţi s-a dat prilejul să ţi se manifeste boala şi s-o vindeci. Să cugeţi: "De vreme ce vorbesc urât şi mă comport astfel, înseamnă că există o oarecare patimă înlăuntrul meu şi s-a ivit această ocazie să iasă afară ca s-o văd şi s-o îndrept". Fireşte vei cere şi iertare de la acea soră. Căderile te ajută să te cunoşti pe tine însuţi. Toate ies la suprafaţă şi încet-încet se face lucrarea cea bună. Vezi că şi medicii dau uneori bolnavilor diferite substanţe pentru a prilejui manifestarea simptomelor bolii şi a stabili un diagnostic corect. Dau, de pildă, glucoza şi după aceea fac analiza sângelui, ca să vadă dacă a crescut glicemia.

În nevoinţa duhovnicească este necesar să reperăm punctele slabe ale caracterului nostru, slăbiciunile noastre şi după aceea să încercăm să lovim acolo. Căci dacă ştii concret în ce puncte se află duşmanul, te mişti cu siguranţă. Pui harta jos şi spui: "Duşmanul este aici şi aici; noi trebuie să apucăm să prindem aceste şi aceste puncte. De acolo vom cere întărire, aici este trebuinţă de aceste arme" etc. Adică îţi poţi desfăşura un plan. Dar ca să afli unde se găseşte duşmanul trebuie să te nelinişteşti şi să cercetezi; nu poţi dormi.

– Părinte, oare este mai bine pentru cineva să-şi afle singur slăbiciunile lui sau să i le spună alţii?

– Este bine să caute şi să le afle singur, dar şi atunci când i le spun alţii, să nu reacţioneze; să primească aceasta cu bucurie. Pentru că se poate ca el să creadă că se vede pe sine, dar de fapt să se vadă

așa cum ar vrea el să fie și nu așa cum este în realitate.

– Părinte, oare ceilalți mă văd mai bine pe mine?

– Omul singur, dacă vrea, se poate vedea mai bine pe sine. Adică poate localiza mai bine o reacție a sa, o greșeală a sa etc. și să afle din ce pricină a provenit, în timp ce altul trage concluzii doar din presupunerile ce le face.

– Părinte, se poate ca cineva să încerce să se vadă pe sine așa cum este și să nu reușească?

– Da, căci dacă în încercarea aceasta a lui există mândrie, nu se poate vedea pe sine precum este în realitate.

Să ne oglindim pe noi înșine în ceilalți

Omul se vede mai bine pe sine atunci când se oglindește în alții. Dumnezeu dă fiecărui om harisma ce-i trebuie ca să se ajute, indiferent dacă o pune în valoare sau nu. Dacă o pune în valoare, va ajunge la desăvârșire. Și slăbiciunile sunt ale noastre; fie că le-am dobândit din propria noastră neatenție, fie că le-am moștenit de la părinți, fiecare din noi trebuie să facă nevoință potrivită pentru a se elibera de ele. Până ne vom elibera, trebuie să ne oglindim pe noi înșine în cusururile celuilalt și să ne cercetăm unde ne aflăm. Dacă, de pildă, vedem în celălalt o slăbiciune, imediat să spunem: "Ia să văd, nu cumva o am și eu?", iar dacă o avem, să ne nevoim să o tăiem.

– Părinte, și dacă gândul îmi spune că nu am slăbiciunea aceasta, ce să-i răspund?

– Să spui: "Eu am altele mai mari; aceasta este foarte mică în comparație cu ale mele". Se poate ca uneori slăbiciunile tale să fie mai mici, dar să ai și mai puține circumstanțe atenuante. Dacă se cercetează oricine în felul acesta, vede că el are cusururi mai mari decât celălalt. Apoi vede și virtuțile celuilalt. "Ia să văd, își spune, există în mine această virtute? Nu. Vai, cât sunt de departe de acolo unde trebuia să mă aflu!". Cel ce lucrează astfel, de toate se folosește, se schimbă în sensul cel bun și se desăvârșește. Se folosește de sfinți, se folosește de nevoitori, se folosește chiar și de oamenii din lume. Pentru că de ar vedea, de pildă, un mirean care nu se bagă în seamă pe sine, că se jertfește, va spune: "Oare eu am această mărime de suflet? Nu o am și mai sunt și om duhovnicesc!" și atunci încearcă să-l imite. Cu toții avem de făcut multă treabă. Bunul Dumnezeu pe toate le iconomisește spre binele nostru într-un mod înțelept.

Cel ce se cunoaște corect pe sine are smerenie

– Părinte, de obicei îmi dau seama de mândria pe care o am după aceea, atunci când cad.

– Scopul este să-ți dai seama de ea înainte de a cădea. Când cineva îți spune că ai făcut ceva bun, să nu simți satisfacție. Să nu se prindă, să nu se lipească lauda de tine.

– Ce m-ar ajuta ca să ajung la aceasta?

– Cunoaşterea de sine. Dacă omul se cunoaşte pe sine, s-a terminat. Laudele sunt după aceea corpuri străine; nu se lipesc de el. Atunci când, de pildă, cineva ştie că este ţigan, nu se poate lipi de el gândul că este împărat. Şi tu, dacă vei crede că eşti prinţesă, vei avea lipsuri.

– Dacă m-aş pregăti de mai înainte ca să nu primesc lauda, aceasta nu m-ar ajuta?

– Aceasta fireşte că trebuie să se facă, dar uneori vei fi pregătită, alteori nu. Scopul este să te cunoşti pe tine. Dacă nu-şi cunoaşte cineva omul său cel vechi, nu se smereşte şi nu se poate face ruperea duhovnicească a persoanei lui pentru ca să intre pe traiectoria duhovnicească, ci rămâne pe traiectoria lumească.

– Părinte, mă pot cunoaşte pe mine în chip greşit?

– Dar noi nu vorbim despre starea greşită. Cel care se cunoaşte corect pe sine are smerenie. Iar când omul se smereşte, neapărat va veni harul lui Dumnezeu.

Cel care face lucrarea care trebuie ca să se cunoască pe sine se aseamănă cu cel care sapă adânc şi află metale în adâncul pământului. Şi cu cât înaintează mai adânc în cunoaşterea de sine, cu atât mai jos se vede pe sine şi se smereşte, însă mâna lui Dumnezeu îl înalţă mereu. Iar când se cunoaşte deja pe sine, smerenia lui devine o stare firească şi harul lui Dumnezeu îşi face "moratoriul", adică îşi prelungeşte perioada de şedere, şi atunci nu se mai primejduieşte din pricina mândriei. În timp ce acela ce nu face lucrarea aceasta, îşi acoperă mereu gunoaiele lui, îşi

înalţă mereu vârful, stă puţin la înălţime prin mândria lui şi în cele din urmă cade grămadă.

Să ne cunoaştem boala noastră

– Părinte, adeseori văd slăbiciunile altora şi îi judec.

– Boala ta ţi-o ştii?

– Nu.

– De aceea ştii boala celorlalţi. Dacă ţi-ai fi ştiut boala ta, nu ai fi ştiut boala altora. Nu spun să nu participi la durerea lor, ci să nu te preocupi de greşalele lor. Dacă omul nu se ocupă de sine, ispititorul îi va da de lucru să se preocupe de alţii. Dar dacă face treabă în el însuşi, atunci se cunoaşte şi pe sine şi-l cunoaşte şi pe celălalt. Altfel, prin concluziile greşite pe care le scoate din sine judecă greşit şi pe alţii.

– Părinte, ce îl ajută mai mult pe cineva ca să se îndrepte?

– La început, voinţa. Voinţa este într-un fel pornirea cea bună. Apoi, unul ca acesta trebuie să înţeleagă că este bolnav şi să înceapă tratamentul corespunzător. Pentru că dacă este bolnav şi îşi ascunde boala, cândva va cădea grămadă deodată, fără să-şi dea seama, şi nu se va putea ajuta medical. De pildă, cineva ştie că are un început de tuberculoză pulmonară din pricina căreia nu are poftă de mâncare. Îl întreabă: "De ce nu mănânci?". "Ei, nu-mi place mâncarea aceasta!", răspunde el. Apoi are dese slăbiciuni şi nu poate merge bine. "De ce mergi aşa?", îl întreabă. "A, îmi

place să merg încet-încet, zice. Ce, să alerg ca un nebun?". Nu spune că are slăbiciuni și de aceea nu poate merge. Apoi începe tusea. "De ce tușești?". "Ei, din pricina alergiei!". Nu spune că plămânii îi sunt stricați. Apoi mai scoate câte un scuipat cu sânge. "Ce este aceasta?", îl întreabă. "Ei, mi s-a iritat laringele".

– Și toate acestea, Părinte, deoarece nu vrea să-și descopere tuberculoza?

– Da, deoarece o acoperă. O acoperă, o acoperă și după aceea moare de tuberculoză galopantă. Se sparge plămânul, se umplu lighene de sânge, cade jos și în cele din urmă se descoperă boala lui, dar foarte greu mai poate fi ajutat. În timp ce, dacă ar înțelege că simptomele ce apar sunt de la tuberculoză și ar primi tratamentul corespunzător, s-ar face mai sănătos decât cel sănătos. Vreau să spun că și în viața duhovnicească, acela care își justifică patimile sale primește în cele din urmă o înrâurire diavolească și nu se poate ascunde. Știi ce înseamnă să primească omul înrârurire diavolească? Se sălbăticește, se face fiară, se împotrivește, vorbește urât, cu obrăznicie și nu primește ajutor de la nimeni.

De aceea toată temelia cea bună este ca mai întâi de toate omul să-și cunoască boala pe care o are și să se bucure că a cunoscut-o. De aici înainte trebuie să primească tratamentul, medicamentele potrivite și să simtă și recunoștință față de medic – de duhovnic sau de starețul său – iar nu să se împotrivească. Iată, acela își întinde mâna că să-i facă transfuzie; îl înțeapă, îl doare, dar primește, deoarece aceasta îl va ajuta. Sau

o operație, câtă chinuire nu are! Dar omul primește s-o facă pentru a se însănătoși.

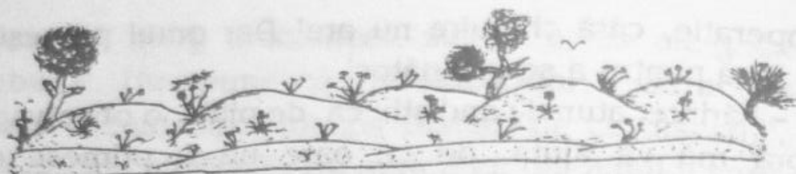
– Părinte, atunci când știu că, de pildă, o observație aspră mă va ajuta, de ce oare nu o primesc cu plăcere?

– Ascultă, se poate să nu o primești cu plăcere, dar cel puțin îți dai seama că ceea ce ai făcut nu este bine?

– Da, îmi dau seama.

– Ei, dacă îți dai seama, este ceva și aceasta. Vezi, bolnavul ia un medicament care este amar, dar îl primește mai cu plăcere decât o bomboană pentru că își dă seama că îl va ajuta. Dacă nu primește medicamentul amar, nu se vindecă. Trebuie ca omul să-și cunoască neputința sa, să primească medicamentele, ca după aceea să-l întărească Hristos.

CAPITOLUL 4

Simțirea păcătoșeniei Îl mișcă pe Dumnezeu

Recunoașterea greșelii noastre

Părinte, Avva Isaac spune că în vremea rugăciunii trebuie să te simți ca un copil[10].

– Da, dar să te simți că ești un copil neastâmpărat. Să recunoști că ai mâhnit pe Părintele tău și să plângi pentru aceasta. Atunci vei simți mângâierile cele dumnezeiești. Să nu spui: "Deoarece sunt copil, Dumnezeu trebuie să mă iubească și să mă ierte. Așadar pot să fac neorânduieli".

– Părinte, m-am neliniștit atunci când am citit la Sfântul Grigorie de Nissa că pentru a-L chema "Tată" pe Dumnezeu trebuie să fi ajuns la nepătimire[11], altfel

[10] Sf. Isaac Sirul, "Cuvinte ascetice", Cuv. 19, p. 96. ș. u.

[11] Termen al limbajului patristic desemnând acea stare fericită potrivit căreia, după o nevoință de mai mulți ani, lucrarea patimilor încetează și omul ajunge, prin harul lui Dumnezeu, "la măsura vârstei plinătății lui Hristos".

aceasta este "ocară și batjocură"[12].

– Binecuvântato, nu te mâhni. Aceasta a scris-o Sfântul pentru cei ce trăiesc în mod răzvrătit și păcătos. Dar când, deși păcătuiește cineva, își simte totuși adânc vinovăția sa, atunci Îl poate numi "Tată" pe Dumnezeu.

– Părinte, simt că nu sunt în rânduială față de Dumnezeu și aceasta mă doare.

– Din clipa în care simți că nu ești în rânduială și spui cu smerenie, "am greșit, Dumnezeul meu", Dumnezeu iartă, ajută și dă harul Său, și dacă moartea te va afla în starea aceasta, te vei mântui. Pentru că nu spui în mod simplu că nu ești în rânduială și rămâi pe un drum strâmb, ci te nevoiești. Nu ești – Doamne ferește! – în stare demonică. Mai mult sau mai puțin, aici, în mănăstire, toate surorile sunteți, cu ajutorul lui Dumnezeu, în pocăință. Apoi să știi că atunci când omul duhovnicesc simte că este într-o stare duhovnicească proastă, primește har dumnezeiesc, pentru că această simțire pe care o are pentru păcătoșenia sa este ca o spălare.

Când cineva îmi spune cu durere: "Sunt așa și așa", mă bucur de el, pentru că, recunoscându-și greșalele, se va slobozi de ele. Odată am găsit un om care stătea într-o colibă cu pisici și câini. Nici foc nu aprindea pentru că se temea să nu-i ardă coliba. Era cu desăvârșire părăsit. M-a durut și mi-a fost milă de el, dar

[12] Vezi Sf. Grigorie de Nissa, "Despre rugăciune", Cuv.2., P. G. 44, 1141 A.

acela mi-a spus: "Să nu-ți fie milă de mine, călugăre; trebuie să mă chinuiesc. Dacă ai ști ce am făcut, nu ți-ar mai fi milă de mine. Pentru mine este mult și aici unde sunt". Ei, pe acesta, orice ar fi făcut, oare nu-l va iconomisi Dumnezeu? Și acum[13], pe când eram în spital, a venit o femeie care avea mâinile găurite din pricina transfuziilor. Era într-o stare nenorocită. Sărmana avea toate venele găurite. "Nu am făcut nici un bine, îmi spune. Dar poate o să-Și facă milă Dumnezeu pentru acestea ce le sufăr și o să mă ia în rai! Am neputința aceasta, și cealaltă...". Și a spus, a tot spus o grămadă de cusururi. Ce lucrare fină făcea în ea însăși! Eu nu am văzut un alt om într-o astfel de stare!

– Părinte, am auzit pe cineva spunând: "Îmi spune gândul că Hristos Se va purta cu îngăduință". Este corect gândul acesta?

– Când omul are smerenie mare, își recunoaște greșala, își simte vinovăția într-o măsură mare și suferă, atunci Hristos Se va purta cu îngăduință și-l va ierta. "Fiul Meu, îi va spune, nu te mai gândi. Gata, s-a rezolvat". Dar dacă nu-și simte vinovăția sa și se odihnește la gândul că Hristos Se va purta cu îngăduință și milă, aceasta este foarte primejdios. Adică Hristos îi va premia pe păcătoși?

Recunoașterea cea corectă a stării noastre Îl mișcă pe Dumnezeu și ne dă ajutor și bucurie paradisiacă. Dacă ne-ar fi ajutat și nerecunoașterea, Dumnezeu nu ne-ar fi cerut-o pe cea dintâi.

[13] În 1994, la spitalul de boli canceroase "Teaghenio", din Tesalonic.

– Părinte, ați spus "recunoașterea cea corectă" a stării noastre. Există și recunoaștere necorectă?

– Da, se poate ca cineva să aibă o cunoaștere greșită despre sine, să se îndreptățească și să-și odihnească gândul. De aceea, atunci când spun că există recunoașterea greșelii, se înțelege că există fie și o mică străduință pentru îndreptare. De pildă, îți datorez cinci sute de mii de drahme și atunci când te văd îți spun: "Îți datorez cinci sute de mii", dar nu mă preocupă grija să-ți întorc banii; ci numai recunosc în mod simplu că am o datorie. După puțin timp iarăși mă gândesc și-ți spun: "Da, da, am această datorie". Însă asta nu înseamnă recunoaștere. Când cineva recunoaște cu adevărat că are o datorie, nu doarme; caută să afle cum s-o achite. Și atunci când spune: "Am o datorie", este vestit și celălalt, prin felul cum o spune, că într-adevăr îl preocupă problema.

Simțirea păcătoșeniei și sporirea în nevoință

– Părinte, când cineva nu merge bine în nevoința sa, este corect să-și spună: "Așa ești și așa vei fi. Nimic mai bun nu aștept de la tine"?

– Dacă înfruntă așa starea sa, se poate înșela; poate ajunge să spună: "Cei care sunt pentru rai, oricum vor merge în el. Așadar, de ce să mă mai nevoiesc?". Adică Sfinții s-au sfințit fără nevoință? Unul ca acesta, deși nu se nevoiește, așteaptă să se îndrepte, să se elibereze de patimile lui. Face ca acel bătrân care, voind să mănânce mure, ședea jos sub

rugul de mure cu gura căscată și aștepta să-i cadă vreo mură în gură.

– Părinte, cum pot înțelege dacă am sporire duhovnicească?

– Dacă ai simțirea păcătoșeniei tale, vei avea și sporire duhovnicească. Cu cât îți vei vedea mai mari păcatele tale, cu atât mai mare simțire vei dobândi și cu atât mai mult vei spori.

– Părinte, se poate ca cineva să-și recunoască greșeala sa și să nu sporească?

– Când omul își recunoaște greșeala sa și cade iarăși, fără să vrea, înseamnă că există mândrie sau predispoziție spre mândrie și de aceea nu-l ajută Dumnezeu să sporească.

A-și simți cineva păcătoșenia sa este un lucru mare și dăruiește putere mare. După aceea se scârbește de sine, se smerește, atribuie toate bunătățile sale numai iubirii de oameni și bunătății lui Dumnezeu și simte o mare recunoștință. De aceea, Dumnezeu iubește mai mult pe păcătoșii care își recunosc păcătoșenia lor, se pocăiesc și trăiesc în smerenie, decât pe cei ce se nevoiesc mult, dar nu-și recunosc păcătoșenia lor și nu au pocăință.

Să cerem cu smerenie mila lui Dumnezeu pentru îndreptarea noastră

– Părinte, atunci când Sfinții Părinți spun că pocăința este hotărârea de a nu mai face păcatele săvârșite mai înainte și părerea de rău pentru ele

înseamnă că trebuie să ne aducem aminte de ele continuu?

– Nu, nu trebuie să ne aducem aminte de fiecare păcat separat, ci să avem simțirea continuă a păcătoșeniei noastre. Până la un punct trebuie să se gândească cineva la o greșeală a sa, iar apoi să ceară smerit mila lui Dumnezeu și, dacă nu există mândrie, Dumnezeu va ajuta. Și mai ales atunci când cineva este sensibil, este mai bine să-și uite păcatele lui cele vechi după ce i s-au iertat prin pocăință și mărturisire. Unuia ca acesta vrăjmașul îi poate aduce aminte de păcatele lui de odinioară și să-l amețească cu gândurile ca să-i mănânce timpul și să-l distragă de la rugăciune. Însă cel care nu este sensibil și vede că se naște mândria înlăuntrul său atunci este bine să-și aducă în minte păcatele sale, ca să se smerească.

– Părinte, se poate ca cineva să aibă simțirea păcătoșeniei lui și să nu aibă pocăință?

– Da, dacă nu are smerenie. Când se amestecă egoismul în pocăință, omul gândește mereu: "Cum de am făcut aceasta? Cum de au văzut-o și alții? Ce părere își vor face despre mine?", și se chinuiește. Expresiile "Cum de am făcut aceasta iarăși?" și "Oare cum am ajuns aici?", au egoism; nu au pocăință. Trebuie să înțeleagă că a greșit și să ceară smerit mila lui Dumnezeu. Să spună: "Dumnezeul meu, am greșit, iartă-mă. Sunt un ticălos. Fie-Ți milă de mine. Dacă nu mă ajuți, mai rău mă pot face, dar mai bun nicidecum. Singur nu mă pot îndrepta", și să se străduiască să nu mai facă. Mulți oameni care au greșit și i-a durut pen-

tru că L-au rănit pe Dumnezeu, iar nu pentru că au scăzut în ochii oamenilor, s-au sfinţit.

Când cineva trăieşte lumeşte, dar după aceea taie legăturile cu duhul lumesc, este atras de multe ori de el fără să vrea. Cu toate acestea nu trebuie să deznădăjduiască. Cred că în cazul acesta sporire este şi faptul că începe neliniştea cea bună, care mustră sufletul pentru greşelile ce le-a făcut şi pentru ceea ce trebuia să facă, dar nu a făcut. Încet-încet începe o luptă, omul se smereşte vrând-nevrând şi se deznădăjduieşte cu deznădejdea cea bună, adică se deznădăjduieşte de eul său. Atunci pe toate le atribuie harului lui Dumnezeu şi crede cu adevărat ceea ce a spus Domnul: *"Fără Mine nu puteţi face nimic"*[14]. Dacă în continuare se nevoieşte cu mărime de suflet, cu multă smerenie, nădăjduind în atotputernicia lui Dumnezeu, Bunul Dumnezeu îl va milui.

Mâhnirea pentru greşalele noastre

– Părinte, cum poate fi ajutat cineva ca să nu facă aceeaşi greşală?

– Dacă îl doare cu adevărat pentru greşeala sa nu o va mai face. Trebuie să existe zdrobire lăuntrică şi pocăinţă sinceră ca să se îndrepte. La aceasta se referă Sfântul Marcul Ascetul când spune: "Dacă omul nu se va mâhni pe măsura greşelii, cade uşor în

[14] In. 15, 5;

aceeaşi greşală"[15]. Adică dacă greşeala este mică, e trebuinţă de pocăinţă mai mică, dacă este mai mare, de o pocăinţă mai mare. Atunci când cineva şi-a priceput mărimea greşelii sale şi nu se întristează "pe măsura greşelii", atunci uşor cade în aceeaşi greşală sau în una mai mare.

– Cum ne vom da seama că nu ne-am mâhnit "pe măsura greşelii"?

– Dovada este căderea în aceeaşi greşeală. Apoi, atunci când vă supravegheaţi să nu stabiliţi numai diagnosticul. Voi faceţi mereu analize microbiologice, aflaţi microbul, îl priviţi şi spuneţi: "Trebuie să-l omorâm", dar nu începeţi tratamentul. În regulă, aţi depistat că aveţi o boală. Tac, să vedeţi şi cum să o vindecaţi. Ce folos este dacă faceţi mereu analize-analize fără să încercaţi să vă îndreptaţi? Spuneţi: "Am patima aceasta, o am pe cealaltă", dar nu le tăiaţi, ci rămâneţi în ele văicărindu-vă. Astfel vă risipiţi puterile şi vă irosiţi timpul. Vă irosiţi şi mintea, şi inima. Vă îmbolnăviţi de întristare şi după aceea nu mai faceţi nimic. Iar apoi, atunci când vă faceţi bine, începeţi: "Oare de ce m-am îmbolnăvit atunci? Şi cum m-am îmbolnăvit?". Nu spun să nu vă supravegheaţi pe voi înşivă şi să vă lăsaţi greşelile să treacă neobservate, însă trebuie mers numai până la un punct, măi copilaşule, şi cu întristarea! Nu nepăsare, dar nici nenorocire. Ai făcut ceva care nu a fost bine? Te-ai gândit la el? L-ai văzut? L-ai recunoscut? L-ai mărturisit? Mergi

[15] Sf. Marcu Ascetul, "Despre cei ce îşi închipuie că se îndreptează din fapte", Filoc. rom., I, Buc., 1993, p. 341.

înainte, nu te împiedica. Ţine-l numai în memorie ca să iei aminte altă dată, dacă ţi se va da o pricină asemănătoare. Întristarea pentru greşalele noastre nu are nici o valoare dacă nu încercăm să le îndreptăm. Este ca şi cum am plânge pe un bolnav mereu fără să-i oferim ajutor pentru întremare.

– Părinte, dar când te chinuieşti pe dreptate pentru vreo greşeală, nu trebuie să te mâhneşti?

– Trebuie să te mâhneşti, dar mâhnirea să fie pe măsură. Dacă nu te doare, vei fi "tra-la-la" şi vei cădea iarăşi în aceeaşi greşeală; nu te vei îndrepta. Dar dacă din mâhnirea pocăinţei treci în deznădejde, atunci înseamnă că te-ai mâhnit mai mult decât trebuia. În aceste cazuri trebuie să-ţi dai ţie însuţi puţin curaj şi să înfrunţi greşeala cu puţină nepăsare bună.

Prihănire de sine şi nu deznădejde

– Părinte, oare este uşor ca dintru început să simţim în profunzime păcătoşenia noastră?

– Dumnezeu, din dragoste, nu îngăduie ca încă de la începutul vieţii noastre duhovniceşti să ne simţim păcătoşenia noastră, ca să nu ne încovoiem. Există suflete mărinimoase şi sensibile care nu ar fi putut rezista şi s-ar fi vătămat. Aşadar, ne orbeşte ochii ca să nu ne vedem toate păcatele deodată. Se poate, de pildă, să avem găinaţ la manşetă, iar noi să credem că avem flori. Înaintând puţin câte puţin în nevoinţa noastră, Dumnezeu îngăduie să începem a ne vedea greşelile noastre şi ne dă şi putere să ne nevoim ca să ne

îndreptăm. Lucrarea fină vatămă atunci când nu există experienţă. La fel se întâmplă şi cu simţirea binefacerilor lui Dumnezeu. Dacă ar vedea omul binefacerile lui Dumnezeu încă de la începutul vieţii lui duhovniceşti, ar păţi hemoragie duhovnicească. Pentru că, atunci când cineva vede binefacerile lui Dumnezeu şi totodată îşi simte nemulţumirea sa, se topeşte.

– Părinte, nu-mi văd greşalele mele şi inima îmi este ca piatra.

– Uneori îngăduie Dumnezeu să nu ne vedem greşalele noastre şi inima să ne fie ca piatra, pentru că altfel se poate ca diavolul să ne arunce în deznădejde. Omul trebuie să se gândească la păcătoşenia lui cu discernământ. Pocăinţa care are în ea nelinişte şi deznădejde nu este de la Dumnezeu; şi-a băgat şi aghiuţă codiţa acolo. Trebuie luare aminte, pentru că se poate ca diavolul să-l apuce din cele de-a dreapta, din pocăinţă, şi să-l arunce în cele de-a stânga, în mâhnire sau deznădejde, în aşa fel încât să-l zdrobească sufleteşte şi trupeşte şi să-l netrebnicească. Adică îi aduce cealaltă zdrobire, care are nelinişte, ca să-l facă cioburi. Se poate, de pildă, să-i spună: "Eşti foarte păcătos, nu te vei mântui". Chipurile se interesează de sufletul tău, dar de fapt îi pricinuieşte nelinişte şi deznădejde. Dar nu o să-l lăsăm pe diavolul să facă ceea ce vrea. Atunci când diavolul îţi spune: "Eşti păcătoasă", tu să-i spui: "Şi ce te interesează aceasta pe tine? Voi spune că sunt păcătoasă, când vreau eu, nu când vrei tu".

– Părinte, cărei pricini i se datoreşte melancolia care de multe ori vine în suflet?

– Melancolia şi apăsarea sufletului se datoresc de obicei mustrărilor de cuget provenite din sensibilitate, şi atunci omul are nevoie de mărturisire ca să poată fi ajutat de duhovnic. Pentru că, dacă este sensibil, se poate ca greşala să fie foarte mică, dar vrăjmaşul diavol s-o mărească, să i-o arate cu microscopul, ca să-l arunce în deznădejde şi să-l netrebnicească. Poate să-i spună, de pildă, că a mâhnit, chipurile, mult pe unii, că le-a pricinuit greutăţi etc., şi să-l facă să se mâhnească mai mult decât poate suporta. Dacă diavolul se interesează aşa de mult de unele ca acestea, de ce nu se duce să necăjească conştiinţa unui om stăpânit de nesimţire? Dar pe cel nesimţitor, dimpotrivă, îl face să considere întru nimic o greşeală mare de a sa, ca să nu-şi vină în simţire.

Omul trebuie să se cunoască pe sine aşa cum este, nu aşa cum îl prezintă vrăjmaşul diavol, deoarece acesta se interesează numai spre răul nostru. Niciodată să nu deznădăjduiască, ci îi ajunge numai să se pocăiască, deoarece şi păcatele lui sunt mai puţine decât cele ale diavolului, şi are şi circumstanţe atenuante, deoarece a fost plăsmuit din pământ, şi din neatenţie a alunecat şi s-a murdărit.

Pentru ca nevoinţa să fie corectă, trebuie ca noi să învârtim roata invers de cum o învârteşte diavolul. Dacă ne spune că suntem ceva, să cultivăm prihănirea de sine. Dacă ne spune că nu suntem nimic, să spunem: "Dumnezeu mă va milui". Dacă omul se mişcă aşa, în chip simplu, cu încredere şi nădejde în Dumnezeu, intră în viaţa lui pocăinţa, smerenia şi urcă la înălţimi duhovniceşti.

– Părinte, adică prihănirea de sine nu ajută în nevoinţa duhovnicească?

– Ajută, dar este trebuinţă de discernământ. Se poate, de pildă, ca cineva să-şi spună sieşi: "Eşti un prost...". Dar s-o spună cu smerenie, ca să-şi bată joc de diavol, dar şi cu nobleţe, nu cu ticăloşie. Prihănire de sine, nu deznădejde.

Semnul maturităţii duhovniceşti este să cred că nu fac nimic, să deznădăjduiesc în sensul cel bun de mine însumi, de eul meu; să simt că prin orice fac, adaug mereu numai zerouri, dar să-mi continui nevoinţa mea nădăjduind în Dumnezeu. Atunci Bunul Dumnezeu, văzând zerourile bunei mele intenţii, Îşi va face milă cu mine, va adăuga la început unitatea şi zerourile mele vor căpăta valoare şi mă voi îmbogăţi duhovniceşte. Înlăuntrul stării smerite a deznădăjduirii de mine însumi se ascunde starea duhovnicească cea bună.

Lucrare duhovnicească cu lupa

– Părinte, cum poate cineva să se vadă pe sine totdeauna păcătos?

– Atunci când se cercetează cu luare aminte. Cu cât se cercetează mai cu luare aminte, cu atât se vede mai păcătos.

– Cineva care are multe griji, oare cum va putea fi ajutat să săvârşească lucrarea aceasta?

– Este bine ca în timpul zilei să spună puţin rugăciunea şi să aibă o oarecare oră de reculegere. Vedeţi,

băcanul în fiecare seară își numără banii. Dacă nu urmărește ce câștigă și ce datorează, va da faliment și va intra și în pușcărie.

– Părinte, unii oameni nu știu ce să spună la mărturisire.

– Aceasta arată că nu fac lucrare fină în ei înșiși. Dacă nu facem lucrare fină în noi înșine, atunci și pe cele mari le scăpăm. Trebuie să ne curățim ochii sufletului nostru. Un orb nu vede nimic. Unul care are un ochi, ei, vede și el, dar mai bine vede cel care are amândoi ochii sănătoși. Iar dacă are și telescop și microscop, va vedea curat și pe cele de departe, și pe cele de aproape. De pildă, o iconiță sculptată o pot săvârși în trei ceasuri. Dacă o las câteva zile și mă uit iarăși la ea, îi aflu destule lipsuri. La fel dacă aș lucra la ea și o săptămână, și o lună, și doi ani. Dacă vreau, aceeași iconiță o pot lucra și în cinci ani. Dar după aceea trebuie să lucrez cu lupă. Vreau să spun că lucrarea duhovnicească nu are sfârșit. Cu cât înaintează cineva duhovnicește, i se curățesc ochii sufletului său tot mai mult și mai mult, își vede greșalele lui din ce în ce mai mari, și astfel se smerește și vine harul lui Dumnezeu. Atunci când Sfinții spuneau: "Sunt păcătos, sunt vrednic de plâns", o credeau, pentru că ochii sufletului lor deveniseră microscoape. Cu cât înaintau, dobândeau un microscop mai puternic și se vedeau că sunt mai păcătoși. Iată, îmi privesc mâna cu ochiul liber și mi se pare că este frumoasă. Dacă însă aș privi-o cu lupa, aș vedea acești peri, care acum abia îi zărești, ca pe niște chiparoși mici. "Măi, copilașule, oare ce sunt eu? Om sălbatic?", îmi voi spune. Dacă și

duhovnicește veți lucra astfel, vă veți scârbi de omul vostru cel vechi.

Omul nostru cel vechi este un chiriaș rău înăuntrul nostru și, ca să plece, trebuie să-i dărâmăm casa și să începem să zidim clădirea cea nouă, pe omul cel nou.

CAPITOLUL 5

Pocăința are mare putere

"Venindu-și în sine ..."[16]

Dumnezeu este foarte aproape de noi, dar și la mare înălțime. Pentru ca cineva să-L "îndoaie" pe Dumnezeu, să-L facă să Se coboare și să rămână cu el, trebuie să se smerească și să se pocăiască. Atunci Preamilostivul Dumnezeu, văzând smerenia lui, îl înalță până la ceruri și-l iubește foarte mult. *"Bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăiește"*[17], spune Evanghelia.

Dumnezeu i-a dat minte omului ca să se gândească la greșala sa, să se pocăiască și să ceară iertare. Omul nepocăit este nespus de crud cu sine însuși. Este și foarte lipsit de minte, deoarece nu vrea să se pocăiască și astfel să se slobozească din iadul cel mic în care trăiește, care îl duce la cel mai mare și rău, la cel veșnic. Astfel el se lipsește și de bucuriile paradisiace pământești, care se continuă în rai lângă Dumnezeu cu bucurii mult mai mari și veșnice.

[16] Lc. 15, 17.
[17] Lc. 15, 7.

Cât timp omul se află departe de Dumnezeu, este în afară și de sine. Vezi, în Evanghelie scrie că fiul risipitor "venindu-și în sine, a spus: Merge-voi la tatăl meu". Adică atunci când și-a revenit, când s-a pocăit, atunci a zis: "Merge-voi la tatăl meu". Cât timp trăise în păcat, era în afară de el, nu era rațional, deoarece păcatul este în afară de rațiune.

– Părinte, Avva Alonie spune: "De va vrea omul, de dimineață până seară vine la măsură dumnezeiască"[18]. La ce se referă?

– Viața duhovnicească nu are trebuință de ani. Într-o secundă cineva se poate muta din iad în rai, dacă se pocăiește. Omul este schimbător. Se poate face înger, dar se poate face și diavol. Măi, măi, măi, ce putere are pocăința! Absoarbe harul dumnezeiesc. Un gând smerit să-și aducă omul în minte și s-a mântuit. Un gând de mândrie să-și aducă și s-a dus, s-a pierdut, dacă nu se pocăiește și îl află moartea așa. Desigur, gândul smerit trebuie să fie însoțit și de suspinul lăuntric, de zdrobirea lăuntrică. Pentru că gândul este gând, dar există și inima. "Și cu sufletul și cu inima și cu gândul", spune cântărețul. Mi se pare că Avva se referă la o stare mai permanentă. Este trebuință de un interval de timp ca să ajungă cineva într-o stare bună. Dacă greșesc și mă pocăiesc, sunt iertat în aceeași clipă. Dacă am duh de nevoință, încet-încet pot consolida o stare, dar până atunci oscilez.

– Părinte, un om în vârstă se poate ajuta duhovnicește pe sine însuși?

[18] Pateric, Avva Alonie, 3, p. 37.

– Da, căci mai ales atunci când cineva îmbătrânește, i se dă posibilitatea să se pocăiască, pentru că îl părăsesc iluziile. Mai întâi, deoarece odinioară, când a avut puteri trupești și n-a întâmpinat greutăți, nu și-a dat seama de slăbiciunile lui și credea că se află într-o stare bună. Acum, când întâmpină greutăți și se plânge, este ajutat să înțeleagă că nu este în regulă, că șchiopătează și că trebuie să se pocăiască. Dacă pune în valoare duhovnicește puținii ani ai vieții ce i-au mai rămas și folosește și experiența ce a dobândit-o în numeroșii ani ai vieții sale trecute, nu-l va lăsa Hristos, ci îl va milui.

Lacrimile pocăinței

Pocăința este botezul lacrimilor. Prin pocăință omul se rebotează, renaște. Sfântul Apostol Petru, prin lepădarea sa, L-a trădat într-un fel pe Hristos, dar deoarece *"a plâns cu amar"*[19], a primit iertare pentru căderea sa. Adică pocăința sinceră ce a arătat-o l-a spălat, l-a curățit iarăși. Vezi, Dumnezeu mai întâi a făcut pământul, marea, toată creația și după aceea a luat pământ și l-a plăsmuit pe om. Omul mai întâi se naște trupește și după aceea, la botez, se naște duhovnicește din zidirea lui Dumnezeu, din apă, și de la Duhul Sfânt, din harul dumnezeiesc – *"din apă și din Duh"*[20] – și se face om nou.

[19] Mt. 26, 75 și Lc. 22, 62.
[20] In. 3, 5.

– Părinte, adică precum atunci Dumnezeu a luat pământ și a plăsmuit, tot astfel și acum, la Botez, folosește apa ca să-l plăsmuiască din nou?

– Da, apa are semnificația curățirii, de aceea preotul, în timpul Botezului, îl afundă pe om în apă. Omul se spală de păcatul strămoșesc, se curăță de păcate, îl umbrește harul lui Dumnezeu, se îmbracă în Hristos și devine un om nou, renăscut. Aceasta este lucrarea Botezului. I-a spus-o clar Hristos lui Nicodim, atunci când acela L-a întrebat cum se poate renaște omul: *"Amin, amin, spun ție, dacă nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea intra în Împărăția lui Dumnezeu"*[21]. Prin Botez, făptura căzută devine o creatură nouă și desăvârșită a lui Dumnezeu. De aceea, omul care nu întinează Sfântul Botez are mult har dumnezeiesc. Dar și când îl murdărește, există Botezul pocăinței. Dacă își simte greșala și îl doare pentru ea, se spală într-un fel cu lacrimile pocăinței și vine[22] iarăși harul lui Dumnezeu.

– Părinte, am mulți ani de când nu am plâns pentru vreo greșeală de a mea; nu am nici o lacrimă. Oare aceasta înseamnă că nu am pocăință adevărată?

– Nu te doare pentru o greșeală ce o faci?

– Mă doare, dar poate durerea este de suprafață.

– Nu trage concluzii numai din lacrimi. Desigur, lacrimile sunt o caracteristică a pocăinței, dar nu singura. Unii acum plâng, apoi râd. Durerea din inimă și suspinul lăuntric sunt lacrimile lăuntrice, care sunt mai

[21] In. 3, 5;
[22] "Vine harul": Starețul folosește expresia aceasta în sensul de "se activează, se vede manifestându-se în chip activ".

înalte decât cele exterioare. Unul, sărmanul, spunea: "Ce aspru sunt, Părinte! N-am nici o lacrimă! Inima îmi este ca o piatră. Ce inimă împietrită am! Vai mie!". Deşi era foarte sensibil, se simţea foarte aspru pentru că nu plângea. Suspina însă din adânc, gemea sărmanul şi auzeai un oftat ieşind din adâncul inimii lui! În timp ce celălalt plânge-râde şi este ca vremea de primăvară. Vede, de pildă, pe unul nefericit, este mişcat, plânge puţin şi îşi spune: "O, cum particip eu la durerea celuilalt!". Sau dacă se roagă şi varsă puţine lacrimi, iarăşi spune: "O, rugăciunea mea se aude, pentru că se face cu lacrimi!", şi astfel îşi odihneşte gândul său.

Există şi lacrimi nemângâiate. Acestea sunt diavoleşti. Nu au pocăinţă, ci egoism rănit. Atunci omul plânge în chip egoist pentru căderea sa. Îl doare pentru că din pricina neatenţiei lui a scăzut în ochii oamenilor, iar nu pentru că a mâhnit pe Dumnezeu, şi de aceea suferă îndoit. În timpul războiului răzvrătiţilor, un căpitan al răzvrătiţilor – Dumnezeu să-i hărăzească pocăinţă – a prins un familist sărac care avea nouă copii, l-a pus jos şi îl bătea fără milă pentru că nu era de acord cu ideologia lui. Omul acesta fusese cândva în subordinea lui. Şi sărmanul acela striga: "Dar bine, nu ţi-e milă de mine? Am nouă copii! Nu îţi aduci aminte că te-am dus şi în spate? Ce ţi-am făcut?". Cineva dintre tovarăşii căpitanului, când a văzut că îl bate atât de aspru pe acel om, i-a strigat: "Ei, ce ţi-a făcut? Nu ţi-e milă de el? Este om cu familie". Acela imediat începu să plângă foarte tare, deoarece i-a fost rănit egoismul său de observaţia tovarăşului lui.

Dar plânsul acela era egoist; era ca pocăinţa lui Iuda. L-a vândut pe Hristos şi după aceea s-a dus la farisei să le spună "am greşit", dar aceia i-au spus: "Ce ne spui că ai greşit?". Atunci s-a simţit jignit, s-a umplut de pizmă, le-a aruncat arginţii şi s-a dus şi s-a spânzurat din egoism[23]. Însă dacă s-ar fi pocăit şi mergând la Hristos I-ar fi spus: "Iartă-mă", s-ar fi mântuit.

Rucodelia care nu se termină niciodată

– Părinte, ce este întristarea cea dătătoare de bucurie?

– Este bucuria ce provine din întristarea pentru vreo greşală de-a noastră. În întristarea dătătoare de bucurie există şi durere şi bucurie, de aceea se şi numeşte "întristare veselă". Se întristează omul din mărime de suflet, pentru că L-a mâhnit pe Hristos, însă se bucură deoarece simte mângâiere dumnezeiască. Păcătosul, atunci când se pocăieşte sincer, îl iartă Dumnezeu, simte înlăuntrul său mângâiere dumnezeiască şi poate ajunge la veselia duhovnicească.

– Părinte, omul care se nevoieşte poate trăi pocăinţa în toată viaţa lui?

– Da, dacă se nevoieşte corect nu-şi vede sporirea sa, ci numai căderile şi trăieşte în pocăinţă continuă. Nu ştie că la început se lupta cu un diavol, iar după aceea poate se luptă cu o ceată. Deoarece cu cât cine-

[23] Mt. 27, 3-5.

va depune mai multă putere ca să-şi dezrădăcineze o patimă şi să dobândească o virtute, cu atât mai mulţi vrăjmaşi se adună şi trag şi ei în jos de rădăcini. Atunci, deşi nu îşi vede sporirea, cu toate acestea sporeşte destul de bine. Şi se poate ca până la moarte să trăiască această stare, să nu-şi vadă sporirea, să creadă că nu sporeşte deoarece are căderi, dar în realitate există sporire, pentru că mereu îşi măreşte nevoinţa şi se luptă cu tot mai mulţi diavoli.

Pocăinţa pentru nevoitor este o rucodelie care nu se termină niciodată. Pe cei morţi îi plângem, îi îngropăm, îi uităm... Păcatele noastre însă le plângem mereu, până ce vom muri, dar cu discernământ şi nădejde în Hristos, Care S-a răstignit ca să ne învieze duhovniceşte.

Schimbarea vieţii

Pentru ca omul să înceteze să facă un păcat trebuie să încerce să evite orice prilej care pricinuieşte acest păcat. Beţivul, de pildă, dacă vrea să se ajute pe sine şi să nu mai bea, nu trebuie să treacă nici pe dinaintea tavernei. Este nevoie de puţină străduinţă şi de intenţie bună, şi Bunul Dumnezeu ne va ajuta să depăşim greutăţile. Să spunem că cineva are o patimă. O recunoaşte, se nevoieşte s-o taie, se pocăieşte, se smereşte. Intenţia ce o are ca să-şi taie patima sa Îl vesteşte pe Dumnezeu, Care îl ajută. Dar dacă nu depune străduinţă ca să se schimbe şi continuă să

păcătuiască, atunci Dumnezeu cum să-i dea harul Său? Harul lui Dumnezeu nu vine într-o stare greşită, pentru că lucrul acesta nu l-ar ajuta pe om. Dacă ar fi fost aşa, Dumnezeu ar fi dat harul Său şi diavolului.

Omul care nu mai vrea să rămână în căderea sa, în gândurile lui păcătoase, ci se pocăieşte pentru greşalele lui şi se nevoieşte să nu mai păcătuiască, primeşte harul lui Dumnezeu şi este ajutat. Însă atunci când nu există pocăinţă şi păcatul este considerat modă, aceasta este o stare demonică.

– Părinte, cum s-a mântuit unul din cei doi tâlhari care a fost răstignit împreună cu Hristos?

– Acela a urcat pe zid şi a sărit în Rai! "Pocăinţa tâlharului raiul a deschis"[24]. Adică a furat şi raiul prin marea lui pocăinţă.

– Părinte, dacă cineva şi-a schimbat viaţa şi nu mai rămâne în vechile lui obişnuinţe păcătoase, dar uneori mai cade în vreunul din vechile lui păcate, asta înseamnă că nu are pocăinţă?

– Ei, dacă depune străduinţa care trebuie şi totuşi mai cade, are o oarecare circumstanţă atenuantă. La început nu este tocmai uşor. Dar atunci când cineva îşi dă seama cu adevărat cât de grav este ceea ce a făcut, nu va mai cădea.

Mai demult exista pocăinţă sinceră. Atunci când cineva se pocăia, nu se mai întorcea înapoi. Îmi aduc aminte cât m-a ajutat o femeie prin pocăinţa ei adevărată. Avea multă zdrobire, nici nu vorbea. Se îmbrăcase în negru – era ca o călugăriţă – şi îngrijea de

[24] Ipacoi, glasul I.

o bisericuță unde aprindea candelele... Chiar și numai când o vedeai, te foloseai mult. Acum însă îi văd pe câte unii care, de îndată ce își schimbă puțin viața, încep să facă pe dascălii cu alții, deși înăuntrul lor există încă omul lor cel vechi. Desigur, să se pocăiască cineva, să-și înceteze viața sa cea păcătoasă de până atunci și să înceapă să trăiască duhovnicește, toate acestea constituie ajutoare eficiente și pentru ceilalți. Însă din acea stare în care se află să se prezinte imediat ca om duhovnicesc și să înceapă să predice, ei bine, aceasta este înșelare.

– Adică, Părinte, ei fac aceasta cu intenția să-i ajute pe ceilalți?

– Da, ca să-i ajute. Însă în spatele acestei acțiuni a lor, mai ales dacă erau întrucâtva și cunoscuți în lume, se ascunde gândul cel mândru: "Acum oamenii vor înceta să mai vorbească despre Karaiskaki și Kolokotroni[25] și vor discuta despre mine". De aici poți înțelege cât de greșit merg unii ca aceștia. Dacă își simt cu adevărat greșala lor, pentru un interval de timp ei nu trebuie s-o uite și să se încurajeze, ci să ia aminte tot mai mult. Iar atunci când le trec diferite idei sau gânduri din viața lor de mai înainte, să le alunge ca pe niște gânduri de hulă. Și dovada că nu le mai primesc este că organismul reacționează. Adică trebuie să aibă cineva multă smerenie și să se fi îngrețoșat de toate cele vechi ca să se schimbe cu adevărat. Dacă din viața lui de mai înainte mai păstrează ceva pe care el

[25] La 1821, conducători și eroi naționali ai grecilor în războiul de eliberare dus împotriva turcilor (n. ed. rom.).

îl consideră bun, le murdărește și pe celelalte. Din clipa în care are fie și cea mai mică părere despre sine, Dumnezeu nu ajută și orice ar face nu este curat.

– Părinte, atunci când cineva își schimbă viața, trebuie să se îngrijească să îndrepteze gândul ce l-au avut mai înainte ceilalți despre el?

– Nu va căuta în chip egoist să îndrepteze gândul celorlalți, ci va căuta să se îndrepte el însuși și atunci se vor schimba de la sine și gândurile acelora. Dacă pata pricinuită de viața lui păcătoasă va rămâne în societate sau în mediul lui restrâns, ea se va șterge prin buna lui purtare. Nu este trebuință să vorbească nimic. Va vorbi Dumnezeu prin pocăința lui.

"Și păcatul meu înaintea mea este pururea"[26]

– Părinte, oare ajută să-și însemneze cineva greșelile lui ca să nu le uite până ce se va mărturisi?

– Atunci când m-a durut cu adevărat pentru o greșală ce am făcut-o, nu o mai pot uita. Conștiința mă mustră, sufletul mă doare și-mi aduc aminte de ea mereu. În răstimpul până ce ajunge la mărturisire, greșala lucrează în mine, îmi împunge inima și sunt mustrat de conștiință. Adică sufăr, dar sunt și răsplătit de Dumnezeu pe măsură. Iar când fac o greșală și nu mă mai gândesc la ea, atunci greșala nu mă mai înțeapă deloc; o uit și rămân neîndreptat. De aceea

[26] Ps. 50, 5.

unii, deşi le faci observaţii pentru vreo greşală ce au făcut-o, râd ca şi cum nu s-ar întâmpla nimic. Însă gestul acesta are obrăznicie, nepăsare; este ceva cu desăvârşire satanicesc. Ai auzit ce spune David: *"Fărădelegea mea eu o cunosc şi mă voi îngriji pentru păcatul meu"*[27] şi *"Păcatul meu înaintea mea este pururea"*[28]. Cu toate că Dumnezeu îl iertase, acela din mărime de suflet suferea înlăuntrul său şi de aceea primea mereu mângâiere dumnezeiască.

Alţii se pierd prin continue diagnostice asupra lor înşişi. Însemnează şi iarăşi îşi însemnează în mod scolastic greşelile lor – chipurile ca să facă o lucrare mai fină – le trec prin rafinărie, le ameţesc, dar nu se îndreaptă. Dacă însă ar prinde unul după altul defectele cele mari, şi s-ar nevoi să le îndrepte pe acestea, ar dispărea şi cele mici.

– Părinte, dacă cineva nu trăieşte în pocăinţă, dar slavosloveşte pe Dumnezeu, este primită de Dumnezeu slavoslovia lui?

– Nu, cum oare să primească Dumnezeu această slavoslovie? Unuia ca acesta mai întâi îi trebuie pocăinţă. Căci dacă rămâne în păcat, la ce îi foloseşte să spună: "Slavă Ţie, Celui Ce ne-ai arătat nouă lumina..."? Aceasta înseamnă obrăznicie. Ceea ce se potriveşte să spună este numai aceasta: "Îţi mulţumesc, Dumnezeul meu, că nu trimiţi un trăsnet să mă ardă", pentru că acest fel de slavoslovie are pocăinţă.

[27] Ps. 37, 19.
[28] Ps. 50, 5.

– Părinte, Avva Isaac scrie: "Orice pocăinţă ce se face fără dorinţă nu izvorăşte din ea bucurie şi nu aduce răsplată celor ce o au"[29]. Cum se poate pocăi cineva fără de dorinţa sa?

– Este nevoit să se pocăiască pentru că a scăzut în ochii oamenilor, dar aceasta nu are smerenie. Eu aşa înţeleg.

– Adică există pocăinţă fără dorinţa noastră?

– Da, este pocăinţă de nevoie. Adică îţi cer să mă ierţi pentru un rău ce ţi l-am făcut ca să scap de consecinţe, dar lăuntric nu mă schimb. Omul îndrăcit se face, chipurile, că se pocăieşte şi lucrează cu viclenie, face metanii cu bunătate prefăcută, ca să-i înşele pe ceilalţi. Dar şi faptul de a merge cineva să-şi spună păcatele sale duhovnicului pentru că se teme ca nu cumva să meargă în iad, nici aceasta nu este pocăinţă. Pentru că acesta nu se pocăieşte pentru păcatele lui; ci problema lui este să nu meargă în iad. Pocăinţa adevărată este ca mai întâi omul să-şi simtă greşeala sa, să-l doară, să ceară iertare de la Dumnezeu şi apoi să se spovedească. Astfel va veni mângâierea dumnezeiască. De aceea totdeauna recomand pocăinţă şi mărturisire. Niciodată nu recomand doar mărturisire.

Iată, atunci când se face vreun cutremur, vezi cum cei care au intenţie bună sunt zguduiţi, se pocăiesc şi îşi schimbă viaţa. Ceilalţi, cei mai mulţi, îşi vin în simţire pentru moment, dar de îndată ce trece primej-

[29] Sf. Isaac Sirul, "Cuvinte ascetice", Cuv. 30, p. 164.

dia iarăşi se întorc la viaţa lor de mai înainte. De aceea, când mi-a spus cineva că în oraşul unde locuieşte a fost un cutremur puternic, i-am zis: "V-a scuturat bine? V-a trezit?". "Ne-a trezit, ne-a trezit", îmi răspunde el. "Ei bine, iarăşi veţi adormi", i-am spus.

Pocăinţa aduce mângâiere dumnezeiască

– Părinte, ce este mângâierea dumnezeiască?

– Ce este mângâierea dumnezeiască? O să vă dau un exemplu, ca să înţelegeţi mai bine. Un copil face o poznă mică: strică, de pildă, o unealtă a tatălui său, iar după aceea se mâhneşte şi plânge, deoarece el o consideră foarte mare. Cu cât plânge mai mult şi îşi recunoaşte greşeala ce a făcut-o şi suferă, cu atât mai mult tatăl lui îl mângâie: "Bine, copilaşul meu, nu te mâhni, nu-i nimic, vom cumpăra alta". Acela însă, văzând afecţiunea tatălui său, plânge mai mult, din mărime de suflet. "Nu pot să nu mă mâhnesc. Iată, acum trebuie unealta şi eu am stricat-o". "Copilaşul meu, nu-i nimic, era veche", îi spune din nou. Dar acela iarăşi se mâhneşte. Şi cu cât acela se mâhneşte, cu atât mai mult tatăl său îl strânge în braţe, îl sărută şi îl mângâie. Astfel şi aici, cu cât omul suferă mai mult şi se mâhneşte pentru păcătoşenia sa sau pentru nemulţumirea sa faţă de Dumnezeu şi plânge cu mărinimie că L-a mâhnit pe Dumnezeu Tatăl cu păcatele lui, cu atât mai mult şi Dumnezeu îl răsplăteşte cu veselia dumnezeiască şi-l îndulceşte lăuntric. Mâhnirea aceasta are durere, dar are şi nădejde şi mângâiere.

Dar cel care doreşte mângâiere dumnezeiască nu trebuie să ceară mângâiere. Ci trebuie să-şi simtă greşala sa, să se pocăiască, şi atunci va veni singură mângâierea dumnezeiască. Cândva, în Sfântul Munte s-a creat o problemă în care unii s-au compromis. Întâmplător m-a întâlnit unul dintre cei ce se compromiseseră şi mi-a spus: "Ah, cât te doream ca să mă mângâi". Şi aceasta pentru că l-a scuturat de praf cineva. Iar cel care l-a scuturat avea dreptate. Când am auzit, m-am mirat! Să ceară mângâiere, cu toate că greşise! Dacă nu ar fi cerut mângâiere, ci s-ar fi smerit şi ar fi spus: "Am greşit, Dumnezeul meu", ar fi venit mângâierea dumnezeiască înăuntrul său. Însă acela, deşi greşise, voia să-i spun: "Nu-i nimic, nu te mâhni, nu a fost atât de mare greşala ta, nu eşti numai tu vinovat, este de vină şi acela". Ei, dar ce mângâiere este aceasta? Asta este bătaie de joc. Mângâierea dumnezeiască vine din pocăinţă.

– Părinte, atunci când după o greşală urmează o stare de pocăinţă, dar se simte totuşi o zdrobire sufletească şi trupească, oare aceasta înseamnă că pocăinţa nu este corectă?

– În prima zi se justifică o zdrobire sufletească şi trupească. Dar după aceea, atunci când există pocăinţă adevărată, deşi omul se mâhneşte şi-l doare lăuntric, simte mângâiere dumnezeiască.

– Da, dar nu îşi uită greşala sa.

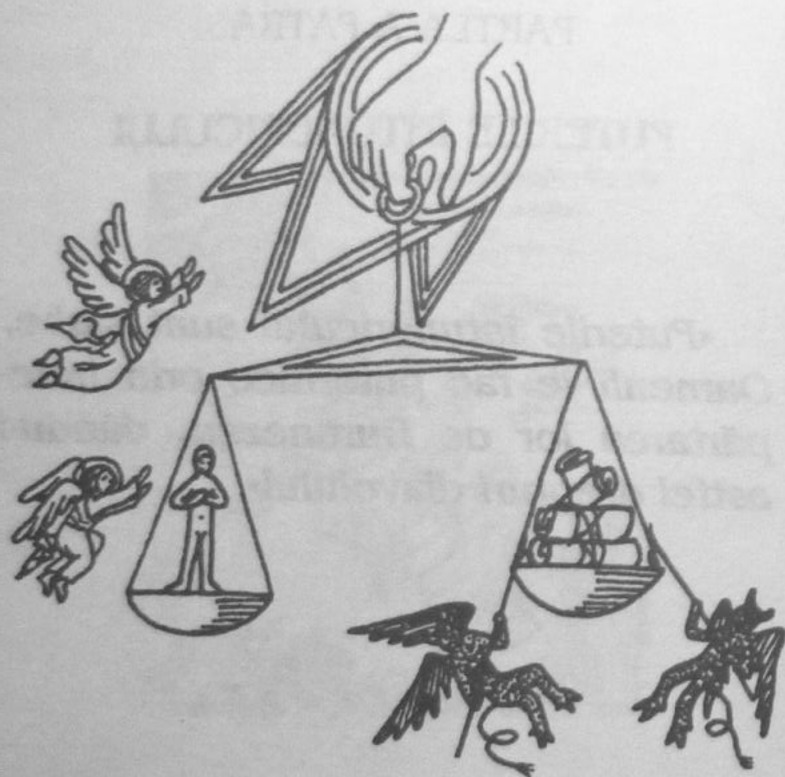
– Da, nu o uită. Se mâhneşte – se mângâie, se mâhneşte – se mângâie. Îşi dă o palmă pentru greşala ce a făcut-o, primeşte o mângâiere de la Dumnezeu; o palmă – o mângâiere... Aceasta este pocăinţa ce aduce mângâierea dumnezeiască.

PARTEA A PATRA

PUTERILE ÎNTUNERICULUI

«Puterile întunericului sunt slabe. Oamenii le fac puternice prin îndepărtarea lor de Dumnezeu, dându-i astfel drepturi diavolului».

CAPITOLUL 1

Vrăjitoria

Deoarece de multe ori v-am vorbit despre rai, despre îngeri și sfinți ca să vă folosiți, acum vă voi spune puține și despre iad și diavoli, ca să ne dăm seama cu cine ne luptăm; iar aceasta tot ca să ne folosim.

La Colibă a venit odată un tânăr vrăjitor din Tibet și mi-a povestit multe din viața lui. Acest copil, de cum a fost înțărcat, a fost afierosit de tatăl său, la vârsta de trei ani, unui grup de 30 de vrăjitori de grad superior din Tibet, ca să-l inițieze în arta lor. A ajuns la gradul al 11-lea de vrăjitorie; cel mai înalt este al 12-lea. La vârsta de 16 ani a plecat din Tibet în Suedia ca să-l vadă pe tatăl său. Din întâmplare, acolo a întâlnit un preot ortodox foarte credincios, căruia i-a cerut să aibă o convorbire. Tânărul vrăjitor nu știa nimic despre ce înseamnă un preot ortodox. Și pe când stăteau într-o sală și discutau, deodată a început să facă niște vrăjitorii de ale lui ca să-i arate preotului puterea sa. A chemat o căpetenie a diavolilor, pe nume Mina[1], și i-a

[1] Această denumire a căpeteniei diavolești nu trebuie să stârnească nedumerirea dreptmăritorilor creștini. Să nu uităm că Sfântul Mare Mucenic Mina s-a născut între păgâni; multe nume

spus: "Vreau apă". Un pahar din bucătărie se ridică, se duse singur la robinet, se deschise robinetul, se umplu, trecu prin uşa de sticlă închisă şi veni în sală. Acela l-a luat şi l-a băut. După aceea i-a arătat preotului, stând ei în sală, toată lumea, cerul, stelele. Folosea vrăjitorii de gradul patru şi treptat înainta cu ele până la gradul al 11-lea. Apoi l-a întrebat pe preot cum le vede pe toate acestea. "Eram gata să-l omor, dacă mi-l ocăra pe satana", mi-a spus. Dar preotul n-a spus nimic. Atunci tânărul îl întrebă: "De ce nu faci şi tu semne?". "Dumnezeul meu este smerit", a răspuns preotul şi a scos o cruce pe care i-a dat-o să o ţină în mână. "Fă din nou semne", i-a spus preotul. Tânărul îl chemă pe Mina, căpetenia diavolilor, dar acela tremura şi nu îndrăznea să se apropie. Îl chemă atunci pe satana, dar acela, la fel; vedea crucea şi nu se apropia. I-a spus numai să plece în Tibet. Atunci tânărul l-a ocărât pe satana: "Acum am înţeles, i-a spus, că puterea ta cea mare nu este decât o mare slăbiciune". În continuare a fost catehizat de bunul preot, care i-a vorbit despre Locurile Sfinte, despre Sfântul Munte etc. Aşadar a plecat din Suedia şi s-a dus la Ierusalim, unde a văzut Sfânta Lumină. De acolo s-a dus în America, pentru ca să-i ocărască pe sataniştii pe care îi cunoscuse acolo şi să-i determine să-şi schimbe mintea – Dumnezeu l-a făcut cel mai bun propovăduitor al Său – şi de acolo a venit în Sfântul Munte.

păgâneşti sau puse de popii idoleşti s-au sfinţit prin credinţa şi jertfa purtătorilor lor, în Domnul nostru Iisus Hristos, Cel Ce "a venit ca să strice lucrurile întunericului" (n. ed. rom.).

Bunul Dumnezeu l-a ajutat în chip de invidiat, deoarece el a fost nedreptăţit de mic. Rugaţi-vă pentru el, pentru că vrăjitorii îl războiesc cu toţi diavolii. Dacă pe mine mă luptă atunci când vine să-l ajut, cu cât mai mult pe acela. Preoţii îi citesc exorcisme, dar mâinile i se rănesc şi-i curge sângele. Sărmanul copil, mult îl mai chinuie diavolii. La început, pe când era prieten cu ei, nu-l deranjau, ci îl ajutau şi îl slujeau. Rugaţi-vă. Trebuie însă şi el însuşi să ia aminte, deoarece Evanghelia spune că atunci când duhul cel necurat iese din om *"se duce şi ia cu sine alte şapte duhuri mai rele decât sine şi intrând locuiesc acolo şi se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi*[2].

Vrăjitorii folosesc şi diferite lucruri sfinte

– Părinte, ce sunt descântătorii?

– Sunt vrăjitori. Folosesc psalmii lui David, nume de sfinţi etc. şi le amestecă în chemările diavolilor. Adică în timp ce noi, citind Psaltirea, chemăm ajutorul lui Dumnezeu şi primim harul dumnezeiesc, aceia, prin felul în care o folosesc, Îl jignesc pe Dumnezeu, leapădă harul dumnezeiesc şi astfel le fac hatârul diavolilor. Îmi spuneau unii despre un copil că a mers la un vrăjitor să-şi rezolve ceva. Acela i-a citit ceva din Psaltire şi copilul şi-a dobândit ceea ce dorise. Dar după aceea, la puţin timp a început sărmanul să se stingă, să se topească. Ce făcuse vrăjitorul? A luat

[2] Mt. 12, 45.

nişte seminţe uscate în mâini şi a început să-i citească psalmul 50. Iar când a ajuns la stihul *"jertfa lui Dumnezeu"*[5], a aruncat seminţele aducând jertfă diavolilor, ca aceia să-i facă hatârul. Astfel L-a ocărât pe Dumnezeu cu Psaltirea.

– Părinte, unii dintre cei care se ocupă cu vrăjitorile folosesc crucea, icoanele...

– Da, ştiu, şi din asta poţi să-ţi dai seama ce înşelăciune se ascunde în spatele celor pe care le fac! Astfel îi înşală pe sărmanii oameni care îi văd că folosesc lumânări, icoane etc. şi de aceea se încred în ei. Iată, cineva mi-a spus că în oraşul în care locuieşte o turcoaică a pus icoana Maicii Domnului pe o piatră şi spunea: "Piatra care ajută lumea!". Nu spunea: "Maica Domnului", ci "piatra". Creştinii se zăpăcesc, pentru că văd icoana Maicii Domnului, şi unii care au vreo problemă de sănătate aleargă cu gândul că vor fi ajutaţi şi după aceea diavolul treieră. Pentru că din clipa în care turcoaica spune că piatra ajută lumea şi nu Maica Domnului, intră diavolul la mijloc, căci aceasta este o dispreţuire a Maicii Domnului. Se depărtează harul lui Dumnezeu şi începe demonizarea. Şi aleargă creştinii să-i tămăduiască piatra – piatra şi aghiuţă – şi în cele din urmă se secătuiesc, pentru că ce ajutor poţi avea de la diavolul? Dacă ar fi avut puţină minte, s-ar fi gândit: "Este turcoaică, musulmană, şi ce treabă are ea cu icoana Maicii Domnului?". Chiar dacă ar fi spus că icoana Maicii Domnului ajută, din moment ce este

[5] Ps. 50, 15.

musulmană, ce legătură poate avea cu Maica Domnului? Cu atât mai mult acum, când le spune că piatra îi ajută! Am spus unuia să înştiinţeze Mitropolia ca să ia măsuri şi să se păzească lumea.

– Părinte, lumea ne cere talismane.

– Mai bine să le daţi cruciuliţe atunci când vă cer talisman. Nu faceţi talismane, pentru că şi vrăjitorii fac acum talismane. Pun pe dinafară o iconiţă sau cruce, însă înăuntru au diferite vrăji. Oamenii văd icoana sau crucea şi se încurcă. Iată, cu câteva zile mai înainte mi-au adus un talisman de la un turc, Ibrahim, care avea şi o cruce brodată pe deasupra. Am aflat şi despre un netemător de Dumnezeu că înfăşura diferite iconiţe şi înăuntrul lor punea păr, lemnişoare, cuie, mărgele[4] etc. Şi când Biserica l-a luat la întrebări, a spus: "Sunt medium", pentru că mediumurile sunt libere şi astfel face ce vrea. Am spus unuia care a fost vătămat de acela: "Să te duci şi să te spovedeşti, pentru că ai primit înrâuriri diavoleşti". S-a dus şi s-a mărturisit. După aceea a venit şi mi-a spus: "Nu am simţit nici o schimbare". "Bre, nu cumva ai ceva la tine de la acel înşelat?", îl întreb. "Da, îmi spune, am o cutiuţă ca o Evanghelie mică". O iau, o deschid şi găsesc înăuntru diferite iconiţe înfăşurate. Desfac – desfac şi la mijloc erau nişte mărgele, păr şi ceva ca

[4] Canonul 61 al Sinodului 6 ecumenic hotărăşte să fie afurisiţi vrăjitorii care confecţionează "talismane", în care pun simboale diavoleşti sau diferite obiecte macabre (păr, unghii, oase de şarpe sau de liliac etc.). Acestora le-au fost transmise de mai înainte influenţa diavolească, ce se face prin invocările diavolilor.

lemnul. Le-am aruncat și s-a eliberat omul. Vezi ce maestru este diavolul!

Sărmanii oameni poartă astfel de talismane – chipurile, ca să fie ajutați – și se chinuiesc. Pe acestea trebuie să le ardă și cenușa s-o îngroape adânc în pământ sau s-o arunce în mare, apoi să meargă să se spovedească. Numai așa se eliberează. A venit la Colibă un tânăr care avea multe probleme și se chinuia trupește și sufletește de mai mult de patru ani. Trăia o viață păcătoasă și în ultimul timp se închisese în casă; nu voia să vadă om. Doi prieteni de-ai lui, care veneau regulat în Sfântul Munte, cu multă greutate l-au luat și voiau să-l aducă cu ei în Sfântul Munte, la Colibă. De la Uranopolis la Dafni, de fiecare dată când corabia se oprea la portul vreunei mănăstiri, tânărul cădea grămadă. Prietenii lui împreună cu părinții ce erau în corabie încercau să-l ajute spunând rugăciunea. Cu multă greutate au ajuns la Colibă. Sărmanul și-a deschis inima sa, mi-a vorbit despre viața lui. L-am văzut că era chinuit de o oarecare putere diavolească. I-am spus să meargă să se spovedească acolo la un duhovnic, să facă ceea ce îi va spune și se va face bine. Într-adevăr s-a dus și s-a mărturisit. Când au intrat în corabie pentru a se întoarce, le-a mărturisit prietenilor lui că duhovnicul i-a spus să arunce în mare talismanul pe care i-l dăduse un oarecare cunoscut al său și îl purta la el, dar că îi era cu neputință să o facă. Deși prietenii lui îl rugau să se ridice și să-l arunce, acela stătea ca statuia. Nu se putea scula de pe bancă. Atunci l-au apucat și cu multă osteneală l-au scos afară pe punte. Cu ajutorul lor tânărul a reușit să-și scoată

talismanul și să-l lase să cadă în mare, pentru că nu avea puterea să-l arunce. Imediat a simțit că i se eliberează mâinile și trupul său cel chinuit a dobândit putere. De bucurie a început să sară în sus pe punte plin de vioiciune și să-și încerce puterea mâinilor trăgând de barele de fier de la balustrada vaporului.

Cei care se ocupă cu vrăjitoria spun și multe minciuni

– Părinte, vrăjitorii au vreo înștiințare?

– Au înștiințare de la diavolul, dar spun și multe minciuni. Și voi să luați aminte acolo la arhondaric. Trebuie să controlați situația. Să vedeți ce oameni sunt cei care vin, pentru că se poate să vină și cineva care se ocupă cu vrăjile. Vi se pare ciudat? La o priveghere au venit aici două persoane ce se ocupau cu vrăjile. Se apropiau de oameni și le spuneau diferite lucruri. Spuneau și minciuni, că au legături și cu Kantiotis[5]. Unei femei i-au spus: "Ți-au făcut vrăji. Dimineață vom veni acasă la tine ca să te dezlegăm cu o cruce pe care o avem". Vin la priveghere, vorbesc și puțin duhovnicește, iar unii își spun: "Dacă vin la priveghere înseamnă că sunt oameni credincioși", și astfel își deschid inimile lor.

Cum încurcă lumea cu minciunile pe care le spun! Ca să înșele o tânără, cineva i-a spus: "Părintele Paisie a avut o vedenie prin care i s-a descoperit că o să te

[5] Augustin Kantiotis – mitropolit de Florina, în nordul Greciei.

căsătorești cu mine; ia și poartă aceasta fără să cercetezi ce este", și i-a dat ceva ce era fermecat. Dar aceea, din fericire, nu l-a luat. "Bine, dar Părintele Paisie se ocupă cu acestea?", a spus ea și mi-a scris o scrisoare de patru pagini cu litere mărunte, plină de ocări. Niște ocări!... "Nu-i nimic, mi-am spus, ocărăște-mă. Mai bine cu ocara, decât să te fi înșelat și să porți lucrul cel satanicesc!".

– Vă cunoștea, Părinte?

– Nu, nu mă cunoștea. Nici eu nu-i cunoșteam, nici pe ea, nici pe acela.

Puterile diavolești și vrăjitorești

– Părinte, ce le-ați spus elevilor care au venit astăzi și v-au dezvăluit că au chemat un duh?

– Ce să le spun? Mai întâi le-am tras o săpuneală bună. Ceea ce au făcut este lepădare de credință. Din clipa în care îl cheamă pe diavolul și îl primesc, Îl leapădă pe Dumnezeu. De aceea le-am spus ca mai întâi să se pocăiască, să se spovedească sincer și de aici înainte să ia aminte; să meargă la biserică, să se împărtășească cu binecuvântarea duhovnicului lor, ca să se curețe. Au circumstanțe atenuante deoarece sunt copii și au făcut-o ca un joc. Dacă ar fi fost mari, ar fi pățit un mare rău; diavolul ar fi dobândit mare stăpânire asupra lor; dar și pe aceștia îi scutură.

– Părinte, dar ce au făcut?

– Ceea ce fac mulți... Pun pe masă un pahar cu apă și în jurul lui aranjează literele alfabetului: A, B, C etc.

După aceea bagă degetul în apă și cheamă duhul, adică pe diavolul. Paharul se învârte singur, se oprește înaintea literelor și formează cuvinte. Copiii aceștia au chemat duhul și când a venit l-au întrebat: "Există Dumnezeu?". "Nu există", le-a răspuns. "Cine ești tu?", îl întreabă. "Satana", le răspunde. "Există satana?". "Există!". Adică prostii grosolane. Nu există Dumnezeu și există satana. Când l-au întrebat din nou dacă există Dumnezeu, le-a răspuns: "Da, există". O dată "da", o dată "nu" și copiii s-au pus pe gânduri. Așa a iconomisit Dumnezeu, ca să fie ajutați. O copilă dintre ei a fost lovită de pahar. A îngăduit Dumnezeu s-o lovească, pentru ca astfel să-și revină și ceilalți copii.

Astăzi mulți, când vor să facă rău vreunei persoane, se duc la vrăjitorii care folosesc păpușa de ceară a lui "Bondou"[6]. Vrăjitorii au făcut din aceasta un joc, un hobby.

– Părinte, dar ce fac?

– Fac o păpușă de ceară și, atunci când cineva le cere să-l vatăme pe vrăjmașul lui, de pildă la ochi, înfig un ac în ochii păpușii și rostesc numele celui pe care vor să-l vatăme, făcând diferite descântece. Și într-adevăr, persoana aceea, dacă trăiește o viață păcătoasă și nu se spovedește, este atacat de puterea diavolească la ochi. Să-și scoată ochii de durere! Fac analize, dar medicii nu află nimic.

Dar iată și medium-urile cât rău fac! Nu ajunge că iau banii de la oameni, ci distrug și familii. Merge, de

[6] Un fel de vrăjitorie ce se exersează potrivit cultului tradiției religioase din America Centrală și de Sud. Termenul provine de la cuvântul "Bondoun", care înseamnă dumnezeu sau duh.

pildă, unul la medium și îi spune problema pe care o are. "Ascultă, îi spune acela, o rudă de-a ta care este puțin brunetă, puțin înaltă etc. ți-a făcut vrăji". Acesta caută să afle care din neamul lui are aceste trăsături. Va afla pe cineva care să semene puțin. "A, aceasta este, își spune, aceea care mi-a făcut vrăji", și-l cuprinde o ură mare împotriva ei. Însă aceea, sărmana, nu știe nimic – poate să-l fi și ajutat cândva – iar acesta să fie înverșunat împotriva ei, să nu vrea nici să o vadă. Se duce din nou la medium, iar acela îi spune: "Acum trebuie să dezlegăm vraja. Și ca s-o dezlegăm, trebuie să dai ceva bani". "Ei, fiindcă le-a aflat, spune acesta, trebuie să-l răsplătesc!". Și dă-i bani...

Vezi ce face diavolul? Pune sminteli. În timp ce un om bun, chiar de ar ști ceva concret despre cineva, niciodată nu va spune: "Cutare te-a vătămat", ci va încerca să-l ajute spunându-i: "Caută să nu-ți faci gânduri. Mărturisește-te și nu te teme!". Și astfel îl ajută și pe unul și pe celălalt. Pentru că și cel care l-a vătămat pe un altul, când îl vede pe acela că se poartă cu bunătate, își face probleme în sensul cel bun, și se pocăiește.

Diavolul niciodată nu poate face binele

– Părinte, un vrăjitor poate vindeca vreun bolnav?

– Vrăjitor și să vindece un om bolnav! Pe unul care este scuturat de diavol, acesta îl poate face bine trimițând diavolul la altul. Pentru că vrăjitorul și diavolul sunt asociați și de aceea îi spune diavolului: "Ieși din

acesta și du-te în cutare". Așadar îl scoate pe diavol din acela și, de obicei, îl trimite la vreo rudă de-a lui sau cunoscut care a dat drepturi diavolului. După aceea cel ce a avut diavol spune: "Eu am suferit, dar cutare m-a făcut bine", și astfel se face reclamă. Și în cele din urmă diavolul se învârte pe la rude sau cunoscuți. Dacă cineva, să presupunem, este ghebos din lucrare diavolească, vrăjitorul poate izgoni diavolul din acela, îl poate trimite în altă parte și ghebosul se ridică drept. Dacă însă are gheba din betegeală, vrăjitorul nu-l poate face bine.

Unii mi-au spus despre o femeie că vindeca bolnavi folosind diferite lucruri sfinte. Când am auzit ce face, am rămas uimit de meșteșugul diavolului. Ținea o cruce în mână și cânta diferite tropare. Cânta, de pildă, "Născătoare de Dumnezeu, Fecioară" și, când ajungea la "binecuvântat este rodul pântecelui tău", scuipa pe lângă cruce, adică hulea pe Hristos și de aceea o ajuta aghiuță. Astfel, pe unii care sunt bolnavi, suferă de melancolie etc., din înrâurire diavolească și medicii nu-i pot face bine, ea îi vindecă, pentru că pe diavolul care pricinuiește boala îl trimite în altul și aceia se slobozesc de mâhnire. Și mulți o au de sfântă! Îi cer sfaturi și, puțin câte puțin, le vatămă sufletul, îi distruge.

Este trebuință de multă luare aminte. Să fugi departe de vrăjitori și de vrăji, precum fugi departe de foc și de șerpi. Să nu încurcăm lucrurile. Diavolul niciodată nu poate face binele. Numai bolile pe care le pricinuiește el însuși le poate vindeca.

Am auzit următoarea întâmplare: un tânăr se încurcase cu un oarecare vrăjitor și se îndeletnicea cu vrăjile. După o vreme s-a îmbolnăvit și a ajuns la spital. Luni întregi a cheltuit tatăl său, pentru că nu aveau atunci asigurare, ca să afle ce are. Medicii nu-i aflau nimic. Devenise într-un hal fără de hal. Ce face atunci diavolul! Îi apare tânărului în chipul Sfântului Ioan Botezătorul, pe care îl aveau de patron în acea parte, și îi spune: "Te voi face bine dacă tatăl tău îmi va zidi o biserică". Copilul a spus tatălui său, iar acela, sărmanul, a spus: "Este copilul meu, voi da tot ce am, numai să se facă bine", și a făgăduit Sfântului Ioan Botezătorul să-i zidească biserică. Diavolul a fugit și copilul s-a făcut bine. Și-a făcut... minunea! Atunci tatăl spune: "Eu am făgăduit să zidesc biserica. Trebuie să-mi împlinesc făgăduința". Nu aveau posibilități materiale și, ca să zidească biserica, a vândut tot pământul ce-l avea. Și-a dat toată averea sa. Copiii i-au rămas pe drumuri. S-au revoltat și au spus: "Nu ne trebuie Ortodoxia", și s-au făcut martori ai lui Iehova. Îl vezi pe diavolul ce face? Se vede treaba că acolo nu existau martori ai lui Iehova și a aflat vrăjmașul un mod ca să se facă și acolo.

Când prind vrăjile

– Părinte, oare vrăjile prind întotdeauna?

– Ca să prindă vrăjile, trebuie ca cineva să dea drepturi diavolului. Adică să dea pricină serioasă și să nu se fi aranjat corect cu pocăința și spovedania. De

unul care se spovedește nu se prind vrăjile chiar de le-ai arunca cu lopata asupra lui. Pentru că, atunci când se spovedește și are inimă curată, vrăjitorii nu pot lucra împreună cu diavolii ca să-l vatăme.

A venit odată la Colibă unul între două vârste cu niște aere... Cum l-am văzut de departe, am înțeles că are înrăurire diavolească. "Am venit să mă ajuți, mi-a spus. Roagă-te pentru mine, că fac un an acum de când am niște dureri înfricoșătoare de cap și medicii nu află nimic". "Ai diavol, i-am spus, pentru că i-ai dat drepturi să intre în tine". "Nu am făcut nimic", mi-a spus. "Nu ai făcut nimic? îl întreb. Nu ai înșelat o fată? Ei, ea s-a dus și ți-a făcut vrăji. Du-te și cere iertare de la fată, apoi spovedește-te și să-ți citească exorcisme ca să-ți afli sănătatea. Dacă tu nu-ți dai seama de greșala ta și nu te pocăiești, toți duhovnicii lumii de s-ar aduna și s-ar ruga pentru tine, diavolul tot nu va pleca". Atunci când vin astfel de oameni, cu astfel de aere, le vorbesc deschis. Au nevoie de o zguduitură bună ca să-și revină.

Un altul mi-a spus că femeia lui are diavol. Stârnește mereu scandaluri în casă. Se scoală noaptea, îi scoală pe toți, le răstoarnă pe toate. "Tu te spovedești?", îl întreb. "Nu", îmi spune. "Trebuie să fi dat drepturi diavolului, îi spun. Nu s-a făcut aceasta din senin". În cele din urmă am aflat că mersese la un hoge care i-a dat ceva să stropească în casă pentru noroc și ca să-i meargă bine la servici, și nici măcar n-a dat vreo însemnătate acestui lucru. După aceea diavolul treiera prin casa lui.

– Părinte, dacă prind vrăjile, atunci cum se dezleagă ele?

– Prin pocăință și spovedanie. De aceea trebuie ca mai întâi să se afle pricina pentru care au prins vrăjile, să-și înțeleagă omul greșala, să se pocăiască și să se spovedească. Câți nu vin acolo la Colibă chinuiți pentru că li s-au făcut vrăji, și-mi spun: "Fă rugăciune, ca să mă ușurez de chin!". Îmi cer ajutorul fără să caute și să afle de unde a început răul, ca să-l îndrepte. Adică să afle în ce au greșit de au prins vrăjile, iar apoi să se pocăiască, să se spovedească, pentru ca să le înceteze chinul.

– Părinte, atunci când omul căruia i s-au făcut vrăji ajunge într-o astfel de stare încât nu se poate ajuta singur pe sine, nu se poate spovedi etc., îl pot ajuta alții?

– Pot chema preotul acasă să-i facă Sfântul Maslu sau aghiazmă. Să-i dai să bea aghiazmă, ca să dea răul puțin înapoi și să intre puțin Hristos înlăuntrul lui. Așa a făcut o mamă cu copilul ei și l-a ajutat. Îmi spusese că fiul ei suferea mult pentru că i se făcuseră vrăji. "Să se ducă să se spovedească", i-am spus. "Părinte, cum să meargă să se spovedească în starea în care este?", mi-a spus. "Atunci spune-i duhovnicului tău, îi spun, să vină acasă, să facă aghiazmă și să-i dea fiului tău să bea aghiazmă. Dar oare o va bea?". "O va bea", îmi spune. "Ei, atunci să începi de la aghiazmă, îi spun, și după aceea încearcă să-l faci pe copil să vorbească cu preotul. Dacă se va spovedi îl va arunca pe diavolul cât colo". Și într-adevăr m-a ascultat și astfel copilul a fost

ajutat. După puțin timp s-a putut spovedi și s-a făcut bine.

O altă femeie, sărmana, ce a făcut? Bărbatul ei se încurcase cu niște vrăjitori și nici cruce nu voia să poarte. Ca să-l ajute puțin, a cusut pe gulerul sacoului său o cruciuliță. Odată, când trebuia să treacă pe un pod de cealaltă parte a unui râu, de îndată ce a călcat pe pod a auzit o voce spunându-i: "Taso[7], Taso, scoate-ți sacoul ca să trecem împreună peste pod". Din fericire era frig și el a spus: "Cum să-l scot? Mi-e frig!". "Scoate-l, scoate-l, să trecem", a auzit aceeași voce. Măi, și diavolul acesta! Voia să-l arunce de pe pod în apă, dar nu putea pentru că avea cruciulița asupra lui. Totuși, în cele din urmă, l-a aruncat acolo într-un loc. Între timp ai lui l-au căutat toată noaptea și l-au găsit pe sărmanul acela căzut pe pod. Dacă nu era frig și-ar fi scos sacoul și diavolul l-ar fi aruncat în mijlocul râului. L-a păzit crucea ce o avea pe reverul său, dar și pentru că sărmana lui femeie credea. Dacă nu ar fi avut credință, ar fi procedat așa?

Împreună-lucrarea vrăjitorilor cu diavolii

– Părinte, un om care are sfințenie nu poate demasca sau frâna un vrăjitor?

– Cum să-l frâneze? Dacă spui unuia care are puțină frică de Dumnezeu să ia aminte, pentru că așa cum trăiește nu merge bine, și tot nu iese din ale lui,

[7] Prescurtare de la Anastasie.

cu cât mai mult vrăjitorul, care lucrează împreună cu diavolul. Unuia ca acesta ce să-i faci? Îi vei spune unele lucruri, dar el tot cu diavolul va fi. Nu se poate face nimic. Numai atunci când vrăjitorul este înaintea ta și tu rostești rugăciunea, în clipa aceea diavolul se poate încurca și vrăjitorul să nu-și poată face treaba sa.

Cineva avea o problemă și un vrăjitor, care era și mare escroc, s-a dus acasă la el să-l ajute. Acela rostea rugăciunea. Sărmanul era un om simplu, nu știa că celălalt este vrăjitor, și de aceea a intervenit Dumnezeu. Și să vedeți ce a îngăduit Dumnezeu pentru ca acela să-și dea seama! Vrăjitorul a început să fie bătut de diavoli și cerea ajutor de la omul la care a venit să-i rezolve problema.

– Părinte, acela îi vedea pe diavoli?

– Omul acela nu-i vedea pe diavoli; vedea o scenă. Vrăjitorul striga "ajutor", făcea tumbe, cădea jos, ridica mâna ca să-și apere capul. Pentru că să nu credeți că vrăjitorii o duc bine și că diavolii le fac întotdeauna hatârul. Faptul că s-au lepădat odată de Hristos, aceasta le este de ajuns. La început vrăjitorii fac contracte cu diavolii ca să-i ajute, și diavolii se supun pentru câțiva ani poruncilor. După aceea însă le spun: "Acum să ne mai ocupăm de voi?". Mai ales atunci când magii nu reușesc să facă ceea ce vor diavolii, știți ce pățesc după aceea?

Îmi aduc aminte că odată, pe când discutam lângă Colibă cu acel vrăjitor tânăr din Tibet, deodată s-a ridicat, mi-a prins mâinile și mi le-a întors la spate. "Să

vină acum Hagi-efendi[8] să te scape", mi-a spus. "Bre diavole, hai, pleacă de aici", i-am spus, și l-am aruncat jos. Auzi colo, să-l hulească pe Sfântul! Apoi a venit să mă lovească cu piciorul, dar nu a reușit, pentru că piciorul s-a oprit lângă gura mea. M-a păzit Dumnezeu. L-am lăsat și am intrat în chilie. După puțină vreme îl văd venind plini de spini pe el. "Satana m-a pedepsit pentru că nu te-am biruit. M-a târât prin rugi", mi-a spus.

Puterile întunericului sunt slabe. Oamenii le fac puternice prin îndepărtarea lor de la Dumnezeu, dând astfel drepturi diavolului.

[8] Sfântul Arsenie Capadocianul.

CAPITOLUL 2

Despre îndrăciţi

Părinte, câţi diavoli erau în îndrăcitul din Gadara[9]?

– *"Diavoli mulţi"*[10], scrie Evanghelia. De aceea a spus îndrăcitul că numele lui este *"Legiune"*[11]. Şi uitaţi-vă, precum într-un îndrăcit poate locui o mulţime de diavoli, tot astfel şi în inima celui credincios pot încăpea toţi sfinţii. Dacă încape Hristos, cu cât mai mult sfinţii! Taine mari! Odată, pe când eram la Coliba Cinstitei Cruci, cineva a tras clopoţelul. Am privit pe fereastră şi, ce să văd? Un bărbat pe care-l urma o întreagă falangă de diavoli, un roi negru. Pentru prima oară am văzut un om stăpânit de atâţia diavoli. Era un medium. Amestecase rugăciuni ale Bisericii cu invocări ale diavolilor, cărţi creştine cu cele vrăjitoreşti şi după aceea l-au stăpânit diavolii. Înfricoşător! Mult m-am mâhnit.

[9] Vezi Lc. 8, 26 ş. u.

[10] Lc. 8, 30;

[11] Unitate militară romană care cuprindea de la trei până la şase mii de ostaşi.

Unii psihiatri consideră şi pe cei îndrăciţi bolnavi psihici. Unii preoţi, pe unii bolnavi psihici îi consideră îndrăciţi. În timp ce un bolnav psihic, pentru a fi ajutat, trebuie să meargă într-un loc, iar un îndrăcit în alt loc. Psihiatrul cum îl poate ajuta pe cel îndrăcit[12]?

– Părinte, un îndrăcit este în stare să înţeleagă în ce a greşit de s-a îndrăcit?

– Da, îşi poate da seama, afară numai dacă nu a păţit ceva şi mintea lui, căci atunci este foarte greu să fie ajutat. Dacă este numai îndrăcit, te poţi înţelege uşor cu el şi-l poţi ajuta, dar trebuie să facă ascultare. Altfel cum va putea fi ajutat?

Odată a venit la Colibă unul din sudul Greciei, care fusese la hinduşi şi se îndrăcise. Spunea nişte hule şi făcea spumă la gură. Ochii îi erau larg deschişi, sălbatici. Îi spuneam: "Nu spune aceste hule, căci astfel îi chemi pe diavoli", dar nu asculta. Iar pe de altă parte cerea să-l ajut. "Ajută-mă!, îmi spunea. Numai tu mă poţi ajuta". "Ei, cum să te ajut? îl întrebam. Vrei să mă rog ca să te slobozeşti cu harul lui Hristos, iar tu chemi pe diavoli. Du-te şi te spovedeşte, să-ţi citească exorcisme şi după aceea vino să discutăm". "Nu mă duc", îmi spune. "Hai atunci înăuntru să-ţi pun nişte untdelemn din candelă", îi spun. "Nu vreau. Vreau să mă ajuţi". S-a dus puţin mai departe şi discuta cu cineva. La un

[12] Stareţul spunea că cel bolnav psihic are trebuinţă de ajutorul medical al unui psihiatru bun şi credincios şi de ajutorul duhovnicesc al duhovnicului, în timp ce acel îndrăcit, atâta timp cât îşi are toate minţile, are trebuinţă să afle în ce a greşit şi s-a îndrăcit, să se pocăiască şi să se spovedească, pentru ca să se slobozească de diavol.

moment dat, pe când spuneam unui grup că Dumnezeu îngăduie încercările pentru mântuirea noastră, strigă de departe: "Mă, de ce spui că Dumnezeu lucrează pentru mântuirea oamenilor? Avem un tată în cer, unul pe pământ și mai sus este o căpetenie[13]". "Încetează cu vorbele tale diavolești", îi spun și am început să spun rugăciunea. "Acum m-ai încurcat", îmi spune. "Pleacă", i-am spus și l-am îmbrâncit cât colo. S-a făcut ghem. "Tu cu cine ești?", mă întreabă. "Cu Hristos", îi spun. "Spui minciuni, îmi zice, nu ești cu Hristos, ci eu sunt Hristos și tu mă bați". Diavolul i le arăta pe toate anapoda.

– Acestea le spunea diavolul?

– Da, diavolul, dar iată, Dumnezeu i-a dat curaj să vină până la Sfântul Munte. Ca să pornească din celălalt capăt al Greciei și să vină în Sfântul Munte într-o astfel de stare, este lucru mare! Dar nu ascultă și starea lui devine mai grea. Dacă ar face ascultare, ar putea fi ajutat.

Cu mândria luciferică omul se poate îndrăci

Cel care are mândrie multă este întunecat. Mintea lui este încețoșată, este ca și cum ar avea gaze arse. Face greșeli grosolane și nu își dă seama. Cineva îmi spunea: "Eu îi iubesc pe toți, și pe diavolul îl iubesc. Nu este rău...". "Ce spui, bre? – îi zic. Dacă Dumnezeu l-ar lăsa cu desăvârșire liber pe diavolul, ne-ar fi omorât pe

[13] Se referea la diavolul.

toți. Cine a văzut vreun bine de la diavolul, ca să vezi și tu?". Ajunsese la atâta întunecare, încât orice i-ai fi spus ca să-l ajuți, nu înțelegea. Spunea că îl asuprești! Aceasta este asuprire? Haide acum să-i scoți gândul acesta din cap... Nu este nebun, căci mintea lui lucrează. Însă trebuie să înțeleagă că ceea ce spune este lepădare, este hulă.

Astfel ajung încet-încet la satanolatrie. Dacă întâlnești adoratori ai satanei, se vede că sunt stăpâniți de diavolul. Vezi o îndrăcire la ei. Iar aceștia, prin muzica satanică, îi conduc acolo unde vor pe sărmanii copii. Ajung să-l cheme pe satana. Am auzit că unele discuri "rock", dacă le întorci anapoda[14], auzi cântece prin care îl cheamă pe satana. Au până și slavoslovie către satana: "Ție mă afierosesc, satano". Înfricoșător!

– Părinte, adică mândria poate duce la îndrăcire?

– Da. Să presupunem că cineva face o greșală și se îndreptățește pe sine. Dacă ceilalți îi spun un cuvânt ca să-l ajute, acela spune că îl nedreptățesc, și crezând că este mai bun decât aceia, îi judecă. Apoi începe încet-încet să-i judece și pe sfinți. Mai întâi pe cei mai noi, apoi și pe cei mai vechi: "Acela nu a făcut minuni, celălalt a făcut aceea...". Apoi după puțin înaintează și începe să judece Sinoadele: "Și Sinoadele în felul în care au hotărât...", prin urmare, nici Sinoadele nu au acrivie, după părerea lui. Și în cele din urmă ajunge să spună: "Iar Dumnezeu de ce face aceasta?". Ei, când

[14] Starețul se referă la discurile care au mesaje ascunse în "transmisie inversă".

omul ajunge în punctul acesta, nu înnebunește, ci se îndrăcește.

A venit la Colibă un tânăr îndrăcit cu tatăl său. Tânărul spunea că este dumnezeu. S-a dus la un duhovnic din afara Sfântului Munte și acela, deoarece s-a temut ca nu cumva diavolul să se repeadă la el, i-a spus: "Binecuvântează-mă!". Ce să mai spui?! În sfârșit... După aceea, îi spune tatălui său: "Să vezi că și Părintele Paisie va primi că sunt dumnezeu". Face rămășag cu tatăl lui pe toți banii care îi aveau la el că eu îl voi recunoaște de dumnezeu. Cum am început să fac rugăciunea, a și sărit în picioare. "Ce faci tu cu aceea? a strigat. Eu am făcut toate păcatele. Am făcut și păcatul acesta și celălalt... Am pe diavolul înăuntrul meu și m-am îndumnezeit. Trebuie să primești că sunt dumnezeu. Tu, bre, nimic nu ai făcut, îmi spune. Faci mereu vur-vur cu aceea!". Spunea și niște cuvinte murdare. M-a scos din sărite. "Haide, pleacă de aici, pierdutule", îi spun. L-am scuturat bine. S-a întărâtat, a devenit ca o fiară. Scoate banii din buzunar și-i aruncă tatălui său: "Ia-i, că am pierdut rămășagul".

Îndrăciții reacționează la orice este sfânt

– Părinte, cum ne putem da seama dacă cineva este îndrăcit, iar nu bolnav psihic?

– De aceasta își poate da seama și un medic simplu dar evlavios. Cei care au diavolul sar în sus atunci când se apropie de ceva sfânt. Astfel se vede clar că au diavol. De le dai puțină aghiazmă sau dacă îi însemnezi cu sfinte moaște, se împotrivesc deoarece diavolul este înghesuit înlăuntrul lor. Iar cei ce suferă de boală psihică nu se împotrivesc deloc. Chiar dacă porți cruce și te apropii de cei îndrăciți, aceștia se neliniștesc și se tulbură. Odată, la o priveghere în Sfântul Munte, niște Părinți mi-au spus că le spune gândul cum că un oarecare mirean ce se afla acolo are diavol. M-am așezat în strana alăturată și am lipit de el crucea mea, ce are o părticică din Sfântul Lemn. A sărit în sus și s-a dus în altă parte. Când a mai plecat din lumea care era în biserică, m-am dus iarăși lângă el. A făcut la fel. Atunci am înțeles că într-adevăr avea diavol.

Când îmi aduc la Colibă copii și îmi spun că au diavol, ca să mă încredințez dacă sunt îndrăciți, de multe ori iau o părticică din Sfintele Moaște ale Sfântului Arsenie și o ascund în palmă. Și să vedeți, deși am amândouă palmele închise, copilul, dacă are diavol, se uită cu frică la mâna în care țin sfintele moaște. Iar dacă nu are diavol, ci, de pildă, vreo boală a creierului, nu reacționează deloc. Alteori le dau apă în care mai înainte băgasem părticica de Sfintele moaște, și dacă au diavol nu o beau, se îndepărtează. Unui copil îndrăcit i-am dat odată mai întâi dulciuri, ca să i se facă sete, și după aceea i-am adus din acea apă. "Lui Ionică o să-i dau cea mai bună apă", i-am spus. Cum a gustat puțin, a început să strige: "Apa asta mă arde. Ce are în ea?". "Nimic", îi spun. "Ce-mi faci? Mă arde", a strigat. "Nu te arde pe tine; pe altcineva îl arde", îi spun. Îl însemnam cu semnul crucii pe cap, și dădea din mâini și din picioare... Pățise o criză de îndrăcire. Diavolul îl făcuse ghem.

Vă aduceți aminte și de acel student care a venit aici mai demult? "Am diavol înlăuntrul meu, îmi spunea, și mult mă tiranizează. Sufăr mucenicie de la diavol, pentru că mă silește să spun și cuvinte murdare. Am ajuns la deznădejde. Simt că mă presează înlăuntru, că mă strânge când aici, când dincoace", și sărmanul își arăta pântecele, pieptul, coastele, mâinile. Deoarece era foarte sensibil, ca să nu-l rănesc, ci să-l mângâi, i-am spus: "Ascultă, nu ai diavol înăuntrul tău, ci o înrăurire diavolească din afară te chinuiește". Când am mers în biserică, le-am spus surorilor ce erau acolo să facă rugăciune pentru făptura cea nefericită a lui Dumnezeu, iar eu am luat din altar o părticică din sfintele moaște ale Sfântului Arsenie, m-am apropiat de el și l-am întrebat din nou: "Unde te strânge și te chinuie diavolul? Unde crezi că se află?". Mi-a arătat atunci coasta sa. "Unde? Aici?", l-am întrebat și mi-am lipit palma cu sfintele moaște de coasta lui. Imediat a scos un urlet. "M-ai ars, m-ai ars! Nu plec!... O!... O!... Nu plec!". Striga, ocăra, spunea cuvinte murdare. Atunci am început să spun în sinea mea: "Doamne Iisuse Hristoase, Doamne Iisuse Hristoase, alungă duhul cel necurat din făptura Ta", și-l însemnam cu sfintele moaște în chipul crucii. Iar aceasta s-a făcut timp de douăzeci de minute. După aceea diavolul a început să-l chinuie și să-l arunce la pământ. Făcea tumbe. Costumul său se umpluse de praf. L-am ridicat în picioare. Tremura din tot trupul și făcea mișcări spasmodice puternice. S-a prins de catapeteasmă ca să se sprijine. De pe mâinile lui curgea transpirație rece precum este roua de pe câmp. Peste puțin timp a plecat

diavolul și s-a liniștit. S-a slobozit și acum este foarte bine.

Nu dați importanță cuvintelor îndrăciților

– Părinte, la ce trebuie să ia aminte cineva atunci când discută cu un îndrăcit?

– Să spună rugăciunea și să se poarte cu el cu bunătate.

– Părinte, cei îndrăciți își aduc aminte ce spun atunci când îi apucă criza?

– Unele le țin minte, altele nu. Nu știm cum lucrează Dumnezeu. Uneori îngăduie să-și aducă aminte ca să se smerească și să se pocăiască.

Atunci când cel îndrăcit cere ceva, nu este ușor să-ți dai seama când este aceasta de la diavol și când este de la el însuși. Undeva am întânit o tânără îndrăcită. Îl citise pe Kazanțakis[15] și credea niște lucruri hulitoare, din care ajunsese să se îndrăcească. Diavolul o apuca pe neașteptate și scotea niște strigăte îngrozitoare. "Mă arde! Mă arde!". Rudele ei o țineau ca s-o însemnez cu semnul crucii. Apoi a strigat: "Apă! Apă!". "Aduceți-i apă", am spus. "Nu, nu, îmi spuneau aceia, pentru că ni s-a spus să nu facem ascultare de diavol". "Acum îi este sete sărmanei. Aduceți apă!". Îmi dădeam seama când arderea era de la diavol și când era din sete. A băut sărmana vreo două pahare de apă. "Parcă am cărbuni aprinși înlăuntrul meu, spunea, atâta aprin-

[15] Nikos Kazanțakis, scriitor contemporan grec care în romanul său "Ultima ispită" a scris blasfemii la adresa Mântuitorului.

dere simt. Şi o găleată de apă de aş bea, tot nu s-ar stinge focul dinlăuntrul meu". O astfel de aprindere simţea.

– Părinte, atunci când strigă un îndrăcit, cum ne putem da seama când vorbeşte diavolul prin om şi când vorbeşte omul?

– Atunci când vorbeşte diavolul, buzele omului nu se mişcă normal, ci se mişcă mecanic. Iar când vorbeşte omul buzele se mişcă în mod firesc. Când strigă un îndrăcit în vreme ce i se citesc exorcismele sau când alţii se roagă pentru el, uneori însuşi sufletul se chinuieşte şi-i spune, de pildă, diavolului: "Pleacă! De ce stai?". Iar alteori diavolul îl ocărăşte pe om sau pe preot, sau Îl huleşte pe Hristos, pe Maica Domnului, pe Sfinţi. Alteori spune minciuni, iar alteori este silit de puterea numelui lui Hristos să spună adevărul. Uneori cel îndrăcit spune ale lui, din cele duhovniceşti pe care le-a citit etc. Ce să spun? Lucruri încurcate. De aceea, atunci când discutaţi cu el să luaţi aminte bine. Nu daţi importanţă cuvintelor lui. Poate spune, de pildă, "Mă arzi". Dacă într-adevăr îl arzi şi spui: "Îl ard", te-ai ars. Dacă nu-l arzi, dar crezi că îl arzi, te-ai ars de două ori. Sau poate striga: "Jegoaselor", iar uneia îi poate spune: "Tu eşti curată". Dacă aceea crede, s-a dus, s-a pierdut. De aceea nu faceţi experienţe cu diavolul.

La o mânăstire a fost adus un îndrăcit şi egumenul a spus părinţilor să meargă în biserică şi să facă rugăciune cu metaniile. Aveau acolo şi capul Sfântului Partenie[16], episcopul Lampsacului, şi diavolul a fost foarte strâmtorat. În acelaşi timp egumenul a rânduit pe

[16] Pomenirea lui se săvârşeşte la 7 februarie.

un ieromonah să citească îndrăcitului exorcisme. Ieromonahul acesta era evlavios doar pe dinafară, în timp ce înăuntrul său avea ascunsă mândria. Era nevoitor şi în toate după tipic. Mustra duhovniceşte pe ceilalţi, pentru că era şi învăţat. El însă nu era ajutat de nimeni, pentru că ceilalţi se ruşinau din respect să-i spună ceea ce vedeau la el. Crease false simţăminte nu numai celorlalţi, dar şi sieşi, că este cel mai virtuos din mânăstire etc. Vicleanul a aflat prilejul în acea zi ca să-i facă rău. Şi-a pus înainte viclenia sa ca să-i dea impresia preotului că el îl alungă din cel îndrăcit. Aşadar, de îndată ce a început să citească exorcismele, diavolul a şi început să strige: "Mă arzi! Unde mă alungi, nemilostivule?", el a crezut că diavolul este ars de rugăciunea lui – dar diavolul era silit de rugăciunea celorlalţi părinţi – şi a răspuns diavolului: "Să intri în mine". Aceasta a spus-o unui diavol, oarecând, Sfântul Partenie, dar acela era sfânt. Adică odată când un diavol striga: "Mă arzi! Mă arzi! Unde să merg?", Sfântul i-a răspuns: "Vino în mine". Atunci diavolul a spus Sfântului: "Chiar şi numai numele tău mă arde, Partenie!" şi a plecat din cel îndrăcit pe care-l chinuia. A vrut şi acesta să facă pe Sfântul Partenie şi s-a îndrăcit. Din clipa aceea l-a stăpânit diavolul. Ani întregi s-a chinuit şi nu se putea odihni nicăieri. Umbla mereu, când afară în lume, când în Sfântul Munte. Ce a tras sărmanul! Starea aceasta i-a pricinuit oboseală sufletească şi istovire trupească, încât ajunsese să tremure. Şi iată că, deşi era un preot bun, după aceea nu a mai putut liturghisi[17]. Vedeţi ce face diavolul?

[17] Cuviosul Paisie Aghioritul, "Flori din Grădina Maicii Domnului", pp. 86-87.

– Părinte, are vreo legătură cafeaua cu reacțiile unui îndrăcit?

– Atunci când sistemul nervos este tulburat și cineva bea multe cafele, i se irită nervii și aghiuță exploatează starea aceasta. Nu că ar avea cafeaua ceva demonic. Aghiuță se folosește de influența ei asupra nervilor și cel îndrăcit reacționează mai rău.

Ajutor pentru cei îndrăciți

– Părinte, scrie undeva că diavolul se cuibărește în inima celui îndrăcit, dar nu vrea ca omul să știe aceasta ca să nu-l războiască cu rugăciunea. Oare așa este?

– Da, pentru că diavolul are dreptul să stea în omul îndrăcit o perioadă de vreme și stă acolo nemișcat, în timp ce prin rugăciune este zorit, se revoltă și poate pleca. Rugăciunea este artilerie grea pentru diavol. Mi-au adus odată la Colibă un tânăr îndrăcit care spunea mereu rugăciunea. Tatăl lui a fost monah, dar a aruncat rasa și s-a însurat și sărmanul copil s-a născut cu diavol. Așa a iconomisit Dumnezeu lucrurile, ca să primească plată copilul, să se mântuiască și tatăl, și să avem și noi, monahii, ca frână exemple de la monahii care își leapădă rasa și după aceea se chinuiesc. La un moment dat, când l-a apucat diavolul, a strigat ca găina foarte tare: "Cot, cot, cot...". "Ce ai pățit?", îl întreb, în timp ce cu mintea spuneam: "În numele lui Iisus Hristos ieși, duhule necurat, din făptura lui Dumnezeu". "Și eu vreau să plec, a strigat diavolul, deoarece mult mă chinuiește omul acesta,

căci spune mereu rugăciunea. Vreau să merg în Pakistan, ca să aflu puțină odihnă!".

– Părinte, de ce nu pleca diavolul, de vreme ce copilul rostea rugăciunea?

– Se vede că și copilul îi dăduse oarecari drepturi, dar și diavolul avea pe stăpânul lui și primea porunci de la el.

– Părinte, când cineva se roagă pentru un îndrăcit, ce trebuie să spună?

– La început să slavoslovească pe Dumnezeu: "Îți mulțumesc, Dumnezeul meu, că m-ai ajutat și mă aflu în această stare, căci și eu puteam fi în locul lui și să fi avut nu cinci-șase diavoli, ci mii. Te rog, ajută pe robul Tău, care se chinuiește atât de mult". Adică mai întâi să facă o rugăciune din inimă și apoi să continue: "Doamne Iisuse Hristoase, miluiește pe robul Tău".

Uneori noi, cei care ne rugăm, ne facem pricini să nu plece diavolul din cel îndrăcit pentru că ne rugăm cu mândrie. Numai un gând de mândrie de vom aduce mai înainte, ca de pildă: "Iată, eu, prin rugăciunea mea, voi ajuta să plece diavolul", imediat se împiedică ajutorul dumnezeiesc și-l ajutăm pe diavol să mai stea.

Să ne rugăm pentru îndrăciți întotdeauna cu smerenie, cu durere și cu dragoste. Mult m-a durut sufletul meu pentru o îndrăcită. A făcut o îngăduință sărmana, a spus un "da" diavolului, și acela o chinuiește înfricoșător de ani de zile. Îi topește cărnurile. Umblă pe la mănăstiri împreună cu bărbatul ei și poartă cu ei și pe fetița lor, care are șaisprezece ani. Stau toată noaptea în biserică și priveghează. Dacă ar fi fost bărbat, l-aș fi

strâns la piept. Diavolul suferă mult atunci când îl cuprinzi pe cel îndrăcit cu dragoste dumnezeiască.

Când nu-l iriţi pe cel îndrăcit sau nu mergi contra lui, ci te doare pentru el, diavolul pleacă pentru puţin sau pentru mai mult timp. Smerenia este "şocul" cel mai puternic pentru diavol. La o mânăstire, în vreme ce închinătorii se închinau la sfintele moaşte, unul care avea diavol sare deodată şi-i strigă cu sălbăticie egumenului: "Trebuie să mergem de silă?". Egumenul, cu smerenie şi bunătate, i-a răspuns: "Nu de silă, ci de bunăvoie". Atunci acela a strigat: "Eu voi merge de silă", şi năpustindu-se spre sfintele moaşte s-a închinat lor. Aţi văzut, diavolul a fost silit de smerenia şi de bunătatea egumenului. De aceasta se tem diavolii.

– Părinte, cei îndrăciţi sunt ajutaţi de harul Sfinţilor atunci când merg şi li se închină de ziua pomenirii lor?

– Este mai bine ca cei îndrăciţi să nu meargă la hramuri, pentru că distrag lumea de la rugăciune. Se face neorânduială. Să se ducă în altă zi ca să se închine. Chiar dacă ştiu rudeniile lui că acolo este un oarecare om care îi poate ajuta, să nu se ducă în ziua aceea printre lume. Ce, facem reclamă?

Nici nu este corect ca să se adune lumea atunci când strigă un îndrăcit. Un copil îndrăcit, sărmanul, mi-a spus cu câtva timp mai înainte: "M-am făcut de râs. Se adunaseră toţi în jurul meu, ca pescăruşii. «Plecaţi! le spun. Ce, aici este circ?». Dar aceia, nimic". Nu-şi dau seama că atunci când cineva are un cusur şi se manifestă înaintea lumii, se face de râs.

– Părinte, deasa Împărtăşanie îi ajută pe cei îndrăciţi?

– Pentru cei care s-au născut îndrăciţi, nefiind ei vinovaţi de aceasta, deasa Împărtăşanie este medicamentul cel mai eficient. Unii ca aceştia au o răsplată foarte mare dacă nu murmură, până când se vor elibera cu ajutorul harului lui Dumnezeu. Sunt mucenici dacă rabdă; de aceea se şi impune ca ei să se împărtăşească adesea. Însă unul care s-a îndrăcit din propria lui neatenţie trebuie să se pocăiască, să se spovedească şi să se nevoiască pentru ca să se vindece şi să se împărtăşească atunci când trebuie, cu binecuvântarea duhovnicului său. Dacă se va împărtăşi fără să se pocăiască şi fără să se spovedească, se va îndrăci şi mai rău. Un îndrăcit, atunci când îl duceau să se împărtăşească, scuipa Sfânta Împărtăşanie. Hristos S-a jertfit, a primit să-i dea Trupul şi Sângele Lui şi acesta să le scuipe! Înfricoşător! Vedeţi că diavolul nu primeşte ajutor?

– Părinte, putem da numele lor să fie citite la Proscomidie?

– Da, desigur. Cei îndrăciţi se folosesc mult atunci când preoţii citesc cu durere numele lor la Proscomidie.

– Părinte, atunci când cineva care s-a îndrăcit se pocăieşte, se spovedeşte, se împărtăşeşte, dar influenţa diavolească nu scade, ce se întâmplă?

– Nu scade, pentru că în acela încă nu s-a întărit starea cea duhovnicească. Dacă Dumnezeu l-ar ajuta de îndată să se slobozească de această influenţă diavolească, degrab va aluneca iarăşi. De aceea Dumnezeu, din multă dragoste, îngăduie ca răul să cedeze încet-încet. Astfel omul şi plăteşte – ispăşindu-şi prin

pătimire păcatele – şi îşi şi întăreşte starea sa duhovnicească. Cu cât acela îşi întăreşte starea sa duhovnicească, cu atât cedează şi răul. De el însuşi depinde cât de repede se va slobozi de înrâurirea diavolească. Odată m-a întrebat tatăl unui copil ce avea diavol: "Când se va face bine copilul meu?". "Atunci când tu te vei întări într-o stare duhovnicească, îi spun, va fi ajutat şi el". Sărmanul copil, deşi trăia duhovniceşte, tatăl lui se împotrivea şi-i spunea că va înnebuni dacă nu-şi va schimba viaţa. Şi a început el însuşi să-l ducă pe copil la case de toleranţă şi atunci copilul a alunecat şi s-a îndrăcit. Atunci când îl stăpânea diavolul, se năpustea asupra mamei lui cu intenţii urâte. Sărmana mamă a fost nevoită să plece într-o insulă ca să scape. Tatăl se pocăise şi încerca să trăiască duhovniceşte, dar copilul nu se făcea bine. Abia atunci, după ce a mers pe la toate locurile de închinare, a învăţat toate vieţile Sfinţilor şi s-a întărit duhovniceşte, numai după aceasta copilul lui s-a făcut bine.

Despre exorcisme

– Părinte, astăzi au adus o îndrăcită şi ne-au rugat să-i spunem preotului să-i citească exorcisme. Ce să facem?

– În cazul acesta este mai bine să le spuneţi să rânduiască aceasta duhovnicul ei. Dacă a intrat diavolul în ea înseamnă că sau ea sau părinţii ei au făcut un oarecare păcat greu şi i-au dat drepturi, pentru că păcatul îl aduce pe diavol. Dacă nu se pocăiesc şi nu se

mărturisesc, nu pleacă păcatul şi, prin urmare, nu pleacă nici diavolul. Sau poate şi pentru un alt motiv a îngăduit Dumnezeu să se îndrăcească.

– Părinte, îndrăciţii sunt ajutaţi prin exorcisme?

– Depinde. Exorcismele ajută atunci când se citesc la un copilaş îndrăcit, care nu a dat drepturi diavolului şi nu ştie încă despre spovedanie, sau la unul mare care şi-a pierdut minţile şi nu se poate mărturisi. Atunci când cel îndrăcit este în toate minţile, trebuie mai întâi să se ajute aflând în ce a greşit de s-a îndrăcit, să se pocăiască, să se spovedească şi după aceea, dacă trebuie, să i se citească exorcisme. Pentru că şi numai prin rugăciunea de iertare poate fugi diavolul.

Unii preoţi adună şi pe cei ce au diavol şi pe alţii care au vreo boală şi le citesc tuturor la un loc exorcisme. Unul avea parkinson şi îi citeau exorcisme. Iată, şi astăzi au adus pe un bătrân despre care spuneau că este îndrăcit. Mâna lui cea stângă se mişca încolo şi încoace. Îl apucă uneori şi crize. "De când eşti aşa?", îl întreb. "De mic", îmi răspunde. M-am mirat. După aceea am observat că partea stângă a capului era puţin tescuită. Se vede că păţise ceva la naştere şi după aceea a avut probleme. Să aibă sărmanul durerea sa şi să i se spună că are diavol, să-i citească exorcisme – "ieşi, duhule necurat ..." – şi să se facă de râs în lume! Nu merge. Câţi copii care sunt consideraţi îndrăciţi nu au diavol nicidecum! Mi-au adus odată un tânăr de douăzeci şi cinci de ani despre care spuneau că are diavol. I-am dat agheazmă şi sărmanul nu a reacţionat deloc. "Ce face copilul? îl întreb pe tatăl lui.

De când a pățit aceasta?". "De la șase ani, îmi răspunde. Atunci l-am adus mort pe bunicul lui și copilul, când l-a văzut, a fost șocat". Sărmanul suferise o zguduitură nervoasă. Și unuia mare i se poate întâmpla aceasta, cu cât mai mult unui copilaș. Și apoi să-l aibă pe copil de îndrăcit!

– Părinte, exorcismele se citesc și în taină?

– Este mai bine în taină. De regulă exorcismele trebuie să se citească cu durere, cu smerenie, nu cu mândrie. Atunci când preoții citesc cu voce tare și cu mândrie "ieși, duhule necurat", diavolul se sălbăticește, se mânie și poate exploata egoismul celui îndrăcit spunându-i: "Ia te uită, te face de râs înaintea lumii; ia și dă-i câteva popii ăstuia", și atunci cel îndrăcit începe să-l bată pe preot. Și astfel nu fuge diavolul, ci fuge părintele cu molitfelnicul... Odată un preot a spus unui îndrăcit: "Îți poruncesc, duhule necurat, să pleci din omul acesta!". "Ei, pentru că mi-ai poruncit, nu plec ...", îi răspunse diavolul prin gura celui îndrăcit. De aceea le spun preoților ca, atunci când citesc exorcisme, niciodată să nu strige: "ieși, duhule necurat..." așa, ca și cum diavolii nu ar auzi!

Dar nici rudele celui îndrăcit nu trebuie să spună altora că vor chema preotul să-i citească exorcisme. Este mai bine să spună că se va citi un paraclis și să lase să se citească exorcismele cu voce scăzută.

Îndrăciții suferă mucenicie

În orice caz, mult se chinuiesc cei ce au diavol; pentru că se și smeresc, dar sunt și chinuiți de diavol.

Odată la Mânăstirea Stavronichita am întâlnit un tânăr de douăzeci și trei de ani care avea diavol. Era numai piele și oase. Afară era ger, în biserică ardea soba, iar el purta o cămașă cu mâneci scurte și stătea în spatele bisericii. Nu am răbdat, ci m-am dus și i-am dat o haină de lână. "Îmbrac-o, îi spun. Nu ți-e frig?". "Cum să-mi fie frig, Părinte? Eu ard". Ei, iată, aceasta înseamnă iadul.

Unor îndrăciți care din fire sunt sensibili aghiuță le spune că nu se vor mântui și-i pune să se sinucidă. Înfricoșător! Acesta nu este un lucru mic! Am cunoscut un îndrăcit de care și preoții se plictisiseră. Se ducea, sărmanul, la preoți să-i citească exorcisme, iar aceia îl alungau. După aceea diavolul îi spunea și despre mine: "Nu te duce la acela. Nici acela nu te va primi", și l-a aruncat în deznădejde. Ce i-a făcut diavolul altuia, care se făcuse bine cu harul Sfântului Arsenie! Venise aici ca să se închine moaștelor Sfântului Arsenie, dar Mânăstirea era închisă. Atunci i se arată diavolul în chipul Sfântului Arsenie la poarta de jos și îi spune: "Să nu mai calci pe aici. Nici eu nu te vreau, nici Paisie". Și l-a alungat. Ai înțeles? După aceea a început să-l hulească pe Sfântul; mă ocăra și pe mine. Bine, eu sunt vrednic de ocară, dar Sfântul!... Și astfel nenorocitul s-a îndrăcit iarăși. Aici chiar și numai cu obrăznicie de s-ar purta cineva se depărtează harul lui Dumnezeu, cu cât mai mult dacă îi hulește pe Sfinți. A venit și la Colibă și striga: "Ce ți-am făcut de nu mă vrei? De ce nici tu nu mă ajuți? Vrei să mă chinuiesc?". Iar eu i-am spus: "Binecuvântatule, diavolul a fost acela care te-a alungat. Nu a fost Sfântul. Sfântul nu alungă",

dar nu a ascultat. Se încredea în gândul lui. Ştiţi ce chinuire, ce mucenicie suferă sărmanii în fiecare zi?

Mulţi îndrăciţi se chinuiesc pentru ca să se înţelepţească alţii. Deoarece văzându-i cât se chinuiesc aceia, îşi fac probleme, îşi vin întru simţire şi se pocăiesc. Să nu credeţi că toţi cei care se îndrăcesc au mai multe păcate decât alţii. Ci îngăduie Dumnezeu să se îndrăcească şi astfel aceştia se înjosesc, se smeresc, îşi plătesc păcatele, iau plată, dar sunt ajutaţi şi cei care îi văd cum se chinuiesc.

Desigur, poate cineva va spune că există oameni care fac o mulţime de păcate şi totuşi nu se îndrăcesc. Cum de se întâmplă aceasta? Când omul a ajuns la nesimţirea desăvârşită, atunci nu mai este atacat de diavolul, pentru că Dumnezeu vede că nu mai poate fi ajutat. Trebuie să ştim că atacul pricinuit din lucrare diavolească este, într-un anume fel, un dar al lui Dumnezeu pentru omul păcătos ca să se smerească, să se pocăiască şi să se mântuiască.

CAPITOLUL 3

Înfricoşătoarea înşelare

Nevoinţă şi înşelare

Părinte, mă tem de înşelare.

– Bine faci. Cel care se teme de înşelare nu se înşală, pentru că ia aminte şi-şi spune toate gândurile sale; nu ascunde nimic şi astfel se ajută pe sine.

– Părinte, ce este predispoziţia spre înşelare?

– Predispoziţia spre înşelare este să ai ideea că eşti ceva şi să arăţi celorlalţi că faci ceva. Să crezi că ai ajuns la măsuri duhovniceşti înalte deoarece faci, de pildă, oarecare nevoinţă, în timp ce alţii nu au prins încă sensul vieţii duhovniceşti, şi să te porţi cu mândrie. Faptul de a se zori cineva pe sine în mod egoist în nevoinţă ca să ajungă la măsurile unui Sfânt şi să-l admire ceilalţi, aceasta este începutul înşelării. Altceva este silirea şi altceva zorirea. Am spus cuiva: "Ia aminte să nu te înşeli cu tactica ce o urmezi; nu mergi bine". "Eu să mă înşel? îmi spune. Eu nici carne nu mănânc". Nu merge să se spovedească. Îşi spune păcatele la icoană. "Eşti ortodox sau protestant? îl

întreb. Unde ai găsit scris aceasta?". "De ce? îmi spune. Hristos nu mă aude?". Auzi răspuns!

– Părinte, nevoința trupească ajută în lupta împotriva patimilor?

– Dacă se folosește în scopul acesta, ajută. Trupul se smerește și carnea se supune duhului. Dar nevoința seacă[18] pricinuiește simțămintele false deoarece cultivă patimile sufletești, umflă mândria, mărește încrederea în sine și duce la înșelare. Și atunci unul ca acesta trage concluzii despre sporirea sa duhovnicească din nevoința ce o face. "Eu fac aceea și aceea, în timp ce acela șchiopătează; l-am ajuns pe acel Sfânt, l-am întrecut pe celălalt", și dă-i la posturi și privegheri. Dar toate se pierd, pentru că nu le face în scopul tăierii patimilor, ci ca să se satisfacă în chip egoist. Am cunoscut un monah care făcea nevoință din mândrie și gândul îi spunea că este mare nevoitor. Ajunsese într-un hal fără de hal; nu mânca, nu se spăla deloc și trăia într-o nespusă murdărie... Hainele i se rupseseră de murdare ce erau. I le-am luat să i le spăl, dar ce să speli?! Putreziseră. Odată mi-a spus: "L-am întrecut pe Sfântul Ioan Colibașul". "Bre, Sfântul Ioan Colibașul s-a sfințit pentru că nu s-a spălat?", îi spun. După câteva zile a venit din nou și mi-a spus: "L-am întrecut pe Cuviosul Maxim Capsocalivitul". "Cum adică l-ai întrecut?", îl întreb. "Iată, tot Sfântul Munte l-am înconjurat ca o sfârlează". "Bre, Cuviosul Maxim a devenit imaterial și zbura, nu umbla ca tine". După aceea a început să practice pomenirea morții anapoda și-și spunea în gând: "Acum sunt în iad". Apoi, după puțină vreme, chipurile ca să se smerească a început să spună: "Acum sunt diavol, satana, și mă duc să-mi adun ucenici", și astfel a ajuns la înșelare.

[18] Starețul numește *seacă* nevoința ce se face ca scop în sine și nu se folosește ca mijloc pentru curățirea inimii și pentru desăvârșirea în Hristos.

Atenție la imaginație

– Părinte, ați spus că în vremea rugăciunii trebuie să evităm să aducem în mintea noastră diferite imagini din viața lui Hristos etc. De ce?

– Pentru ca să nu ne înșele diavolul cu închipuirile. Imaginația este bună, este o putere mare, dacă se pune în valoare. Unii oameni pot vedea, de pildă, un peisaj, și după un an să-și aducă aminte de el exact așa cum este și să-l zugrăvească. Aceasta este o aptitudine pe care Dumnezeu o dă omului, dar diavolul o exploatează. Cei care se înșală, orice văd sau citesc și le închipuie cum vor ei și după aceea această imagine închipuită o cred ca realitate. Ca să fie ajutați au nevoie, sărmanii, de multă supraveghere, pentru că diavolul mereu îi înșală.

De aceea, cel care are o imaginație bogată din fire trebuie să-și facă probleme atunci când i se spune că nu gândește bine și să-și pună semne de întrebare gândului său. Am cunoscut o femeie simplă care se ruga mereu și-L ruga pe Hristos să i Se arate în această viață, mai ales că nu-L va vedea, precum spunea ea, în cealaltă. Și într-adevăr Hristos i S-a arătat în timpul

împărtășirii înlăuntrul Sfântului Potir ca un prunc, cu părul plin de sânge, după care a dispărut și astfel a putut să se împărtășească. După întâmplarea aceasta diavolul a început s-o chinuiască cu gândul că este ceva. Apoi a început s-o chinuiască cu închipuirea și îi prezenta mereu filme cinematografice. Când am ieșit odată în lume, am găsit-o într-o casă și am auzit închipuirile ei ce le spunea bărbaților și femeilor care erau adunați acolo. Mult m-am chinuit s-o aduc la liman. Singura soluție a fost să-i dau o scuturătură bună înaintea tuturor, ca să se facă cunoscute înșelările ei și să se smerească.

– Toate acestea erau închipuiri de ale ei?

– Închipuire și înșelare.

– Părinte, acestea nu le spunea duhovnicului ei?

– Știi cum stau lucrurile? Satana îi înșală cu cele pe care le văd, nu își fac probleme și nu se gândesc că trebuie să le spună la duhovnic. Diavolul este un mare maestru! Înfricoșător!

Dacă omul nu își păzește imaginația sa, ispititorul poate exploata și un fapt simplu, firesc, și îl poate înșela. La Mânăstirea Stomiu aprindeam soba iarna când citeam vecernia. Femeile care urcau câteodată la mânăstire observaseră că icoana Maicii Domnului din catapeteasmă făcea crac-crac în vremea vecerniei – eu nu observasem aceasta – și își spuneau una celeilalte: "În vreme ce călugărul citește vecernia, icoana Maicii Domnului face crac-crac". Când am auzit aceasta, am spus: "Ia să văd icoana care face crac-crac". Nu pentru că nu cred în semne dumnezeiești. Cred că Maica

Domnului se arată și vorbește și o văd cei care au o stare duhovnicească, dar este trebuință de luare aminte. Ce se întâmplase? Icoana era veche și avea trese[19] îngropate. Când ardea focul în sobă tresa se încălzea și prin dilatare făcea crac-crac. I-am bătut un cui și zgomotul s-a oprit. Apoi le-am întrebat pe femei: "Acum mai auziți vreun zgomot?". "Nu", mi-au răspuns. "Ei, nu dați importanță", le-am spus. Este trebuință de luare aminte, pentru că de se va cultiva încet-încet închipuirea, toată viața omului se pierde.

– Părinte, cum își dă seama cineva dacă un fapt este de la Dumnezeu sau dacă este de la diavolul?

– Aceasta se vede. Dacă nu este de la Dumnezeu, diavolul îi aduce gânduri de mândrie. Apoi toate cele pe care le face diavolul sunt grosolane; ajunge la lucruri de hulă. Odată a venit la Colibă un înșelat și îndrăcit. I-am spus câteva lucruri și l-am ajutat. Știți ce mi-a spus? "Pentru prima dată le aud pe acestea! Nici în Evanghelie nu le-am citit!". Adică mi-a spus cam așa: "Le-ai spus mai bine decât Hristos". Ai înțeles ce face diavolul ca să-ți aducă gând de mândrie? În orice caz, dacă omul nu înțelege că nimic nu poate face cu propria sa putere, ci orice face le face puterea lui Hristos, chiar și mii de diavoli de ar scoate din îndrăciți, tot nimic nu face.

[19] Bucățele de scândură alungite care se pun în scobiturile de pe spatele unei scânduri late, ca să nu se curbeze.

Cel care nu a simţit o bucurie mai înaltă, paradisiacă, adică dacă nu are experienţe duhovniceşti, uşor se poate înşela dacă nu ia aminte. Diavolul este viclean. Gâdilă puţin inima omului şi-l face să simtă o plăcere şi-l înşală, dându-i impresia că această plăcere este duhovnicească, dumnezeiască. Fură inima şi omul crede că merge bine. "Nu am simţit tulburare", spune el. Da, dar ceea ce a simţit nu este bucuria cea adevărată, cea duhovnicească. Bucuria duhovnicească este ceva ceresc.

Diavolul se poate arăta ca înger sau ca sfânt. Diavolul camuflat în înger sau în sfânt răspândeşte tulburare – ceea ce are el – în timp ce adevăratul înger sau sfânt întotdeauna răspândeşte bucurie paradisiacă şi veselie cerească. Omul smerit şi curat, chiar şi fără experienţă de ar fi, îl deosebeşte pe îngerul lui Dumnezeu de diavolul care se arată în înger de lumină, pentru că are curăţie duhovnicească şi se înrudeşte cu îngerul. În timp ce acel egoist şi trupesc este uşor înşelat de diavolul cel viclean. Diavolul care se arată ca înger de lumină dispare atunci când omul îşi aduce un gând smerit. Într-o noapte, la Mânăstirea Stomiu, după pavecerniţă, spuneam rugăciunea în chilie aşezat pe un scăunel. Deodată aud o muzică de instrumente într-o casă pentru străini ce era puţin mai încolo. M-am mirat. "Ce muzică este aceasta ce se aude atât de aproape!", am zis. Hramul a trecut. Mă ridic de pe scăunel şi merg la fereastră să văd ce se întâmplă afară. Linişte peste tot. Atunci am înţeles că

a fost de la cel viclean ca să întrerup rugăciunea. M-am întors şi mi-am continuat rugăciunea. Deodată o lumină puternică a umplut chilia. Tavanul dispăruse, acoperişul s-a desfăcut şi se vedea un stâlp de foc ce ajungea până la cer. În vârful acestui stâlp de foc se vedea chipul unui tânăr blond, cu păr lung şi barbă, care semăna cu Hristos. Deoarece vedeam numai o jumătate a feţei lui, m-am ridicat de pe scăunel ca s-o văd în întregime. Atunci am auzit o voce înăuntrul meu: "Te-ai învrednicit să-L vezi pe Hristos". "Dar cine sunt eu, nevrednicul, ca să mă învrednicesc a-L vedea pe Hristos?", am spus şi mi-am făcut semnul crucii. Imediat lumina şi presupusul Hristos au dispărut şi am văzut că tavanul se afla la locul lui.

Dacă omul nu-şi are capul său foarte bine încuiat, vicleanul îi poate băga gândul de mândrie şi îl poate înşela cu închipuiri şi lumini false, care nu suie la cer, ci prăpăstuiesc în haos. De aceea nu trebuie să ceară niciodată lumini sau harisme dumnezeieşti etc., ci pocăinţă. Pocăinţa va aduce smerenia şi după aceea Bunul Dumnezeu îi va da ceea ce îi este absolut necesar. Atunci când eram la Sinai, la peştera Sfintei Epistimia, aghiuţă a voit să mă... servească. Peştera avea trei-patru trepte. În timpul nopţilor luminate de strălucirea stelelor, mergeam pe la peşteri şi, ca să cobor, aprindeam o brichetă. Odată coborând voiam să aprind bricheta, dar nu se aprindea. Deodată văd strălucind dintr-o stâncă o lumină ca dintr-un reflector. Paf, şi s-au luminat toate în jur. "Nu am nevoie de astfel de lumini", am spus şi m-am întors înapoi. Imediat a dispărut lumina. Măi, diavolul nu a voit să luminez cu

bricheta ca să cobor! "Nu este păcat să se chinuiască?", spune el. "Să-i dau eu lumină". Iată, cât de "binevoitor" este diavolul.

– Părinte, cum aţi înţeles că nu a fost de la Dumnezeu?

– Ei, aceasta se poate înţelege. Înfricoşător!

Visele sunt înşelătoare

– Părinte, mă chinuiesc nişte vise urâte...

– Atunci când ai un vis urât, niciodată să nu cercetezi ce ai văzut, cum ai văzut, dacă eşti vinovat şi cât eşti de vinovat. Vicleanul vine noaptea deoarece nu a putut să te ispitească ziua. Dumnezeu îi îngăduie câteodată să ne ispitească în vis ca să vedem că încă nu a murit omul cel vechi. Alteori vrăjmaşul se apropie de om în somnul său şi-i arată diferite vise ca să se mâhnească atunci când se trezeşte. De aceea să nu le dai nici o importanţă; să-ţi faci semnul crucii peste tine, peste perină, şi să pui crucea şi vreo două icoane pe peretele de deasupra perinei pe care dormi şi să spui rugăciunea până ce te va lua somnul. Cu cât le dai importanţă, cu atât mai mult va veni vrăjmaşul să te ispitească. Şi aceasta nu este ceva care se întâmplă numai la cei mari, ci şi la cei mici. Chiar şi la copiii cei mici, cu toate că sunt îngeraşi, vrăjmaşul merge şi îi înfricoşează atunci când dorm, făcându-i să sară din somn şi să ţipe şi să alerge înfricoşaţi şi plângând în braţele mamei. Alteori se apropie de ei îngerii, iar ei, râzând în somn, se trezesc din pricina marii lor bucurii.

Prin urmare visele pe care le aduce ispititorul sunt o înrâurire exterioară a sa asupra omului în timp ce doarme.

– Părinte, dar când simţi o apăsare în vreme ce dormi?

– Uneori asta se datorează unei stări de nelinişte pe care o trăieşte omul în timpul zilei sau a diferitelor temeri, bănuieli etc. Fireşte, aghiuţă le poate folosi pe toate acestea ca să facă o oarecare legătură şi să-l ameţească pe om. De multe ori somnul este atât de uşor, încât cel ce doarme crede că este treaz şi se roagă ca să scape de strânsoarea care îi ţine chiar şi respiraţia.

Uneori diavolul poate lua chipul unui om sau al unui Sfânt şi să apară în somnul cuiva. Odată s-a arătat unui bolnav în chipul Sfântului Arsenie şi i-a spus: "Sunt Sfântul Arsenie. Am venit să-ţi spun că vei muri. Auzi? O să mori!". Omul s-a cutremurat. Un Sfânt niciodată nu vorbeşte astfel unui bolnav. Şi chiar de ar fi să moară bolnavul, dacă i se arată un Sfânt ca să-l înştiinţeze despre moartea lui, i-o va spune însă cu bunătate: "Fiindcă Dumnezeu a văzut că te chinuieşti, de aceea te va lua din această viaţă. Dar caută să te pregăteşti". Nu-i va spune: "Auzi? O să mori!".

– Părinte, dar atunci când strigă cineva în somn?

– Este mai bine, căci se trezeşte... Multe vise sunt din pricina neliniştii. Atunci când omul se nelinişteşte sau este obosit, acestea se luptă înlăuntrul său şi le vede în vis. Eu de multe ori atunci când în timpul zilei mă confrunt cu diferitele probleme ale oamenilor, cu nedreptăţile ce se întâmplă etc., după aceea în somn

mă cert cu celălalt: "Bre, ești fără frică de Dumnezeu, ești nesimțitor!", strig și din strigătele mele mă trezesc.

– Părinte, din vise poate prevedea cineva ce i se va întâmpla?

– Nu, nu dați atenție viselor. Fie plăcute, fie neplăcute de sunt, nu trebuie să credem în ele, pentru că există primejdia înșelării. Nouăzeci și cinci la sută din vise sunt înșelătoare. De aceea Sfinții Părinți spun să nu le dăm atenție. Foarte puține vise sunt de la Dumnezeu, dar și acestea, ca să le explice cineva, trebuie să aibă curăție și alte calități, precum Iosif[20] și Daniil, care aveau harismă de la Dumnezeu. "Îți voi spune, i-a spus Daniil lui Nabucodonosor, și ce vis ai văzut și ce înseamnă"[21]. Dar la ce stare ajunsese! Se afla în mijlocul leilor, dar aceia, cu toate că erau flămânzi, nu se atingeau de el[22]. Avacum i-a dus de mâncare și acela a spus: *"Și-a adus aminte de mine Dumnezeu?"*[23]. Dacă nu Și-ar fi adus aminte Dumnezeu de prooroc, atunci de cine Și-ar fi adus aminte?

– Părinte, unii oameni nu au vise.

– Mai bine că nu au. Nu cheltuiesc nici pe bilete, nici pe benzină. În vise vezi într-un minut ceva a cărui vizionare ar fi durat în realitate ceasuri, zile, pentru că se suprimă timpul. Iată, din aceasta poate pricepe oricine psalmul: *"O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, sunt ca ziua de ieri, care a trecut"*[24].

[20] Fac. 37, 5–11;
[21] Daniil 2, 25–46;
[22] Daniil 6, 16 ș. u.
[23] Daniil, Bel și balaurul 1, 45.
[24] Ps. 89, 4.

– Părinte, atunci când oamenii ne povestesc vedenii sau că au văzut un Sfânt etc., ce să le spunem?

– Este bine să le spuneți să fie rezervați. Aceasta este mai sigur, pentru că nu pot toți să deosebească dacă o vedenie este de la Dumnezeu sau de la diavolul.

Chiar de la Dumnezeu de ar fi vedenia, omul nu trebuie s-o primească. Dumnezeu este mișcat, într-un fel, atunci când vede că făptura Sa nu primește vedenia, deoarece aceasta arată că are smerenie. Dacă într-adevăr ar fi fost sfânt cel ce s-a arătat, Dumnezeu știe, după aceea să înștiințeze și în alt mod sufletul și să-l povățuiască la ceea ce vrea. Este trebuință de atenție, pentru că poate veni aghiuță să apese butonul și să pornească televizorul...

Am cunoscut un suflet care nu fusese ajutat de oameni și de aceea i se justifica ajutorul dumnezeiesc. Dumnezeu i-a arătat ceva ca să-l ajute. După aceea însă diavolul i-a adus gânduri: "De vreme ce Dumnezeu te-a învrednicit să vezi această vedenie, se vede că – cine știe? – te rânduiește pentru ceva mai înalt". Din clipa în care a crezut așa ceva, diavolul a început să-și facă treaba lui și-i făcea comandă. Dar în cele din urmă lui Dumnezeu iarăși I-a fost milă de sufletul acela. A avut o vedenie și a auzit o voce spunându-i: "Să-i scrii Părintelui Paisie toate vedeniile ce le-ai avut". Astfel mi-a scris o scrisoare cu toate vedeniile pe care le-a avut. Ispititorul o zăpăcise. Într-adevăr avea vedenii, dar toate erau ale diavolului. Din toate vedeniile pe

care le-a văzut numai prima și ultima au fost de la Dumnezeu. Ultima a îngăduit-o Dumnezeu, ca s-o aducă la socoteală, s-o ajute să se slobozească de înșelare. În cele din urmă, sărmana aceea a ascultat ce i-am spus și a scăpat.

Trăsăturile celui înșelat

– Părinte, cum îți poți da seama dacă cineva este înșelat?

– Chiar și din înfățișarea lui îți poți da seama. Cel înșelat afișează o falsă nepătimire exterioară. Se arată smerit și blând, dar înlăuntrul său ascunde înalta părere ce o are despre sine. Dacă vă uitați în ochii lui, veți vedea că îi vede pe ceilalți oameni ca pe niște biete furnici. Dar îți poți da seama și din cele ce le spune. Era un înșelat pe care multă lume îl avea de sfânt. Spunea că i s-a arătat Hristos călare pe un cal, ținând în mână o ploscuță cu vin, i-a dat să bea din ea și de atunci a dobândit harisma mai înainte vederii. Odată, pe când vorbea lumii, cineva l-a întrebat: "De ce nu pot face și eu minuni?". "Pentru că tu ai făcut cutare și cutare păcat...", i-a răspuns acela. Sărmanul a intrat în panică și a venit să-mi spună. "Bine, îi spun, oare Sfinții teatralizează vreodată pe oameni? Numai diavolul teatralizează. Nu înțelegi că vorbește diavolul prin el? Și deși sunt adevărate cele pe care le spune cel înșelat, totuși sunt spuse de diavolul". O femeie mi-a spus că unii duseseră o îndrăcită la cineva despre care auziseră că scoate diavoli etc. Acesta i-a luat și

i-a dus la o bisericuță părăginită. Îndată ce au intrat în bisericuță, acela a luat un epitrahil și l-a pus la gât. Femeia a rămas uimită! Mirean și să poarte epitrahil! "Ești preot?", l-a întrebat. "Ce înseamnă preot?!", răspunse acela și începu să-i judece pe preoți. Astfel au înțeles sărmanii oameni înșelarea aceluia și au plecat.

Înșelare și nebunie

– Părinte, cel înșelat este și nebun?

– Nu întotdeauna. Altceva este înșelarea și altceva nebunia. Unii se înșală numai, iar alții se înșală și li se strică și mintea. Am cunoscut în Sfântul Munte un monah care nu asculta de nimeni. Plecase de la mânăstirea lui și umbla prin Munte. De patru-cinci ori se dusese, chipurile, să pustnicească și l-am sfătuit să se întoarcă la metania lui[25]. În cele din urmă a cumpărat o Colibă[26] și stătea singur. După șapte luni a venit și la mine. "Să te întorci la mânăstirea ta", i-am spus. "Acum am luat hârtia de slobozire de la mânăstire și nu mă mai primesc acolo". "Ia aminte, ia aminte bine, îi spun. Cel puțin caută să mergi la un bătrân, ca să faci ascultare și să nu trăiești după voia ta". "Eu voi face ascultare de voia lui Dumnezeu", îmi spune el. "Du-te la mânăstire", îi spun. "Eu sunt pustnic

[25] La mânăstirea în care a fost tuns monah.
[26] Clădire care cuprinde 2-3 chilii și o bisericuță și care depinde de una din cele 20 de Mânăstiri din Sfântul Munte.

acum, cum să mă mai întorc înapoi? Du-te tu", îmi spune. "Să mă duc eu singur? Dacă vrei să merg cu tine, o voi face cu toată inima", îi spun. "Ascultă aici, îmi spune, dacă ţi s-a făcut greu la linişte şi vrei să mergi la mânăstire, du-te". Când am văzut că se poartă astfel, cu obrăznicie, l-am lăsat şi eu. După puţin timp am aflat că s-a îndrăcit şi a şi înnebunit. I-a apărut diavolul în chipul Maicii Domnului şi i-a spus: "Fiul meu, dacă mi te vei închina, îţi voi da cele şapte daruri ale Sfântului Duh". Şi s-a gândit: "Voi lua acum şapte daruri şi-i voi da gata pe toţi", apoi a căzut la pământ şi s-a închinat. De îndată ce s-a închinat, diavolul l-a zgâlţâit şi s-a îndrăcit. Prin zguduitura ce i-a făcut-o şi-a pierdut şi minţile. După aceea s-a dus la Sfânta Comunitate[27] ca să se facă Protosul Sfântului Munte. I-a încuiat pe Părinţii ce erau acolo, a luat bastonul Protosului şi cobora cu fală scările. Cei de afară văd coborând un alt Protos!... L-au urmat cu tact câţiva cu o maşină şi mai jos l-au luat cu ei şi l-au dus la psihiatrie. Acum diavolul a dat înapoi, dar nebunia a rămas.

– Părinte, cel înşelat nu este într-un anumit fel şi îndrăcit?

– Ei, dar ce poate fi altceva? Şi se poate ca un înşelat să aibă mai mulţi diavoli decât un îndrăcit. Dar altceva este un înşelat şi altceva un îndrăcit.

[27] Clădire în Karyes, capitala Sfântului Munte, unde îşi are sediul "Sfânta Comunitate", organul administrativ al Sfântului Munte, care cuprinde douăzeci de membri, reprezentanţii celor douăzeci de Mânăstiri, ce se aleg în fiecare an.

Sunt vreo doi-trei duhovnici care au puţină evlavie împreună cu puţină vătămare de minte şi încurcă lumea. Şi pe toţi îi categorisesc de demonizaţi. Nu ascultă de nimeni. "Sunt preot, spun ei, am stăpânire". Dacă aflaţi despre astfel de cazuri, să spuneţi oamenilor să fie atenţi cu astfel de preoţi, pentru că unii ca aceştia fac rău Bisericii. Să le spuneţi: "Căutaţi un duhovnic bun şi mergeţi la el ca să vă folosiţi". Aceia au ajuns să se folosească de numele meu, chiar şi de fotografia mea, ca să dea lumii impresia că au legătură cu mine.

Desigur, unii ca aceştia au circumstanţe atenuante pentru că sunt uşuratici. Dar există chiar şi unele elemente mârşave, care prezintă oţetul drept vin. Unul a fost contabil mai întâi, a lucrat undeva, iar acum umblă prin toată Grecia de Nord şi se prezintă ca ucenicul meu. Spune că i-am dat darul străvederii şi alte patru-cinci harisme şi astfel înşală lumea şi adună bani.

– Este cleric?

– Nu, mirean. M-a văzut odată în Dafni şi s-a ascuns, ca să nu-l văd, pentru că este... "fiu adevărat al meu". Din fericire bea, miroase a rachiu, îl văd unii ameţit şi îşi mai fac probleme.

Câţi astfel de escroci nu există, care exploatează durerea lumii şi fac negustorie! Cineva a spus unei femei văduve: "O mână a bărbatului tău nu a putrezit pentru că sufletul lui are nevoie de rugăciune". "Ce să fac acum? spuse nenorocita. Ia să-i dau bani, ca să se

roage pentru sufletul bărbatului meu". După ce i-a luat destui bani, peste puţin îi spune: "Iată, am scăpat de prima primejdie, acum este ceva mai bine...". Şi dă-i şi dă-i bani, până ce i-a luat jumătate de avere ca să afle bărbatul ei "odihnă".

Sunt unii înşelaţi care îi însemnează cu semnul crucii pe bolnavi, murmură ceva şi, chipurile, îi fac bine. Oamenii se înşală şi nu se duc să se spovedească, să-l cheme pe preot ca să facă un Sfântul Maslu sau să le citească vreo rugăciune, ci se duc la aceia. Dau şi o grămadă de bani. Mi s-a spus că într-un sat erau doi înşelaţi care aveau "bună" împreună-lucrare!... Diavolul dădea unui consătean de al lor, de pildă, o puternică durere de cap sau pricinuia o durere de mijloc, şi apoi se ducea la unul din înşelaţi şi îi spunea: "Cutare are o puternică durere de cap din cutare pricină". Când se ivea vreo ocazie, cel înşelat îi spunea consăteanului său: "Eu ştiu de ce te doare capul", şi îi descoperea imediat pricina. "Adevărat, ce descoperire! spunea acela. Şi acum ce trebuie să fac pentru ca să-mi treacă?". "Să te duci la cutare", îi spunea, şi îl trimitea la celălalt înşelat. Aţi văzut ce a născocit diavolul ca să-i ţină pe oameni în înşelare? A pus pe doi înşelaţi să împreună-lucreze, unul să stabilească diagnosticul şi altul, chipurile, să vindece, ca astfel să ţină lumea departe de Biserică.

"Harismele" ieftine ale celor înşelaţi

– Părinte, de ce oamenii merg adeseori cu vreo problemă pe care o au la cei înşelaţi?

– Pentru că diavolul are "harisme" ieftine şi oamenii le primesc cu uşurinţă. Cele pe care aceia le spun oamenilor ca să le facă nu sunt grele şi le odihnesc patimile lor. În loc să se pocăiască pentru păcatele ce le fac în lume şi să meargă la un duhovnic să se mărturisească, află nişte înşelaţi, adică pe diavolul, şi îi cer lui să le rezolve problema lor. După aceea se chinuiesc şi nu-şi dau seama că i-a legat diavolul şi le face comandă.

– Şi cum de se încred în ei, Părinte?

– Oamenii sunt ameţiţi. Câţi nu spun că îi povăţuiesc pe oameni pe drumul cel corect, în timp ce duc pe umerii lor un sac în care este ascuns diavolul! Bunul Dumnezeu însă nu-l lasă să se ascundă cu totul. Câteodată diavolul scoate vreun corn sau coada sa, oamenii le văd şi strigă înfricoşaţi: "Ce este aceasta? Corn? Coadă?". "Nu, ce tot vorbiţi! Este o vânătă", le spun aceia ca să-i înşele şi să le prezinte lucrurile diavoleşti ca bune şi folositoare.

Şi aici a venit într-o zi cineva înşelat însoţit de câţiva. Avea cu el vreo zece persoane şi făcea pe stareţul lor. Îi întreb: "Aparţineţi de vreo organizaţie?". N-au răspuns. "De vreo asociaţie?". N-au răspuns. "Aveţi vreun duhovnic?". Nimic. Au început să facă metanii. I-a adus aici ca să-i înşele. Iar după aceea spune tuturor: "Am mers şi la Părintele Paisie şi este de acord cu noi!". Ai înţeles? Nu trebuia nici să-l primesc, pentru că după aceea a exploatat aceasta. Se vedea că este suspect. Se vedea că ucenicii lui erau atraşi prin înşelăciune. Sărmanii au căzut în genunchi.

– Le-aţi spus ceva, Părinte?

– Le-am spus, dar vicleanul le spune altele când pleacă de aici. Îi învârte de ici dincolo și îi duce tot la drumul lui.

– Părinte, cum se va putea păzi cineva de înșelați?

– Rămânând în staulul Bisericii noastre. Desigur, dacă cineva urmează pe un înșelat din neștiință, Dumnezeu nu-l va lăsa. Îl va ajuta să-și dea seama de greșeala sa și să se întoarcă la adevăr.

Îndreptarea celui înșelat

– Părinte, ce ajută la revenirea unuia care are idei rătăcite?

– Să-și simtă halul în care este, să nu creadă deloc în gândul său, să-și mărturisească duhovnicului toate gândurile sale și să facă ascultare în tot ceea ce îi spune acela. Să ceară mereu mila lui Dumnezeu, ca să vină din nou harul dumnezeiesc. Adică este nevoie să se smerească, pentru ca să-și vină în fire și să se mântuiască.

Și iată, judecățile lui Dumnezeu sunt abis. Măi, măi... dragostea Lui nu are margini! Un oarecare venea adeseori acolo, la Colibă, și era cuprins în întregime de idei rătăcite. Câte nu i-am spus, dar nu asculta deloc. Pe toate le lua anapoda. Când ieșea din Sfântul Munte ținea predici și făcea mult rău. Spunea că a primit porunci de la mine și-i încurca pe oameni. Chiar și niște cărți, pe care i le-am dat cândva de binecuvântare, le prezenta și pe ele, ca să-l creadă oamenii că se sfătuiește cu mine. Odată, în timp ce zicea

multe, pentru o clipă l-a părăsit cu desăvârșire harul dumnezeiesc și a început să ocărască urât pe Hristos și pe Maica Domnului, așa încât lumea s-a smintit și s-a împrăștiat. Apoi l-au luat cu duba și l-au închis la psihiatrie. Vedeți până unde ajunge dragostea lui Dumnezeu! Îngăduie ca să se hulească numele Lui numai ca să fie ajutate și să scape făpturile Lui!

– Părinte, dacă un înșelat își dă seama de starea sa și se pocăiește, oare se vor pocăi și ucenicii lui?

– Dacă are pocăință adevărată, trebuie să se smerească și să le spună că a greșit și să încerce să-i readucă la drumul cel drept. Iar dacă se descoperă înșelăciunile unui înșelat și el însuși rămâne în înșelare, atunci este trebuință ca ucenicii lui să fie luminați cu discernământ. Fiindcă unii înșelați ajung să acționeze înlăuntrul Bisericii, există primejdia ca ucenicii lor să se smintească și să se dezrădăcineze din Biserică dacă află dintr-odată că toate cele ce le-au fost spuse au fost minciuni.

CAPITOLUL 4

"Rătăcind pe alții și rătăciți fiind ei înșiși"[28]

Despre înșelarea penticostalilor

Părinte, cele pe care le spun cei care aderă la penticostali, că văd vedenii, vorbesc în limbi etc., sunt din imaginație sau din lucrare diavolească?

– Sunt din lucrare diavolească. Pentru că atunci când merg la penticostali și se botează din nou, disprețuiesc și leapădă Sfântul Botez – "mărturisesc un botez spre iertarea păcatelor", spune Simbolul Credinței – se dezbracă de botez, primesc înrâuriri diavolești și vorbesc vrr..., chipurile, în limbi. "Vorbește Sfântul Duh al Cincizecimii", spun ei. Nu este Sfântul Duh, ci sunt o mulțime de duhuri necurate. Ce vorbiri în limbi? Cele pe care le spun sunt niște sunete nearticulate și cuvinte fără înțeles, pe care nici ei înșiși nu le înțeleg. Se mai și înregistrează și după aceea fac statistici și trag concluzii: "Are atâția "aliluia" în cutare limbă, atâția în cutare ...". Dar în atâția "vrrr..." vei găsi

[28] 2 Tim, 3, 13.

ceva care să semene și cu "aliluia" în vreuna din limbile lumii. Și iată, deși este ceva diavolesc, această demonizare o consideră lucrarea Sfântului Duh și spun că trăiesc ceea ce au trăit Apostolii în ziua Cincizecimii. Însă acestea pe care le cred sunt blasfemii, de aceea se îndrăcesc.

– Părinte, de ce se botează din nou?

– Pentru că spun: "Atunci când am fost botezat eram mic și nu am știut; acum mă botez întru cunoștință". Se rebotează și cred că astfel își curățesc păcatele lor. Dacă Biserica nu ar fi avut Botezul pruncilor, ce s-ar fi întâmplat cu toți cei care ar fi murit înainte de a fi botezați? De aceea nașul se face garant, spune Simbolul Credinței și are răspundere pentru copil până ce va crește. Nu cumva este nedreptățit pentru că se botează de mic? Nu, ci mai mult este ajutat, pentru că se împărtășește. Și chiar de ar întina Sfântul Botez cu vreun păcat atunci când s-ar face mare, există pocăința și mărturisirea care îi vor spăla acest păcat și nu trebuie să meargă să se boteze din nou.

Despre Anastenaria[29]

– Părinte, se spune că la Sărbătoarea Sfântului Constantin unii joacă pe cărbuni aprinși și nu se ard. Ce este aceasta?

– Este și drăcie și escrocherie. Faptul că joacă ținând o icoană sau crucea este obrăznicie, este

[29] Sărbătoare în timpul căreia se dansează pe cărbuni încinși.

lepădare de credință. Se depărtează harul lui Dumnezeu și de aceea îi ajută diavolul. Și mai este cu putință să nu le ajute diavolul și după aceea? Li se justifică ajutorul lui!

Dar este și viclenia dansatorilor care îi ajută. Aceștia merg de mai înainte și pregătesc locul. Adică ard lemne de platan care fac multă cenușă și știu unde să calce atunci când joacă. De ce nu ard purnari sau comoră, care țin jăratecul? Să le pregătească altcineva focul și după aceea să meargă acolo și să joace.

Cineva mi-a spus: "Minune! Dansatorii calcă peste foc și nu se ard". "De aceasta te miri? îi spun. Diavolii sunt în focul iadului și nu se ard de ani și veacuri. De aceasta să te miri, iar nu de cei care calcă puțin peste cărbuni și cenușă și nu se ard".

Metempsihoza[30]

– Părinte, cum oare unii oameni, chiar și cultivați, cred în metempsihoză?

– Metempsihoza le convine oamenilor și mai ales ateilor și necredincioșilor. Este viclenia cea mai mare a diavolului. Diavolul îi ține într-o viață de păcat, cu gândul că sufletul pleacă și revine de mai multe ori în această lume. "Ei, dacă de data aceasta nu reușești, le spune diavolul, vei reveni în viață și vei reuși a doua

[30] Metempsihoza (sau reincarnarea) este teoria rătăcită potrivit căreia sufletul, după moartea trupească, intră în alt trup omenesc sau de animal și străbate astfel un ciclu nesfârșit de morți și renașteri.

oară. Și dacă iarăși nu reușești, vei veni, vei reveni, vei evolua ...". De aceea unii ca aceștia și spun: "Nu-i nimic dacă fac și acest păcat", și nu le pasă; trăiesc fără luare aminte și nu se pocăiesc. Vezi cum îi orbește diavolul și cum îi prinde în iad! Nu am văzut o viclenie și o artă mai mare a diavolului ca aceasta, pentru ca să-i adune pe oameni în iad! Și dacă diavolul te prinde bine o dată, oare te va mai lăsa să te întorci? Aceasta este teoria cea mai rea dintre toate teoriile hinduiste.

Odată, târziu, spre seară, a trecut pe la Colibă un tânăr. "La vremea aceasta, voinicule, vreau să citesc vecernia", îi spun. "Încă te mai ocupi cu acestea?", mi-a spus el și a plecat. A venit a doua zi și mi-a spus despre niște vedenii. "Ai folosit cumva hașiș?", îl întreb. "Da, mai demult. Însă atunci când am văzut vedeniile nu mai foloseam", îmi spune. "Citești cumva despre metempsihoză?". "Da", îmi răspunde. Ei bine, aici o pățise. A citit despre metempsihoză, a intrat egoismul înlăuntrul său și i-a plăsmuit vedenii cum că în urmă cu mii de ani a fost un om mare și bogat. Apoi a văzut în vedenie că s-a suit la cer, dar nu-l aveau scris acolo și i-au spus să coboare. Diavolul i-a creat toată starea aceasta. "Toate acestea sunt basme, îi spun, și tu le crezi?".

Din nefericire există și oameni cultivați care cred în astfel de bazaconii. Acolo, lângă Colibă, era un măgar pe care l-am numit Naser, deoarece era vioi. Într-o zi a venit un grec care trăia în Elveția și a auzit că-l strigam pe măgar Naser. După o vreme, când a venit din nou, a adus o cutie cu dulciuri ieftine și una cu scumpe. "Acestea sunt pentru Sfinția Ta", mi-a spus, și mi-a dat

dulciurile cele ieftine. "Dulciurile cele scumpe sunt pentru Naser, a adăugat el. Mi-am dat seama încă de data trecută că acesta este Naser. Atunci când l-am întâlnit, mă privea cu o privire tristă și mi s-a frânt inima". Credea că Naser s-a reîncarnat și a devenit măgar. Și chiar credea aceasta. "Bre, ești sănătos la cap? l-am întrebat. Eu l-am numit Naser, pentru că era un măgar vioi". Dar în nici un chip nu credea ce-i spuneam.

Și aceasta nu este nimic. Să vă spun altceva mai grozav. Cu mai mulți ani în urmă au mers niște germani în Creta să facă o "pomenire" a germanilor care fuseseră uciși acolo în timpul ocupației lor. În timp ce își făceau pomenirea trece un cretan cu măgarul său încărcat cu diferite lucruri. Când măgarul i-a văzut pe oameni adunați acolo a început să ragă. Unul dintre germani a crezut atunci că măgarul era fratele lui care murise în război și se reîncarnase; că l-a recunoscut și l-a salutat prin răgetul lui. De aceea germanul a luat poziție de drepți și țac, l-a salutat milităreşte... Și pune-te pe bocete!... Apoi se duce repede la țăran și-i spune: "Cât vrei pe el, căci vreau să-l cumpăr?". "Bre, du-te de aici", îi spune țăranul. Germanul îi număra mărcile: "Atâtea? Atâtea?". "Du-te și lasă-mă!", îi spunea acela. În cele din urmă îi spune cineva: "Bre, prostule, îl plătește pe măgar ca pe mercedes! Dă-l!". Atunci țăranul a luat lucrurile de pe măgar, i-a scos samarul, l-a eliberat, iar germanul l-a luat cu ochii înlăcrimați și l-a dus în Germania!

– Este adevărat, Părinte?

– Este fapt foarte adevărat! Dacă nu aș fi auzit aceasta de la un om serios, nu aș fi crezut nici eu.

Despre asceza hinduiștilor[51]

– Părinte, oare hinduiștii ajung la o oarecare stăpânire de sine pentru că îi ajută asceza aspră pe care o fac prin yoga?

– Fac și fac și ce reușesc prin toate acestea? Înfrânarea ortodoxă și, în general, asceza duhovnicească țintesc întotdeauna spre un scop mai înalt, la sfințirea sufletului. Asceza lor satanică și lumească se face ca să-și întocmească un trup suplu, să-și întoarcă mâinile și picioarele precum ale lui karaghiozi de hârtie, ca să-i laude câțiva oameni proști și să-și bată joc de ei diavolii cei caraghioși. De mici copii își răsucesc picioarele, își pun un picior pe un umăr și celălalt pe celălalt umăr și astfel se roagă. Se exersează lovind mult timp cu mâna de un sac cu pietriș până ce face bătătură, și apoi pot sparge pietre, lemne etc.

Dar toate cele pe care le simt – precum spun unii – au o oarecare explicație. Își trag, de pildă, limba până la nas sau o înghit până la laringe, suferă o excitare, simt o oarecare dulceață, o gâdilare și spun: "Acesta este nectarul". Apoi presează cu degetele niște nervi de lângă urechi și aud "vuuu ..." – o muzică. Sau își presează ochii și încep să vadă steluțe cu ochii deschiși în

[51] Toate cele spuse aici de Stareț se referă în general la organizațiile New Age, care folosesc tehnicile yoga și meditația.

soare, iar când îi închid văd lumină. "Iată, am reuşit! spun ei. Am văzut lumina cea necreată!". Atunci şi diavolul le spune: "A, vreţi lumini? O să vă dau şi eu lumini". Le cultivă imaginaţia şi apoi, fără să-şi mai apese ochii sau fără să-i ţină deschişi în soare, văd lumini. Diavolul de multe ori încearcă să ne înşele, fără să-l provocăm noi, arătându-ne lumini etc., dar îi întoarcem spatele; cu atât mai mult va face aceasta dacă îl provoci. Vrea pretext.

– Adică diavolul este cel care le prezintă diferite închipuiri, Părinte?

– Da, le cultivă imaginaţia într-o măsură avansată şi apoi îi înşeală.

Merg şi unii dintre ai noştri la hinduişti, iar aceştia îi învaţă să spună în limba lor nişte hule împotriva lui Hristos, a Maicii Domnului şi a Sfinţilor – unii ştiu că acestea sunt hule, alţii nu ştiu – şi se îndrăcesc. După aceea încep să spună nişte cuvinte nedesluşite. Ajung la o stare exaltată iar ceilalţi care îi privesc cred că se află într-o stare duhovnicească. Dar aceasta este o stare diavolească.

Hinduismul a făcut mare vătămare

Hinduşii, deşi sunt un popor inteligent, deşi au nelinişti metafizice şi multă inimă, se ocupă cu aşa numita filozofie, cu rătăciri şi vrăjitorii zăpăcindu-i pe europeni cu teoriile lor. Şi iată, mai marii lor sunt ca taurii, iar alţii mulţi acolo, în India, mor de foame. Vin şi aici în Grecia şi înşală lumea cu nirvana, cu pasivitatea, cu reîncarnările... În cărţile lor folosesc şi părţi din Sfânta Scriptură, din Filocalie, de la Sfinţii Părinţi şi astfel atrag lumea. Unde s-a auzit mai demult să creadă ortodocşii în teoriile hinduiste! Acum însă, deşi e greu s-o spui, şi unii oameni serioşi susţin astfel de neghiobii şi dau bani grei pentru aceasta. Hinduismul a făcut o mare vătămare.

– Părinte, există indieni care să fie creştini ortodocşi?

– Foarte puţini. Au rămas câţiva din Biserica pe care a întemeiat-o Sfântul Apostol Toma, dar au părăsit-o. Unii au devenit catolici, alţii protestanţi. Astăzi acolo pe ortodocşi îi poţi număra pe degete.

Toate cele pe care celelalte religii sau parareligii le prezintă ca minuni nu au nici o legătură cu minunile religiei noastre. Hristos cere de la noi mărime de suflet. Nu vrea să-L iubim pentru că este atotputernic. Dacă ar fi vrut, ar fi putut face o minune pentru a crede imediat toată lumea. Dar în felul acesta ar fi legat libertatea omului. De aceea spune: *"Fericiţi cei ce n-au văzut, dar au crezut"*[32].

Ortodoxia are minunea şi harul dumnezeiesc. Hinduismul are magia şi filozofia. El înlocuieşte minunea cu magia şi harul dumnezeiesc cu filozofia. Diavolul dă puteri guruşilor, vrăjitorilor etc., pentru că aceştia îi dau drepturi. Şi astfel aceia pot face "minuni", iar cel care le vede îi admiră.

Din clipa în care cineva vede că acela care face astfel de false minuni nu se înrudeşte deloc cu Hristos,

[32] In. 20, 29.

trebuie să-şi dea seama că cele pe care le face sunt înşelăciunea diavolului care nu ştie niciodată să spună adevărul, ci numai minciuni ca să înşele făpturile lui Dumnezeu. Cei care au intenţie bună, dacă mai înainte au cunoscut puţin Ortodoxia, îşi fac probleme, deoarece văd că viaţa vrăjitorilor nu este curată, ci este încurcată, în timp ce în Ortodoxie află viaţă curată şi superioritate. Află oameni care au sfinţenie şi care fac minuni adevărate.

În Ortodoxie bunătatea este prisosul dragostei omului faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele. Toate celelalte fapte bune ce se fac de către cei de altă credinţă, de cei înşelaţi etc., nu au principii duhovniceşti în Hristos, ci pot avea nişte principii omeneşti bune. Cel care trăieşte corect viaţa ortodoxă are smerenie, dragoste şi se dăruieşte cu totul aproapelui, se jertfeşte. Iar nevoinţa, postul şi privegherea pe care le face, le face din dragoste faţă de Dumnezeu, nu ca să simtă o oarecare plăcere.

Hristos a venit în lume ca să Se răstignească din dragoste pentru făptura Sa. Mai întâi S-a răstignit şi după aceea a înviat. Este un lucru ieftin ca cineva să ceară bucurii duhovniceşti – cu totul altceva este dacă Hristos îi va da să guste dulceaţa cerească. În timp ce aceia care se ocupă, de pildă, cu filozofiile indiene, cu yoga etc., prin toate pe care le fac ţintesc să ajungă la, chipurile, o stare duhovnicească, la extaz, să simtă o plăcere sau să devină mai presus decât ceilalţi, fără să se intereseze de ceilalţi.

Să presupunem că un hinduist se află la ţărmul mării şi face autoconcentrare. Dacă în momentul acela cineva se primejduieşte în mare şi cere ajutor, acesta va rămâne cu desăvârşire nepăsător, nu se va mişca din poziţia sa, ca să nu se lipsească de plăcerea ce o simte. În timp ce, dacă s-ar fi aflat acolo un monah ortodox şi ar fi rostit rugăciunea, ar fi lăsat metania şi s-ar fi aruncat în mare ca să-l salveze.

Înşelarea oamenilor

– Părinte, atunci când vor veni Proorocul Ilie şi Enoh să propovăduiască pocăinţa, lumea va înţelege ca să-şi revină?

– Cei care vor avea intenţie bună, vor înţelege. Iar cei care nu vor avea intenţie bună, nu vor înţelege şi se vor înşela. Hristos ne-a spus de mai înainte că trebuie să luăm aminte bine, pentru că *"se vor scula hristoşi mincinoşi şi prooroci mincinoşi şi vor face semne şi minuni ca să înşele, de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi"*[33].

Sunt unii care pe nişte înşelaţi îi iau de prooroci. Cu câţiva ani în urmă un protestant umbla peste tot cu o valiză de piele, care avea pe ea o inscripţie în engleză: "Sunt Proorocul Ilie!". Purta o cămaşă cu mâneci scurte, avea şi o Sfântă Scriptură în engleză şi spunea că a coborât din cer. Când l-au întrebat ce crede, de ce religie ţine, a spus: "Ei, astea sunt depăşite. Atunci nu existau religii!". Ai înţeles? Pentru el, toţi: catolicii, protestanţii, penticostalii, toate erezi-

[33] Mc. 13, 22.

ile şi tot lăstărişul sectelor sunt unul şi acelaşi lucru. Oare din aceasta nu-şi poate da seama oricine despre ce este vorba? Câte scrisori nu mi-a trimis! Cita diferite locuri din Sfânta Scriptură şi avea numai poziţii protestante. Trimitea şi la alţii o mulţime de scrisori, când din Anglia, când din altă parte. Unii au crezut în cele ce le scria şi voiau chiar să publice într-o revistă că a venit Proorocul Ilie. "Sunteţi sănătoşi? Ce vreţi să faceţi?", le-am spus. Sărmana lume este ameţită.

Păcătuieşte cineva chiar şi numai când ascultă cele pe care le spun cei înşelaţi. Sunt unii care spun: "Dacă crezi că se va face aşa, se va face". Dar aceasta este credinţa în ei înşişi, iar în spatele lor este aghiuţă. Se fac dumnezei pe ei înşişi[34] şi se dezbracă de harul dumnezeiesc. Cu astfel de teorii caută să înşele lumea. Unul în vârstă de vreo 45 de ani se prezenta ca absolvent al Şcolii din Halki[35] şi susţinea diferite filozofii hinduiste. "Dumneata, îi spun, îţi faci rău şi ţie şi lumii, atunci când expui prostiile cioplite ale hinduiştilor şi în acelaşi timp te prezinţi ca absolvent al Şcolii de la Halki. Ia aminte, că ai să te îndrăceşti!".

– Părinte, de ce diferitele formaţiuni religioase existente în Grecia preferă să se prezinte ca asociaţii etc. şi nu spun că sunt religii?

– Fac aceasta ca să înşele. Şi iată, în timp ce Sfântul Constantin a desfiinţat idolatria şi a consfinţit creştinismul ca religie oficială în tot imperiul, astăzi se încearcă să se readucă idolatria. Se îngăduie să se facă

[34] Cuv. Paisie Aghioritul, "Trezire duhovnicească", ed. Chilia "Buna Vestire", Schitul Lacu, 2000, p. 276.

[35] Şcoală teologică renumită din Constantinopol.

geamii, guruşii să aibă locurile lor de retragere, să ţină liber conferinţe, să se facă diferite centre de prozelitism, francmasonii să acţioneze liber, martorii lui Iehova la fel... Ortodoxia este atacată de o puzderie de teorii. Dar acestea nu vor sta în picioare; vor cădea grămadă.

Nenorociţii de oameni sunt atraşi, pentru că s-au depărtat de Dumnezeu şi au ajuns la întunecare. Doi tineri mi-au spus că au mers la Hebron să se închine şi le-au pus pe cap fesul evreiesc ca să se închine la mormântul lui Avraam. Ce folos mai ai din faptul că te-ai închinat, când ţi-ai pus pe cap fesul acela pe care evreii îl folosesc în cultul lor?

Ce să mai spui? Mare zăpăceală! La Paris, lângă o biserică romano-catolică scrie: "Aici se învaţă exerciţiul rugăciunii prin metoda yoga". Unde au ajuns! După aceea încep problemele psihologice şi înnebunesc. Şi nu mai ştiu ce caută. Unii romano-catolici, protestanţi etc. află că dacă se botează cineva în Biserica Ortodoxă se schimbă, renaşte şi cred că dacă se vor boteza vor scăpa de problemele lor psihologice. Am spus unora despre un protestant ce voia să se facă ortodox: "Nu-l botezaţi pe acesta. El nu este pentru botez". "Nu, mi-au răspuns, dacă se va boteza va fi ajutat". "Dar nu este pentru botez. Nu înţelegeţi?". N-au ascultat. L-au luat, l-au dus la mare şi l-au botezat. După vreo două-trei zile acela vine la mine şi-mi spune: "Eu m-am botezat, dar botezul nu mi-a rezolvat problemele psihologice". "Bine, dar te-ai botezat ca să scapi de problemele psihologice? îl întreb. Ascultă! Dacă ai fi simţit nevoia botezului, dacă ai fi înţeles

vrednicia lui și ai fi venit numai pentru această măreție, atunci ți-ar fi dispărut și acelea. Dar dacă vii la botez ca să scapi de problemele psihologice, cum să plece de la tine? Vor pleca în chip magic?".

Încurcă magia cu minunea. Nu pot deosebi aurul de bronz. Și iată, un protestant, de pildă, se poate boteza ortodox, apoi poate deveni romano-catolic, după care poate spune "nu mi-am aflat odihnă", și să se întoarcă iarăși la protestanți sau la ortodocși. Un oarecare catolic s-a botezat ortodox, a devenit monah și a trăit nouă ani într-o mânăstire. Într-o zi vine la Colibă și-mi spune: "Eu nu am trăit viața lumească și ca ortodox și de aceea vreau să mă duc în lume și să mă însor!". Auzi vorbă?! Să-i explici după aceea cât de grav este ceea ce gândește și el să-ți spună: "De ce este grav? Nu pot înțelege aceasta".

Întoarcere la Ortodoxie

Lumea ciudată de astăzi se odihnește în lucruri ciudate, nu în cele corecte. India, care este la celălalt capăt al lumii, o știu din magia ei și merg acolo. Sfântul Munte, care este în patria lor, foarte aproape de ei, cu adevărată viață mistică în Hristos, îl ignoră. Un student mi-a spus că s-a dus în India și a stat acolo trei ani și jumătate. Căuta să afle adevărul referitor la religii. În cele din urmă un oarecare indian i-a spus: "De ce ai venit aici? Ceea ce cauți există în Ortodoxie. Acolo este lumina. Să mergi în Sfântul Munte și vei afla

acolo ceea ce cauți"[36]. Și astfel s-a întors în Grecia și a venit în Sfântul Munte.

– Părinte, atunci când un ortodox se unește cu hinduiștii etc., dacă după aceea se pocăiește, este primit iarăși în Biserica Ortodoxă?

– Unul ca acesta are trebuință de pocăință mare și de miruire. Dacă vrea să se întoarcă la Ortodoxie și să devină iarăși mădular al Bisericii, conform canoanelor trebuie ca mai întâi să adeverească prin libellus[37] că se leapădă de credințele lor cele rele și mărturisește credința ortodoxă și după aceea preotul să-i citească rugăciunile pentru întoarcere la adevărata credință[38] și să-l miruiască cu Sfântul Mir.

Văd unii copii mici care, fără să fi citit vreun rând din Evanghelie, citesc despre brahmanism, budism, Coranul etc. și se duc și la indieni. Apoi nu se odihnesc și se întorc la Ortodoxie, dar după ce au adunat o grămadă de microbi. Se vatămă și după aceea este greu să afle adevărul. Trebuie mai întâi să cunoști Ortodoxia și după aceea pleci dacă nu-ți place. Cunoaște-o bine și după aceea fă comparație cu diferitele teorii ce le auzi. Pentru că atunci când cunoști Ortodoxia, poți deosebi arama de aur sau îți poți da seama de aur câte carate

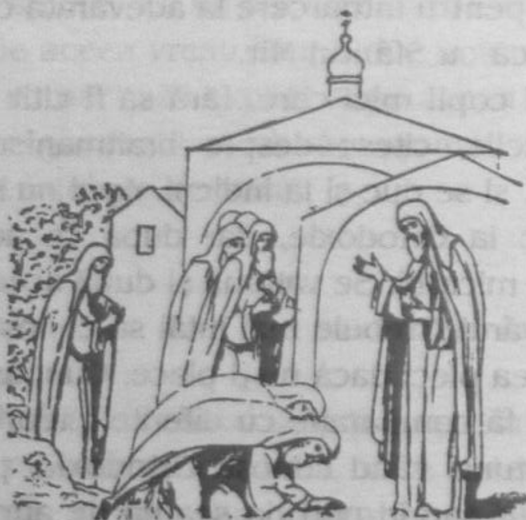
[36] Este cunoscut faptul că Dumnezeu Își poate descoperi voia Sa omului cu bună intenție în felurite moduri. Exemplu este măgarul lui Valaam, care a vorbit ca să-l întoarcă de la ceea ce voia să facă la voia dumnezeiască (Vezi Numeri 22, 18–35).

[37] Libellus = cărticică, broșură, înseamnă mărturisirea credinței scrisă, pe care cel care revenea la Ortodoxie era dator să o remită Sinodului sau Episcopului sau împăratului.

[38] Din MolifteInic.

are. Nu se poate înşela cineva uşor, astfel încât tot ceea ce străluceşte să fie luat drept aur.

În orice caz, am observat că numai omul egoist pleacă de la Ortodoxie atunci când o cunoaşte; unul smerit niciodată nu pleacă.

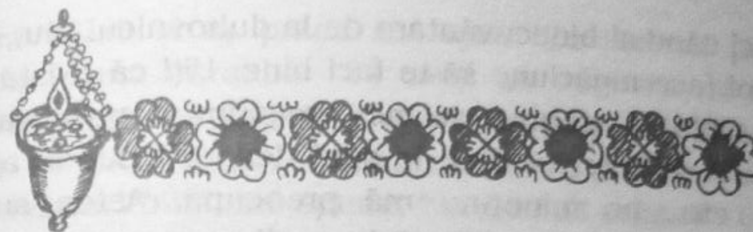

PARTEA A CINCEA

PUTEREA MĂRTURISIRII

Ca să simtă cineva odihnă, trebuie să arunce molozul dinlăuntrul său. Aceasta se va face prin mărturisire. Omul, deschizându-şi inima sa duhovnicului şi spunându-i greşelile, se smereşte şi astfel deschide uşa cerului, lăsând să coboare din belşug harul lui Dumnezeu, care îl eliberează.

CAPITOLUL 1

Nevoia de povățuitor duhovnicesc

Prin mărturisire omul se eliberează

Părinte, în primii ani ai creştinismului creştinii făceau mărturisire publică. Aceasta ajută?

– Alţii erau anii cei dintâi ai creştinismului şi alţii cei de acum. Aceasta nu ajută astăzi.

– De ce oare, Părinte? Atunci aveau mai multă râvnă?

– Aveau şi mai multă râvnă şi nu aveau cele pe care le au oamenii astăzi. Iată, acum perechile se despart fără motiv, nu mai sunt ca cele de odinioară.

Oamenii s-au îndepărtat de Taina Mărturisirii şi de aceea se îneacă de gânduri şi de patimi. Câţi nu vin şi cer să-i ajut în vreo problemă de a lor, dar nici nu se spovedesc şi nici nu merg la biserică. "Mergi la biserică?", îi întreb. "Nu", îmi răspund. "Te-ai spovedit vreodată?". "Nu. Dar am venit să mă faci bine". "Dar cum aşa? Trebuie să te pocăieşti de greşalele tale, să te spovedeşti, să mergi la biserică, să te împărtăşeşti

atunci când ai binecuvântare de la duhovnicul tău, iar eu voi face rugăciune să te faci bine. Uiți că există și altă viață și trebuie să ne pregătim pentru ea?". "Ascultă, Părinte, cele ce le spui despre biserici, altă viață etc., pe mine nu mă preocupă. Astea sunt basme. Am mers la vrăjitori, la medium și nu au putut să mă facă bine. Am aflat că tu mă poți face bine". Hai, acum descurcă-te! Le spui despre spovedanie, despre viața viitoare și îți spun: "Acestea sunt basme", iar pe de altă parte, te roagă: "Ajută-mă, că iau hapuri". Ei, cum, în chip magic se vor face bine?

Și iată că deși mulți au probleme pricinuite de păcatele lor, nu se duc la un duhovnic care îi poate ajuta în mod real, ci sfârșesc prin a se spovedi la psihologi. Își spun istoricul lor, le cer sfaturi pentru problemele lor și, dacă au de trecut un râu, îi aruncă în apă și ori se îneacă, ori ies dar unde ies? În timp ce, dacă ar merge să se spovedească la duhovnic, vor trece pe celălalt mal pe pod, fără osteneală, pentru că în Taina Spovedaniei lucrează harul lui Dumnezeu și se eliberează.

– Părinte, unii spun: "Nu aflăm duhovnici buni și de aceea nu mergem să ne spovedim".

– Acestea sunt îndreptățiri. Fiecare duhovnic are putere dumnezeiască din moment ce poartă epitrahil. Săvârșește Taina, are har dumnezeiesc și atunci când citește rugăciunea de iertare Dumnezeu șterge toate păcatele pe care le-am mărturisit cu pocăință sinceră. De noi depinde cât ne vom folosi prin Taina Mărturisirii. Odată a venit acolo la Colibă unul care avea probleme psihologice, cu gândul că am harisma

străvederii și aș putea să-l ajut. "Ce prevezi pentru mine?, mă întreabă. "Să cauți un duhovnic și să te spovedești, ca să poți dormi ca un puișor și să nu mai iei medicamente", îi spun. "Nu mai există astăzi duhovnici buni, îmi spune. Mai demult existau". Vin cu gând bun, că vor fi ajutați, dar nu primesc ceea ce le spui, și păcat de cheltuielile cu drumul.

Văd însă și o nouă tehnică a diavolului. Bagă în mințile oamenilor gândul că, dacă fac o oarecare făgăduință și o împlinesc, dacă mai merg și la vreun loc de închinare, sunt în regulă duhovnicește. Și vezi pe mulți mergând cu lumânări și cu alte obiecte făgăduite la mânăstiri, la locuri de închinare și le atârnă acolo, mai fac și cruci mari, mai plâng puțin și se limitează la acestea. Nu se pocăiesc, nu se spovedesc, nu se îndreaptă, iar aghiuță se bucură.

– Părinte, un om care nu se spovedește poate fi liniștit lăuntric?

– Cum să fie liniștit? Ca să simtă cineva odihnă trebuie să arunce molozul dinlăuntrul său. Asta se va face prin mărturisire. Omul, deschizându-și inima sa duhovnicului și mărturisindu-și greșelile se smerește și astfel deschide ușa cerului, lăsând să coboare din belșug harul lui Dumnezeu, care îl eliberează.

Înainte de mărturisire în capul lui există ceață, vede slab și își justifică greșelile sale. Pentru că atunci când mintea lui este întunecată de păcate, nu vede curat. Prin mărturisire face un "fuuu", se depărtează ceața și orizontul se curăță. De aceea, celor care vin să discutăm o problemă sau să-mi ceară un sfat etc., dacă nu s-au spovedit niciodată, îi trimit mai întâi să se

spovedească și după aceea îi primesc să vorbim. Unii îmi spun: "Părinte, fiindcă Sfinția Ta îți poți da seama ce trebuie să fac în problema aceasta, povățuiește-mă". "Deși mi-aș da seama eu ce trebuie să faci, îi spun, nu vei înțelege tu ce voi spune eu. De aceea mergi mai întâi și te spovedește și după aceea vino să discutăm". Cum oare să te înțelegi cu un om atunci când se află în altă frecvență?

Prin mărturisire omul aruncă din lăuntrul său orice ar fi nefolositor și rodește duhovnicește. Într-o zi săpam în grădină, ca să plantez niște roșii. În acel timp vine cineva și-mi spune: "Ce faci, Părinte?". "Ce să fac? îi spun. Îmi spovedesc grădina". "Bine, Părinte, dar și grădina are trebuință de spovedanie?". "Desigur că are. Am observat că atunci când o spovedesc, adică scot afară pietrele, pirul, spinii etc., face legume alese, iar altfel roșiile se fac palide și slabe!".

Dumnezeu vrea ca omul să se îndrepte prin om

– Părinte, atunci când mă confrunt cu o problemă și mă rog în acest sens, cum pot să-mi dau seama care este voia lui Dumnezeu?

– Voia lui Dumnezeu nu se află așa. Este mai bine să întrebi atunci când ai vreo problemă. Nu cere vestire de la Dumnezeu cât timp poți cere sfatul vreunui om, pentru că te poți înșela. Cineva mergea la o biserică și stând înaintea catapetezmei se ruga: "Maica Domnului, oare să iau banii din cutie?". Iar gândul îi

spunea: "Ia-i". "Da, o să-i iau", spunea, și lua banii. S-a făcut aceasta o dată, de două ori, de trei ori, până când un epitrop și-a făcut probleme. "Ce se întâmplă? gândea. Cineva ia banii", și s-a pus să urmărească. Și ce să vadă? Peste puțin timp vine acela și repetă aceleași cuvinte: "Maica Domnului, să iau banii din cutie?... "Da, o să-i iau", și-a spus, și l-a prins epitropul.

Atunci când există un om duhovnicesc pe care îl poți întreba, întotdeauna trebuie să întrebi. Iar când nu există om ca să-l întrebi – de pildă te afli în pustie – dar înlăuntrul tău există setea ascultării, atunci Bunul Dumnezeu Însuși se face Starețul tău și te luminează și îți vestește. Să presupunem că nu poți afla pe cineva care să-ți explice un loc din Sfânta Scriptură? Atunci te luminează Dumnezeu și îl înțelegi.

– Părinte, cum își va da seama cineva dacă ceva ce se întâmplă în nevoința sa este de la ispititor sau din propria neatenție?

– Va merge să întrebe.

– Adică singur nu își va putea da seama?

– Deși va pricepe ceva, nu poate fi sigur. Aici și unul care are experiență merge și întreabă pe altcineva. Eu întotdeauna întreb pentru vreo problemă de-a mea personală. Soluția mea, și foarte înțeleaptă de ar fi, o consider cea mai mare prostie când e vorba de vreo problemă personală. Și nu mă duc la cineva care știe ce mă odihnește, ci la unul care nu știe. Vezi, și un medic, ca să fie sigur că dă un diagnostic bun într-un caz greu, se sfătuiește și cu un alt medic; cu atât mai mult un student! Oricât de duhovnicesc ar fi cineva și oricât de bine și-ar aranja problemele sale, nu se poate

odihni, pentru că Dumnezeu vrea ca omul să fie ajutat de om și să se îndrepte prin om. Astfel le iconomisește Bunul Dumnezeu, ca omul să se smerească. Trebuie ca fiecare să-și spună duhovnicului gândurile și stările prin care trece, ca să-l sfătuiască, iar nu să hotărască singur în problemele grele, nici să înfrunte singur greutățile ce le întâmpină în nevoința lui, făcând experiențe pe sine, pentru că ispititorul îl va încurca și-i va pricinui probleme. Unii ajung la punctul în care își dau singuri canoane. Lucrurile acestea sunt foarte primejdioase.

Cel care nu are duhovnic ca să se sfătuiască cu el în călătoria sa duhovnicească se încurcă, se ostenește, întârzie și cu greu va ajunge la destinația sa. Dacă își dă singur soluții la problemele lui, oricât de înțelept ar fi, rămâne întunecat, deoarece se mișcă cu încredere în sine și mândrie. În timp ce acela care se smerește și merge cu încredere și râvnă la duhovnic și îi cere părerea este ajutat. Pentru că atunci Dumnezeu cu siguranță îl luminează pe duhovnic și îi dă răspunsul corect. Iată, atunci când vine cineva cu evlavie, cu gândul că sunt sfânt, deși eu sunt tinichea, am observat că simt înlăuntrul meu o schimbare și cele pe care i le spun nu sunt ale mele. Din aceasta îmi dau seama limpede că omul acesta a venit cu evlavie și Dumnezeu, ca să nu-l nedreptățească, îmi dă mie această stare bună. În aceste cazuri, dacă este vorba de o problemă serioasă, Dumnezeu te vestește și-i poți spune ce se va întâmpla, când se va întâmpla și cum s-o înfrunte.

Astăzi lucrul cel mai de nevoie este ca oamenii să afle un duhovnic, să se spovedească, să aibă încredere în el și să se sfătuiască cu el. Dacă au duhovnic și își fac un program de rugăciune, cu puțin studiu, dacă merg la biserică și se împărtășesc, atunci nu au de ce să se teamă în această viață.

Sufletul trebuie supravegheat de duhovnic ca să nu greșească drumul. În nevoința duhovnicească poate ajuta, de pildă, și studiul duhovnicesc, dar dacă cineva nu are povățuitor duhovnicesc, își poate da propriile lui tâlcuiri la cele pe care le citește și astfel să se înșele. Vezi, și atunci când cineva merge undeva cu mașina, poate consulta harta, dar mai bine oprește și întreabă, ca să nu o ia pe un drum greșit. Să presupunem că pornește din Atena spre Florina[1]. Are hartă și o urmărește, dar întreabă și la vreun chioșc dacă merge bine, dacă drumul este bun, pentru că la vreo intersecție există primejdia s-o ia pe alt drum și să ajungă în Kavala sau să cadă în vreo prăpastie și să se primejduiască de moarte. Desigur, se mai poate ca cineva să întrebe, însă să nu o ia pe drumul ce i se spune și să ajungă în cele din urmă altundeva, sau să nu ia aminte la punctele primejdioase și să pățească ceva rău. Însă cel ce îi arată drumul și în același timp îi spune: "Ia aminte, la punctul cutare este o curbă

[1] Oraș din nordul Greciei, lângă granița cu Serbia.

primejdioasă, dincolo este o prăpastie...", unul ca acesta își va lua plata sa. Vreau să spun că la fel trebuie să se facă și în viața duhovnicească. Este absolut necesar ca orice credincios să aibă duhovnic, care îl va povățui cu sfaturile lui și îl va ajuta prin Taina Mărturisirii. Numai așa poate trăi o viață duhovnicească ortodoxă și poate fi sigur că se află pe drumul cel bun.

Desigur, fiecare își va alege povățuitorul duhovnicesc. Nu își va încredința sufletul său oricui. Precum pentru sănătatea trupului caută un medic bun, tot astfel și pentru sănătatea sufletului său va căuta un duhovnic bun pe care îl va cerceta în mod regulat, avându-l pe acela ca medic al sufletului său.

Trimiteți-i pe oameni la duhovnic

– Părinte, de multe ori oamenii, văzându-ne că purtăm rasă, ne spun durerea lor, problemele lor, chiar ni se mărturisesc. Care trebuie să fie oare atitudinea noastră față de ei?

– La început, atunci când vi se adresează vouă pentru vreo problemă de-a lor, să-i întrebați: "Aveți duhovnic?". Și eu, oamenilor care vin acolo la Colibă să mă întrebe în vreo problemă, le spun: "Eu nu sunt duhovnic; să mergeți la duhovnicul vostru și să faceți orice vă va spune el". Oamenii trebuie să se pocăiască, să aibă un duhovnic și să se spovedească, ca să se taie drepturile diavolului. Sunt de acord ca o călugăriță să asculte o dată vreo oarecare femeie îndurerată, care are o problemă, și după aceea s-o trimită la duhovnic.

Însă nu sunt de acord să continue să discute cu ea. Sau dacă o femeie nu se folosește de duhovnicul ei sau dacă nu a mers niciodată să se spovedească sau se află într-o stare de deznădejde, să o asculte o dată și după aceea să o trimită la duhovnic și să-i spună că și ea se va ruga pentru dânsa.

Afară de faptul că monahia nu are obligația să-i ajute în felul acesta, adică ascultând mereu problemele lor, oamenii nu se ajută așa. Pentru că omul suferă trei feluri de schimbări: de la sine, de la alții și de la diavolul. Vin aici, află o mângâiere omenească, dar de îndată ce pleacă de la mânăstire și se duc acasă, se întorc iarăși la ale lor și încep aceleași probleme. Și femeile și bărbații să meargă la duhovnicul lor. Nu este corect să-și spună problemele lor călugărițelor. Pentru că după aceea își spun: "Le-am spus pe toate; sunt în regulă", odihnindu-și astfel în mod fals gândul lor și nu se mai duc apoi la duhovnic. Iar aceasta este tot o măiestrie a diavolului, ca aceia să nu se spovedească.

Trebuie să înțelegeți care vă este misiunea voastră ca monahii și să nu mergeți să faceți, chipurile, misiune, deoarece procedând astfel dovediți că nu v-ați înțeles misiunea călugărească. Ca monahi avem obligația să facem rugăciune pentru problemele celorlalți, dar nu suntem obligați să ne preocupăm de problemele lor. Duhovnicul are obligația și responsabilitatea să facă aceasta. Dacă discută cu voi, vă încarcă pe voi cu responsabilitatea. Duhovnicul însă îi poate urmări de aproape și să le dea soluții la problemele lor. Adică este nevoie de treabă. Iar treaba aceasta nu

este a monahilor. De la voi se cere numai rugăciune. Pot să trimită și vreo scrisoare cu un pomelnic având numele lor, ca să facem vreo ață de rugăciuni.

Duhovnicul de aproape

Precum se îngrijește cineva ca medicul familiei să fie cât mai aproape de el, așa trebuie să se preocupe ca și duhovnicul său să fie aproape de el. Un medic poate ajuta un bolnav atunci când este aproape de el mai bine decât profesorii universitari – deși aceia au atâta experiență – pentru că îl poate urmări sistematic și, dacă va trebui, îl va trimite la un medic de specialitate. M-a impresionat următorul fapt atunci când eram în Sanatoriu[2]: mulți bogați care aveau tuberculoză stăteau acasă și mergeau la ei profesorii universitari pentru a le face tratament. S-a dovedit însă că tratamentul n-a dat nici un rezultat, pentru că nu puteau să-i urmărească sistematic. De aceea au fost nevoiți să creeze în Sanatoriu sectoare separate ca să fie internați acolo, așa încât să fie observați permanent.

Vreau să spun prin acestea că, precum medicul observă de aproape pe bolnav atunci când îi dă să facă un tratament, ca să vadă dacă medicamentele ce i le-a dat ajută sau au efecte contrare etc. și potrivit cu aceasta mărește sau micșorează doza și, dacă va trebui, poate chiar și schimba tratamentul, tot astfel și duhovnicul trebuie să observe de aproape sufletul,

[2] În 1966 Starețul a făcut operație la plămâni în Sanatoriu, deoarece suferea de pneumonie.

pentru că din timp în timp apar diferite schimbări și reacții, pe care nu le poate observa de departe, ca să-l ajute pe deplin. Odată am spus unui suflet ce avea o ispită: "Fă așa și vei vedea că o vei trece". Și într-adevăr, m-a ascultat și a depășit ispita. După puțin timp a avut o ispită exact contrară, a înfruntat-o în același mod și s-a chinuit. Putea binecuvântata să trimită un om sau să scrie o scrisoare ca să mă întrebe ce trebuie să facă, fiindcă înfrunta o altă greutate. I-aș fi dat alt medicament, adică alt sfat. I-a fost greu să mă întrebe, deoarece eram departe. De aceea eu nu obișnuiesc să dau sfaturi de departe dacă nu-l cunosc bine pe om și nu am o legătură strânsă cu el.

Duhovnicul în familie

– Părinte, ce cărți îi pot ajuta pe soți?

– Ceea ce ajută pe cei căsătoriți este să nu se îndreptățească nici unul pe sine. Dacă se îndreptățesc pe sine, oricâte cărți duhovnicești ar citi, nu se folosesc. Dacă au intenție bună, dacă au duhovnic și fac ascultare de el, nu vor avea probleme. Fără duhovnic nu se face arbitraj.

Lucrul cel mai bun este să aibă amândoi soții același duhovnic. Nu bărbatul un duhovnic și femeia altul. Dacă două lemne vor fi cioplite de doi tâmplari niciodată nu se vor potrivi. În timp ce dacă vor avea același duhovnic, duhovnicul ciopleşte umflăturile – slăbiciunile – unuia, cioplește și umflăturile celuilalt și astfel se aplanează greutățile. Dar astăzi chiar și perechile care trăiesc duhovnicește au duhovnici diferiți. Rar au amândoi același duhovnic, de aceea

nici nu se folosesc. Am în vedere perechi care se potriveau, dar nu aveau acelaşi duhovnic ca să-i ajute, şi s-au despărţit. Iar alte perechi, deşi nu se potriveau au trăit în armonie, deoarece au avut acelaşi duhovnic.

Desigur, atunci când toată familia are acelaşi duhovnic, aceasta este şi mai bine. Duhovnicul îi va asculta pe toţi şi problema ce a apărut o va rezolva potrivit cu situaţia. Uneori va zori puţin pe tata sau pe mama, alteori îi va chema şi pe copii dacă nu va putea trage concluzii din cele ce îi spun părinţii. Sau – dacă perechea are probleme şi este de vină, de pildă, femeia – îl poate chema pe bărbat ca să-l sfătuiască cum trebuie să se poarte sau va cere unei rude sau cunoscut al lor să ajute cu discernământ.

Schimbarea duhovnicului

– Părinte, atunci când cineva este nevoit, pentru un oarecare motiv, să-şi schimbe duhovnicul, este oare necesar să-şi spovedească din nou păcatele pe care le-a mai spovedit?

– Este bine să-l înştiinţeze de ele pe duhovnicul cel nou, precum bolnavul care atunci când îşi schimbă medicul îi spune din nou istoricul său, pentru ca medicul să-l poată ajuta cât mai bine.

– Părinte, atunci când cineva vrea să-şi schimbe duhovnicul şi ne întreabă dacă acest lucru este corect, ce trebuie să-i spunem?

– Să ia binecuvântare de la duhovnicul lui. Nu este bine să-şi schimbe cineva uşor duhovnicul. O clădire nu se va construi niciodată aşa cum trebuie, dacă se schimbă mereu inginerii şi constructorii.

Mai demult oamenii mergeau la stareţ ca să ceară sfat în vreo problemă ce îi preocupa ca să fie ajutaţi. Astăzi mulţi nu merg să ceară sfat, ci ca să se îndrepTăţească pe sine sau ca apoi să spună că s-au sfătuit şi cu cutare Părinte. "Am mers la cutare şi la cutare, l-am întrebat şi pe Părintele Paisie despre problema aceasta", spune câte unul, iar eu poate l-am certat sau poate a venit până la poartă şi nici nu a bătut. Aşa ajung să umble de la un părinte la altul fără să aibă vreun duhovnic permanent, iar în cele din urmă se încurcă rău de tot.

Alţii fac o greşeală şi nu se duc s-o spună duhovnicului lor, ci se duc şi o spun altui duhovnic ca să nu-şi piardă prestigiul. După puţin timp fac aceeaşi greşeală şi o spun altuia, apoi altuia, şi în cele din urmă apar înaintea unui duhovnic că a făcut-o doar o dată, înaintea celuilalt tot o dată, şi aşa continuă să greşească şi rămân neîndreptaţi.

Am observat că sunt unii care evită să spună ceva duhovnicului lor, deşi ştiu că îi va ajuta şi nu va duce vorba, dar o spun vreunui cunoscut de al lor, care nu-i poate ajuta şi care sigur o va spune şi altora. Îmi aduc aminte că atunci când eram monah începător în viaţa de obşte[3], venise cineva să se facă monah. A stat o bucată de vreme şi după aceea i-au venit gânduri de plecare. Nu s-a dus la stareţ să-şi spună gândurile sale, nici la vreun alt părinte duhovnic, ci i le-a spus unui lucrător din Ieriso[4], care lucra în mânăstire. Eram şi eu acolo aproape atunci când îi vorbea; curăţam ceapă în afara bucătăriei. A început aşadar acela, de la vreo doi

[3] În Mânăstirea Esfigmenu, 1953–1956.
[4] Sat din apropierea Sf. Munte.

metri mai încolo, să-i facă o mărturisire cu voce tare. "Îmi pare rău că m-am făcut monah". "Atunci când ai venit, nu ai încercat mai întâi?", l-a întrebat lucrătorul. "Am încercat doi ani". "Bine, dar de ce nu ai plecat mai devreme?". "Iată că nu am plecat". "Te-au făcut călugăr cu sila?". "Nu, am vrut și eu". "Bine, îi spune, le-ai spus pe acestea stareţului?". "Nu", îi răspunde. "Cu ce te vei folosi dacă mi le spui mie?", îl întreabă acela. Îi spusese întreg istoricul său. Vedeți? Stareţului, căruia trebuia să i le spună ca să fie ajutat, nu i le-a spus, ci s-a dus să se spovedească la un lucrător. Și acela ieșind din Sfântul Munte le va spune pe toate în Ieriso, la cafenea, ca să râdă și va umple satul cu ele. Și măcar dacă ar fi fost un prost. Dar știți câte dicționare avea? Greaca veche o știa la perfecție.

– Părinte, oare un mirean poate întreba despre vreo problemă de a sa sau despre vreo ispită pe vreun oarecare frate duhovnicesc de al său, dacă duhovnicul său lipsește?

– Nu-i poate telefona duhovnicului său? Fratele uneori poate ajuta, alteori nu, ba chiar în ciuda bunei lui intenții îl poate chiar vătăma. La o nevoie lucrurile se aranjează printr-un telefon la duhovnic. Iar dacă nu poate comunica cu duhovnicul lui și este ceva serios și urgent, să-l întrebe pe un alt duhovnic. Este bine să-l întrebe pe duhovnicul său de mai înainte cu care duhovnic să se sfătuiască în acest caz, astfel încât să meargă la unul care are același duh. Pentru că fiecare inginer are planul său. Poate fi bun și un plan și celălalt, dar ele sunt diferite.

CAPITOLUL 2

Despre spovedania corectă

Să ne legăm rănile

Părinte, intru în panică atunci când am căderi în nevoința mea.

– Nu te teme. Este luptă și vom avea și răni. Acestea se vindecă prin spovedanie. Iată, soldații aflați în război, atunci când sunt răniți într-o luptă, aleargă imediat la medic, își leagă rana și continuă să se lupte cu mărime de suflet. Între timp dobândesc și experiență din rănire și se păzesc tot mai bine, astfel încât să nu mai fie răniți. Așa și noi, atunci când suntem răniți în nevoința noastră, nu trebuie să ne pierdem curajul, ci să alergăm la medic – la duhovnic – să-i arătăm rana să ne vindecăm duhovnicește și să continuăm din nou *"lupta cea bună"*[5]. Rău este atunci când nu căutăm să-i aflăm pe vrăjmașii cei înfricoșători ai sufletului, patimile, și nu ne nevoim ca să-i omorâm.

– Părinte, unii din mărime de suflet nu merg să se spovedească. "Fiindcă se poate să mai fac aceeași gre-

[5] 1 Tim. 6, 12.

şeală, spun ei, pentru care pricină să merg şi s-o spovedesc? Ca să-mi bat joc de părintele?".

– Aceasta nu este corect! Este ca şi cum un soldat ar spune atunci când este rănit: "Fiindcă războiul nu s-a terminat şi se poate să fiu rănit din nou, pentru ce să-mi leg rana?". Dar dacă nu o va lega, va avea hemoragie şi va muri. Se poate ca din mărime de suflet să nu meargă să se spovedească, dar procedând astfel, în cele din urmă se vor netrebnici. Şi vezi, diavolul exploatează până şi harismele. Dacă nu ne curăţim sufletul prin spovedanie, atunci când cădem şi ne murdărim, socotind că iarăşi vom cădea şi ne vom murdări, punem noroi peste vechiul noroi şi după aceea este greu să ne curăţim.

Nevoia de mărturisire

– Părinte, Cuviosul Marcu Ascetul spune: "Cel cunoscător nu se mărturiseşte lui Dumnezeu prin amintirea căderilor sale, ci prin răbdarea întristărilor ce vin pe urmă". Oare la ce se referă?

– Trebuie să se facă şi una, şi cealaltă. Cel credincios se mărturiseşte la duhovnic, dar se mărturiseşte şi mai înainte prin rugăciune cu smerenie lui Dumnezeu, golindu-se pe sine: "Dumnezeul meu, am greşit, sunt aşa şi aşa". În acelaşi timp primeşte şi mâhnirile ce i se întâmplă ca pe un medicament. Sfântul nu spune să nu faci prima şi a doua mărturisire, ci numai să suferi întristările. Dar ce înseamnă "mărturisesc"? Oare nu înseamnă "a scoate afară ceea ce am înlăuntrul meu"?

Dacă ai bune înlăuntrul tău, *"te mărturiseşti Domnului"*[6], adică îl slavosloveşti pe Dumnezeu. Dacă ai rele îţi mărturiseşti păcatele tale.

– Părinte, când va merge cineva pentru prima dată să se mărturisească, îi va spune duhovnicului său toată viaţa sa de mai înainte?

– Prima dată va face o mărturisire generală. Precum bolnavul, atunci când intră în spital, îşi spune istoricul său, ca de pildă: "Am avut o afecţiune a plămânilor, dar acum a trecut; am făcut o operaţie cu anestezie totală sau locală etc.", tot astfel şi la prima mărturisire, cel ce se mărturiseşte, dacă va încerca să spună duhovnicului amănunte din viaţa sa, acela va afla rana şi o va vindeca. De multe ori o lovitură căreia nu-i dai importanţă va avea consecinţe după aceea. Desigur, prima oară când va merge la duhovnic va spune, să presupunem, o sută de păcate. A doua oară va spune o sută zece, pentru că diavolul îl va lupta mai mult, fiindcă s-a spovedit şi i-a stricat treaba. A treia oară se poate să spună o sută cincizeci, dar după aceea le va micşora mereu numărul, până când va merge la mărturisire şi va avea de spus foarte puţine păcate.

Mărturisirea corectă

– De ce uneori nu facem nevoinţa care trebuie ca să ne îndreptăm, deşi ne mustră conştiinţa?

[6] Ps. 106, 1.

– Aceasta se poate întâmpla şi dintr-o lovitură sufletească. Atunci când cineva a intrat în panică din pricina vreunei ispite, ar vrea să se nevoiască, dar nu are dispoziţie, nu are putere sufletească. Atunci trebuie să se aranjeze lăuntric prin spovedanie. Prin spovedanie este mângâiat, este întărit şi, cu harul lui Dumnezeu, îşi regăseşte curajul pentru nevoinţă. Dacă nu se aranjează îi poate veni şi o altă ispită şi astfel, întristat cum este, se frânge mai tare, îl îneacă gândurile, deznădăjduieşte şi după aceea nu se mai poate nevoi deloc.

– Şi dacă aceasta se întâmplă adeseori?

– Dacă se întâmplă adeseori, omul trebuie să se aranjeze adeseori, să-şi deschidă inima sa duhovnicului, ca să prindă curaj. Şi atunci când se aranjează, trebuie să pună maşina să alerge, adică să se nevoiască cu mărime de suflet şi intensiv, pentru ca vrăjmaşul s-o ia la picior.

– Părinte, ce este de vină atunci când nu simt nevoia de a mă spovedi?

– Nu cumva nu te supraveghezi pe tine? Mărturisirea este taină. Să mergi şi în mod simplu să-ţi spui păcatele tale. Ce crezi? Oare nu ai încăpăţânare? Nu ai egoism? N-o răneşti pe sora ta? Nu judeci? Oare eu ce spun atunci când merg? "M-am mâniat, am judecat ...", şi duhovnicul îmi citeşte rugăciunea de iertare. Dar şi păcatele mici au şi ele greutatea lor. Atunci când mergeam la Părintele Tihon[7] să mă spovedesc, nu aveam nimic serios să-i spun, dar el îmi spunea: "Nisip, fiul meu, nisip!". Păcatele mici se adună şi fac o grămadă de nisip, care este mai greu decât o piatră mare. Unul care a făcut un păcat mare se gândeşte mereu la el, se pocăieşte şi se smereşte. Tu ai multe păcate mici. Dacă îţi cercetezi însă condiţiile în care ai crescut tu şi pe cele în care a crescut acela, vei vedea că eşti mai rea decât el. Să încerci de asemenea să fii mai concretă în mărturisirea ta. Nu ajunge să spună cineva, de pildă, "invidiez, mă mânii etc.", ci trebuie să spună căderile sale concrete pentru ca să poată fi ajutat. Şi atunci când este vorba de ceva grav, precum este viclenia, trebuie să spună şi cum a gândit şi cum a acţionat, căci altfel îşi bate joc de Hristos. Dacă omul nu mărturiseşte adevărul la duhovnic, nu-i descoperă greşeala sa astfel ca să-l poată ajuta, păţeşte vătămare, precum cel bolnav îşi pricinuieşte un mare rău sănătăţii sale atunci când îşi ascunde de medic boala sa. În timp ce dacă se arată pe sine exact aşa cum este, atunci duhovnicul îl poate cunoaşte mai bine şi îl poate ajuta mai eficient.

Pe lângă aceasta, atunci când cineva nedreptăţeşte sau răneşte prin comportarea sa pe vreun om, trebuie ca mai întâi să meargă şi să-i ceară cu smerenie iertare, să se împace cu el şi după aceea să-şi mărturisească duhovnicului căderea sa, ca să ia iertare. Aşa vine harul lui Dumnezeu. Dacă îşi spune greşala sa duhovnicului fără ca mai înainte să ceară iertare de la omul pe care l-a rănit, nu este cu putinţă să i se liniştească sufletul său, pentru că nu se smereşte. Afară numai dacă omul pe care l-a supărat a murit sau nu-l mai poate afla pentru că şi-a schimbat domiciliul

[7] Cuviosul Paisie Aghioritul, "Flori din Grădina Maicii Domnului".

şi nu-i are adresa ca să-i ceară iertare, fie şi în scris, dacă are dispoziţie să facă şi aceasta. Şi atunci Dumnezeu îl iartă, pentru că vede dispoziţia sa.

– Părinte, dar dacă cerem iertare şi nu ne iartă?

– Atunci să facem rugăciune ca Dumnezeu să-i înmoaie inima. Se poate însă ca Dumnezeu să nu ajute să i se înmoaie inima aceluia, pentru că ştie că de ne va ierta, vom cădea în aceeaşi greşală.

– Părinte, atunci când cineva face o greşală gravă, se poate ca acela să nu o poată mărturisi imediat?

– De ce s-o lase? Ca să se oţetească? Cu cât ţii mai mult un lucru stricat, cu atât se strică şi mai mult. De ce să lase să treacă o lună, două, şi să nu meargă îndată la duhovnic şi s-o mărturisească? Să meargă cât mai repede cu putinţă. Dacă are o rană deschisă, va lăsa să treacă o lună ca să se vindece? Nu trebuie să aştepte ca să meargă doar atunci când duhovnicul va avea mai mult timp, ca să se simtă mai liber. Ci greşala aceea, tac-tac, să o spună imediat şi după aceea, când duhovnicul va avea mai mult timp, să meargă pentru mai multă vreme, ca să discute.

Nu este trebuinţă de multă vreme ca să-mi fac portretul meu. Atunci când conştiinţa lucrează corect, omul în două cuvinte îşi face portretul stării sale. Dar atunci când există înlăuntru zăpăceală, se poate să spună multe şi să nu-şi facă portretul. Iată, văd că unii îmi scriu caiete întregi, 20–30 pagini mari cu litere mici şi câteva pagini post scriptum... Toate acestea pe care le scriu ei, le-ar fi putut aşterne pe o pagină.

Circumstanţele atenuante în spovedania noastră se fac agravante pentru conştiinţă

– Părinte, atunci când, în timpul mărturisirii unui păcat, cineva nu simte durerea pe care a simţit-o atunci când a făcut păcatul, aceasta înseamnă că nu are pocăinţă adevărată?

– Dacă a trecut un timp de atunci de când a făcut acel păcat, rana se cicatrizează şi de aceea nu simte aceeaşi durere. Ceea ce trebuie este să nu se îndreptăţească pe sine în timpul spovedaniei. Eu când merg să mă spovedesc şi spun, de pildă, "m-am mâniat" – indiferent dacă trebuia să dau şi vreo palmă – nu spun de ce, ca nu cumva duhovnicul să-mi dea circumstanţe atenuante. Cel care se mărturiseşte şi se îndreptăţeşte pe sine nu are odihnă lăuntrică, oricât de inconştient ar fi. Circumstanţele atenuante pe care le foloseşte în mărturisirea sa i se fac agravante pentru conştiinţa sa. În timp ce acela care îşi exagerează greşalele sale, deoarece are o conştiinţă sensibilă, şi primeşte şi un canon mai mare de la duhovnic, unul ca acesta simte o veselie nespusă. Există oameni care, dacă fură, de pildă, o boabă de strugure, se simt ca şi cum ar fi luat multe coşuri de struguri şi se gândesc mereu la greşala lor. Nu dorm toată noaptea până ce nu se duc să se spovedească. Şi sunt alţii care, deşi au furat coşuri întregi de struguri, se îndreptăţesc pe sine şi spun că au luat numai un ciorchine. Însă aceia care nu numai că nu se îndreptăţesc pe ei înşişi, ci îşi măresc şi cea mai mică greşală a lor şi se mâhnesc şi suferă mult pentru o mică neorânduială a lor, ştiţi ce mângâiere

dumnezeiască simt? Aici poţi vedea dreptatea dumnezeiască, felul cum răsplăteşte Bunul Dumnezeu.

Am observat că toţi cei care îşi spun păcatele lor cu smerenie duhovnicului şi se defaimă pe ei înşişi, strălucesc, pentru că primesc harul lui Dumnezeu. Cu câtă zdrobire mi-a povestit un ofiţer trecut în rezervă tot ceea ce a făcut de la vârsta de opt ani. Cândva a luat o minge de la un copil numai pentru o noapte – a doua zi i-a înapoiat-o – şi plângea pentru că l-a mâhnit pe acela. Îndată ce a ieşit din armată, a mers să-i caute pe cei pe care îi supărase atunci când era în serviciu – indiferent dacă făcând aceasta îşi împlinise corect datoria serviciului său – şi le-a cerut iertare. Toate le lua asupra sa. Acum locuieşte într-un sat şi banii săi îi dă milostenie. O sluješte şi pe mama lui, care are 95 de ani, fiind ţintuită la pat de o paralizie a trupului şi, deoarece îi vede trupul când o îngrijeşte, îl supără gândul. "Dacă Ham a fost pedepsit pentru că a văzut goliciunea tatălui său[8], atunci eu...". Plângea mereu. Faţa lui îi era schimbată. Cât am învăţat din zdrobirea lui!

– Părinte, se poate ca cineva să-şi mărească greşalele lui, ca să arate că face o lucrare fină?

– Aceasta este altceva. În cazul acesta se mândreşte din smerenie.

După spovedanie

– Părinte, după spovedanie este normal să simţi o greutate?

[8] Fac. 9, 20-27.

– De ce să simţi greutate? Printr-o spovedanie corectă se şterg toate cele vechi. Se deschid alte perspective. Vine harul lui Dumnezeu şi îl schimbă complet pe om. Se pierd tulburarea, cruzimea, neliniştea şi vin pacea şi liniştea. Atât de simţit este lucrul acesta chiar şi la exterior, încât le spun unora să se fotografieze înainte de spovedanie şi după, ca să constate şi ei înşişi schimbarea cea bună, pentru că pe faţă se zugrăveşte starea duhovnicească lăuntrică. Tainele Bisericii fac minuni. Cu cât se apropie cineva de Dumnezeu – Omul Iisus Hristos, se îndumnezeieşte şi este firesc să răspândească harul dumnezeiesc şi să fie trădat de el.

– Părinte, adică după o spovedanie sinceră trebuie să simţi imediat bucurie?

– Nu întotdeauna. Se poate să nu te bucuri imediat, ci încet-încet se naşte bucuria înlăuntrul tău. După spovedanie este trebuinţă de recunoaşterea mărinimoasă. Să te simţi ca acela căruia i se iartă o datorie ce o are şi din mărime de suflet simte recunoştinţă şi se simte dator faţă de binefăcătorul lui. Să mulţumeşti lui Dumnezeu, dar în acelaşi timp să trăieşti şi psalmul: *"Fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea"*[9], ca să nu îndrăzneşti şi să repeţi aceleaşi greşeli.

– Părinte, am citit undeva că diavolii ne vor chinui în cealaltă viaţă chiar şi pentru un gând rău pe care nu l-am spovedit.

[9] Ps. 50, 5.

– Ascultă, atunci când omul se pocăieşte şi spune duhovnicului său tot ceea ce-şi aduce aminte fără să aibă intenţia de a ascunde ceva, s-a terminat; aghiuţă nu mai are nici o stăpânire asupra lui. Iar când nu îşi va spovedi întru cunoştinţă o parte din păcatele sale, se va chinui în cealaltă viaţă pentru acestea.

– Părinte, atunci când cineva şi-a mărturisit greşelile lui din tinereţe, dar iarăşi se gândeşte la ele şi se chinuieşte, este corectă această poziţie a sa?

– Dacă are multă zdrobire pentru greşelile tinereţilor lui şi le-a mărturisit, nu există motiv să se chinuiască, de vreme ce Dumnezeu i le-a iertat din clipa în care le-a mărturisit. De aici înainte nu trebuie să mai scormonească cele vechi, mai ales păcatele trupeşti, pentru că se poate vătăma. De pildă, în război cade o grenadă lângă un militar, dar îl păzeşte Dumnezeu şi nu explodează. După ce se termină războiul militarul află grenada care nu explodase şi începe s-o cerceteze cu curiozitate şi în cele din urmă este omorât în timp de pace.

Încrederea în duhovnic

– Părinte, dacă cineva se mâhneşte pentru că duhovnicul l-a certat pentru o oarecare greşală, şi cade în întristare, aceasta are egoism în sine?

– Ei, desigur că are egoism în sine. Dacă s-ar mâhni după Dumnezeu, ar primi mângâiere, ar şi spori, deoarece ar încerca să nu mai facă acea greşeală. Trebuie să spună duhovnicului lui greutăţile, gândurile şi căderile sale şi să primească cu bucurie şi blândeţe şi comportamentul său cel aspru, pentru că toate se fac din dragoste şi din interes pentru sporirea sufletului său.

– Părinte, şi dacă nu primesc certarea şi observaţia?

– Dacă nu primeşti, vei rămâne neîndreptată. Cei care nu primesc observaţiile nici de la oamenii pe care îi iubesc, rămân nişte lemne strâmbe şi ei singuri se netrebnicesc duhovniceşte. Precum scândurile care nu primesc rindeluirea tâmplarului ca să devină mobilă sfârşesc la cofraje şi scări, unde sunt călcate şi murdărite până ce ajung la foc, tot astfel şi aceştia, în cele din urmă se distrug.

– Părinte, când cineva nu este de acord cu duhovnicul într-o problemă, ce trebuie să facă?

– Să-şi spună simplu şi cu smerenie gândul său. Desigur, este trebuinţă de multă luare aminte în alegerea duhovnicului, astfel încât să se încreadă şi să se odihnească prin îndrumarea lui.

– Părinte, atunci când cineva vede ceva în mod diferit de cum vede duhovnicul lui, îi este de folos să insiste în părerea sa?

– Nu, pentru că nu ştie ce se ascunde în spatele a ceea ce el consideră că nu este corect. De pildă, ca să înţeleagă cineva ce se ascunde în spatele unei acţiuni a duhovnicului său, poate că duhovnicul trebuie să-i spună ceva din spovedania altcuiva. Dar este îngăduit să spună spovedania altuia? Desigur că nu. Să spunem că s-a înţeles cu duhovnicul său ca să-l vadă la cutare oră, dar în ora aceea merge şi altcineva, care are gânduri de sinucidere, şi duhovnicul îl ia întâi pe acela.

Atunci acesta cugetă: "L-a luat mai întâi pe acela, pe mine mă dispreţuieşte". Însă cum să-i spună duhovnicul că acesta a ajuns la punctul să facă o încercare de sinucidere? Dacă îi explică, îl distruge pe celălalt. În timp ce dacă se sminteşte acesta ce mai aşteaptă sau dacă se supără puţin, nu se va întâmpla un mare rău. O dată aşa s-au smintit unii care au venit acolo la Colibă. Era cineva pe care ai lui l-au adus cu mare greutate să discutăm şi l-am primit cu multă bunătate. L-am sărutat, i-am dat o metanie, nişte iconiţe. Ceilalţi s-au supărat. "Pe noi stareţul nici nu ne-a băgat în seamă", au spus ei. Acesta, sărmanul, era ca fiul cel pierdut; ştiam amănunte din viaţa lui. A plecat după aceea un alt om. Ceilalţi puteau să se smintească de o mie de ori. Nu poţi distruge pe unul, odihnind pe altul cu o explicaţie.

Legătura corectă cu duhovnicul

Un om duhovnicesc, atunci când vrea să ajute pe cineva, încearcă să-l alipească de Hristos, iar nu să-l lege de sine. După aceea, când reuşeşte să-l alipească de Hristos el se bucură, iar acela se nevoieşte privind la Hristos. Atunci şi unul şi celălalt au plata lor şi lucrurile merg normal. Însă atunci când omul se nevoieşte şi caută cum să placă aceluia care încearcă să-l unească cu Hristos, adică dacă o acţiune a sa îl va mâhni sau îl va bucura pe acela, şi nu cugetă cum vede oare Hristos această acţiune a sa, atunci nu-l mulţumeşte nici pe omul care îl ajută, nici pe Hristos,

dar nici el nu se foloseşte, pentru că nu primeşte ajutor dumnezeiesc. Adică nu Se bucură nici Hristos şi nici duhovnicul de ceea ce face, dar nici el nu se foloseşte, ca să depăşească o greutate. Să presupunem că o soră cântă şi cugetă: "Oare cânt bine? Se va bucura stareţa?". Ei, una ca aceasta nu se foloseşte. În timp ce dacă ar cânta pentru Hristos, lucrurile ar merge normal; va şi cânta bine, şi pe stareţă o va mulţumi.

– Părinte, este vinovat cineva atunci când nu înţelege corect ceea ce i-a spus duhovnicul?

– Ascultă, chiar dacă n-a înţeles fiindcă a avut o dorinţă şi mintea lui a fost acolo, tot este vinovat. Unii îşi fac din voia lor voia lui Dumnezeu. De pildă, cineva îl întreabă pe duhovnicul său despre o problemă de a sa, dar are în gând soluţia pe care o vrea el, care îl odihneşte. Duhovnicul îi spune ce trebuie să facă şi acesta înţelege că îi spune să facă ceea ce voia el, şi o face cu bucurie, crezând chiar că face ascultare. Iar dacă după aceea duhovnicul îi spune: "De ce ai făcut aşa?", îi răspunde: "Dar nu mi-ai spus să fac aşa?".

Dar uneori ceea ce spune duhovnicul nu trebuie s-o iei după literă. Se poate să fie un fel de a spune. O să vă spun un caz ca să înţelegeţi. O profesoară de patruzeci şi cinci de ani, care avea şi copii, se încurcase cu un elev de al ei de şaisprezece ani. Băiatul plecase de acasă şi trăia cu profesoara. Când tatăl lui a venit la Colibă şi mi-a spus durerea sa, i-am spus ca în cazul acesta să facă ceea ce îi va spune duhovnicul lui. S-a dus aşadar, sărmanul, la duhovnic şi după aceea a venit iarăşi la mine. În ziua aceea eu aveam Exarhia de

la Patriarhie[10] și nu puteam discuta cu el, dar i-am spus: "Să faci ceea ce ți-a spus duhovnicul tău". Acela însă nu pleca – și bine a făcut că nu a plecat, ci a rămas. La un moment dat, când am fost puțin liber, l-am văzut pentru puțin și mi-a spus: "Părinte, m-am hotărât s-o omor pe această femeie, pentru că așa mi-a spus duhovnicul". "Ia stai, omule, îi spun, ce ți-a spus duhovnicul tău?". "Mi-a spus: «Femeia aceasta este vrednică de moarte»". Ați înțeles? Duhovnicul a spus: "Femeia aceasta este vrednică de moarte", iar nu s-o omoare! De atunci nu mai spun nimănui: "Fă ceea ce ți-a spus duhovnicul", ci îl întreb ce i-a spus duhovnicul...

– Părinte, se poate ca cineva să ceară ajutor de la duhovnic și în același timp să-i propună și soluția?

– Ei, dar atunci ce fel de ajutor cere? Altceva este să-i spună duhovnicului cu smerenie, ca pe un gând al său, ceea ce crede că îl va ajuta – aceasta se impune – și altceva este să insiste că gândul acesta al lui este cel corect. În cazul acesta omul nu sporește. Ci este ca și cum ar merge la medic și i-ar spune: "Să-mi dai medicamentul acesta". Însă bolnavul este dator să facă ascultare de medic; nu-i va arăta el aceluia ce fel de medicamente să-i dea. Aici nu este problema de poftă, ca la mâncăruri și dulciuri, ca să spună cineva: "Vreau baclava sau vreau cataif", ci potrivit cu boala, medicul va da și medicamentul.

[10] Reprezentanți de la Patriarhie.

CAPITOLUL 3

Medicul duhovnicesc al sufletului

Este trebuință de duhovnici buni

Astăzi oamenii sunt obosiți, amețiți și întunecați de păcat și de egoism. De aceea este trebuință mai mult decât în orice altă vreme de duhovnici buni și experimentați, care să se apropie de oameni în mod simplu și cu dragoste adevărată și să-i povățuiască cu discernământ, ca să se liniștească. Fără duhovnici buni bisericile se golesc și se umplu psihiatriile, închisorile și spitalele. Oamenii trebuie să conștientizeze că se chinuiesc pentru că sunt departe de Dumnezeu, să se pocăiască și să-și spovedească cu smerenie păcatele lor.

Lucrarea duhovnicului este o lucrare de tămăduire lăuntrică. Nu există vreun medic mai presus de un duhovnic experimentat, care insuflă încredere prin sfințenia sa, care îndepărtează de la făpturile cele sensibile ale lui Dumnezeu gândurile ce li se aduc de aghiuță și care vindecă suflete și trupuri fără medicamente, doar cu harul lui Dumnezeu.

Atunci când duhovnicul are iluminare dumnezeiască, are Duhul lui Dumnezeu, înțelege și distinge

stări și poate da direcții corecte sufletelor. Este bine ca el să nu aibă multe preocupări, pentru ca să poată acorda fiecărui suflet timpul necesar și să-și poată face treaba lui în chip corect. Altfel pățește ceea ce pățește un chirurg bun care, atunci când face prea multe operații în fiecare zi, se obosește și este firesc să nu poată da cât ar trebui. De aceea nu trebuie să se amestece în toate problemele familiale, ci să se limiteze de fiecare dată la ceea ce este în legătură în mod concret cu sufletul, așa încât să aibă timpul necesar să-l ajute eficient. Dar nici cel ce se spovedește nu trebuie să-l încarce pe duhovnic cu subiecte despre care poate întreba pe alții mai competenți, adică să-l întrebe care casă anume s-o închirieze sau la ce meditații să-și trimită copilul etc.

La spovedanie este judecat de Dumnezeu și cel ce se spovedește și duhovnicul, unul pentru cele pe care le spovedește, iar celălalt pentru cele pe care le hotărăște. Mult ajută libertatea duhovnicească la povățuirea sufletului. Adică duhovnicul să nu urmeze o linie ce o propun unii, ci să vadă ce spun Sfinții Părinți și să acționeze cu discernământ, potrivit cu omul, cu căderea și cu pocăința. Văd însă de multe ori că nu există sinceritate. Unii care au responsabilitate pentru suflete nu stau să spună un cuvânt unuia care, de pildă, este încurcat cu vrăjitori, cu înșelați etc., ca să-i creeze probleme de conștiință, să ia poziție, ca să nu aibă necazuri cu aceia. Adică pentru ca unii duhovnici să nu se strice cu unul și cu altul și ca să spună toți cuvinte bune despre ei, îl lasă pe om să se distrugă, iar pe diavol să se bucure.

– Părinte, în epoca noastră, cu atâta păcat ce există în lume, poziția duhovnicului nu este uneori dificilă?

– Da, este dificilă. De aceea la început este bine ca duhovnicul să încerce să îndrepte păcatele cele foarte mari, ca astfel să se curețe zgura cea groasă a păcatului de pe făpturile lui Dumnezeu și să devină mai predispuși spre îndreptare. Să se poarte cu îngăduință, dar în același timp să-l povățuiască pe om în așa fel, încât să-și dea seama de greșalele sale și să ceară iertare de la Dumnezeu. Este absolut necesar să-i accentueze celui ce se spovedește că este trebuință de pocăință, de schimbare a vieții, ca să primească milă de la Dumnezeu. De asemenea ajută mult să le vorbească oamenilor cu dragoste despre marea dragoste a lui Dumnezeu, astfel încât ei înșiși să-și aprindă mărimea de suflet, să-și simtă greșalele lor și să-și schimbe obișnuințele.

Un duhovnic tânăr, până ce va dobândi experiență, este mai bine să ajute în cazurile mai ușoare. Se poate, de pildă, ca un suflet dificil să-i întârzie sporirea lui duhovnicească prin sabotajele ce i le va face și să-i mănânce tot timpul. Dacă nu ia aminte, datorită bunei lui intenții va da importanță totdeauna scenelor ce i le va face un astfel de suflet, își va cheltui fără scop puterile sale și se va chinui. Atunci când va dobândi experiență, va ști când trebuie să dea importanță și când să se poarte cu indiferență. Iată, eu arunc o privire peste scrisorile ce mi le trimit și, dacă este ceva serios, acelui caz îi dau atenție. De multe ori este și lucrarea ispititorului. Unul îți spune: "Două minute, vreau să-ți spun ceva aici la poartă", și te ține o oră. Să

fii transpirat, să te lovească curentul, să tremuri, iar el să-ți spună istorii, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Ei, aceasta este de la Dumnezeu? După aceea te îmbolnăvești, nu poți face rugăciunea nici pentru lume nici pentru tine, și nu ești bun de nimic zile întregi. Vine după aceea omul, sărmanul, care are adevărată nevoie și nu-l poți ajuta.

Pe cei care au o oarecare problemă serioasă nu ajunge numai să-i asculți și să vezi că au o durere și să le spui: "Ia o aspirină". "Numai un minut te rețin, spun unii, pentru că pleacă autobuzul", și îți spun o problemă serioasă. Ca și cum cineva, având cancer, spune medicului: "Fă-mi o operație, pentru că peste puțin pleacă avionul!". Orice boală are nevoie de timpul necesar ca să vezi de unde pornește, ce simptome are etc. Într-o problemă serioasă nu poți da soluții provizorii. În timpul unei litanii care se face în Sfântul Munte în Săptămâna Luminată, s-a apropiat de mine un frate începător exact când am început urcușul, voind să-i vorbesc despre rugăciunea minții. De atâtea ori a venit la Colibă și niciodată nu a întrebat despre subiectul acesta, iar acolo, în timpul urcușului, a avut inspirația să întrebe despre un subiect atât de fin! Un subiect fin și serios nu se discută în picioare și nici urcând...

Duhovnicul rânduiește cât de des se împărtășește credinciosul

– Părinte, Apostolul Pavel scrie: *"Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, judecată luiși mănâncă și bea"*[11]. Când se împărtășește cineva "cu nevrednicie"?

[11] I Cor. 11, 29.

– În general trebuie să ne apropiem la Sfânta Împărtășanie având conștiința nevredniciei noastre. Hristos cere de la noi zdrobire și smerenie. Atunci când există ceva care ne deranjează conștiința, trebuie s-o aranjăm. Dacă, de pildă, ne-am certat cu cineva, trebuie să ne împăcăm cu el și după aceea să ne împărtășim.

– Părinte, unii șovăie să se împărtășească, deși au binecuvântare de la duhovnicul lor.

– Nu rânduiește nimeni singur dacă se va împărtăși sau nu. Dacă hotărăște singur să se împărtășească sau nu, diavolul va exploata aceasta și-i va da de lucru. De multe ori credem că suntem vrednici, dar nu suntem; iar alteori, potrivit cu legea, într-adevăr, nu suntem, dar potrivit cu duhul Sfinților Părinți este necesară transfuzia dumnezeiască pentru spitalizare și mângâiere dumnezeiască, pentru că din multa zdrobire a pocăinței se poate să vină diavolul din dreapta și să ne arunce în deznădejde.

– Părinte, cât de des adică trebuie să se împărtășească cineva?

– Cât de des trebuie să se împărtășească și cât trebuie să postească cineva înainte de Sfânta Împărtășanie, acestea nu intră într-un șablon. Duhovnicul va rândui cu discernământ cât de des se va împărtăși și cât va posti, potrivit cu puterea ce o are. În paralel îl va povățui și la postul duhovnicesc, la abținerea de la patimi, potrivit cu sensibilitatea lui duhovnicească, adică potrivit cu cât își simte greșala sa și având în vedere răul ce îl poate face vrăjmașul luptând cu un suflet sensibil, ca să nu-l aducă la deznădejde. De pildă, în căderi trupești, pentru care se dă canon de patruzeci de zile depărtare de Sfânta Împărtășanie, se

poate ca diavolul să arunce iarăşi sufletul în păcat după 35 de zile, şi dacă se mai dă un canon de 40 de zile, diavolul va pune sufletul acela pe fugă şi astfel ameţeşte şi deznădăjduieşte. În aceste cazuri, după primul canon, duhovnicul poate spune: "Ascultă fiule, păzeşte-te o săptămână şi apoi împărtăşeşte-te", şi după aceea să se împărtăşească mereu la fiecare Sfântă Liturghie, ca sufletul să se poată întrema şi diavolul să se depărteze. Unul care trăieşte o viaţă duhovnicească va veni cu luare aminte la Taină atunci când simte Sfânta Împărtăşanie ca pe o necesitate, iar nu din obişnuinţă, dar şi aceasta să se facă cu binecuvântarea duhovnicului lui.

Folosirea epitimiilor[12]

– Părinte, respectarea cu acrivie a poruncilor ne ajută să avem simţirea lui Dumnezeu?

– A căror porunci? Ale legii mozaice?

– Nu, ale Evangheliei!

– Respectarea poruncilor ajută, dar respectarea lor corectă, deoarece se poate ca cineva să respecte poruncile, dar în mod greşit. În viaţa duhovnicească este necesară dreptatea dumnezeiască şi nu aplicarea seacă a legii. Îi vedem şi pe Sfinţii Părinţi cu cât discernământ spuneau să se aplice sfintele canoane! Marele Vasile, cel mai sever Părinte al Bisericii, care a scris cele mai aspre canoane, citează un canon ce este valabil pentru un păcat, dar după aceea el însuşi

[12] Canonul hotărât de duhovnic pentru îndreptarea celui căzut în păcat. Epitimia nu trebuie considerată pedeapsă, ci mijloc de pocăinţă şi însănătoşire sufletească (n. ed. rom.).

adaugă: "nu cerceta timpul, ci felul pocăinţei"[13]. Adică, dacă doi oameni fac acelaşi păcat, duhovnicul, potrivit cu pocăinţa fiecăruia, unuia îi poate da canon să nu se împărtăşească doi ani, iar celuilalt două luni. Se poate face chiar şi atâta diferenţă.

– Părinte, epitimia ajută ca să se taie o patimă?

– Trebuie să-şi dea seama că epitimia îl va ajuta. Altfel, ce să spui? Dacă încerci să îndrepţi un om cu bâta, nu faci nimic. Ţie, care ai voit să-l îndrepţi cu sila, Hristos îţi va spune în Ziua Judecăţii: "Ai fost Diocleţian!"; iar aceluia: "Tot ce ai făcut, ai făcut de silă". Nu îl vom strânge de gât pe celălalt ca să-l trimitem în rai, ci îl vom ajuta astfel ca singur să ceară şi să facă o nevoinţă. Să ajungă să se bucure că trăieşte şi să se bucure că moare.

Epitimiile sunt la discernământul duhovnicului.

Pentru cei ce păcătuiesc cu răceală duhovnicul trebuie să fie aspru, fără să cedeze. Pe cel care este biruit, dar se pocăieşte, se smereşte, cere iertare cu strângere de inimă, îl va ajuta cu discernământ să se apropie iarăşi de Dumnezeu. Tot astfel au făcut şi atâţia sfinţi. Sfântul Arsenie Capadocianul, de pildă, ca duhovnic, de obicei nu dădea canoane oamenilor. Încerca să-i aducă întru simţire, ca ei singuri, din mărimea de suflet, să ceară să facă nevoinţă, milostenii sau alt fel de faptă bună. Când vedea vreun copil îndrăcit sau paralizat şi îşi dădea seama că părinţii lui erau pricina pentru care se chinuia sărmanul, îl vindeca mai întâi pe copil şi apoi dădea canon părinţilor, ca să ia aminte în continuare.

[13] Sf. Vasile cel Mare, Epistola 217, par. 84, PG 32, 808 B.

Unii spun: "A, cutare duhovnic este foarte canonist. Foarte aspru! Este inteligent, are memorie bună, știe Pidalionul[14] pe de rost". Dar un duhovnic care aplică după literă canoanele cuprinse în Pidalion poate face rău Bisericii. Nu ajută faptul ca duhovnicul să ia Pidalionul și să înceapă: "Ce păcat ai făcut tu? Acesta. Ce scrie aici despre cazul acesta? Atâția ani depărtare de la Sfânta Împărtășanie. Tu ce ai făcut? Asta. Ce scrie aici? Canonul acesta!".

– Așadar, Părinte, trebuie să se aibă în vedere multe lucruri.

– Da, mai ales în vremea de astăzi nu ajută să aplice cineva toată legea Bisericii cu o asprime fără discernământ, ci trebuie să cultive mărimea de suflet în oameni. Să facă mai întâi treabă bună în el însuși ca să poată ajuta sufletele, căci altfel va sparge capetele.

Pidalionul se numește pidalion[15] pentru că îndrumă pe om spre mântuire, când într-un mod, când în altul, precum face corăbierul, mișcând cârma când la dreapta, când la stânga, ca să scoată corabia la liman. Dacă o va ține drept, fără să o miște după cum este de trebuință, va izbi corabia de stânci, o va scufunda și oamenii se vor îneca. Dacă duhovnicul folosește canoanele ca... bombardament, și nu cu discernământ, potrivit cu omul, cu pocăința ce o are acela etc., în loc să vindece suflete, le va omorî.

[14] Culegere de Canoane ale Bisericii Ortodoxe, care conține Sfintele Canoane ale Sinoadelor ecumenice, Canoanele Apostolice, precum și Canoanele Sfinților Părinți ai Bisericii cu o scurtă explicație. A fost întocmită către anul 1793 de Sfântul Nicodim Aghioritul și monahul Agapie.

[15] Cârma.

Unii duhovnici au următorul tipic: când cel ce se spovedește nu se poate împărtăși, nu-i citesc rugăciunea de iertare. Există și alții care spun: "Este regula noastră să nu citim întotdeauna rugăciunea de iertare". Dar aceasta seamănă a fi protestantism... A venit la Colibă un tânăr care avea câteva căderi. S-a dus, s-a spovedit, dar duhovnicul lui nu i-a citit rugăciunea de iertare. Sărmanul a fost cuprins apoi de deznădejde. "Ca să nu-mi citească duhovnicul rugăciunea de iertare, înseamnă că nu mă iartă nici Dumnezeu", s-a gândit și intenționa să se sinucidă. "Să te duci la duhovnicul tău, îi spun, și să-ți citească rugăciunea de iertare. Și dacă nu ți-o va citi acela, să te duci la alt duhovnic".

Fără rugăciunea de iertare omul va avea mereu căderi, pentru că diavolul nu-și pierde drepturile. Cum să se lupte omul, dacă diavolul mai are încă drepturi în el? Nu este eliberat, ci primește încă înrâuriri diavolești. În timp ce prin rugăciunea de iertare se taie aceste înrâuriri, terenul se recuperează și astfel sărmanul este ajutat și se poate lupta, se poate nevoi, ca să se elibereze de patimi.

CAPITOLUL 4

Lucrarea duhovnicului în suflete

Mânuirea sufletului cere delicateţe

Părinte, cum vor putea fi ajutate unele caractere dificile, sucite?

– Eu ca tâmplar am lucrat şi cu lemne sucite. Dar trebuie răbdare, pentru că lemnele răsucite dacă le rindeluieşti dintr-o parte ridică fibră, iar dacă le rindeluieşti din cealaltă parte, iarăşi ridică fibră. Le luam atunci cu rindeaua cu lamă dublă, puţin contra dintr-o parte, puţin din cealaltă, şi aşa le aduceam la socoteală. Deveneau chiar şi foarte frumoase, deoarece au şi ape plăcute şi nu crapă uşor; au multă rezistenţă. Dacă nu ştiai aceasta, se poate să te fi uitat la ele şi să le fi aruncat. Vreau să spun prin acestea că şi oamenii care au un caracter dificil, au înlăuntrul lor şi calităţi, şi dacă se lasă să-i lucrezi, pot face salturi mari în viaţa duhovnicească; însă trebuie să stăruieşti destul timp.

Apoi, niciodată nu am folosit cuie mari ca să strâng două scânduri strâmbe, ci mai întâi le rindeluiam, le îndreptam şi apoi le uneam cu un cuişor. Nu le forţam să se strângă, pentru că atunci când încercăm să unim două scânduri strâmbe cu cuie mari, se vor crăpa şi iarăşi vor ieşi din strânsoarea lor forţată. Şi atunci ce am câştigat?

Este trebuinţă de discernământ şi chiar de foarte mult discernământ, atunci când cineva are de-a face cu suflete. În viaţa duhovnicească nu există o reţetă, o regulă. Fiecare suflet are propria sa calitate şi capacitate. Există vase de mare capacitate şi vase de capacitate mică. Unele sunt din plastic, nu rezistă mult, iar altele sunt metalice şi rezistă. Atunci când duhovnicul ştie calitatea şi capacitatea sufletului, va acţiona potrivit cu posibilităţile şi cu moştenirea ereditară ce o are, precum şi cu sporirea ce a realizat-o. Purtarea lui va fi potrivită cu starea în care se află cel ce se spovedeşte, cu păcatele pe care le-a făcut şi cu o mulţime de alte elemente. Faţă de cel obraznic va lua aminte ca să nu-i dea drepturi de obrăznicie. Sufletul celui sensibil va căuta cum să-l ajute ca să înfrunte cu bărbăţie problemele lui.

De asemenea trebuie luare aminte să nu se bazeze cineva pe ceea ce vede la exterior la un om şi să nu creadă uşor cele pe care i le spun unii şi din aceasta să tragă concluzii, mai ales dacă nu are harisma de a vedea mai în profunzime. Unele scânduri, deşi se văd foarte tari pe dinafară, pe dinăuntru însă sunt numai fibre. După ce rindeluieşti puful ce îl au pe deasupra, atunci se arată ce sunt. Altele iarăşi, pe dinafară se văd a fi nefolositoare, însă pe dinăuntru sunt rezistente.

Mântuirea sufletului cere finețe. Nu trebuie să se facă greșeli în rețete. Vedeți, fiecare organism are nevoie de vitamina care îi lipsește, iar fiecare boală de medicamentul potrivit.

Să nu-l odihnim pe aproapele în patimile lui

– Părinte, atunci când vreo oarecare femeie ne spune: "Nu m-a înțeles duhovnicul", ce trebuie să-i spunem noi?

– Spuneți-i: "Nu cumva tu nu l-ai ajutat să te înțeleagă? Nu cumva greșeala este a ta?". În aceste cazuri trebuie să-i faceți probleme de conștiință aproapelui, să nu-l îndreptățiți ușor. Lucrurile sunt foarte fine. Sunt oameni și situații care chiar și pe duhovnic îi încurcă.

– Și dacă ne spune că nu o odihnește duhovnicul ei?

– Nu cumva este vinovată și ea pentru că nu o odihnește, nu cumva cere ca duhovnicul s-o odihnească după voia ei? Să presupunem că cineva este nepăsător față de familia lui și are mereu certuri cu femeia sa. Vrea să se despartă de ea și vine la mine și mi se plânge cu pretenția să fiu de partea lui, ca să-i distrug familia. Dacă îi spun: "Tu ești vinovat în toată istoria aceasta", și nu-și conștientizează vinovăția sa, va spune că nu l-am odihnit. Adică unii spun: "Nu m-a odihnit duhovnicul", pentru că acela nu le spune să facă ceea ce ar fi vrut ei.

Dacă duhovnicul îndreptățește patimile fiecăruia, se poate să-i odihnească pe toți, dar oamenii nu se

ajută așa. Dacă este vorba să-l odihnim pe fiecare în patimile lui, atunci să-l odihnim și pe diavolul. Vii, de pildă, tu și îmi spui: "Sora cutare mi-a vorbit urât". "Ei, nu da importanță la asta", îți spun, și te odihnesc. După puțin vine sora aceea și-mi spune despre tine: "Sora cutare a făcut cutare și cutare". "Ei, îi spun, bine, dar nu o știi cine este? Nu le lua în serios". Am odihnit-o și pe ea. În felul acesta pe toți îi odihnesc, dar îi și împiedic pe toți. Corect însă este să-ți spun: "Vino încoace! Pentru a-ți vorbi sora astfel, înseamnă că ai făcut ceva", și astfel îți vei simți vinovăția și te vei îndrepta. Pentru că din clipa în care îți vei simți vinovăția, toate vor merge bine. Odihna adevărată vine atunci când omul se aranjează corect.

Scopul este cum ne vom odihni în rai, nu cum ne vom odihni pe pământ. Sunt unii duhovnici care odihnesc gândul aproapelui și apoi acela spune: "Foarte mult m-a odihnit duhovnicul meu", dar rămâne neîndreptat. În timp ce ar trebui să-l ajute pe om să-și afle cusururile lui, să se îndrepte și în continuare să-l povățuiască în acest sens. Numai atunci vine adevărata odihnă. Faptul de a odihni pe celălalt în patimile lui nu constituie un ajutor; pentru mine aceasta este o crimă.

Pentru ca duhovnicul să poată ajuta doi oameni care au legătură între ei, trebuie să aibă legătură cu amândoi. Atunci când ascultă, de pildă, gândurile a doi oameni care au neînțelegeri, trebuie să cunoască ambele suflete, pentru că fiecare poate prezenta subiectul așa cum îl înțelege el. Și să primească să le rezolve neînțelegerile lor numai dacă și aceia acceptă

să le rezolve potrivit cu Evanghelia, deoarece toate celelalte feluri de rezolvări sunt o continuă durere de cap și trebuie mereu aspirine. Apoi să-l pună pe fiecare la locul său; să nu-l îndreptățească pe nici unul. Să-i spună fiecăruia cusururile lui, astfel încât cioplind o strâmbătură, se ciopleşte şi cealaltă şi astfel se înțeleg și se unesc.

Singurul bine pe care îl am este acesta: niciodată nu îndreptățesc pe nimeni, chiar dacă nu este vinovat. Atunci când, de pildă, vin femei și îmi spun că au probleme în familie și că bărbatul este vinovat, le dojenesc pe femei. Atunci când vin bărbați și se plâng de femeile lor, îi dojenesc pe bărbați. Nu le odihnesc gândul, ci fiecăruia îi spun strâmbăturile lui, îi spun fiecăruia ceea ce îi trebuie ca să poată fi ajutat. Altfel, pleacă odihnit unul, pleacă odihnit și celălalt, și acasă se încaieră între ei. "A avut dreptate spunându-mi așa despre tine!". "Dar mie, știi ce mi-a spus despre tine?". Vreau să spun că pe nimeni nu odihnesc în patimile lui. Pe mulți chiar îi cert destul de tare – firește, spre binele lor – dar pleacă astfel cu adevărat odihniți. Se poate să plece și amărâți, dar înlăuntrul lor își dau seama că eu m-am amărât mai mult decât ei.

– Părinte, unii simt o siguranță atunci când îi certați.

– Da, pentru că nu cert pe nimeni așa, sec. Îi voi spune că are niște însușiri bune, pe care să le pună în valoare, dar și cusururile cutare, pe care să le îndrepte. Când nu-i spui adevărul, atunci în clipa când nu este lingușit înnebunește.

A venit un oarecare tânăr tulburat și mi-a spus: "Părinte, nu este nădejde să mă îndrept. Duhovnicul mi-a spus: "Acestea sunt ereditare...". Îl cuprinsese deznădejdea. Atunci când cineva îmi spune că are probleme etc., eu îi spun: "Aceasta se întâmplă din pricina cutare și cutare. Și ca să te schimbi, trebuie să faci cutare și cutare". De pildă cineva are un gând care îl chinuiește și nu doarme, ia medicamente pentru cap, pentru stomac și mă întreabă: "Să tai medicamentele?". "Nu, îi spun, să nu tai medicamentele. Ci să arunci gândul care te chinuiește și după aceea să le tai și pe acelea. Dacă nu arunci gândul, tot așa vei merge; te vei chinui". Pentru că la ce îl va ajuta să taie medicamentele dacă ține înăuntrul său gândul care îl chinuiește?

Este bine ca duhovnicul să nu ajungă până în punctul în care să aprindă lumina roșie; să suporte puțin o situație, dar și celălalt trebuie să lucreze corect, ca să poată fi ajutat. Un tânăr a zorit-o odată pe logodnica sa – cine știe ce i-a spus? – și aceea de supărare a luat mașina și a plecat, iar pe drum a murit în accident. După aceea tânărul a vrut să se sinucidă, pentru că simțea că el a fost de vină că a murit tânăra. Când a venit și mi-a spus acestea l-am mângâiat, deși de fapt făcuse o crimă, și l-am adus la socoteală. După aceasta a uitat cu totul de cele petrecute, a devenit complet indiferent, și-a găsit între timp altă tânără. Când a mai venit, după doi-trei ani, i-am administrat o zguduitură puternică, pentru că atunci nu mai era primejdia sinu-

ciderii. Avea trebuință de zguduitură, deoarece nu avea nici o conștiință a vinovăției. "Nu înțelegi că ai făcut ucidere, că ai fost pricina morții fetei aceleia?", i-am spus de această dată. Dacă ar fi lucrat corect ar fi continuat să sufere, dar ar fi fost și răsplătit cu mângâiere dumnezeiască; nu ar fi ajuns în această stare nepăsătoare de vagabond.

Adică este trebuință de multă atenție. Face cineva o greșeală și cade în deznădejde. În clipa aceea îl poți mângâia, dar ca să nu se vatăme este trebuință și de mărimea lui de suflet. Odată a venit la Colibă un tânăr deznădăjduit, deoarece căzuse în păcatul trupesc și nu se putea elibera de această patimă. Fusese la doi duhovnici care încercaseră cu asprime să-l ajute să înțeleagă că ceea ce face este un lucru grav. Copilul a deznădăjduit. "Fiindcă știu că ceea ce fac este păcat, a spus, și nu mă pot opri să nu o fac și să mă îndrept, voi tăia orice legătură cu Dumnezeu". Când i-am auzit problema, m-a durut pentru el, sărmanul, și i-am spus: "Ascultă, binecuvântatule, niciodată să nu-ți începi nevoința de la cele pe care nu le poți face. Ia să vedem ce poți face și să începi de la acestea. Poți merge la biserică în fiecare duminică?". "Pot", îmi răspunde. "Poți posti în fiecare miercuri și vineri?". "Pot". "Poți da milostenie zece la sută din salariul tău sau să cercetezi pe bolnavi și să-i ajuți?". "Pot". "Te poți ruga în fiecare seară, chiar dacă păcătuiești, și poți spune: «Dumnezeul meu, mântuiește-mi sufletul?»". "O voi face, Părinte", îmi zice. "Așadar, începe de astăzi să le faci pe toate acestea pe care le poți face, îi spun, și Dumnezeu Cel Atotputernic va face aceea ce nu poți tu". Sărmanul

s-a liniștit și spunea mereu: "Îți mulțumesc, Părinte". Vezi, avea mărime de suflet și Bunul Dumnezeu l-a ajutat.

Asprime față de cei obraznici, îngăduință față de cei mărinimoși

Dacă un om are intenție bună, dar nu a fost ajutat de mic, nu este lingușire să-i spui cele bune pe care le vezi la el, pentru că în felul acesta este ajutat și se schimbă, fiindcă i se justifică ajutorul dumnezeiesc. I-am spus unuia: "Tu ești bun. Dar acestea pe care le faci nu ți se potrivesc". I-am spus aceasta, pentru că am văzut atât ogorul lui cel bun, cât și sămânța cea rea ce îi fusese aruncată. Am văzut că lăuntric era bun și că orice rău pe care îl făcea venea din afară. Nu i-am spus "ești bun" pentru ca să-l lingușesc, ci ca să-l ajut, să-i pun în mișcare mărimea de suflet.

Unii au următorul tipic: ori de are, ori de nu are cineva vreo harismă, îi spun: "Nu ai harismă", chipurile ca să nu se mândrească și astfel să se vatăme. Adică o nivelare. Dar când cineva deznădăjduiește de răul pe care îl face, deznădăjduiește și de binele pe care îl are, și atunci cum se va încuraja ca să se nevoiască cu râvnă? În timp ce dacă îi spui cele bune pe care le are și îi cultivi mărimea de suflet și noblețea, este ajutat, crește și sporește.

Eu am drept tipic ca, dacă văd pe cineva că are o harismă sau merge bine în nevoința lui, să i-o spun și iarăși, dacă văd ceva strâmb, să pun mâna pe vargă... Nu mă gândesc ca nu cumva să i se vatăme sufletul

într-un fel sau altul, deoarece amândouă modurile de a proceda au dragoste. Dacă se vatămă din purtarea mea, aceasta înseamnă că are o vătămare. Dacă, de pildă, icoana ce a făcut-o o soră este frumoasă, îi voi spune că este frumoasă. Dacă văd că s-a mândrit şi începe să sporească în obrăznicie, îi spun una de o arunc cât colo. Fireşte, dacă se va mândri va face după aceea caricaturi şi astfel va mânca o altă papară. Dacă se va smeri, va face din nou treabă bună. Pe mine nu mă odihnesc lucrurile bolnăvicioase. Lucrurile scrântite nu le pot suferi. Le ajustez puţin de aici, puţin de dincolo, până ce îşi vor afla locul lor. Ce? Oare voi tolera stările vătămătoare?

– Părinte, când cel obraznic devine mai obraznic din pricina bunăvoinţei pe care i-o arăţi, cum poţi să-l ajuţi?

– Ascultă: când văd că cineva nu este ajutat prin bunăvoinţa mea, prin bunătatea mea, prin dragostea mea, atunci îmi spun că nu am înrudire cu el şi sunt nevoit să nu mă mai port cu el cu bunătate. În mod normal, cu cât îţi arăt mai multă bunătate, cu atât trebuie să te schimbi, să te dizolvi, să te topeşti.

Ce s-a întâmplat odată cu cineva? La început, ca să-l ajut, am fost nevoit să-i spun câteva fapte dumnezeieşti pe care le trăisem. Dar în loc să spună: "Dumnezeul meu, cum să-Ţi mulţumesc pentru această mângâiere etc." şi să se topească, a prins curaj şi se purta cu obrăznicie. Atunci am început să-l ţin la distanţă printr-o atitudine severă. "Îl voi ajuta de departe, cu rugăciunea", mi-am zis. Şi am făcut aceasta nu pentru că nu îl iubeam, ci pentru că în modul acesta l-am ajutat.

– Părinte, şi dacă şi-a priceput greşeala şi cere iertare?

– Dacă a priceput-o e-n regulă, ne putem înţelege. Altfel, dacă nu se foloseşte de mărimea mea de suflet, nu aflu legătură şi nu am înrudire cu el. Când celălalt are evlavie, smerenie, nu are obrăznicie, şi tu te mişti în mod simplu. Eu dintru început mă port cu toţi în mod firesc şi cu simplitate. Nu mă port cu rezervă, chipurile ca să nu dau îndrăzneală celuilalt şi să-l vatăm. Mă dăruiesc în întregime, ca să se ajute, să se dezvolte în cadrul unui climat de dragoste, şi încet-încet îi spun cusururile lui. Îl consider fratele meu, tatăl meu, bunicul meu, potrivit cu vârsta sa. Fac însorire, ca să iasă toţi şerpii, scorpionii, scarabeii – patimile – şi după aceea îl ajut ca să-i omoare. Dacă văd însă că nu preţuieşte aceasta şi nu este ajutat de purtarea mea, ci profită de simplitatea mea şi de dragostea mea sinceră şi începe să se poarte cu obrăznicie, mă retrag încet-încet, ca să nu devină şi mai obraznic. Dar la început mă dăruiesc în întregime, şi de aceea mai pe urmă conştiinţa îmi este odihnită. Odinioară, la Mânăstirea Stomiu am luat un copil ca să-l ajut să înveţe meseria de tâmplar. Mă purtam cu el cu multă bunătate, îl aveam ca pe fratele meu. Dar vedeam la el unele lucruri care nu mă odihneau. Cândva l-am întrebat: "Cât este ceasul?". "Ceasul merge după cum merge mintea ta", mi-a răspuns. Ei, atunci mi-am spus: "Nu este de folos să continui aşa. Îmi voi aduna încet-încet "mintea", pentru că nu se foloseşte".

în mod normal, dacă ar fi avut mărime de suflet, ar fi trebuit să se fi topit prin felul în care mă purtam cu el. Dar am văzut că nu mă suferea, nu mă înțelegea. După aceea el singur a plecat; nu l-am alungat eu. Vezi, îngăduința, dragostea îl fac pe cel obraznic mai obraznic, și pe cel mărinimos, mai mărinimos.

Bunătatea îl vatămă pe cel nepocăit

– Părinte, mi-am adus aminte că odată m-ați certat tare.

– Dacă va trebui, iarăși te voi certa, ca să mergem cu toții împreună în rai. Acum voi lua măsuri mai drastice!... Ascultă, tipicul meu este ca mai întâi să-l fac pe celălalt să înțeleagă că este trebuincioasă certarea, și după aceea îl cert. Oare nu fac bine? Deoarece cert pe cineva atunci când văd că face ceva grav, devin rău. Dar ce să fac? Să-l odihnesc pe fiecare în patima sa, ca să fiu, chipurile, bun cu el și după aceea să mergem împreună în iad? Niciodată nu mă mustră conștiința atunci când cert pe cineva sau îi fac observație și acela se mâhnește, deoarece o fac din dragoste, pentru binele lui. Văd că nu își dă seama cât L-a rănit pe Hristos cu ceea ce a făcut și de aceea îl cert. Pe mine mă doare, mă topesc în clipa aceea, dar nu mă mustră conștiința pentru că l-am mustrat. Mă pot și împărtăși liniștit, fără să mă spovedesc. Și simt înlăuntrul meu o mângâiere, o bucurie. Iar pentru mine mângâierea și bucuria sunt mântuirea sufletului.

– Părinte, îmi spune gândul că îmi vorbiți mângâietor ori pentru că nu pot suferi asprimea ori pentru că mi-ați spus de multe ori să fac ceva și nu am făcut și de aceea mă lăsați în pace.

– Suflet binecuvântat, oare crezi că mă joc cu mântuirea sufletului tău? Tânărul face probe. Cel matur are judecată și merge statornic. Să fii sigură că dacă văd ceva strâmb, fie de departe, fie de aproape, îți voi spune. Tu să ai încredere și liniștește-te. Aa, dar încă nu mă cunoașteți bine. Oare atât de ușor voi odihni eu gândurile celorlalți? Da, când văd că sufletul este sensibil sau se cutremură cu totul de simțirea greșelii lui, ce să spun? Atunci îl mângâi, ca să nu cadă în deznădejde. Iar când văd inima învârtoșată ca piatra, atunci vorbesc cu asprime, ca să o zgudui. Dacă cineva ar merge spre prăpastie și îi spun: "Înainte! Mergi foarte bine", nu fac o crimă? Răul este că unii nu cred atunci când le spun să nu se neliniștească, și astfel se chinuiesc. Dacă văd ceva rău, cum să nu-l spun? Cum să-l lași pe celălalt să meargă în iad? Când ai responsabilitate, mai ridici și vocea dacă trebuie. Pentru mine este mai bine să nu vorbesc, dar nu o pot face atunci când știu că am responsabilitate.

Apoi trebuie de luat aminte și la următorul lucru: îmi faci, de pildă, un rău. Eu te iert. Îmi mai faci un rău. Iarăși te iert. Eu sunt în regulă, dar dacă tu nu te îndrepți deoarece eu te iert, aceasta este foarte grav. Altceva este dacă nu te poți îndrepta deplin. Dar să te străduiești să te îndrepți pe cât poți mai mult. Nu să-ți

odihnești gândul și să spui: "Dacă mă iartă, e-n regulă, m-am aranjat, nu-i nevoie să mă mai mâhnesc". Se poate ca cineva să greșească, dar dacă se pocăiește, plânge, cere iertare cu străpungere de inimă, se nevoiește să se îndrepte, atunci există recunoaștere și duhovnicul trebuie să ierte. Dar dacă nu se pocăiește și își continuă tactica sa, cel care are răspunderea sufletului lui nu poate râde. Bunătatea îl vatămă pe cel nepocăit.

Respect față de libertatea aproapelui

– Părinte, este oare cu putință ca cineva să-și ascundă în mod conștient de duhovnicul său o cădere a sa?

– Da, dar deși duhovnicul lui știe de acea cădere a sa sau își dă seama de ea, totuși nu este de folos, nici nu îl va ajuta pe acela dacă i-o va spune. De multe ori văd ceva în nevoința celuilalt, îmi dau seama sau știu ce a făcut, dar din respect nu-i spun nimic dacă nu mi-o spune el însuși. Consider ca o constrângere, ca o faptă rușinoasă faptul de a i-o spune din clipa în care acela nu vrea să o descopere el singur. Subiectul acesta este delicat, deoarece procedând astfel îl vei face de râs. Cum să-l constrângi pe aproapele? Există libertate. Numai în cazul când văd că se primejduiește și nu este nădejde să fie ajutat din altă parte sau când nu știe că își va sparge capul, adică se va distruge, atunci voi căuta să-i spun ceva, dar cu discernământ.

Este mai bine să dai de înțeles cuiva că este vinovat, din moment ce situația o cere, și el singur să își lovească omul cel vechi, pentru că așa îl va durea mai puțin. Vezi, și un copil plânge mai puțin atunci când cade singur și se lovește decât atunci când cade îmbrâncit de un alt copil. Ca să spună cineva altuia să facă ceva, trebuie ca cel ce va auzi să fie smerit, iar cel ce va spune să fie de zece ori mai smerit și să încerce să pună în practică ceea ce va spune. Eu voi face una și jumătate atunci când trebuie să spun altuia să facă una. Și cu toate acestea mă voi gândi bine dacă o voi spune.

Desigur, mustrarea o faci întotdeauna omului pe care îl știi și îți este cunoscut. Duhovnicul va vedea ce drepturi i-a dat acela și ce răspundere are pentru el și potrivit cu acestea va acționa. Când și-a luat răspunderea pentru un suflet, atunci mustrarea se impune, firește, cu discernământ. Nu ajută faptul de a face pe dascălul cu cineva și a-l mustra pentru obiceiurile lui, dacă acela nu îți dă dreptate. Este ca și cum ar intra cineva în chilia mea și mi-ar schimba locul lucrurilor, mi-ar pune candela aici, patul acolo, mi-ar atârna metania în altă parte, fără ca să mă întrebe.

Dragostea duhovnicului față de cel ce se spovedește

Duhovnicul cel harismatic iubește sufletul și îl doare pentru el, pentru că îi cunoaște marea lui valoare. Îl ajută în pocăință, îl ușurează prin spovedanie, îl eliberează de neliniște și îl povățuiește către rai. Duhov-

nicul se numeşte "părinte", şi de aceea trebuie să se străduiască să fie un părinte adevărat; să mustre cu dragoste şi afecţiune dumnezeiască. Să se pună în locul fiecăruia dintre cei care se spovedesc şi să trăiască durerea aceluia, astfel încât cel ce se spovedeşte să vadă pe faţa duhovnicului zugrăvită propria lui durere. Aceasta este de trebuinţă în mod deosebit în vremea noastră, când oamenii au nevoie de puţină apă rece, şi nu de oţet tare. Cei mai mulţi, deoarece primesc înrâuriri diavoleşti, cu greu primesc un sfat duhovnicesc sau o observaţie. De aceea şi certarea trebuie să se facă cu dragoste, iar arătarea greşelii în chip discret, zâmbind, sau printr-o glumă.

Dragostea încredinţează lăuntric, în timp ce patimile sufleteşti îl trădează pe om. Atunci când nu există dragoste, observaţia se poate să se facă şi într-un mod plăcut, dar celălalt se împotriveşte, pentru că simte elementul uman în comportamentul nostru. În timp ce dacă certarea se face cu durere şi dragoste, celălalt se poate mâhni, dar în profunzime nu este rănit, deoarece simte dragostea. Cunosc un duhovnic care este destul de gras – fireşte că şi structura lui fizică este astfel, dar se poate ca şi el să nu fie destul de atent la mâncare – dar ştiţi cât îl doare pentru aproapele, cât se interesează de cei îndureraţi? Are smerenie, pentru că spune că nu face asceză, dar totodată are şi multă bunătate, şi astfel mulţi se odihnesc mai mult la el decât la un duhovnic ascet.

Un duhovnic care nu este hotărât să meargă chiar şi în iad pentru dragostea fiilor lui duhovniceşti, nu este duhovnic.

CUPRINS

